

Perussuomalaiset uutiskielessä –
Puolueen representaatiota rakentavat nimitykset ja
leksikaaliset valinnat uutisdiskurssissa

Pro gradu -tutkielma
Henri Kiema
Helsingin yliopiston
suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja
pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos
Toukokuu 2016

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Humanistinen tiedekunta		Laitos – Institution – Department Suomen kielen, suomalais-ugrialaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos	
Tekijä – Författare – Author Henri Kiema			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Perussuomalaiset uutiskielessä – Puolueen representaatiota rakentavat nimitykset ja leksikaaliset valinnat uutisdiskurssissa			
Oppiaine – Läroämne – Subject Suomen kieli			
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu -tutkielma	Aika – Datum – Month and year 5 – 2016	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 113 + 11 sivua liitteitä	
Tiivistelmä – Referat – Abstract			
<p>Tarkastelen tässä tutkielmassa perussuomalaisten representaatioita ja niiden lingvististä ilmenemistä uutisdiskurssissa, uutisteksteille tyypillisessä kielenkäytössä. Tutkielmassani analysoin perussuomalaisten representaatioita kotimaisissa sanomalehti uutisissa kriittisen lingvistiikan ja diskurssianalyysin näkökulmasta: nostan esille vuonna 2011 kotimaisissa uutisteksteissä toistuvia perussuomalaisten representaatiotapoja ja esitän, mitkä leksikaaliset valinnat rakentavat representaatiota sekä minkälaisia merkityksiä näihin representaatiotapoihin liitetään. Keskeisenä tutkimuksen kohteena ovat perussuomalaisia nimeävät ja luokittelevat leksikaaliset valinnat, mutta tarkastelen myös muita sanomalehtien uutisteksteissä sanasto- ja lausetasolla ilmeneviä arvottavia kielellisiä valintoja.</p> <p>Tutkimusaineistoni muodostuu puoluetta käsittelevistä, vuonna 2011 Helsingin Sanomissa, Keski-suomalaisessa ja Satakunnan Kansassa ilmestyneistä uutisteksteistä. Analyysini pohjana on sanomalehdistä keräämäni 42 tekstin aineisto, jonka perusteella rajaan tarkasteluni kolmeen uutisdiskurssissa toistuvaan representaatiotapaan: perussuomalaisten henkilöimiseen puolueen puheenjohtaja Timo Soiniin, perussuomalaisen esittämiseen maahanmuuttokriittisinä sekä puolueen liittämisen protesti- ja populistipuolueiden kategorioihin. Tarkastelemieni representaatiotapojen toistuvuutta ja variaatiota tutkin lehtien verkkoarkistoista avainsanahakujen avulla keräämäni arkistoaineiston avulla.</p> <p>Analyysini perusteella perussuomalaisia voidaan henkilöidä puheenjohtaja Soiniin esittämällä uutisteksteissä Soini keskeisen toimijan roolissa ja samaistamalla puolueen toiminta Soinin toimintaan. Perussuomalaisia voidaan henkilöidä myös possessiivisuutta ilmaisevilla nimityksillä ja rakenteilla, joilla viitataan puolueeseen tai ryhmiin puolueen sisältä. Maahanmuuttokriittisyys voidaan nostaa perussuomalaisten ominaisuudeksi, tai se voidaan esittää perussuomalaisia yhdistävänä tekijänä – yleisempää on liittää maahanmuuttokriittisyys puolueen tiettyyn osaan rajaavalla nimityksellä tai puolueen edustajiin tai heidän näkemyksiinsä ja toimintaansa, esimerkiksi adjektiivimääritteillä. Perussuomalaisten suora nimeäminen tai luonnehtiminen <i>protesti-</i> tai <i>populistipuolueeksi</i> on aineistossani harvinaista – aineistossani nimitykset esiintyvät, kun viitataan sekä perussuomalaisiin että protesti- ja populistipuolueiden yleisiin luokkiin. <i>Protesti</i> ja <i>populismi</i> voidaan liittää myös puolueeseen läheisesti liittyviin tarkoitteisiin, kuten kannatukseen tai toimintaan viittaaviin nomineihin. Populismien lisäksi perussuomalaiset liitetään aineistossani oikeistopopulismien aatesuuntaan ja osaksi Euroopan populistipuolueiden kannatuksen kasvun ilmiötä – tätä ilmiötä voidaan myös evaluoida negatiivisesti esimerkiksi uhkaavuutta ilmentävillä nimityksillä, kuten <i>populistivyöry</i> tai <i>-aalto</i>.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Kriittinen lingvistiikka, diskurssintutkimus, kriittinen diskurssianalyysi, representaatio, nimeäminen, uutisdiskurssi, uutinen, uutiskieli, perussuomalaiset, poliittinen puolue.			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Suomen kielen, suomalais-ugrialaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Teoriatausta	4
2.1 Kriittisen lingvistiikan ja diskurssianalyysin tutkimustraditiot	4
2.2 Diskurssintutkimus ja diskurssin käsite	5
2.3 Representaatio ja nimeäminen	8
3 Uutisen tekstilaji ja uutisdiskurssi	11
3.1 Uutistekstien luokittelu ja rakenneosat	12
3.2 Uutistekstien moniäänisyys	14
4 Aineistot ja metodi	16
5 Perussuomalaisten henkilöiminen Timo Soiniin	20
5.1 ”Yhden miehen show” – Soini puolueen synonyymina	21
5.2 Edussanan genetiivimääräite <i>Soinin</i> ja muut possessiivisuutta ilmaisevat rakenteet	29
5.3 Soinilaiset	37
6 Perussuomalaisten maahanmuuttokriittisyys	40
6.1 Maahanmuuttokriittisen ryhmän representoiminen	43
6.2 Puolueen edustajat ja kannattajakunta maahanmuuttokriittisinä	48
6.3 Maahanmuuttokriittisyys puolueen tai puolueen osan ominaisuutena	52
6.4 Maahanmuuttokriittisyyden henkilöiminen	61
6.5 Perussuomalaiset maahanmuuttovastaisina	66
6.6 Maahanmuuttokriittiset puolueen hajaannusta aiheuttavana tekijänä	71
7 Perussuomalaisten liittäminen aatesuuntaan	77
7.1 Perussuomalaiset protestipuolueena	77
7.2 Perussuomalaiset populistipuolueena	85
8 Päätelmät	100
Lähteet	110

Aineistot

Liite1: Ydinaineisto

Liite 2: Arkistohaut

1. Johdanto

Vuonna 2011 perussuomalaisten puolue saavutti historiallisena pidetyn vaalivoiton. Puolue sai koko maan äänistä 19,1 prosenttia, mikä nosti sen pienimmästä eduskuntapuolueesta maan kolmanneksi suurimmaksi puolueeksi. Suomen eduskuntavaaleissa ei ollut sotien jälkeen tapahtunut vastaava puoluekannatuksen muutosta. (Ks. esim. Pernaa & Railo 2012: 10.) Luonnollisesti mediassa käsiteltiin laajasti niin eduskuntavaalien tulosta kuin nopeasti kasvanutta perussuomalaisten puoluetta vuoden 2011 aikana.

Läheskään kaikki median esitystavat eivät kuitenkaan olleet puolueen edustajien mieleisiä. Monet puolueen jäsenet ja kannattajat kritisoivat avoimesti median valitsemia näkökulmia, ja puolueen piirissä lehdistön koettiin käsittelevän perussuomalaisia puolueellisesti ja suorastaan manipuloivan äänestäjien mielipiteitä (ks. esim. Hatakka 2012: 295–323; Perussuomalaisten Hämeen piirin julkilausuma 2011). Perussuomalaisten kritiikin kohteena oli niin sanottu valtamedia. Mediassa ja tutkijoiden näkemyksissä perussuomalaisten mediakritiikki nähtiin merkinä populistipuolueille tyypilliseksi luonnehditusta vihollisen asettelusta (Niemi 2012: 344).

Kiinnostuin tutkielmani aiheesta perussuomalaisten kannatuksen kasvun ja vuonna 2011 vaalivoiton saaman suuren huomion vuoksi. Mediassa näkynyt kiistely siitä, miten perussuomalaisia representoidaan ja miten puoluetta ylipäätään pitäisi ja saisi käsitellä, havainnollisti mielestäni osuvasti kielen representaationaalista valtaa – kenellä on oikeus määritellä, minkälaisia merkityksiä toimijoille, asioille ja ilmiöille annetaan julkisessa keskustelussa (ks. myös Pernaa ym. 2012: 396–410).

Tutkimuskohteekseni olen valinnut perussuomalaisten representaatiot ja niiden lingvistisen ilmenemisen. Tutkielmassani analysoin perussuomalaisten representaatioita kotimaisissa sanomalehti uutisissa kriittisen lingvistiikan ja diskurssitutkimuksen näkökulmasta. Tarkoitukseni on tässä tutkielmassa nostaa esiin vuonna 2011 kotimaisissa uutisteksteissä toistuvia perussuomalaisten representaatiotapoja ja esittää ensinäkin, mitkä leksikaaliset valinnat rakentavat näitä representaatiota aineistoni uutisteksteissä, ja toiseksi, minkälaisia merkityksiä näihin representaatiotapoihin liitetään. Tutkimukseni fokus on näennäisen pienessä kielellisessä valinnassa: nimeämisessä.

Analyysini keskittyy kielenkäytön mikrotasoon – keskeisenä tarkastelun kohteenani on perussuomalaisten puoluetta, edustajia tai kannattajakuntaa nimeävät ja luokittelevat leksikaaliset valinnat. Keskeisenä kielenkäytön toimintana nimeämisellä on myös olennainen merkitys representaatioiden rakentumiselle. Keskittän huomioni ilmauksiin, joiden tarkoituksena

on perussuomalaisten puolue, edustajat, kannattajat tai yleinen aatesuunta sekä näiden ilmausten lauseissa saamiin syntaktis-semanttisiin rooleihin.

Nimeäminen on kuitenkin vain yksi kirjoittajan näkökulmasta viestivä kielellinen valinta. Esimerkiksi tapahtumien ja prosessien hahmottaminen sekä toiminnan nimeäminen ja se, millaisissa rooleissa prosessiin osallistujat esitellään ilmentävät kirjoittajan näkökulmavalintoja (ks. Kalliokoski 1996a: 20). Tutkimukseni kohteena on myös sanomalehtien uutisteksteissä sanasto- ja lausetasolla ilmenevät arvottavat asenteet. Representaation rakentumiseen vaikuttavien leksikaalisten ja syntaktisten valintojen laajuuden vuoksi lähestyn tässä työssä tutkimusaihetta representaatiotavoista käsin. Lähtökohtanani on aineistostani tunnistamat perussuomalaisten representaatiotavat, joita rakentavia kielellisiä valintoja erittelen työn analyysiluvuissa.

Tarkastelen puoluetta käsitteleviä, vuonna 2011 ilmestyneitä uutistekstejä kolmessa eri kotimaisessa sanomalehdessä: Helsingin Sanomissa, Keski-suomalaisessa ja Satakunnan Kansassa. Tarkasteluni nojaa sanomalehdistä keräämääni 42 tekstin aineistoon, johon viittaa tutkielmassa jatkossa ydinaineistonani. Keräämäni ydinaineiston pohjalta olen rajannut tarkasteluni tässä tutkielmassa kolmeen uutisdiskurssissa toistuvaan perussuomalaisten representaatiotapaan: Ensimmäinen tarkastelemani representaatiotapa on, millä tavoin aineistoni sanomalehdissä henkilöidään perussuomalaisia puolueen puheenjohtaja Timo Soiniin. Toiseksi analysoin sitä, miten niin kutsuttu ”maahanmuuttokriittisyys” liitetään perussuomalaisten puolueeseen, sen edustajiin ja toimintaan. Kolmantena representaatiotapana käsittelen sitä, millä kielellisin keinoin perussuomalaiset liitetään tiettyyn poliittiseen aatesuuntaan. Tässä tutkielmassa keskityn ainoastaan kahteen, ydinaineistossani selkeimmin erottuvaan luokitukseen: protesti- ja populistipuolue.

Keskittyminen näihin representaatiotapoihin ja niitä rakentaviin leksikaalisiin valintoihin rajaa huomioni ulkopuolelle vaihtoehtoiset tavat esittää perussuomalaisia. En pyrikään tutkielmassani esittämään kattavaa kuvaa siitä, miten perussuomalaiset esitettiin kotimaisissa sanomalehdissä vuonna 2011, vaan tarkastelen vain tiettyjen representaatiotapojen rakentumista ja toistuvuutta. Tutkielmassani tarkasteltujen representaatiotapojen valintaan vaikutti osaltaan näiden esitystapojen herättämä keskustelu ja kiistanalaisuus – näihin representaatioihin liitetään vaihtelevia merkityksiä uutisteksteissä tai esimerkiksi puolueen edustajien omissa kannanotoissa.

Tutkimuksessani tarkastelen aineistoani kvalitatiivisesti, mutta havainnoin myös kvantitatiivisen analyysin keinoin, minkälaiset ydinaineistossani esiintyvät tavat representoida perussuomalaisia ovat toistuvia aineistoni sanomalehdissä. Tähän tarkoitukseen mukailen

Thomas Koenigin (2006) kehittämää lähestymistapaa kehysanalyysin. Ydinaineistoni alustavan analyysin pohjalta tunnistan kielelliset ja sanastolliset valinnat, jotka tukevat tiettyä representaatiotapaa. Tunnistamieni avainsanoja käytän aineistoni sanomalehtien digitaalisten verkkoarkistojen avulla toteuttamissani avainsanahauissa. Arkistohakujen avulla keräämääni tekstiaineistoa kutsun jatkossa arkistoaineistoksi. Arkistoaineistoni avulla tarkastelen ydinaineistostani esiintyvien representaatioiden toistuvuutta ja variaatiota aineistoni sanomalehdissä vuoden 2011 aikana.

Tarkasteluni kohteeni on sanomalehtien uutisiksi luokittelemieni tekstien kielelliset valinnat, niin sanottu uutisdiskurssi. Uutisdiskurssissa esiintyvien representaatiota rakentavien leksikaalisten valintojen toistuvuutta arvioidessani hyödynnän vertailukohteena lehtien verkkoarkistoista avainsanahauilla löytämiäni kommentoivia tekstejä, laajempia taustoittavia artikkeleita ja vähemmän prototyypiksi luokittelemiani uutistekstejä, kuten esimerkiksi kulttuuriuutisia. Tämän vertailuaineistoksi kutsumani aineiston avulla havainnoin, ovatko tietyt perussuomalaisten representaatiotavat vähemmän tyypillisiä uutisdiskurssissa kuin esimerkiksi lehtien kommentoivissa ja kantaaottavissa tekstilajeissa.

Luvussa 2 selvennän tutkimukseni teoriataustana hyödyntämääni kriittisen lingvistiikan perinnettä ja kriittistä diskurssianalyysiä. Luvussa 3 erittelen tutkimuskohteenani olevaa uutistekstien tekstilajia ja uutisdiskurssia sekä analyysissa käyttämiäni käsitteitä. Esittelen aineistoni sanomalehdet ja selvennän aineistonkeruumetodiani sekä aineistorajaustani luvussa 4. Luku 5 on tutkielmani ensimmäinen analyysiluku – käsittelen luvussa kielellisiä valintoja, joilla perussuomalaisten puoluetta henkilöidään puheenjohtaja Timo Soiniin. Luvussa 6 siirryn tarkastelemaan perussuomalaisten jäsenten, kannattajakunnan ja puolueen representoimista maahanmuuttokriittiseksi sekä tähän esitystapaan liitettyjä merkityksiä. Viimeisessä analyysiluvussa 7 tarkastelen tapoja, joilla perussuomalaiset liitetään protesti- ja populistipuolueiden kategorioihin. Esitän kokoavat havaintoni perussuomalaisten representaatiotapoja rakentavista sanavalinnoista ja representaatioihin uutisteksteissä liitetystä merkityksistä tutkielmani viimeisessä luvussa.

2 Teoriatausta

Tutkielmani teoriataustana hyödynnän kriittistä lingvistiikkaa. Tukeudun erityisesti diskurssitutkimuksen ja kriittisen diskurssianalyysin näkemyksiin. Esittelen kriittisen lingvistiikan tutkimusperinnettä sekä kriittisen diskurssianalyysin lähestymistapaa alaluvussa 2.1. Alaluvussa 2.2 määrittelen tarkemmin diskurssitutkimuksen ytimessä olevaa diskurssin käsitettä. Alaluvussa 2.3 erittelen tutkielmalleni keskeistä representaation käsitettä ja nimeämisen merkitystä diskurssitutkimuksen näkökulmasta.

2.1 Kriittisen lingvistiikan ja diskurssianalyysin tutkimustraditiot

Kriittinen lingvistiikka on 1970-luvulla East Anglian yliopistossa kehitetty tutkimustraditio, jonka suurimpia kiinnostuksen kohteita on tiedotusvälineiden kieli (Fairclough 1997: 39). Kriittisyys tutkimussuunnan nimessä viittaa pyrkimykseen tarkastella sosiaalisten käytäntöjen ja erityisesti kielenkäyttötapojen piiloon jääviä syy- ja seuraussuhteita. Erityisenä kiinnostuksen kohteena on kielen suhde vallankäyttöön. (Mts. 74–75.) Kriittinen lingvistiikka pyrkii selvittämään muun muassa kielen ja ideologian riippuvuuksia, ja tätä kautta edelleen kielen ja vallan välistä suhdetta. Kriittisen lingvistiikan keskeinen tutkimusongelma on kieliopin ja ideologian suhde: syntaksin ja sanaston valintojen ideologisuus. Tutkimuksen kohteena ovat siis tavat, joilla kieli koodaa ideologiaa. (Kalliokoski 1996a: 21–24.)

Kriittisen lingvistiikan suhde diskurssianalyysiin on läheinen, ja se on määritelty myös diskurssianalyysin muodoksi (Fairclough 1997: 39). Norman Faircloughin kriittisen lingvistiikan tutkimustradition pohjalta kehittämä kriittinen diskurssianalyysi on keino eritellä mediatekstejä. Vallan ja ideologian jännitteet ja ristiriidat ilmenevät Faircloughin mukaan tekstuaalisen merkityksen ja muodon moniaineeksisuutena. Tekstianalyysin avulla voidaan päästä käsiksi sosiaalisiin ristiriitoihin ja niiden kehitykseen. Faircloughin kriittinen diskurssianalyysi on yritys jäljittää tekstien, diskurssikäytäntöjen ja sosiokulttuuristen käytäntöjen välisiä systemaattisia yhteyksiä. (mt. 27–29.) Faircloughin motiivina oli tehdä läpinäkyväksi kielenkäyttöön heijastuvia valtasuhteita (Valtonen 1998: 99).

Kriittiselle lingvistiikalle ja Norman Faircloughin diskurssianalyysille keskeinen merkitys on kielentutkija M. A. K. Hallidayn systeemis-funktionaalisen kieliteorian käsityksillä kielen olemuksesta sosiaalisena merkkijärjestelmänä, kielenkäytöstä kielellisinä valintoina sekä kielen monifunktioisuudesta (Kalliokoski 1996a: 18). Faircloughilaisen

diskurssintutkimuksen yhtenä peruslähtökohtana onkin käsitys kielestä samanaikaisesti lingvistisenä, diskursiivisena ja sosiaalisena järjestelmänä. Kieli on sosiaalisesti ja historiallisesti vaihteleva toimintamuoto, joka on dialektisessa vuorovaikutuksessa muiden yhteiskunnallisten alueiden kanssa: kielen avulla luodaan sosiaalista todellisuutta, mutta samalla myös sosiaalinen todellisuus luo kielenkäyttöä ja vaikuttaa siihen, miten kieltä käytetään. (Fairclough 1997: 75–76.) Diskurssintutkimuksessa yhdistyykin tämän vuoksi kielenkäytön mikrotason sekä tilanteen ja yhteiskunnan makrotason yhtäaikainen tarkastelu (Fairclough 1997: 29–31; Pietikäinen & Mäntynen 2009: 11–22).

Kriittiseen kielentutkimukseen on usein liitetty eri metodien ja eri näkökulmien soveltava yhdisteleminen, johon on viitattu myös työkalupakki-ajatteluna (ks. Kalliokoski 1996a: 29–30). Kalliokoski näkee, että soveltavuus on osin väistämätöntä tutkittaessa kieltä käytössä ja pyrittäessä antamaan tulkinta kielellisille valinnoille. Työkalupakki voi koostua yksittäisistä kielenpiirteistä, mutta se voi olla myös kokoelma tekstin kriittisen analyysin tueksi vuorotellen sovellettavia metodeja. (Mts. 30.)

2.2. Diskurssintutkimus ja diskurssin käsite

Diskurssintutkimus on luonteeltaan monitieteistä, ja sitä harjoitetaan useilla tieteenaloilla, minkä vuoksi tutkimustradition hyödyntämät käsitteetkään eivät ole yksiselitteisiä. Eri tieteenalojen toisistaan eroavat tavoitteet ovat johtaneet erilaisiin merkityksiin samoille termeille. Diskurssintutkimuksen keskeisin termi, diskurssi, on sekin luonteeltaan hyvin monimerkityksinen, ja eri tutkimussuunnat käyttävät sitä eri merkityksissä. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 22; Nieminen & Pantti 2009: 124–125.) Diskurssin käsitettä käytetään esimerkiksi yhteiskuntatieteiden ja lingvistiikan aloilla (Fairclough 1997: 75–76). Kielitieteellisen tradition diskurssianalyytikot tarkastelevat kieltä käytössä, sitä miten kielellä tehdään asioita – tutkimuksen pääpaino on usein yksityiskohtaisessa lingvistisessä analyysissä (ks. Jokinen, Juhila & Suoninen 1999: 86–87; Valtonen 1998: 97). Esimerkiksi Valtonen on todennut, että diskurssianalyysin lähestymistapojen runsauden vuoksi tutkimusperinteen ei voi katsoa tarjoavan niinkään yhtenäistä metodologista lähestymistapaa analyysin, vaan enemminkin vain lavean viitekehyksen, jossa tutkimuksen lähtökohtana on ajatus yhteiskunnan ja kielenkäytön välisestä yhteydestä (Valtonen 1998: 96).

Yhteistä kaikille diskurssi-käsitettä käyttäville tutkimusaloille on kuitenkin se, että kieli nähdään niissä sosiaalisena ja todellisuutta tuottavana toimintana. Diskurssien voima on kielen voimaa representoida eli kuvata maailmaa, sen tapahtumia ja toimijoita, rakentaa

identiteettejä ja järjestää merkityksenannon resursseja. Diskurssien voima siis liittyy kykyyn kuvata ja siten konstruoida ympäröivää maailmaa. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 52–53.) Tässä tutkielmassa hyödyntämäni Norman Faircloughin kriittinen diskurssianalyysi korostaa kielenkäytön sosiaalista luonnetta ja yhdistää näkemyksiä sekä kielitieteestä että yhteiskuntatieteistä (Fairclough 2003: 2–3). Faircloughin näkemyksen mukaan tiedotusvälineiden kieltä on analysoitava ennen kaikkea diskurssina (Fairclough 1997: 27–29). Fairclough viittaa lingvistien tapaan diskurssin käsitteellä sekä puhuttuun että kirjoitettuun kieleen, mutta sisällyttää käsitteeseen myös muunlaisen merkityksen tuottamista, kuten esimerkiksi kuvan ja eleet. Diskurssit kuuluvat tiedon ja tiedon koostamisen alueelle. (Mts. 75–77.) Diskurssien avulla jäsennetään tietoa tietyllä tapaa ja esitetään se tietyistä näkökulmasta. Tuloksena on aina tietynlainen tiedon merkityskellistämisen tapa, joka ottaa mukaan tietyt asiat ja sulkee toiset pois. Näin maailma ja sitä koskeva tieto näyttäytyvät erilaisina eri diskurssien kautta tarkasteltuna. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 54; Fairclough 1997: 124.)

Kriittinen diskurssianalyysi perustuu ajatukselle, että havainnoimme ympäristöämme aina jonkin diskurssin puitteissa ja sen kautta. Esimerkiksi hallituksen esitys kuntauudistuksesta tai Suomen maksama taloudellinen tuki Portugalin valtiolle voivat olla useiden erilaisten ja keskenään kamppailevien diskurssien kohteena. Voidaan puhua hallitsevista tai hegemonisista diskursseista ja niiden kanssa kilpailevista vaihtoehtoisista diskursseista. (Nieminen & Pantti 2009: 124–125.) Diskursseja siis käytetään tiedon rakentamisen ja jakamisen työkaluina. Diskurssit hyödyntävät myös aikaisempia esitystapoja. Diskurssien kuvausvoimalla keskeistä onkin kyky järjestää merkityksiä tietyllä, vakiintuneella tavalla. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 54.)

Diskurssintutkimuksen funktionaalisen kielikäsitteilyn mukaan kielelliset merkitykset ovat tilannesidonnaisia ja syntyvät sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Kielen järjestelmä tarjoaa erilaisia valinnan mahdollisuuksia, joiden avulla pystytään luomaan erilaisia merkityksiä eri tilanteissa. Kielenkäyttäjällä on monia vaihtoehtoisia mahdollisuuksia käyttää kielellisiä resurssejaan: esimerkiksi mitä sanoja valita, kuinka muodollista tai epävirallista tyyliä käyttää. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 16–17.) Kielenkäyttö ei ole kuitenkaan koskaan täysin vapaata. Useat tekijät, kuten viestintätilanteen normit, kieli, vallitseva kulttuuri ja ideologia sekä institutionaaliset rutiinit, ohjaavat kielellisiä valintoja. Tämän vuoksi kielenkäytöstä on löydettävissä paitsi yksittäisen kielenkäyttäjän tekemiä valintoja, myös ympäröivän kulttuurin ja yhteiskunnan sanelemia arvoja ja normeja. Vastaavasti yksittäisen kielellisen valinnan kautta on näin mahdollista tarkastella esimerkiksi jotakin

yhteiskunnallisesti vakiintunutta tapaa käsitteellistää tai puhua jostakin aiheesta, ilmiöstä tai ihmisryhmästä. (Mts. 17–18.)

Usein kriittisen diskurssianalyysin tutkimuskohteeksi valikoituu yhteiskunnallisesti merkityksellisiä aiheita (Pietikäinen 2000: 205). Lähtökohtana diskurssintutkimuksessa on usein oletus vallan epätasapainoisesta jakaantumisesta. Esimerkiksi Teun A. van Dijk (1988) on tutkinut vähemmistöjen asemaa mediassa – Suomessa taas muun muassa Sari Pietikäinen (2000) on tarkastellut kriittisen diskurssianalyysin keinoin etnisten vähemmistöjen esittämistä suhteessa valtaväestöön. Pro gradu -töissä esimerkiksi Outi Blomqvist (1992) on tarkastellut pakolaisten ja Piia Mikkola (2009) kerjäläisten esittämistä mediateksteissä. Oma tutkimuskohteeni osaltaan poikkeaa tästä perinteestä, sillä vähemmistöryhmiin verrattuna perussuomalaisilla on poliittisena puolueena aivan eri tavalla mahdollisuus saada äänensä kuuluviin julkisessa keskustelussa, vaikka puolueen edustajat ovatkin kokeneet tulleeensa syrjityksi mediassa.

Kriittistä diskurssianalyysia harjoittaessaan tutkijan täytyy tunnustaa myös oman työnsä subjektiivisuus. Fairclough (2003: 14–15) onkin huomauttanut, että myös diskurssintutkija itse tulkitsee ympäristöä väistämättä omien arvojensa ja asenteidensa näkökulmasta. Tästä näkökulmasta on tarkoituksenmukaista tuoda myös omat lähtökohtani esille – esimerkiksi omissa poliittisissa näkemyksissäni koen sijoittuvani lähemmäksi puolueita, joiden vastavoimaksi perussuomalaiset ovat profiloituneet, kuten vihreää liikettä. Tässä tutkielmassa keskityn kuitenkin pääasiallisesti tarkastelemaan, miten perussuomalaisten representaatiotavat rakentuvat kielellisistä valinnoista, en niinkään sitä, onko perussuomalaisten mediakritiikissä kenties ollut jotain perää. Viitatessaan journalismin laadun kriteereihin Nieminen ja Pantti (2009) huomauttavat, että muodollisen objektiivisuuden korostamista hyödyllisempää voi olla tuoda lähtökohtansa ja arvoperustansa avoimesti esille. Näin vastaanottaja pystyy itse arvioimaan esitettyjä tulkintoja suhteessa kirjoittajan lähtökohtiin ja päättämään itse, pitääkö hän tulkintoja ja perusteluja vakuuttavina (mts. 134). Heikkinen (1999: 57) onkin määritellyt kriittisen tutkimustyön ennen kaikkea todennäköisten tulkintojen ja näkökulmien perustelemiseksi. Kriittinen tekstintutkija pyrkii osoittamaan, millä kielellisin valinnoin tietty representaatio todellisuudesta on rakennettu tekstiin – kyseessä on kuitenkin aina tutkijan tulkinta tekstin merkityksestä, sillä lehden tai toimittajan tarkoittamaa merkitystä tai lukijan tulkintaa tästä merkityksestä ei ole mahdollista todistaa tekstin perusteella. (Mp.)

2.3 Representaatio ja nimeäminen

Diskurssintutkimukselle keskeistä on ajatus diskurssiivisesta vallasta: kielen kyvystä kuvata, rajata ja määritellä. Diskurssit organisoivat merkityksiä tietyllä tavalla, rakentaen samalla tietynlaista kuvaa tai representaatiota puheena olevasta aiheesta, siihen liittyvistä toimijoista ja heidän välisistä suhteistaan sekä identiteeteistä. Kielen representaatioluonne koskee nimen omaa sitä, miten maailma esitetään ja kuvataan. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 52–62.) Representaatiolla tarkoitetaan jonkin asian tai ajatusten esittämistä sanallisten, äänellisten tai visuaalisten merkkien avulla. Esitystavat ovat aina lukuisten valintojen tulosta: asiat voi esittää hyvin monella tavalla. Representaatio tarkoittaaakin kirjaimellisesti ’uudelleen esittämistä’. (Väliveronen 1998: 19.) Representoinnissa valitaan aina se, mitä kuvaukseen sisällytetään ja mitä jätetään pois, mikä asetetaan ensisijaiseksi ja mikä on taustalla (Fairclough 1997: 13).

Representaation avulla on mahdollista tarkastella esimerkiksi sitä, millä tavoin todellisuutta kuvataan, millaisesta näkökulmasta ja millaisin keinoin. Tässä näkemyksessä mediaesitykset nähdään representaatioina, jotka ovat toisaalta kulttuurisesti ja poliittisesti rakentuneita ja toisaalta yhteiskunnallista ja poliittista todellisuutta tuottavia. (Nieminen & Pantti 2009: 98–100.) Representaatioiden käsite perustuu konstruktivistiseen ajatukseen kielen avulla rakennetusta maailmasta: kielenkäytöllä kuvataan aina myös maailmaa, sen ilmiöitä, asioita ja toimijoita sekä näiden välisiä suhteita (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 57). Representaatioiden tutkimuksen taustalla on käsitys, että median representaatioilla on vaikutuksia ihmisten asemaan ja oikeuksiin sekä ihmisten välisiin suhteisiin yhteiskunnassa (Nieminen & Pantti 2009: 121). Samalla representaatiot liittyvätkin valtaan ja merkityksistä käytävään kamppailuun: kuka saa määritellä, miten esitykset tulkitaan eli mitä ne merkitsevät (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 56).

Representaatio on keskeinen käsite tutkittaessa diskursiivista valtaa. Toimittajan oikeus nimetä ja määritellä poliittisia toimijoita käsitetään paljolti kulttuurisesti ja institutionaalisesti määräytyneenä itsestäänselvyytenä, samalla tavoin kuin vaikkapa lääkärin oikeus diagnosoida potilasta. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 56–57; Fairclough 2011: 75.) Perussuomalaisen tapauksessa jotkut puolueen jäsenet ovat kyseenalaistaneet tämän oikeuden ja vastustaneet median tarjoamia representaatiotapoja. Koska representaatiot ovat kontekstisidonnaisia ja saavat merkityksensä suhteessa aiempiin representaatioihin, ne kytkeytyvät diskurssintutkimuksen makrotasoihin, kuten juuri poliittisiin prosesseihin ja ideologisiin kamppailuihin. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 56–57.) Kriittisessä diskurssisanalyysissä

mediatekstejä tarkastellaan piileviä merkityksiä sisältävinä diskurssiivisina konstruktioina – tällöin voidaan esimerkiksi analysoida millaisten sanastojen, luokitusten ja metaforien avulla tekstit representoivat ominaisuuksia esimerkiksi toimijoille. Sanastoilla viitataan representaation yhteydessä käsitteisiin, joita aineistojen puhujat tai kertojat valitsevat kohdetta määrittäviin kuvauksiinsa. (Törrönen 2010: 287.)

Tutkimuksessani lähestyn perussuomalaisen representaatioita diskurssin tutkimuksen mikrotason eli kielenkäytön kautta. Tarkastelen, miten perussuomalaisia nimitään uutisteksteissä. Yhdessä transitiivisuuden ja modaalisuuden kanssa nimeäminen tai lingvistinen kategoriointi on ollut kriittisen lingvistiikan keskeisiä tarkastelun kohteita – näiden tutkimusaiheiden korostumiseen on vaikuttanut Hallidayn systemis-funktionaalinen kieliteoria (Kalliokoski 1996a: 20). Kalliokosken mukaan nimeämisessä on kyse siitä, miten puhuja tai kirjoittaja nimittää tapahtumaan tai prosessiin osallistuvia henkilöitä tai koko käsiteltävänä olevaa tapahtumaa ja sen osaprosesseja (mts. 20). Diskurssintutkimuksen piirissä nimeämistä pidetään myös yleisesti keskeisenä kielellisenä toimintana. Pietikäinen ja Mäntynen tarkoittavat nimeämisellä diskurssintutkimuksen yhteydessä sitä, millaisia nimityksiä, kuten substantiiveja, substantiivilausekkeita tai erisnimiä valitaan, kun halutaan viitata maailman ilmiöihin. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 71–72.) Heidän mukaansa nimeämisestä voidaan erottaa erillisiksi toiminnaksi myös luokittelu tai kategorisointi (mts. 71). Nimeämisen avulla tapahtuva kategorisointi kytkeytyy kirjoittajan tai puhujan näkökulmaan. Nimeämistä voi käyttää myös tietoisesti vahvistamaan puhujan tai kirjoittajan mielipiteen välittymistä. Erityisen tehokkaasti nimeämistä on mahdollista hyödyntää sukupuoleen tai syntyperään perustuvan diskriminoinnin keinona, erilaisten stereotyyppien vahvistajana. (Kalliokoski 1996a: 20.)

Esimerkiksi Hemánus näkee, että joukkotiedotusvälineiden on mahdollista indoktrinoida vastaanottajia käyttämällä tai keksimällä nimikkeitä, jotka ohjaavat kaavoittuneeseen merkityksellistämistapaan (Hemánus 1976: 70). Hemánus luokittelee nimikkeiden antamisen (engl. *labeling*) kielenkäytön olennaiseksi piirteeksi. Hän määrittelee nimikkeen pinnalliseksi tavaksi nimetä ilmiötä – se kattaa vain osan käsitteestä tai muuten vääristää käsitteen ominaispiirteitä. Nimikkeellä ei kuitenkaan välttämättä ole eksplisiittisen positiivisia tai negatiivisia konnotatiivisia merkityksiä, jotka ohjailisivat vastaanottajien ajattelua. Silloin, kun nimike vääristää käsitteen ominaispiirteitä, se voi johtaa kielenkäyttäjät ymmärtämään käsitteen kaavamaisella, harhaanjohtavasti yleistävällä tavalla. (Mts. 69–70.) Hemánus kuitenkin myös toteaa, että joukkotiedotus voisi tuskin toimia ilman kaavoittumia. Tämä johtuu kielenkäytön ominaisuuksista: mahdollisimman suureen käsitteelliseen

täsmällisyyteen pyrkivät sanomat ovat usein pitkiä ja epäkäytännöllisiä uutisten tiiviiseen ilmaisuun pyrkivään tekstilajiin. (Mts. 71.)

Kielenkäytölle on ominaista luokitella maailman ilmiöitä kategorioiksi tiettyjen ominaisuuksien perusteella. Käytämme esimerkiksi arkikielessämme jatkuvasti keskinäisiin merkityseroihin perustuvia luokituksia – merkitysten ajatellaankin muodostuvan suhteessa ja erotuksessa toisiinsa (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993: 19–20). Samoin antamalla ilmiöille tai toimijoille kategorisoivia nimiä tai nimikkeitä, tarkoitteet voidaan helposti tunnistaa ja liittää vastaavanlaisiin ilmiöihin. Sanavalinnat ilmentävät yleensä laajempia diskursseja, joilla todellisuuden tarkoitteille annetaan kokoavia tulkintoja (Törrönen 2010: 287). Näin ollen myös yksittäinen nimitys voi herättää kokonaisen diskurssin (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 71).

On tyypillistä, että jollekin sellaiselle tarkoitteelle, josta puhutaan usein, syntyy ylen määrin uusia käsitteitä. Perussuomalaisten nimeämisen tarkastelu onkin kiinnostavaa myös puolueeseen ja sen sisältä erottuvien ryhmiin viittaavien termien runsauden vuoksi. Yksi tapa lähestyä jonkin ilmiön määritelmää on tarkastella sanastoa, jota käytetään ilmiön kuvailuun ja luokitteluun (Spector & Kitsuse 2009: 8). Tietystä ilmiöstä kertoo siis paljon nimet, joita siitä käytetään.

3 Uutisen tekstilaji ja uutisdiskurssi

Tutkimukseni kohteeni tässä tutkielmassa on lehtikieli ja journalistisen kielenkäytön käytänteet uutisen tekstilajissa. Uutisella viitataan tässä tutkielmassa sanomalehdessä ilmestyvään journalistiseen genreen, jolla ymmärretään usein olevan vakiintunut rakenne ja jossa käytetään tietynlaista kieltä ja tyyliä. (ks. Valtonen 2012:18.) Hemánuksen (1990: 82) määritelmän mukaan uutinen on neutraaliksi tarkoitettu ajankohtainen faktapohjainen todellisuuden kuvaus. Uutinen kertoo faktapohjaisesti asiasta, joka on uusi ja ajankohtainen ja jonka oletetaan kiinnostavan vastaanottajia (Huovila 2001: 11).

Uutinen tekstilajina edustaa vakiintunutta tapaa tuottaa tekstejä ja välittää merkityksiä. Konventionaalista uutiselle on tietyn tekstirakenteen lisäksi esimerkiksi pyrkimys objektiiviseen näkökulmaan ja kieleltään tiiviiseen ilmaisuun. (Varis 2004: 10.) Valtonen toteaa, että uutista voi pitää esimerkkinä journalistisesta diskurssista. Samalla kuitenkin haastateltavien uutislähteiden ja muiden referoitavien äänien tai tekstien kautta uutiset toimivat toisten diskurssien välittäjinä – uutista voikin nimittää diskurssien diskurssiksi. Hyödynnän tässä tutkielmassa Valtosen käyttämää käsitettä *uutisdiskurssi*, jonka Valtonen määrittelee tavaksi käyttää kieltä uutismaisesti eli hyödyntää uutisgenrelle tyypillisiä kielen ja tyylin piirteitä ja valita uutisen objektiivisuutta näkökulmaan soveltuvia sisällönaineiksia (Valtonen 2012: 74). Uutisteksteissä esiintyviin eri diskursseihin, kuten uutisissa referoituihin tietolähteisiin, viitataan *äänen* käsitteellä (mts. 72–74).

Valtonen liittää prototyyppisen uutisen diskurssiin muodollisuuden, neutraaliuden ja objektiivisuuden. Prototyyppisen uutisen diskurssin taustalla on ajatus median yhteiskunnallisesta tehtävästä: uutisen tarkoitus on tiedon lähettäminen yhteiskunnan kannalta merkittävistä ja vastaanottajaa kiinnostavista asioista ilman kirjoittajan omia arvostuksia. (Valtonen 2012: 74.) Uutisdiskurssin ominaisuuksiin lukeutuvat uutisen tyyli ja muut kielenpiirteet, mukaan lukien leksikaaliset ja syntaktiset valinnat. Uutistekstin kieltä luonnehtii neutraali ja huomaamaton tyyli, joka ohjaa lukijan huomion uutisen asiasisältöön, ei kieleen. (Mts. 74–75.) Uutisdiskurssin kielenkäyttötapa ei kuitenkaan määrittele kaikkia uutistekstejä: esimerkiksi kulttuuri- ja urheilu-uutisissa hyödynnetyt kielenkäyttötavat voivat poiketa prototyyppisiä uutisia luonnehtivasta asiatyyllisestä ja neutraalista kielenkäytöstä. Samoin uutisten uutislähteiden tai lähdemateriaalin äänet voivat poiketa uutisdiskurssin objektiivisuuteen ja neutraaliuteen pyrkivästä tavasta käsitellä uutisaihetta. (Mts. 75.)

Asiallinen tyyli ja objektiivinen näkökulma ovat uutisteksteille lukijan odotuksenmukaisia piirteitä: uutisena on totuttu pitämään puolueetonta selvitystä jostakin

merkittävästä tapahtumasta (Valtonen 2012: 75; Kalliokoski 1996b: 37). Saukkonen (2001: 170) huomauttaa uutistekstien ominaisuuksia tarkastellessaan, että asenteellisesti tunnusmerkittömätkään tekstit eivät ole kuitenkaan asenteettomia. Uutistekstien objektiivisuuden mahdollisuudesta on keskusteltu paljon, ja käsitettä on pidetty myös ongelmallisena (Nieminen & Pantti 2009: 135). Toimittajatkään eivät voi olla täysin objektiivisia ja vapaita esimerkiksi kulttuurisesta taustastaan, henkilökohtaisista käsityksistään ja sosiaalisesta asemastaan – kuten kaikkien kielenkäyttäjien, toimittajienkin on kerrottava asioista jostakin näkökulmasta (Nieminen & Pantti 2009: 135; Kalliokoski 1996b: 37). Kalliokoski (1996b: 37) määrittelee tiedotusvälineiden kielen kriittisen analyysin tehtäväksi mediatekstien taustalla olevien arvojen ja uskomusten osoittamisen.

3.1 Uutistekstien luokittelu ja rakenneosat

Uutisgenren erittelyyn on useita erilaisia jaottelutapoja (ks. esim. Valtonen 2012: 60; Miettinen 1984: 74). Sanomalehtiutisten ilmenemismuotoon vaikuttavat esimerkiksi julkaisualustana toimivan sanomalehden luonne sekä lehden osastot ja aihealueet, kuten kotimaan, talouden tai urheilun osiot (Valtonen 2012: 62).

Uutiset voidaan myös jakaa sen mukaan, perustuvatko ne tapahtumaan, asiaan vai kannanottoon. (Bruun, Koskimies & Tervonen 1986: 154–155.) Sanomalehtien tekstit voidaan kategorisoida esimerkiksi uutisiin, uutisten taustaselvityksiin ja kommentointeihin (Hemánus 1972: 1–2). Tässäkin jaottelussa uutiset voidaan jakaa edelleen esimerkiksi sähkeuutisiin, jotka kertovat asiat mahdollisimman nopeasti ja tiivistetysti, sekä uutisraportteihin, jotka ovat sähkeuutisten deksriptiivisiä laajennuksia ja tarkennuksia (Valtonen 2012: 62). Taustaselvityksessä tai taustoittavassa uutisessa uutistapahtuma liitetään laajempaan asiayhteyteen, esimerkiksi yhteiskunnalliseen ja poliittiseen kontekstiin, ja tapahtuman syy- ja seuraussuhteita selvennetään. Uutiskommentissa puolestaan tulkitaan tarkasteltavia asioita tai tapahtumia – kommenteissa toimittaja nousee esille tapahtumaa tulkitsevana asiantuntijana. (Valtonen 2012: 62; Hemánus 1972: 1–2.)

Uutiset voidaan jakaa edelleen sisällön ja muodon perusteella niin sanottuihin koviin ja pehmeisiin uutisiin. Kovien uutisten aiheet voidaan luokitella tärkeiksi, kun taas pehmeät uutiset ovat enemmän aiheeltaan kiinnostavia, esimerkiksi ihmisläheisiä tai human interest - uutisia. (Valtonen 2012: 63.) Kova uutinen on prototyyppinen verrattuna esimerkiksi

kulttuuriuutiseen. Kovalle uutiselle tunnusomaisia piirteitä on muun muassa vakiintunut kokonaisrakenne sekä toimittajan oman äänen häivyttäminen. (Mp.)

Prototyypin uutisen rakennetta kuvataan usein kärjellään seisovana kolmiona. Tällä tarkoitetaan sitä, että uutinen kertoo ensimmäiseksi tärkeimmän tiedon ja sen jälkeen edetään muihin asiaan vaikuttaviin seikkoihin ja uutistapahtuman taustoitukseen. Esimerkiksi laajemmassa asiantuntija-artikkelissa tai taustoittavassa jutussa tekstirakenne on monimutkaisempi; asiaa saatetaan lähestyä eri näkökulmista, mikä vaatii taustoittamista (Huovila 2001: 11–12). Laajemmassa uutisraportissa tärkeysjärjestyksen logiikka voikin korvautua kuvauksen kannalta tarkoituksenmukaisemmalla rakenteella (Valtonen 2012: 62).

Huovilan mukaan uutisesta voidaan erottaa kolme keskeistä osaa: uutisen kärki, varsinainen uutisasia sekä uutistausta. Uutisen kärki kertoo tapahtuman pääpiirteet, usein muutamalla lauseella, ja vastaa perinteisiin uutiskysymyksiin mitä, missä ja milloin. (Huovila 2001: 11–12.) Uutisen kärkeen luetaan tavallisesti otsikko, intro tai ingressi ja ensimmäisen kappaleen muut virkkeet (Valtonen 2012: 65, 69). Intron käsite ei ole merkitykseltään täysin vakiintunut, mutta viitataan tässä työssä introlla Valtosen tavoin leipätekstin ensimmäiseen, uutisotsikkoa seuraavaan virkkeeseen: usein intro on otsikon tapainen, uutisotsikkoa tarkentava lause, joka esittää uutisen näkökulman (mts. 71). Läheisellä käsitteellä ingressi viitataan taas otsikkoa seuraavaan, uutisaiheen tiivistävään virkkeeseen tai kappaleeseen, joka on usein typografisesti erotettu omaksi kokonaisuudekseen (mts. 69, 71). Varsinaisessa uutisasiassa kerrotaan tarkasti uutisen keskeinen sisältö ja tapahtumat omissa kappaleissaan. Uutistausta pyrkii taustoittamaan kerrotun ydinuutisen eli kertomaan, miksi ja miten uutisessa kerrottu asia on tapahtunut. (Huovila 2001: 11–12.)

Uutistekstien luokitukset eivät kuitenkaan ole yksiselitteisiä sillä, tavallisesti uutiset sisältävät piirteitä useammasta tyypistä (Hemánus 1972: 2–3). Esimerkiksi paikallisuutinen voi sisältää prototyypin raportoivan uutisdiskurssin lisäksi myös taustoitusta ja mahdollisesti myös kommentoivaa ainesta (Hämäläinen 1995: 89–90). Hämäläinen (1995) huomauttaa, että puhdas, taustoista ja arvottavasta aineksesta siivottu uutinen voidaan ymmärtää ideaalityypiksi, jota kohti pyritään, mutta joka ei oikeastaan koskaan toteudu. Lähimmäksi uutisen ideaalityypin pääsevät usein lyhyet rutiinijutut, kuten poliisiuutiset. (Mp.) Kantaaottavuuden käyttöä lajitteluperusteena on myös kritisoitu jo sillä perusteella, että uutisaiheiden ja -lähteiden valitsemista voidaan pitää itsessään kantaaottavana toimintana (Miettinen 1984: 74). Luonteeltaan sanomalehtien uutistyyppit täydentävät toisiaan: uutisten, taustaselvitysten ja kommentoinnin voi nähdä muodostavan jatkumon, jossa taustoittavat

tekstit muodostavat sillan tapahtumia raportoivien uutisten ja uutistapahtumien tai -ilmiöiden kommentoinnin välille (Hemánus 1972: 3).

3.2 Uutistekstien moniäänisyys

Referointia voi pitää yhtenä uutisen tekstilajia keskeisesti määrittävänä piirteenä. Uutiset ovat tavanomaisesti moniäänisiä ja intertekstuaalisia, sillä ne perustuvat eri lähteistä tuleviin tietoihin, kuten raportteihin, tiedotteisiin tai haastatteluihin – uutisaiheet kertovat usein siitä, mitä on sanottu tai kirjoitettu (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 124–125). Tekstin tasolla referoinnissa tuodaan tekstiin toinen ääni, joka avaa suhteen toiseen tekstiin tai kielenkäyttötilanteeseen. Kielenkäytön intertekstuaalisuutta voidaan kuvata äänen käsitteellä. Äänen käsite on monien muiden diskurssitutkimuksen käsitteiden tavoin monimerkityksinen. (Mts. 122–123.) Tässä tutkielmassa viitataan äänellä kielen mikrotason toimintaan, esimerkiksi toisen henkilön puheen referointiin.

Referointi on usein keskeisenä tarkastelun kohteena tiedotusvälineiden kielen lingvistisessä tutkimuksessa (Kalliokoski 1996b: 60). Oman ja vieraan äänen erottamien eli moniäänisyyden ilmaisemisen keinot ovat sanomalehtiteksteissä pitkälle konventionaalistuneita. Teksteissä on usein ilmeisiä merkkejä eri äänistä, kuten lainausmerkein erotettuja suoria lainauksia tai epäsuoran esityksen johtoilmauksia. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 128.) Tekstien ääniä tarkastelemalla voidaan muun muassa havainnoida millaisia diskursseja äänet tekstiin tuovat ja ylipäättään, ketkä saavat äänensä kuuluville (mts. 124–125). Toisaalta Henna Makkonen-Craig (2005: 223) toteaa, että usein toimittajan ääni tulee uutisteksteissä esiin varsin implisiittisesti, tunnusmerkittömänä. Toimittajan ääni voidaan tunnistaa karsimalla pois haastateltujen tai referoitujen uutislähteiden äänet, mutta tekstintuottajan ääntä voi myös kuitenkin olla hankalaa erottaa ulkopuolisista lähteistä (mp.). Prototyyppejä uutisia luonnehtiikin kirjoittajan äänen häivyttäminen (Valtonen 2012: 62).

Fairclough huomauttaa myös, että representoituja puheääniä kohdellaan uutisissa harvoin tasapuolisesti: toisia korostetaan ja toiset marginalisoidaan, toisia taas käytetään toisten kehyksinä (Fairclough 1997: 108). Referointi on myös tehokas evaluoinnin keino lehtitekstissä (Kalliokoski 1996b: 60). Lainausta voidaan esimerkiksi määritellä referaattiosan johtoilmauksella ja erityisesti sen johtoverbillä. Johtoilmaukseen sisältyvää, tyypillisesti sanomisen tai ajattelemisen tapaa luonnehtivaa verbiä nimitetään johtoverbiksi (VISK § 1459). Johtoverbin valinta antaa lukijalle tietoa puhumisen tavasta ja

puhetapahtuman luonteesta. Lisäksi se osoittaa kirjoittajan asennoitumista referoitavaa henkilöä kohtaan. Johtoilmausta voidaan pitää referaatin tulkintaohjeena. (VISK § 1476.) Yksi tapa tarkastella tekstin äänten tasapainoa on toimittajan valitsemien, lähteiden kannanottoja arvottavien johtoverbien vertailu. (Fairclough 2003: 51–55.)

Kuten edellä todettiin, uutis- ja haastattelulähteiden uutisen tuomat diskurssit tai äänet saattavat poiketa huomattavasti prototyyppisestä uutisdiskurssista. Kiinnitän tämän vuoksi huomiota siihen, tuodaanko perussuomalaisia representoivat leksikaaliset valinnat uutistekstiin uutislähteiden vai toimittajan äänellä. Tarkastelen myös, millä tavoin toimittaja arvottaa uutislähteiden lainauksissa esiintyviä representaatioita referaatin johtoilmauksilla. Uutistekstissä kuuluvien äänien tarkastelu auttaa havainnoimaan, kuinka vakiintuneita representaatiota rakentavat sanavalinnat ovat: tuodaanko ne esille ainoastaan haastattelulähteiden referoiduissa kommenteissa, otetaanko sanavalintoihin etäisyyttä osoittamalla ne sanantarkaksi lainaukseksi tai uutisdiskurssissa vieraaksi ilmaukseksi vai onko representaatio siinä määrin vakiintunut, että toimittaja pystyy esittämään sen uutistekstissä omalla, ja välillisesti myös lehden, äänellä.

4. Aineistot ja metodi

Tutkielmassani tarkastelen perussuomalaisten representoimista kolmessa kotimaisessa sanomalehdessä. Tutkimusaineistoni muodostuu vuonna 2011 Helsingin Sanomissa, Keskisuomalaisessa ja Satakunnan Kansassa julkaistuista sanomalehtiteksteistä. Aineistoni lehdet ovat kaikki seitsemänä päivänä viikossa ilmestyviä sanomalehtiä, jotka ovat poliittisesti sitoutumattomia. Ensisijaisina valintaperusteinani oli, että aineistoni sanomalehtien tuli erota ilmestymisalueeltaan ja omistukseltaan. Aineistoni sanomalehtien valintaa on myös motivoinut Turun yliopiston Eduskuntatutkimuksen keskuksen tutkimus vuoden 2011 eduskuntavaalien mediajulkisuudesta (ks. Pernaa & Railo 2012), jonka mukaan aineistoni sanomalehdet erottuvat toisistaan myös teksteissään rakentamansa alueellisen poliittisen agendan perusteella. Vahva alueellinen agenda tarkoittaa, että lehdissä julkaistiin paljon alueellisia politiikan uutisia ja niissä korostettiin voimakkaasti paikallista identiteettiä. Eduskuntavaalien mediajulkisuutta käsittelevän tutkimuksen perusteella alueellisen agendan rakentaminen oli voimakkainta aineistoni lehdistä Satakunnan Kansassa, kun taas Keskisuomalaisessa alueellinen agenda oli heikko. Helsingin Sanomat sijoittui vertailussa näiden kahden ääripään ryhmän väliin. (Pernaa ym. 2012: 397.) Aineistoni sanomalehdet ovat myös omien vaalipiiriensä suurimpia sanomalehtiä (mp.).

Levikiltään Suomen ja Pohjoismaiden suurimpana sanomalehtenä Helsingin Sanomat (HS) valikoitui mukaan aineistooni vertailukohdaksi alueellisimmille päivälehdille. Syynä Helsingin Sanomien valintaan oli myös se, että perussuomalaisten mediakritiikki on joissakin tapauksissa kohdistettu erityisesti pääkaupunkiseudun mediaan (ks. Perussuomalaisten Hämeen piirin julkilausuma 2011). Lehden levikki oli 383 361 vuonna 2010. Helsingin Sanomat omistava Sanoma Oyj on Suomen suurin ja Pohjoismaiden toiseksi suurin viestintäyhtymä. (Helsingin Sanomien mediakortti 2011.) Keskisuomalainen (KSML) on Keski-Suomen maakunnan päälehti. Vuonna 2009 lehden levikki oli 71 777, mikä tekee siitä maan viidenneksi luetuimman seitsemäpäiväisen sanomalehden. Keskisuomalaista julkaisee Sanomalehti Keskisuomalainen Oy, joka on osa Keskisuomalainen Oy -konsernia. (Keskisuomalaisten mediakortti 2011.) Satakunnan Kansa (SK) on Porissa seitsemänä päivänä viikossa ilmestyvä sanomalehti. Lehti on Satakunnan suurin päivälehti: sen levikki oli 52 370 vuonna 2010. Satakunnan Kansa kuuluu Alma Media -konserniin. (Satakunnan Kansan mediakortti 2011.) Satakunnan Kansan aineistooni valikoitumiseen vaikutti myös se, että perussuomalaisten kannatusprosentti oli Satakunnan maakunnassa suurin vuoden 2011 eduskuntavaaleissa (ks. SVT 2011).

Aineistoni koostuu Helsingin Sanomissa, Keski-suomalaisessa ja Satakunnan Kansassa vuonna 2011 ilmestyneistä uutisteksteistä. Aineistoni uutistekstit vaihtelevat huomattavasti prototyypillisyydeltään: jotkin uutiset ovat tyypillisempiä tekstilajin edustajia kuin toiset eli noudattavat tarkemmin uutisen skeemaa ja kielellisiä piirteitä (ks. Valtonen 2012:59). Pääasialliseen tutkimusaineistoni koostuu prototyypiksi uutisiksi sekä taustoittaviksi uutisiksi tai taustaselvityksiksi luokiteltavista teksteistä. Erityisesti taustoittavien uutisten luokka on hyvin lakea ja hankalasti rajattava – teksteissä esimerkiksi on voitu hyödyntää haastattelulähteitä, mutta ne voivat sisältävät myös uutisanalyysille ja -kommenteille tyypillistä kommentoivaa ja arvioivaa ainesta. Toisin kuin kolumneja ja kommentteja taustoittavien uutisten tekstilajia ei erikseen nimetä muista toimituksellisista teksteistä aineistoni lehdissä – taustoittavien uutisten luokittelussa olen tukeutunut tekstien uutisaiheisiin sekä tekstien typografisiin valintoihin, kuten tekstin erottamiseen uutisaiheen ilmaisevalla yläotsikolla. Viittaan tässä tutkielmassa uutisteksteillä molempiin uutistyyppisiin, sekä taustoittaviin uutisiin että prototyypisempiin tapahtuma- tai sähkeuutisiin.

Tämän tutkielman pääasiallisena tarkastelun kohteena olevan aineiston olen jakanut kahteen eri aineistokokonaisuuteen, jotka olen nimennyt ydinaineistoksi ja arkistoaineistoksi. Ydinaineistoni muodostuu Helsingin Sanomissa, Keski-suomalaisessa ja Satakunnan Kansassa vuonna 2011 julkaistuista perussuomalaisia käsittelevistä uutisteksteistä valikoidusta 42 tekstin aineistosta. Olen pyrkinyt valikoimaan vertailtaviksi uutisiksi eri lehdistä ajankohdaltaan ja uutisaiheeltaan mahdollisimman yhteneväisiä uutistekstejä. Lähdeaineistoni ei ole kuitenkaan aivan tasainen: esimerkiksi toiset aineistoni lehdistä ovat käsitelleet uutistapahtumia laajemmin kuin toiset, minkä vuoksi vertailtavan uutistekstin on voinut valita suuremmasta uutistekstien joukosta. Näissä tapauksissa olen valinnut aineistooni mukaan sellaisia uutistekstejä, joissa esiintyy samoja painotuksia uutisaiheissa kuin muiden lehtien teksteissä.

Ydinaineistoni pohjalta olen rajannut tarkasteluni tässä tutkielmassa kolmeen uutisdiskurssissa toistuvaan perussuomalaisten representaatiotapaan: perussuomalaisten henkilöimiseen Timo Soiniin, perussuomalaisten esittämiseen maahanmuuttokriittisinä sekä puolueen liittämiseen protesti- ja populistipuolueiden kategorioihin. Ydinaineiston analyysin avulla olen identifioinut keskeiset, representaatiotapaa rakentavat sanavalinnat. Tällaisia ovat esimerkiksi luonnehtivat ja luokittelevat nimitykset. Näitä avainsanoja olen hyödyntänyt aineistoni lehtien digitaalisissa verkkoarkistoissa tekemissäni sanahauissa. Avainsanahakujen avulla kerättyä aineistoa kutsun jatkossa arkistoaineistoksi. Arkistoaineistoni koostuu

vuonna 2011 lehtien kotimaa-, ulkomaat-, alue- ja kaupunki-osioissa ilmestyneistä uutisteksteistä.

Sanomalehtien representaatiotapojen erojen ja yhtäläisyyksien sekä toistuvuuden määrittämiseen hyödyntämieni arkistohakujen kautta tutkielmani kytkeytyy myös korpustutkimukseen. Esimerkiksi korpuslingvistikossa tyylintutkimuksessa teksteille ja tekstijoukoille ominaisia tyylipiirteitä selvitetään tarkastelemalla aineistosta kvantitatiivisesti muun muassa erilaisia taajuuksia, yhdenmukaisuuksia ja yhteisesiintymiä (Voutilainen 2012: 79). Lähestymistapaani on vaikuttanut Thomas Koenigin (2006) kehittämä, kehys- ja diskurssianalyysiä yhdistävä metodologia sekä Katri Vallasteen (2013) lähestymistapa mediaesitysten tutkimukseen. Vallaste on tutkinut, millaisia merkityksiä ja merkitysvivahteita euroskeptisyyden käsitteelle annetaan Suomen, Ruotsin ja Viron valtamediassa sekä niin sanottujen euroskeptikkojen omissa kirjoituksissa. Aineistonsa sanomalehtiartikkelit Vallaste keräsi elektronisista arkistoista hyödyntämällä avainsana-hakuja, muun muassa nimityksellä euroskeptisismi ja sen synonyymeilla. (Vallaste 2013: 3, 8, 44–45.)

Korpustutkimus on hyödynnetty esimerkiksi kehysanalyysissä. Diskurssi- ja kehysanalyysi on pyritty erottamaan tutkimusperinteellisestä näkökulmasta, mutta käytännössä lähestymistapojen ei nähdä useinkaan eroavan paljon toisistaan (Vallaste 2013: 55). Sekä diskurssi- että kehysanalyysi toimivat teoreettisina ja metodisina tekstin tutkimuksen välineinä. Kehysanalyysi nojaa johonkin sisällönanalyysin muotoon, jonka avulla tekstin viestit pelkistetään propositioiksi, kehyksiksi, joiden esiintymistä pystytään laskemaan (mts. 52–53). Kehys- ja diskurssianalyysia on kuitenkin nähty myös toisiaan täydentävinä tutkimusmetodeina. Thomas Koenig (2006) on ehdottanut, että nämä kaksi lähestymistapaa voi hyödyllisesti yhdistää. (Vallaste 2013: 55.) Koenigin näkemyksessä diskurssianalyysiä voi hyödyntää alustavana vaiheena kvantitatiiviselle kehysanalyysille (Koenig 2006: 61). Koenig pitää aineiston kvalitatiivista analyysiä tärkeänä vaiheena, jonka avulla on mahdollista luoda aineistosta avainsanojen koodisto kvantitatiivista tarkastelua varten. Koenigin lähestymistavassa kehystysten tunnistaminen empiirisestä aineistosta toteutetaan alustavassa diskurssianalyysissä löydettyjen avainsanojen avulla – tutkijan tunnistamat avainsanat ovat tunnusmerkillisiä tietylle kehystykselle. Tämän jälkeen olisi mahdollista toteuttaa koko aineisto joukosta kvantitatiivinen analyysi sen selvittämiseksi, kuinka yleisenä löydetty kehystys esiintyy. (Koenig 2006: 61, 64–69; Vallaste 2013: 55.)

Koenigin kehittämä metodologinen lähestymistapa on tarkoitettu kehystysten tunnistamiseen laajoista tekstikorpuksista. Itse tarkastelen aineistoani diskurssianalyysin kannalta, ja avainsanahakujen avulla olen pyrkinyt vain määrittelemään tietyn

representaatiokeinon yleisyyttä ja representaatiota rakentavien leksikaalisten valintojen vaihtelevuutta aineistossani. Arkistohaut pohjautuvat tiettyihin ydinaineistosta tunnistamiini avainsanoihin, joten aineistohaut eivät osoita kaikkia mahdollisia vaihtoehtoisia tapoja, joilla perussuomalaisia voidaan representoida esimerkiksi maahanmuuttokriittiseksi puolueeksi. Sen sijaan pystyn tarkastelemaan, miten näillä tietyillä avainsanoilla rakennetaan representaatiota puolueesta ja minkälaisia vaihtelevia merkityksiä representaatiotapaan liitetään. Aineistoni perusteella ei voida myöskään todeta, kuinka usein jokin representaatiotapa esiintyy suhteessa aineistoni sanomalehtien kaikkiin uutisteksteihin. Sen sijaan havaintoja on mahdollista tehdä siitä, kuinka yleisiä puolueen representaatiotavat ovat suhteessa toisiinsa sekä millaisia konnotaatioita nämä representaatiotavat saavat ja kuinka usein.

Ensisijainen tarkastelun kohteeni tässä tutkielmassa on sanomalehtien uutisiksi luokittelimieni tekstien kielelliset valinnat, niin sanottu uutisdiskurssi. Tarkastelemani uutisdiskurssin ulkopuolelle olen rajannut sanomalehtien kommentoivat tekstit, kuten pääkirjoitukset, kolumnit ja uutiskommentit, mutta myös vähemmän prototyyppisemmiksi luokittelimani uutistekstit ja artikkelit, kuten kulttuuri- ja sunnuntai-osioiden tekstit ja uutisanalyysit. Hyödynnän sen sijaan lehtien verkkoarkistoista avainsanahauilla löytämiäni kommentoivia tekstejä, laajempia taustoittavia artikkeleita ja vähemmän prototyyppisiksi luokittelimiani uutistekstejä vertailukohtana pääasialliselle tutkimusaineistolleni. Tämän vertailuaineistoksi kutsumani aineiston avulla havainnoin, ovatko tietyt perussuomalaisten representaatiotavat vähemmän tyypillisiä uutisdiskurssissa kuin esimerkiksi lehtien kommentoivissa ja kantaaottavissa tekstilajeissa. Vertailuaineistoni ulkopuolelle jäävät edelleen esimerkiksi sanomalehdissä julkaistut mielipidetekstit.

Aineistoesimerkkieni muotoilu noudattelee verkkoarkistoista keräämiäni uutistekstien muotoilua kappalejaon osalta, mutta olen havainnollistanut analyysini kannalta olennaisia tekstikohtia lisäämilläni lihavoinneilla. Uutistekstien eri osat, kuten otsikon ja ingressin, olen myös nimennyt esimerkkeihin.

Ydinaineistoni uutistekstit on listattu uutisaiheittain liitteessä 1. Liitteen 2 alle olen koonnut avainsanahauilla lehtieni verkkoarkistoista keräämäni aineiston: aineisto on jaoteltu tutkielmani analyysilukujen mukaan. Avainsanahauilla keräämäni uutistekstien arkistoaineisto ja uutisdiskurssin ulkopuolelle rajaamani vertailuaineisto on listattu erikseen kunkin analyysiluvun ja alaluvun mukaan. Arkisto- ja vertailuaineiston koostamiseen hyödyntämäni hakusanat ovat myös löydettävissä liitteestä 2.

5. Perussuomalaisten henkilöiminen Timo Soiniin

Vuonna 2011 perussuomalaisten puheenjohtaja Timo Soini oli voimakkaasti esillä mediassa eduskuntavaalien alla ja nousi yhdeksi vaalien näkyvimmistä poliitikoista. Soini on myös ollut puolueen perustajajäsenenä ja pitkäaikaisena puheenjohtajana kauan puolueen tunnetuin edustaja: perussuomalaisten puolueena onkin esitetty henkilöityvän paljolti Soinin persoonaan ja henkilökuvaan (ks. esim. Niemi 2012). Pienpuolueilla ja etenkin niin kutsutuilla populistipuolueilla julkisuudessa näkyvillä johtohahmoilla on nähty olevan keskeinen merkitys puolueiden kannatukselle (Karvonen 2009: 98; Niemi 2012: 324–325). Toisaalta politiikan henkilöityminen on nähty viime vuosikymmeninä Suomen politiikassa laajemminkin vaikuttavana kehityssuuntana (ks. Karvonen 2009: 94). Poliitiikan henkilöitymisellä viitataan tavallisesti kehitykseen, jossa yksittäisten poliitikkojen merkitys on korostunut puolueiden ja kollektiivisten identiteettien kustannuksella. Poliitiikan henkilöitymisen seurauksiin on luettu esimerkiksi vaikutus politiikan esitystapoihin: tiedotusvälineiden näkökulmavalinnat ja vaalikampanjat alkavat korostaa yksilöitä puolueiden sijaan. Samoin henkilökysymyksillä voi olla ratkaiseva vaikutus äänestäjien poliittisiin mielipiteisiin ja valintoihin. (Karvonen 2009: 94–95.)

Erityisesti populistisiksi luokiteltujen puolueiden tapauksessa johtohahmojen saamaa merkitystä on pidetty kannattajakuntaa voimakkaasti polarisoivana: populistijohtajaa joko vihataan tai rakastetaan. Näin nähtiin tapahtuneen myös Timo Soinin tapauksessa vuoden 2011 vaalien alla. (Niemi 2012: 325.) Perussuomalaisten puheenjohtajana Timo Soinin on myös katsottu korostavan omaa asemaansa ohi perinteisten tiedotusvälineiden puolueen omissa viestintäkanavissa (mts. 325). Perussuomalaisten henkilöiminen puolueen puheenjohtaja Timo Soinin on kuitenkin myös aineistoni sanomalehdissä yksi näkyvimmistä ja toistuvimmista tavoista representoida puoluetta vuonna 2011.

Tarkastelen tutkielmani ensimmäisessä analyysiluvussa kielellisiä valintoja, joilla perussuomalaisten puoluetta tai tiettyä ryhmää puolueen sisältä henkilöidään Timo Soiniin aineistoni uutisteksteissä. Lähestyn representaatiotapaa alaluvussa 5.1 tarkastelemalla minkälaisina toimijoina puheenjohtaja Soini sekä perussuomalaisten puolue esiintyvät ydinaineistoni uutistekstien lauserakenteissa. Tarkemman huomion alla ovat lauserakenteet, joissa perussuomalaiset samaistetaan puheenjohtaja Soiniin sekä aineistoteksteissä puoluejohtajan asemaan liitetyt merkitykset. Tätä seuraavissa alaluvuissa erittelen, miten perussuomalaisiin viittaavilla nimeävillä lausekkeilla rakennetaan henkilöivää representaatiota. Alaluvussa 5.2 tarkastelen, miten aineistossani voidaan käyttää omistajuutta

tai yhteenkuuluvuutta ilmaisevia rakenteita, kuten esimerkiksi genetiivimääritettä, puolueen tai ryhmän henkilöimiseksi Timo Soiniin ja minkälaisia konnotaatioita näissä yhteyksissä käytetyt leksikaaliset valinnat herättävät. Alaluvussa 5.3 tarkastelen vielä erisnimestä johdetun nimityksen *soinilaiset* käyttöä aineistoni sanomalehdissä.

5.1 ”Yhden miehen show” – Soini puolueen synonyymina

Aineistoni sanomalehtien kommentoivissa uutisteksteissä ja esimerkiksi laajemmissa artikkeleissa on yleistä kommentoida Soinin keskeistä asemaa perussuomalaisten puolueessa uutisvuoden 2011 aikana. Esimerkiksi tämän alaluvun otsikko on lainattu Helsingin Sanomien sunnuntai-osion kirjoituksesta, jossa käsitellään perussuomalaisten muuttunutta asemaa ja Soinin kasvanutta näkyvyyttä Suomen politiikassa vuoden 2011 eduskuntavaalien alla.¹ Artikkelissa perussuomalaisten menestys henkilöitiin vahvasti Soiniin ja hänet esitettiin eduskuntavaalien näkyvimpänä poliitikkona. Sen sijaan tarkastelemissani uutisteksteissä Soinin merkityksen korostaminen on epätyypillisempää – joskin erityisesti taustoittavissa uutisissa Soinin asemaa voidaan luonnehtia ja esimerkiksi puolueen menestys kytkeä Soinin toimintaan. Puheenjohtaja Soinin hallitseva asema voi heijastua myös huomaamattomammilla tavoilla uutisteksteistä. Median tapaa representoida henkilöitä ja ryhmiä voi lähestyä esimerkiksi myös toimijuuden kautta: se, minkälaisissa lauseenjäsenasemissa tarkoitteet esiintyvät, kertoo prosessin osallistujille uutistekstissä annetuista rooleista (Kalliokoski 1996a: 20).

Puolueen puheenjohtajana ja perustajajäsenenä Soinilla on luonnollisesti näkyvä rooli puolueeseen liittyvässä uutisoinnissa. Puheenjohtaja Soiniin viittaava eris- tai yleisnimi esiintyy ydinaineistoni 42 uutistekstissä 185 kertaa. Perussuomalaisia käsiteltävissä uutisissa puheenjohtaja Soini esiintyi teksteissä usein keskeisen toimijan roolissa. Ydinaineistossani Soiniin viittaava NP esiintyy agenttina 147 lauseessa. Näistä 90 lauseessa kyseessä on Soinin suoran tai epäsuoran referoinnin johtoilmaus, useimmin verbinä on neutraali *sanoa*. Puolueen puheenjohtajana Soini esiintyy odotettavasti usein perussuomalaisia käsittelevien uutisissa uutislähteenä. Suoran tai epäsuoran esityksen kautta referoitavana haastattelu- tai uutislähteenä Soini esiintyy ydinaineistoni teksteistä 18:ssa, joskin myös muissa teksteissä viitataan esimerkiksi Soinin aikaisempiin lausuntoihin tai poliittisiin näkemyksiin. Lauseissa, joissa *Soini* on agenttina, verbi on useimmin mentaalinen tai kommunikaatioverbi – myös

---

¹ HS: Yhden miehen show. Sunnuntai, 17.4.2011.

konkreettisia verbejä käytetään metaforisesti abstraktissa tai mentaalisessa merkityksessä (*kääntää keskustelu, pitää pelotteluna*). (Verbien semantiikasta ks. VISK § 445.)

Referoivien lauserakenteiden lisäksi *Soini* esiintyy toistuvasti subjektina myös esimerkiksi kopulalauseissa, joilla luonnehditaan Soinia henkilönä, sekä eksistentiaalilauseissa ja omistuslauseissa. Objektina *Soini* esiintyy huomattavasti harvemmin. Sen sijaan verbiä tai lausetta määrittävän adverbiaalilausekkeena tai sen osana *Soini* esiintyy 35 kertaa – toistuvimmin juuri referoinnin yhteydessä, lausetta määrittävissä adpositiolausekkeissa *Soinin mielestä* ja *Soinin mukaan*.

Perussuomalaisten puolueeseen viittaava lekseemi on sen sijaan subjektin asemassa 75 lauseessa ydinaineistossani. Puolue on puheenjohtaja Soinia useammin subjektina myös kopulalauseissa sekä eksistentiaalilauseissa. Lauseissa, joissa toimijana on perussuomalaisten puolue, esiintyy myös mentaalisia verbejä ja kommunikaatioverbejä (esimerkiksi *aikoo, esittää, vastustaa*), joskin huomattavasti useammin verbit ovat myös dynaamisia ja konkreettista tekemistä ilmaisevia. Konkreettisia verbejä käytetään tosin politiikan kielelle tyypillisesti metaforisella tavalla, esimerkiksi perussuomalaisten esitetään *hyökkäävän* kuntauudistusta vastaa, *syövän* kannatusta muilta puolueilta tai *tunkeutuvan* eduskunnan eturiviin.

Sekä puolue että Soini näyttäytyvät aineistoni teksteissä aktiivisina toimijoina – puolueen toimintaa kuvataan enemmän konkreettisina verbein, kun taas Soinin toiminta esitetään pääasiassa mentaalisena tai abstraktina. Tyypillisesti aineistoni tapahtumia uutisoivissa, niin sanotuissa kovissa uutisissa uutisaiheena on puolueen toiminta, ja Soini esiintyy tekstissä lähteenä, joka perustelee tai muuten kommentoi toimintaa. Puolueen puheenjohtajana Soini esiintyy teksteissä odotettavasti usein juuri auktoriteetin asemassa – ydinaineistossani Soini on useimmin mainittu ja lainattu puolueen edustaja. Soinin saama näkyvyys jo itsessään henkilöi puoluetta Soiniin, joskin tästä näkökulmasta henkilöintiä on myös vaikeaa, jos ei mahdotonta, välttää: puheenjohtajana ja perustajajäsenenä Soini on puolueen näkyvin julkinen toimija ja hän on lisäksi median vakiintunut uutislähde. Uutiskriteerit ohjaavat toimittajat hyödyntämään vakiintuneita ja tunnettuja uutislähteitä – uutisen merkittävyys riippuukin usein tiedon lähteen auktoriteetista (Nieminen & Pantti 2009: 99–103). Puolueensa puheenjohtajana Timo Soinilla voi olettaa olevan hallussaan enemmän tietoa puolueesta ja sen toiminnasta kuin rivikansanedustajalla.

Henkilöintiä voidaan myös kuitenkin vahvistaa korostamalla Soinin toimijuutta. Esimerkiksi aineistoni taustoittavissa uutisteksteissä käytetyillä konkreettisilla verbeillä Soini voidaan asemoida puolueen keskeiseksi toimijaksi. Perussuomalaiset voidaan kuvata ennen

kaikkea Timo Soinin luomuksena tai Soinin toiminnan tai päätösten voidaan esittää vaikuttavan puolueeseen suuresti (esimerkiksi ”*Soini on rakentanut hartaasti puoluettaan*”², ”*Soini heittäisi hyvin onnistuneen värvästyön romukoppaan*”³). Huomattavasti myös puolueen toiminta ja tekemät päätökset voidaan henkilöidä Soiniin, kuten esimerkiksi tehdään lauseessa ”*Soini on asettanut hallitukseen menolle useita reunaehtoja*”.⁴ Soinin valikoituminen toiminnalliseksi subjektiksi häivyttää tässä tapauksessa puolueen roolia päätöksenteossa.

Puolueen toiminnan ja linjan henkilöiminen puheenjohtajaan on kuitenkin piirre, joka ei rajoitu aineistossani vain perussuomalaisten esittämiseen sanomalehtiteksteissä. Esimerkiksi kokoomuksen ja perussuomalaisten erilaiset kannat hallitusneuvotteluissa henkilöidään aineistoni uutistekstissä puheenjohtajiin: ”*Soinin mukaan yhtälölle – hänen ja Kataisen erimielisyydelle tukiasiassa – ei ole vielä löytynyt ratkaisua*.”⁵ Etenkin taustoittavissa uutisissa puheenjohtajat voivat personifioida puolueitaan, kuten esimerkiksi seuraavassa lauseessa, jossa toimittaja esittää humoristisesti keskustan ja perussuomalaisten hakevan kannatusta maaseudulta: ”*Kiviniemi laittaa navettasaappaat jalkaansa ja suuntaa maalle, Soini kyljessään*.”⁶

Aineistoni uutisteksteissä puheenjohtaja Soiniin viittaava lekseemi esiintyy myös usein määritteenä substantiivilausekkeissa, ydinaineistossani yhteensä 37 kertaa. Useimmin lausekkeiden viitekohteina on perussuomalaisten puolue (*Soinin puolue*, *Soinin joukot*) tai ihmistarkoite, puolueen edustaja. Käsittelen perussuomalaisten puolueeseen tai edustajiin viittaavia henkilöiviä substantiivilausekkeitä tarkemmin vielä alaluvussa 5.2. Genetiivimääritteen kautta myös puolueen toimintaa voidaan henkilöidä Soiniin, esimerkiksi perussuomalaisten mahdollinen halu hallitukseen voidaan esittää *Timo Soinin hinkuna*, puolueen jättäytyminen oppositioon *Soinin päätökseenä*.

Soini näkyvyyttä lisää myös hänen esiintymisensä uutistekstien otsikoissa. Ydinaineistoni 42 uutistekstistä Timo Soini mainitaan kymmenen uutisen otsikossa, useimmin substantiivilausekkeen genetiivimääritteenä. Subjektiasemassa Soini on niissä neljässä, vastaavasti perussuomalaiset esiintyy subjektina kymmenessä otsikossa. Lisäksi lekseemi *Soini* esiintyy kahdessa väliotsikoinnissa. Otsikoilla voi nähdä olevan suhteellisen suuren merkityksen muodostuvien representaatioiden kannalta – on tavallista, että lehdestä

---

² SK: Ex-demarit pitävät Timo Soinia punamullan panttivankina. Kotimaa, Aluesivut, 22.3.2011.

³ SK: Ex-demarit pitävät Timo Soinia punamullan panttivankina. Kotimaa, Aluesivut, 22.3.2011.

⁴ SK: Ex-demarit pitävät Timo Soinia punamullan panttivankina. Kotimaa, Aluesivut, 22.3.2011.

⁵ HS: Perussuomalaisilta edelleen ehdoton ei. Kotimaa, EUROKRIISI, 11.5.2011.

⁶ SK: Vaaliputki pitää Soinin hiilloksen hehkuvana. Alue, 14.5.2011.

silmäilläään ensiksi vain otsikot ja väliotsikot. Otsikko on onnistunein silloin, kun lukijan ei tarvitse lukea jutusta mitään muuta. Toisin sanoen otsikon olisi kerrottava jutun perusajatus sillekin, joka ei juttua lue. (Valtonen 2012: 70.) Uutisen otsikointien tehtävänä, lukijoiden mielenkiinnon vangitsemisen ohella, on nostaa esille uutistapahtuman keskeisiä toimijoita (Huovila 2001: 50). Soini nousee otsikoinneissa keskeiseksi toimijaksi myös ohi perussuomalaisten puolueen, silloinkin kun uutinen koskee puolueen toimintaa. Esimerkiksi perussuomalaisten puolueen vastaus hallitustunnustelijana toimineen Jyrki Kataisen kysymykseen velkaantuneiden EU-maiden tukemisesta on kehystetty eri tavalla aineistoni sanomalehtien otsikoinneissa: Satakunnan Kansan uutisessa toimijana on puolue (*Perussuomalaiset ovat taas Portugali-tukia vastaan*⁷), Helsingin Sanomien uutisessa vastaus on henkilöity Soiniin (*Soini sanoo EU:lle kolme kertaa ei*⁸).

Soinin toimijuuden korostaminen on implisiittinen tapa henkilöidä perussuomalaisia, mutta tarkastelemieni sanomalehtien uutisdiskurssissa näkemys Timo Soinin keskeisestä asemasta perussuomalaisten puolueessa on voitu tuoda myös hyvin suoraan esille. Ydinaineistoni joukossa on kolme tekstiä, joissa eksplisiittisesti arvioidaan Timo Soinin asemaa perussuomalaisten puolueessa. Tekstit ovat luokiteltavissa taustaselvityksiksi tai taustoittaviksi uutisiksi (ks. esim. Valtonen 2012; Hemánus 1972). Ydinaineistoni teksteistä on kuitenkin nähtävissä, että Soinin keskeiseen asemaan puolueessa voidaan liittää erilaisia merkityksiä. Esittelen seuraavaksi näiden uutistekstien lauserakenteita, joissa puoluetta henkilöidään Soiniin.

Ensimmäiseksi tarkasteleman teksti on Keskisuomalaisen kotimaan osiossa ilmestynyt taustoittava uutinen ”Sekalainen joukko” (KSML 19.12.2011), jossa eritellään perussuomalaisten puolueen taustaa sekä eduskuntaryhmän jäseniä. Uutinen on kirjoitettu puoli vuotta eduskuntavaalien jälkeen, ja se on ilmestynyt yläotsikolla PERUSSUOMALAISET. Kolmesta tässä alaluvussa tarkastelemastani tekstistä puolueen samaistaminen Soiniin on voimakkainta Keskisuomalaisen uutistekstissä:

1. Sekalainen joukko [otsikko]

Timo Soini ja muutama läheinen muodostavat yhä puolueen ytimen. Naisia on nousemassa eturiviin. [ingressi]

Perussuomalaiset on ollut puoli vuotta oikea puolue ja voimatekijä suomalaisessa politiikassa. **Puolue on edelleen yhtä kuin Timo Soini**, vaikka johtoa on levitetty ja kunnallisvaaleissa perussuomalaisista tulee eduskuntapuolueen lisäksi oikea kuntapuolue, joka hakee asemia myös ammattiyhdistysliikkeessä.

⁷ SK: Perussuomalaiset ovat taas Portugali-tukia vastaan. Kotimaa, 3.5.2011.

⁸ HS: Soini sanoo EU:lle kolme kertaa ei. Kotimaa, HALLITUSNEUVOTTELUT, 3.5.2011.

Soini on maaseudun puolueen feenikslintu, joka nousi tuhkasta ja palautti SMP:n perilliset politiikan kartalle 15 vuoden kitumisen ja hiljaiselon jälkeen.

Perussuomalaiset on ollut yhtä kuin Soini. Silloinkin, kun Soini ei ollut kansanedustaja. Viime eduskuntavaaleissa taivas aukesi, 39 kansanedustajaa ja miljoonia euroja puoluetukea.
(--)

(KSML: Sekalainen joukko. Kotimaa, PERUSSUOMALAISET, 19.12.2011.)

Keskisuomalaisen uutistekstin ingressissä nostetaan esille Timo Soinin keskeisyys puolueelle transitiivislauseessa esittämällä, että *Timo Soini ja muutama läheinen* muodostavat yhä puolueen ytimen. Uutisen ingressissä usein tiivistetään sen keskeinen näkökulma. Puolueen samaistaminen puheenjohtaja Soiniin onkin mielestäni yksi uutisen voimakkaimmista kehystystavoista: Soinin merkittävyyttä painotetaan tekstissä toistuvasti.

Leipätekstin ensimmäisessä kappaleessa puolue samaistetaan Timo Soiniin kopulalauseella ”*Puolue on edelleen yhtä kuin Timo Soini*”. Ingressissä ja ensimmäisessä kappaleessa käytetyt ajan adverbit, *yhä* ja *edelleen*, viittaavat puolueen muuttuneeseen asemaan, jonka kirjoittaja selventää leipätekstin ensimmäisessä lauseessa: perussuomalaiset on ollut oikea puolue ja voimatekijä jo puoli vuotta. Adverbit osaltaan implikoivat Timo Soinin keskeisen aseman olevan huomionarvoista tai jopa jollakin tapaa odotuksenvastaista. Samanlaista tulkintaa rakentaa kopulalauseetta seuraava, *vaikka*-konjunktioilla alkava sivulause: ”*vaikka johtoa on levitetty ja kunnallisvaaleissa perussuomalaisista tulee eduskuntapuolueen lisäksi oikea kuntapuolue* (--)”. Tekstissä esitetäänkin, että huolimatta merkittävistä muutoksista puolueen profiilissa, Soinin asema on pysynyt vahvana.

Leipätekstin kolmannessa kappaleessa Soinin merkitystä korostetaan toistamalla osittain aikaisempi kopulalause. Kopulalause toistetaan perfektissä, millä kerrotaan yhdessä seuraavan lauseen kanssa, että puheenjohtaja Soinin vaikutus puolueessa ei ole ollut riippuvainen hänen asemastaan puolueen kansanedustajana. Tekstissä nostetaan esille myös Timo Soinin rooli perussuomalaisten puolueen perustajajäsenenä. Leipätekstin toisessa kappaleessa Soini nimetään kopulalauseella *maaseudun puolueen feenikslinnuksi*, millä viitataan Soinin aikaisempaan asemaan vuonna 1995 lakkautetun Suomen maaseudun puolueen (SMP) jäsenenä ja kansanedustajana. Predikatiivia määrittävä sivulause esittää Soinin palauttaneen *SMP:n perilliset* politiikan kartalle. Kappaleessa perussuomalaiset esitetään siis Suomen maaseudun puolueen aatteellisina jatkajina, mutta myös kehystetään perussuomalaisten puolueen menestys ennen kaikkea Soinin ansioksi. Timo Soinista rakennetaan tässä kappaleessa kuva eräänlaisena voimahahmona: hänet samaistetaan kuolemattomaan taruolentoon ja hänen esitetään yksin pelastaneen puolueen kitumiselta ja hiljaiselolta.

Keskisuomalaisen tekstissä perussuomalaisten uutta eduskuntaryhmää analysoidaan henkilöiden kautta ja huomion kohteena on erityisesti tuoreiden kansanedustajien suhde puheenjohtaja Soiniin. Toisaalta teksti nimeää ja esittelee Soinin lisäksi useita perussuomalaisten eduskuntaryhmän jäseniä ja rakentaa eduskuntaryhmästä varsin heterogeenisen kuvan. Silti eduskuntaryhmän jäsenten luonnehtiminen ja kategorisoiminen sen perusteella, mikä on heidän suhteensa puheenjohtajaan, on omiaan vahvistamaan puolueen henkilöitymistä Soiniin.

Myös Helsingin Sanomien taustoittavassa uutisessa puoluetta henkilöidään kopulalauseiden kautta Timo Soiniin. Esimerkki 2 on Helsingin Sanomien taustoittavasta uutisesta ”Protesti kantaa Soinin joukkoja”, jossa pohditaan mahdollisia syitä perussuomalaisten nopeaan kannatuksen kasvuun:

2. Perussuomalaiset on korostetusti Soinin puolue.

Puheenjohtajan suvereeni asema on myös riski. Sekä viime eduskuntavaalien jälkeen että vuoden 2009 eurovaalien alla Soini joutui sairaalahoitoon. Syyksi hän ilmoitti kovasta työnteosta johtuneen keuhkokuumeen.

Puheenjohtajan taakka ei ainakaan kevene, mikäli hänestä tulee ministeri ja rajusti kasvavan eduskuntaryhmän epävirallinen paimentaja.

Myös puoluetoimisto on lujilla. Henkilökuntaa on vähän, ja kantoja on sorvailtava vaaliohjelmiin. Ohuesta organisaatiosta on täysi työ löytää osaavia avustajia mahdollisille ministereille. (--)

(HS: Protesti kantaa Soinin joukkoja. Kotimaa, 17.2.2011)

Helsingin Sanomien tekstissä perussuomalaiset henkilöidään Soiniin kopulalauseella, nimeämällä perussuomalaiset *Soinin puolueeksi*. Genetiivimäärite *Soinin* ilmaisee omistajuutta tai kuuluvuutta ja henkilöintiä vielä vahvistetaan adverbillä *korostetusti*. Perussuomalaisten luonnehtiminen *Soinin puolueeksi* aloittaa tekstissä uuden aiheen – aikaisemmin tekstissä on eritelty eri tekijöiden mahdollista vaikutusta perussuomalaisten kannatukseen. Huomattavaa on, että uutisessa puolueen henkilöityminen Soiniin esitetään ennen kaikkea puolueen kannalta haitallisena asiana: sekä puheenjohtaja että puoluetoimisto ovat kovilla puolueen nopeasti kasvaneen kannatuksen edessä. Tekstin kanta eksplikoidaan esimerkin toisen kappaleen aloittavassa kopulalauseessa, jossa puheenjohtajan suvereeni asema esitetään riskinä. Lauseen partikkeli *myös* kylläkin implikoi, että puheenjohtajan asemalla on muitakin puolia, mutta niihin ei tekstissä syvennyttä. Puheenjohtajan merkitystä korostaa osaltaan myös puolueen organisaation luonnehtiminen ohueksi. Puolueen nousseen

kannatuksen ja rajuksi kuvaillun eduskuntaryhmän kasvun edessä Soinin hallitseva asema esitetäänkin ongelmallisena, raskaana taakkana yhden ihmisen kannettavaksi.

Sisällön analyysin näkökulmasta Keskisuomalaisen ja Helsingin Sanomien tekstit nostavat esille joitakin samoja tekijöitä puolueesta, kuten miesvaltaisuuden sekä Suomen maaseudun puolueen poliittisen perinnön. Toisaalta erojakin on: Keskisuomalaisen analyysissä korostetaan myös naisten kasvanutta näkyvyyttä puolueessa, kun taas Helsingin Sanomissa todetaan naisten näkyvyyden olevan vähäinen. Esitystavan muutoksessa voi olettaa näkyvän tekstien julkaisun välillä olevan ajallisen eron. Soinin merkittävyys nostetaan kuitenkin esille kummassakin tekstissä: myöhemmin julkaistussa Keskisuomalaisessa tunnutaankin luonnehtivan Soinin keskeisen aseman säilymisen olevan huomionarvioista tai jossain määrin jopa odottamatonta. Sitä vastoin Keskisuomalaisen tekstissä ei ole nähtävissä Soinin aseman esittämistä puolueen kannalta mahdollisesti negatiivisena tekijänä, toisin kuin Helsingin Sanomien uutisessa.

Vastaavasti Soinin keskeistä asemaa puolueessa arvioidaan puolueen kannalta myös myönteisenä tekijänä yhdessä ydinaineistoni uutistekstissä. Satakunnan Kansan taustoittavassa uutisessa ”Vaaliputki pitää Soinin hiiloksen hehkuvana” analysoidaan perussuomalaisten puolueen mahdollista tulevaisuutta uudella vaalikaudella. Yhtenä mahdollisena vaihtoehtona esitetään puolueen maahanmuuttokriittisten jäsenten aiheuttavan perussuomalaisissa sisäistä hajaannusta. Asiantuntijalähteenä hyödynnetyn Turun yliopiston poliittisen historian tutkija Vesa Vareksen haastattelukommentteihin tukeutumalla perussuomalaisten eduskuntaryhmän hajoaminen esitetään kuitenkin epätodennäköisenä:

3. Vares arvioi Soinin ryhmän pikemminkin lujittuneen.

- Ainakaan pikaiseen hajoamiseen en usko, sillä he luultavasti ajattelevat, että vaalivoittajaa syrjittiin heidän joutuessa oppositioon. Se kokemus yhdistää.

Yhtenäisyyttä luo myös Soinin vahva asema ja kansanedustajien kokemattomuus. Hallitustien umpeutumista ei perussuomalaisten riveissä juuri arvostella. Edustajilla on maltilliset odotukset omasta asemastaan.

- Persujen porukka on niin uusi, että siellä ei ole ministerisalkunnäköisiä falangeja odottamassa vesi kielellä, kuten kokoomuksessa, SDP:ssä ja keskustassa olisi ollut samassa tilanteessa, Vares sanoo.

(SK: Vaaliputki pitää Soinin hiiloksen hehkuvana. Alue, 14.5.2011.)

Esimerkin 3 kolmannessa kappaleessa Soinin keskeisyyttä tuodaan esille transitiivilauseessa. Tässä tapauksessa genetiivimäärite *Soinin* ei liity perussuomalaisten puolueeseen viittaavaan

henkilöivään nimitykseen, vaan se muodostaa yhdessä adjektiivimääritteen ja edussanan kanssa NP:n *Soinin vahva asema*, joka on lauseen subjektin asemassa; Soinin aseman esitetään lauseessa luovan yhtenäisyyttä. Tekstiyhteyden perusteella luonnehdinnan kohteena on Soinin asema perussuomalaisen eduskuntaryhmän sisällä, ei niinkään koko puolueessa. Perussuomalaisia ei henkilöidä Timo Soiniin läheskään niin voimakkaasti kuin kahdessa edellä käsitellyssä esimerkissä: tekstissä ei samaisteta koko puoluetta Soinin henkilöön tai ilmaista Soinin omistajuussuhdetta puolueeseen, vaan Soinin aseman kuvataan luovan yhtenäisyyttä eduskuntaryhmän tai puolueen sisällä. Soinin asema ei ole myöskään ainoa yhtenäisyyttä luova tekijä, vaan perussuomalaisen kansanedustajien kokemattomuus on rinnastettu yhtä vahvaksi syyksi. Satakunnan Kansan tekstissä Soinin asemaa tarkastellaan varsin erilaisesta näkökulmasta kuin Helsingin Sanomien esimerkissä, jossa puheenjohtajan keskeinen asema nähtiin riskinä.

Huomionarvoista on myös, että Soinin aseman luonnehtimista ei ole tekstissä selkeästi merkitty lähteen referoinniksi. Esimerkin 3 ensimmäisen lauseen Vareksen epäsuoran referoinnin voi tulkita toki merkitsevän koko seuraavan tekstijakson hänen näkemystensä referoinniksi. Näin suoraan referoitujen kommenttien väliin jäävän kappaleen voi nähdä olevan uutisissakin tyypillistä johtolauseetonta esitystä, joka voidaan tulkita haastateltavan referoinniksi siitä huolimatta, ettei sitä kieliopillisesti ole sellaiseksi merkitty (ks. Reunanen 1994). On kuitenkin tulkinnanvaraista, onko kappaleessa kyse toimittajien vai haastateltavan äänestä. Samoin esimerkin 2 Helsingin Sanomien uutisessa on epäselvää, esitetäänkö näkemys perussuomalaisista Soinin puolueena asiantuntijalähteen vai toimittajien omana mielipiteenä. Sen sijaan Keski-suomalaisen tekstissä ei hyödynnetä haastattelulähdettä, vaan sanavalinnat ovat toimittajan omia. Taustoittavissa uutistekstien tekstilajissa voidaankin esittää arvioivia näkemyksiä puolueesta tai puheenjohtajan asemasta toimittajan omalla äänellä tai esitettyä arvioivaa näkemystä ei ainakaan katsota välttämättä tarpeelliseksi merkitä selvästi referoidun lähteen esittämäksi, kuten neutraalin uutisen tapauksessa voisi olettaa.

Näkemyksen esittäminen poliittisesta puolueesta ja esimerkiksi puolueen puheenjohtajan asemasta on tavallista aineistoni sanomalehtien kommentoivissa lehtiteksteissä, kuten kolumneissa, pääkirjoituksissa ja toimittajien kommentoissa. Ydinaineistoni perusteella puolueen henkilöiminen on uutisdiskurssissa epätyypillisempää, joskin taustoittavissa uutisissa perussuomalaisia voidaan henkilöidä puheenjohtaja Timo Soiniin hyvinkin selkeästi, vahvimmin kopulalauseilla, joissa esitetään puolueen olevan yhtä kuin Soini. Neutraaleissa uutisteksteissä arvioivien väitteiden esittäminen toimittajan omalla äänellä voi pitää odotuksenvastaisena. Aineistoni prototyyppisemmissä uutisissa puolueen henkilöintiä luovat

Soinin toimijuutta korostavat lauserakenteet sekä esimerkiksi puolueeseen viittaavat substantiivilausekkeet, joissa Soini on genetiivimääritteenä.

5.2 Edussanan genetiivimäärite *Soinin* ja muut possessiivisuutta ilmaisevat rakenteet

Perussuomalaisia voidaan henkilöidä Timo Soiniin myös implisiittisillä keinoilla, kuten possessiivisuutta ilmaisevilla nimityksillä ja rakenteilla. Tarkasteluni kohteena tässä alaluvussa ovat tällaiset kielelliset valinnat. Perussuomalaisten henkilöiminen puheenjohtaja Timo Soiniin näkyy esimerkiksi nimeävissä lausekkeissa, joilla viitataan puolueeseen tai ryhmiin puolueen sisältä. Nostan esille seuraavissa tekstiesimerkeissä tällaisia henkilöiviä nimityksiä ja rakenteita ydinaineistoni uutisista.

Yksiselitteisin tapa kytkeä perussuomalaisten puolue Timo Soiniin on edussanan genetiivimäärite. Prototyypin substantiivin genetiivimääritehän tulkitaan tavallisesti possessiiviseksi tai muuta kuuluvuutta ilmaisevaksi (ks. VISK § 574). Genetiivimuotoinen erisnimi *Timo Soinin* tai *Soinin* toimii perussuomalaisiin viittaavan lausekkeen edussanan määritteenä 37 kertaa ydinaineistoni uutisissa. Yleisimmin näiden lausekkeiden edussanana toimivat lekseemit *puolue* ja *joukko*. Kolmessa tapauksessa perussuomalaisten puheenjohtajan genetiivimuotoinen erisnimi toimii määritteenä lausekkeessa, joka viittaa enemmän tai vähemmän rajattuun ryhmään puolueen sisällä.

Lekseemi *puolue* on yleisin perussuomalaisiin viittaavan lausekkeen edussanana esiintynyt yleisnimi ydinaineistossani. Kuten myös yleisten edussanojen *ryhmä* tai *eduskuntaryhmä*, edussanan *puolue* käyttö liittyi usein tekstin informaatorakenteeseen. Edussanat *puolue* ja *eduskuntaryhmä* esiintyvät aineistossani usein anaforisina viittauksina. Nimeävillä lausekkeilla esimerkiksi selvennetään viittaussuhteita uutistekstien eri osien, kuten otsikon, ingressin ja leipätekstin, välillä:

4. Protesti kantaa **Soinin joukkoja** [otsikko]

Perussuomalaiset syö kannatusta kolmelta perinteiseltä suurpuolueelta. [ingressi]

Perussuomalaisten suosiokäyrä sojottaa kohti kattoa. Vastaavaa ei sodanjälkeisen Suomen politiikassa ole nähty.

Perussuomalaiset on syönyt kannatusta etenkin kolmelta perinteiseltä suurpuolueelta. Pienempien puolueiden kannatus on pysytellyt kutakuinkin samalla tasolla viime eduskuntavaaleista lähtien.

Mikä on selitys **Timo Soinin puolueen** huimalle nousulle?

(HS: Protesti kantaa Soinin joukkoja. Kotimaa, 17.2.2011.)

Esimerkin 4 teksti muodostaa taustoittavan uutisen uutiskärjen – se esittelee uutisaiheen, perussuomalaisten poikkeuksellisen suuren kannatuksen kasvun. Esimerkkikappaleen viimeinen lause tiivistää keskeisen kysymyksen, johon tekstin pyrkii vastaamaan, muun muassa hyödyntämällä tähän tarkoitukseen asiantuntijalähdettä. Uutisaihetta pohjustavassa kysymyksessä genetiivilauseke *Timo Soinin puolueen* määrittää substantiivilauseketta *huimalle nousulle*. Tekstiyhteyden perusteella on selvää, että genetiivilausekkeen edussana *puolue* viittaa anaforisesti edellisen kappaleen ensimmäisen lauseen NP:hen *perussuomalaiset*. NP:n edussanan genetiivimääritteen *Timo Soinin* voi nähdä taas viittaavan anaforisesti uutisen otsikkoon ”*Protesti kantaa Soinin joukkoja*”. Puolueeseen on viitattu edeltävässä tekstissä – otsikkoa lukuun ottamatta – ainoastaan puolueen virallisella nimellä, joten genetiivilauseke osaltaan täsmentää otsikon *Soinin joukkojen* viittauskohteeksi perussuomalaisten puolueen. Otsikon sisältöä ei perinteisesti pidetä lukijalle tutuna, vaan otsikon informaatio voidaan tuoda leipätekstissä esille uutena asiana (Valtonen 2012: 70–71). Timo Soinin yhteys perussuomalaisten puolueeseen oletetaan myös olevan lukijalle entuudestaan tuttu – mikä usein on lähtökohta taustoittavissa uutisteksteissä. Soinin asema puolueen puheenjohtajana tuodaan esille myös myöhemmin tekstissä ja sen merkitystä kommentoidaan (ks. esimerkki 2). Genetiivimäärite *Timo Soinin* käytön voi kuitenkin nähdä ainakin osaksi motivoituvan tekstin informaatorakenteesta, toisaalta se tuo tekstiin uutta informaatiota selventämällä puolueen ja Soinin suhdetta, toisaalta se rakentaa yhteyttä otsikon ja leipätekstin välille.

Genetiivimäärite tuo Soinin mukaan tekstiin toimijaksi, mutta samalla se kuitenkin luonnehtii Soinin suhdetta puolueeseen. Kun ottaa huomioon koko tekstin kontekstin, genetiivimäärite *Timo Soinin* ilmaisee tässä enemmän omistamista kuin pelkkää kuuluvuutta, sillä myöhemmin tekstissä perussuomalaisten puolue henkilöidään selvästi Timo Soiniin (ks. esimerkki 2). Genetiivimäärite *Soinin* toistuminen uutisen otsikossa ja uutiskärjessä voi nähdä rakentavan uutisesta välittyvää representaatiota.

Esimerkin 5 uutistekstissä Timo Soini on myös nostettu tekstin otsikointiin. Esimerkki on Satakunnan Kansassa julkaistusta taustoittavasta uutisesta ”*Vaaliputki pitää Soinin hiilloksen hehkuvana*”. Kuten edellä käsitellyssä Helsingin Sanomien uutisessa tekstiesimerkki muodostaa taustoittavan uutisen uutiskärjen, jossa esitellään uutisaihe ja johdatellaan sen käsittelyyn. Vastaavasti genetiivimäärite *Soinin* käytön voi nähdä rakentavan yhteyttä otsikoinnin ja leipätekstin välille:

5. Vaaliputki pitää **Soinin hiilloksen** hehkuvana [otsikko]

Perussuomalaisten taru on lopussa. **Populistipuolue** on kannatuksensa aallonharjalla ja oppositiossa tie vie alaspäin.

Voi mennä niin, mutta voi mennä myös näin: **Timo Soinin** ruoska viuhuu katsomosta, kun hallitus jatkaa euroalueen velkapapereiden takaamista. **Perussuomalaiset** kasvaa entisestään.

Tulevalla vaalikaudella **Soinin puolueella** on ainakin kolme tietä, jota pitkin se voi kulkea.

(SK: Vaaliputki pitää Soinin hiilloksen hehkuvana. Alue, 14.5.2011.)

Esimerkin 5 viimeisessä lauseessa esiintyvän NP:n *Soinin puolueella* genetiivimäärite sitoo lausekkeen aikaisempaan tekstiyhteyteen samalla tavoin kuin esimerkissä 4. NP *Timo Soinin ruoska* on aikaisemman virkkeen teemapaikalla. NP:n edussana *puolueella* viittaa taas edellisen lauseen teemapaikalla olevaan lausekkeeseen *perussuomalaiset*. Edeltävässä tekstissä perussuomalaisiin on viitattu sekä puolueen nimellä että luokittelevalla yleisnimellä *populistipuolue*.

Vaikka molemmat genetiivimääritteet toimivat anaforisina viittauksina ja rakentavat tekstin koheesiota, genetiivimäärite myös ankkuroi puolueen selvästi puheenjohtajaansa ja on näin funktioltaan myös luonnehtiva. Genetiivimäärite mahdollistaa kaksi erilaista tulkintaa puolueen ja Timo Soinin suhteesta. Määrite voi ilmaista läheistä kuuluvuutta, mutta myös possessiivisuutta. Toisaalta nimityksen *Soinin puolue* käytön voi nähdä motivoituvan yksinkertaisesti tarpeesta saada leksikaalista vaihtelua tekstiin, jossa viitataan perussuomalaisiin useasti. Uutisessa Soini on myös keskeinen haastattelulähde, joten kuuluvuusyhteyden selventäminen Soinin ja puolueen välillä ei ole odottamatonta.

Ydinaineistoni uutisissa nimitys *Soinin puolue* esiintyy kolmessa tekstissä, yhteensä neljä kertaa. Edussanan *puolue* lisäksi genetiivimäärite *Soinin* esiintyy aineistossani myös muiden edussanojen määritteenä. Perussuomalaisten eduskuntaryhmään viitataan toistuvasti aineistossani edussanoilla *ryhmä* tai *eduskuntaryhmä*, mutta vain kerran eduskuntaryhmään viittaava edussana saa genetiivimääritteen *Soinin*. Edussanojen *puolue* ja *ryhmä* lisäksi genetiivimäärite *Soinin* toimii määritteenä edussanoille, jotka viittaavat vaihtelevasti perussuomalaisten puolueeseen, eduskuntaryhmään tai rajatumpaan tarkoitteeseen puolueen sisältä. Samalla edussanat herättävät erilaisia konnotatiivisia merkityksiä kuin lähtökohtaisesti neutraalit valinnat *puolue* tai *ryhmä*.

Esimerkiksi lekseemillä *joukko* viitataan aineistossani perussuomalaisten puolueeseen sekä puolueen eduskuntaryhmään. Lekseemi esiintyy myös toistuvasti samassa tekstiyhteydessä erisnimen *Soini* kanssa. Edellä käsittelemässäni Helsingin Sanomien uutisen otsikossa ”Protesti kantaa Soinin joukkoja” edussana *joukkoja* saa genetiivimääritteen *Soinin*. Partitiivisijainen NP *Soinin joukkoja* viittaa otsikossa koko puolueeseen ja sen korrelaatti

perussuomalaiset löytyy sekä uutisen ingressin että leipätekstin ensimmäisen lauseen teemapaikalta (ks. esimerkki 3). Lekseemit *Soini* ja *joukko* esiintyvät saman NP:n yhteydessä myös kahdessa muussa ydinaineistoni uutisessa, joskaan erisnimi *Soini* ei toimi kuitenkaan edussanan genetiivimäärittteenä. Helsingin Sanomien taustoittavassa uutisessa ”Soini sanoo EU:lle kolme kertaa ei” edussanan genetiivimäärittteenä esiintyy sen sijaan Soiniin viittaava anaforinen pronomi *hänen* rinnasteisissa NP:issä *Soini ja hänen joukkonsa*. Satakunnan Kansan taustoittavassa uutisessa ”Portugalin kriisipaketin vastustus perustellaan vaikka Aasiaan asti” komitatiivisijainen NP *joukkoineen* määrittää NP:tä *Timo Soini*.

6. ”Me menettelemme nyt näin, ja Suomi ja EU hakevat tien, joka ei ole riippuvainen perussuomalaisten hyväksynnästä”, Soini sanoi.

Soini ja hänen joukkonsa tuntuivat olevan kovin varmoja siitä, että asiaan ilmaantuu jokin ratkaisu, ja puolue istuu vielä hallituksessa.

(HS: Soini sanoo EU:lle kolme kertaa ei. Kotimaa, HALLITUSNEUVOTTELUT, 3.5.2011.)

7. **Perussuomalaisten puheenjohtaja Timo Soini** kirjoittaa **joukkoineen** yötä päivää perusteluja sille, miksi **ryhmä** vastustaa Portugalin tukipakettia.

Perustelupatteri esitellään eduskunnan suurelle valiokunnan keskiviikkona.

(SK: Portugalin kriisipaketin vastustus perustellaan vaikka Aasiaan asti. Kotimaa, Aluesivut, 8.5.2011.)

Esimerkissä 6 NP:llä *hänen joukkonsa* viitataan todennäköisesti koko puolueeseen. Esimerkin toisen virkkeen yhdyslauseen jälkimmäisessä osassa NP:iden *Soini ja hänen joukkonsa* tarkoitteeksi rajataan tarkemmin perussuomalaisten puolue. Tähän viittaisi ainakin virkkeen rinnasteisessa sivulauseessa esiintyvä subjekti *puolue*, johon *Soini ja hänen joukkonsa* voivat viitata. Omistuspäätteinen edussana *joukkonsa* saa genetiivimääritteekseen anaforisen pronominin *hänen*, joka viittaa toisen virkkeen teemapaikalla olevaan NP:hen *Soini*. Rinnasteiset NP:t *Soini ja hänen joukkonsa* viittaavat myös anaforisesti aikaisemmassa tekstiyhteydessä mainittuihin perussuomalaisiin.

Esimerkissä 7 komitatiivisijainen lauseke *joukkoineen* sen sijaan viittaa kataforisesti perussuomalaisten eduskuntaryhmään, johon viitataan sivulauseessa NP:llä *ryhmä*. Possessiivisuffiksillinen komitatiivisijainen lauseke määrittää adverbiaalina lauseen jotakin toista substantiivilauseketta (ks. VISK 2004: 1264), tässä tapauksessa NP:tä *Timo Soini*. ISK:n mukaan komitatiivisijainen lauseke kuvaa erilaisia habitiivisia tai kuuluvuussuhteita. Sillä voidaan ilmaista hallussa olevaa konkreettista tai abstraktia entiteettiä (mp.).

Lekseemi *joukko* viittaa aineistossani perussuomalaisten puolueeseen ja eduskuntaryhmään. Possessiivisuutta ilmaisevilla rakenteilla *joukko* liitetään erisnimeen

Soini. Näin lekseemi joukko näyttäisi luonnehtivan puoluetta tai eduskuntaryhmää yhden ihmisen taakse järjestäytyneeksi ryhmäksi ihmisiä. Joukko järjestyneenä ihmisryhmänä voi viitata esimerkiksi vahvuudeltaan määrittämättömistä sotilasosastoista (ks. Kielitoimiston sanakirja). Toisaalta toinen konnotaatio voisi myös olla poliittisessa keskustelussa paljon käytetty merkitys 'tukijoukot'. Poliittiseen puolueeseen tai puolueen eduskuntaryhmään liitettynä lekseemin voi ajatella myös herättävän mielleyhtymiä järjestäytymättömyydestä, esimerkiksi merkityksessä 'väkijoukko'.

Genetiivimäärite *Soinin* edussanana esiintyy myös lekseemi *seurakunta*, joka herättää vastaavanlaisia merkityksiä yhden henkilön taakse ryhmittyneestä ihmisjoukosta. *Joukko*-lekseemin lailla seurakunta esiintyy taustoittavan uutisen otsikossa:

8. **Soinin seurakunta** on sekalainen [otsikko]

Eduskuntaryhmässä on paljon poliiseja ja kirkonmiehiä. [ingressi]

Tamperelaisen perussuomalaisen Pentti "Veltto" Virtasen entinen taustaryhmä Kirjava puolue on oiva sanapari kuvaamaan myös **ennätyssuurta perussuomalaisten eduskuntaryhmää**.

(HS: Soinin seurakunta on sekalainen. Kotimaa, VAALIT 2011, 19.4.2011.)

NP:n *Soinin seurakunta* korrelaatti on uutisen ingressin teemapaikalla oleva lauseke *eduskuntaryhmässä* sekä leipätekstin ensimmäisen lauseen partitiivisijainen NP *ennätyssuurta perussuomalaisten eduskuntaryhmää*. Ensimmäisen virkkeen NP:n edussanan genetiivimääritteenä on *Soinin*, mikä ankkuroi lausekkeen tarkoitteeksi perussuomalaiset. Eduskuntaryhmän sekalaisuus ilmaistaan tässä esimerkissä eksplisiittisesti tarkoitetta luonnehtivalla adjektiivipredikatiivilla. Edussana *seurakunta* kehystää Soinin hengellisen johtajan asemaan puolueessa. Luultavammin tarkoitus on kuitenkin ollut leikitellä otsikossa vakiintuneella fraasilla 'sekalainen seurakunta'. Sanavalinta on saattanut myös motivoida uutistekstissä mainittu seikka, että ammatillisesti kirkon työntekijät ovat hyvin edustettuina perussuomalaisten uudessa eduskuntaryhmässä.

Edellä käsitellyissä esimerkeissä Soiniin henkilöivät nimitykset ovat viitanneet perussuomalaisten puolueeseen tai eduskuntaryhmään. Genetiivimääritteellä *Soinin* henkilöidään aineistossa myös abstraktia ilmiötä, perussuomalaisten kannatusta. Satakunnan Kansan taustoittavan uutisen ” Vaaliputki pitää Soinin hiilloksen hehkuvana” otsikossa genetiivimuotoinen NP:n *Soinin hiillos* viittaa puolueen kannatukseen. Tekstissä esitetyn arvion mukaan tulevat presidentinvaalit ja kuntavaalit pitävät perussuomalaisten kannatusta yllä. Leipätekstissä asiantuntijalähteen suoraan lainatussa kommentissa viitataan

perussuomalaisten hiillockseen (*”vaaliputken vuoksi perussuomalaisten hiillos ei pääse jäähtymään”*) – ilmaus on motivoitunut haastateltavan sanavalinnasta, mutta otsikoinnissa edussanan genetiivimääritteeksi on vaihtunut *Soinin*. Perussuomalaisten kasvaneeseen gallupkannatukseen viitataan kerran aineistossani myös lausekkeella *Timo Soinin imu*.⁹

Genetiivimäärite *Soinin* liittyy aineistossani myös tarkoitteeltaan rajatumpiin lausekkeisiin. Esimerkiksi erisnimi *Soini* toimii edussanan määritteenä lausekkeessa, jolla luonnehditaan yksittäistä puolueen edustajaa. Satakunnan Kansassa julkaistussa taustoittavassa uutisessa ”Ex-demarit pitävät Timo Soinia punamullan panttivankina” perussuomalaisten edustajaa Matti Putkosta luonnehditaan *Soinin sotilaaksi*:

9. Perussuomalaisten sidokset ay-liikkeeseen ovat lujittuneet vuoden aikana. Iso kaappaus oli Metalliliiton pitkäaikainen takapiru Matti Putkonen, joka jätti SDP:n jäsenkirjansa ja ryhtyi **”Soinin sotilaaksi”**.

(SK: Ex-demarit pitävät Timo Soinia punamullan panttivankina. Kotimaa, Aluesivut, 22.3.2011.)

Esimerkissä translatiivilauseke *”Soinin sotilaaksi”* edussanan määrite henkilöi puoluetta puheenjohtajaansa, mutta lausekkeen edussana liittyy perussuomalaisiin paljon selvempiä sotilaallisia konnotaatioita kuin edellä käsittelemäni lekseemi *joukot*. Edussana itsessään on tekstin tasolla uusi tarkoite. Tekstiyhteyden perusteella on selvää, että perussuomalaisten iso kaappaus Matti Putkonen vaihtoi puoluetta SDP:stä perussuomalaisiin: tällöin NP:n *Soinin sotilas* merkitykseksi olisikin ymmärrettävissä ’perussuomalaisten jäsen’. Nimitys *Soinin sotilas* on erotettu lainausmerkeillä, mutta uutistekstistä itsestään ei käy ilmi mitään ulkopuolista lähdettä. Pelkästään tämän tekstin perusteella jää siis epäselväksi, eroaako Matti Putkonen ”Soinin sotilaana” muista puolueen jäsenistä vai ovatko kaikki perussuomalaiset Soinin sotilaita. Nimityksen lainausmerkkeihin asettaminen on kuitenkin tarkoitettu osoittamaan viittaus ulkopuoliseen lähteeseen: kyseessä on lainaus Matti Putkosen perussuomalaisten puolueen kokouksessa pitämästä puheesta, jota on referoitu aikaisemmin myös Satakunnan Kansan sivuilla.¹⁰ Puheessa Putkonen toteaa itse liittyvänsä ”Soinin sotilaaksi” ilmoittaessaan puolueen vaihdoksestaan. Nimityksen käytöllä on rakennettu tekstienvälistä viittausta, joskin lainausmerkkien käyttö on ainoa vihje nimityksen alkuperästä. Osaltaan nimitys *Soinin sotilas* kertoo, että perussuomalaisten edustajat itse myös käyttävät Timo Soiniin henkilöiviä nimityksiä.

---

⁹ SK: Perussuomalaisten kannatus epävarmoissa kantimissa. Kotimaa, Aluesivut, 16.2.2011.

¹⁰ SK: Soinin putkosyllätys haastaa työväenpuolueet. Etusivu, 15.8.2010.

Genetiivimäärite *Soinin* esiintyy myös nimityksissä, joilla erotellaan puolueen tai eduskuntaryhmän sisältä tiettyjä ryhmiä. Esimerkiksi Keskisuomalaisen uutistekstissä ”Sekalainen joukko” genetiivimäärite esiintyy nimityksissä, joilla luonnehditaan keskeisiä henkilöitä perussuomalaisten eduskuntaryhmässä.

10. Eduskuntaryhmässä **Soinin politbyroossa** on enimmäkseen miehiä. Heistä tärkein on puolustusvaliokunnan puheenjohtaja Jussi Niinistö. (–)

Halla-ahon ja Niinistön lisäksi **Soinin miehiä** eduskuntaryhmässä on kurikkalainen nuori kansanedustaja Vesa-Matti Saarakkala.

(KSML: Sekalainen joukko. Kotimaa, PERUSSUOMALAISET, 19.12.2011.)

Genetiivimääritettä *Soinin* käytetään esimerkissä 10 eksistentiaalilauseen adverbilausekkeessa. Lausekkeella *Soinin politbyroossa* rajataan perussuomalaisten eduskuntaryhmän sisältä erillinen ryhmä. Lauseen alkuasemaiset paikanilmaukset eivät ilmaise konkreettisia paikkoja, vaan abstrakteja ryhmiä – eksistentiaalilauseen partitiivisubjekti kertoo taas ryhmän sisällöstä. Keskisuomalaisen taustoittavassa uutisessa perussuomalaisten eduskuntaryhmää eritellään ennen kaikkea puheenjohtaja Soinin näkökulmasta: tekstissä luetellaan henkilöitä, joita Soini kuuntelee tai jotka ovat häntä lähellä. Ensimmäisen lauseen inessiivilausekkeen edussana *politbyroossa* viittaa kommunististen puolueiden korkeimpaan johtoelimeen, joka koostuu usein puolueen vaikutusvaltaisimmista jäsenistä. Nimityksen *Soinin politbyroo* tarkoitteen voikin tulkita olevan ne eduskuntaryhmän henkilöt, jotka ovat puheenjohtajaa lähinnä. Eksistentiaalilauseen yhtenä tehtävänä on myös uuden tarkoitteen tuominen diskurssiin (VISK § 894). Keskisuomalaisen tekstissä referentaalinen paikanilmaus *eduskuntaryhmässä* siirtää uutisen käsittelyn perussuomalaisten puolueen tasolta puolueen eduskuntaryhmän erittelyyn. Samalla jälkimmäinen paikanilmaus *Soinin politbyroossa* tuo tekstiin uuden tarkoitteen, jota käsitellään usean kappaleen ajan. Tähän tarkoitteeseen viitataan myöhemmin anaforisesti lausekkeella *Soinin miehiä*.

Keskisuomalaisen tekstissä nimitysten *Soinin politbyroo* ja *Soinin miehet* tarkoitteena toimivan, Soinia lähellä olevan ryhmä vertautuu *puolueen maahanmuuttokriittisiin*, joihin Soinin esitetään ottavan etäisyyttä. Soinia lähellä olevan ryhmän ja niin sanotun maahanmuuttokriittisten perussuomalaisten vastakkainasettelu on toistuva piirre aineistoni teksteissä, joissa eritellään perussuomalaisten puolueen sisäisiä ryhmiä.¹¹ Aineistossani esiintyy

---

¹¹ Esimerkiksi HS: Soinin seurakunta on sekalainen (ks. esimerkki 14), KSML: Perussuomalaisten luotava nyt linjansa (ks. esimerkki 27).

kuitenkin yksi tapaus, jossa puolueen maahanmuuttokriittiset liitetään puheenjohtaja Timo Soiniin genetiivimäärittteen kautta:

11. Euromaiden velkakriisin takia EU:sta tuli vaalien kärkikysymys. Se sopii Soinille, joka karttaa vahvoja kantoja esimerkiksi ulkomaalaispolitiikassa.

Soinin nuoret leijonat ottaisivat mieluusti oppia veljespuolueiden kireistä maahanmuuttokannoista. Tämän väen kohtaaminen on Soinille, perussuomalaisille ja koko Suomen politiikalle iso kysymys. Suomessa maahanmuuttokritiikki vaimeni, kun aiheesta käytiin kunnan kansalaiskeskustelu ja lakia kiristettiin.

(SK: Populisti Timo Soinista tuli uuden Suomen kasvot Euroopassa. Kotimaa, Aluesivut, 27.3.2011.)

Esimerkin kolmannen virkkeen NP:n *Soinin nuoret leijonat* tarkoite on tekstissä uusi. Lausekkeen genetiivimäärite *Soinin* sitoo lausekkeen kuitenkin anaforisesti aikaisempaan tekstiyhteyteen. Esimerkin neljäs virke paljastaa, että lauseke *Soinin nuoret leijonat* ei viittaa koko puolueeseen, vaan määrittelemättömään ryhmään puolueen sisällä: neljännessä virkkeessä *Soinin nuoriin leijoniin* viitataan anaforisesti lausekkeella *tämän väen*, mutta samassa virkkeessä nostetaan perussuomalaiset erilliseksi tarkoitteeksi. Genetiivimäärite *Soinin* viittaa kuitenkin siihen, että kyseessä on myös puolueen sisäinen ryhmä. *Soinin nuoriin leijoniin* liitetään halu kiristää puolueen maahanmuuttokantoja ja tätä kautta myös esimerkin viimeisessä lauseessa esille tuotu maahanmuuttokriittisyys. NP:n *Soinin nuoret leijonat* edussanan *leijonat* voi nähdä kantavan tässä yhteydessä myös nationalistisia konnotaatioita. Vaikka maahanmuuttokriittinen ryhmä liitetään Soiniin genetiivimäärittteen kautta, heidät esitetään jonakin mitä Soinin ja perussuomalaisten pitää kohdata: haasteena tai ongelmana puolueelle ja Suomen politiikalle ylipäättään. Puolueen maahanmuuttokriittisen ryhmän toiminta esitetäänkin aineistoni uutisteksteissä toistuvasti ongelmana, joka Soinin täytyy ratkaista ja josta hänen täytyy kantaa vastuu.

Arkistohakujen perusteella aineistoni sanomalehdissä viitataan perussuomalaisiin *Soinin puolueena* kaiken kaikkiaan yhdeksässä uutistekstissä.¹² Genetiivimäärittteenä toimivasta erisnimestä *Soini* tai *Timo Soini* ja edussanasta *puolue* muodostuva substantiivilauseke esiintyy yhteensä 13 lauserakenteessa. Suurin osa teksteistä käsittelee vaaleja tai hallitusneuvotteluja taustoittavasti. Tämän lisäksi nimitys esiintyy viidessätoista vertailuaineistooni jäävässä toimituksellisessa tekstissä, useimmin lehtien pääkirjoitussivulla.¹³ Perussuomalaisten puolueeseen viitataan *Soinin joukkoina* ainoastaan

¹² Ks. Arkistohaut: Timo Soinin puolue, Arkistoaineisto.

¹³ Ks. Arkistohaut: Timo Soinin puolue, Vertailuaineisto.

yhdessä Helsingin Sanomien uutistekstissä, mutta merkitykseltään läheisellä nimityksellä *Soinin joukkue* viitataan perussuomalaisten eduskuntaryhmään kerran, kotimaan-osion uutistekstin otsikossa ”Soinin joukkue jäi kokeneempien tallomaksi” (HS 25.5.2011). Nimitykset *Soinin porukka* ja *Soinin ryhmä* esiintyvät myös yksittäisissä uutisteksteissä.¹⁴ Pääkirjoituksissa huomattavasti yleisimmillä nimityksillä *Soinin joukko*, *Soinin joukkio* tai *Soinin porukka* viitataan vaihtelevasti perussuomalaisten puolueeseen, eduskuntaryhmään tai kannattajakuntaan.¹⁵ Muut ydinaineistoni esille nousseet, Soinin possessiivista suhdetta ilmaisevat nimitykset eivät arkistohakujen perusteella ole toistuvia. Huomattavaa on, että tällaiset nimitykset tuntuvat valikoituvan uutisten ja pääkirjoitusten otsikoihin, kuten esimerkiksi *Soinin seurakunta on sekalainen*, *Protesti kantaa Soinin joukkoja*, *Vaaliputki pitää Soinin hiilloksen hehkuvana*. Syynä tähän voi olla se, että otsikoissa usein nostetaan uutisten keskeisiä toimijoita esille tai yksinkertaisesti perussuomalaisten puolueen nimen olevan pituutensa vuoksi epäkäytännöllinen uutisotsikoihin. Kielellä leikittely ja otsikon huomioarvon lisääminen voivat toki myös olla mahdollisia syitä.

Genetiivimäärite *Soinin* sisältävällä nimityksellä viitataan perussuomalaisten puolueeseen, puolueen sisältä erottuvaan ryhmään tai perussuomalaisten edustajiin aineistoni uutisteksteissä yhteensä 14 tekstissä – useimmin viitekohteena on koko puolue.¹⁶ Kovin yleisestä nimeämistavasta ei ole kyse. Lisäksi tämänkaltaisten nimitysten käyttäminen vaikuttaakin olevan yleisempää taustoittavissa tai kantaaottavissa lehtiteksteissä kuin niin sanotuissa kovissa uutisteksteissä. Kaiken kaikkiaan Soinin omistajuutta tai kuuluvuutta ilmaisevilla nimityksillä viitataan perussuomalaisten puolueeseen tai eduskuntaryhmään 27:ssä vertailuaineistoni tekstissä.¹⁷

5.3 Soinilaiset

Aineistoni uutisteksteissä perussuomalaisten puolueeseen tai osaan puolueesta viitataan erisnimistä johdetuilla nimityksillä. Tällainen nimitys on puoluetta puheenjohtaja Timo Soiniin henkilöivä *soinilaiset*. Erisnimistä johdetut nimitykset ovat voimakkaasti henkilöiviä, mutta niillä on myös pitkä perinne suomalaisessa politiikankielessä. Vastaavanlaista nimeämiskäytäntöä on hyödynnetty myös muiden poliittisten ryhmittymien tai puolueiden

¹⁴ HS: Timo Soinin ryhmässä on 30 edustajaa. Kotimaa, 7.2.2011; HS: Timo Soini kiistää vastuun- pakoilun hallitusratkaisussa. Kotimaa, 12.6.2011.

¹⁵ Ks. Arkistohaut: Genetiivimäärite *Soinin* perussuomalaisiin viittaavissa lausekkeissa, Vertailuaineisto.

¹⁶ Ks. Arkistohaut: Perussuomalaisten henkilöiminen Timo Soiniin.

¹⁷ Ks. Arkistohaut: Perussuomalaisten henkilöiminen Timo Soiniin.

nimeämiseen. Tunnetuin esimerkki lienee Suomen Kommunistisen Puolueen varapuheenjohtaja Taisto Sinisalonen mukaan nimetty puolueen sisäinen oppositioryhmä *taistolaiset*. Nimitys keksittiin Helsingin Sanomien toimituksessa: nimityksen yleistymistä on selitetty sillä, että taistolaisuus sopi suuhun, viittasi suuntauksen keulakuvaan ja ennen kaikkea kuvasi kyseistä ilmiötä (Relander 1999: 190–191). Puoluehajaannuksen yhteydessä henkilöiviä nimityksiä on käytetty esimerkiksi myös SDP:n puolueriidan ryhmittymistä: puheenjohtaja Väinö Tannerin kannattajia on kutsuttu *tannerilaisiksi*, Emil Skogin johtamaa puolueoppositiota taas *skogilaisiksi* (Tarkka 1987: 219).

Perussuomalaisten tapauksessa selkeän mallin nimeämiskäytäntöön tarjoaa myös puolueen edeltäjänä pidetty Suomen maaseudun puolue (SMP), joka henkilöityi pitkälti johtajaansa Veikko Vennamoon. SMP:n pohjana toimivasta poliittisesta liikkeestä ja ideologiasta käytettiin nimeä *vennamolaisuus*. (Ruostetsaari 2011: 107.) Puolueen kannattajia kutsuttiin myös *vennamolaisiksi*. Erisnimistä johdettuja nimityksiä tunnutaan viljelevän ajoittain myös nykyisessä poliittisessä ja julkisessa keskustelussa. Joidenkin tunnettujen poliitikkojen kannattajakunnista on käytetty henkilöiviä nimityksiä, esimerkkitapaus on ainakin nimitys *väyrysläiset*, pitkänlinjan keskustapoliitikko Paavo Värysen mukaan.¹⁸ Samalla mallilla vuoden 2012 presidentinvaalien alla mediassa otettiin käyttöön myös nimitykset *niinistöläiset* ja *haavistolaiset*.¹⁹

Nimitys *soinilaiset* esiintyy ydinaineistossani kolme kertaa, arkistoaineistossani useammin. Huomionarvoista on, että nimityksellä saatetaan viitata koko puolueeseen tai sitten puolueen sisältä erottuvaan ryhmittymään. Satakunnan Kansassa nimityksen käyttö on puoluetta yhdistävä tekijä, kun taas Keskisuomalaisen ja Helsingin Sanomien uutisartikkeleissa *soinilaiset*-nimitystä käytetään erottamaan puolueen sisältä tietty ryhmä. Arkistoaineistossani esiintyy myös aatteeseen viittaava *soinilaisuus*.

Ydinaineistoni kahdessa taustoittavassa uutisessa *soinilaiset*-nimitystä käytetään eriteltäessä perussuomalaisten puolueen sisältä ryhmittymiä. Nimitys esiintyy Helsingin Sanomien uutisessa ”Soinin seurakunta on sekalainen”, jossa toimittaja viittaa tarkoitteella puolueen suurimpaan ryhmään – *soinilaisten* lisäksi puolueesta eritellään omiksi ryhmikseen *maahanmuuttokriitikot* sekä Suomen maaseudun puolueen toiminnassa mukana olleet *Smp-veteraanit* (ks. esimerkki 14). Esittelen näitä tapauksia vielä tarkemmin alaluvussa 6.1, jossa käsittelen maahanmuuttokriittisen ryhmän representoimista, ja 6.6, jossa käsittelen puolueen kehystämistä sisäisesti hajanaiseksi.

¹⁸ Ks. esimerkiksi HS: Laaninen: Voitan vanhojen väyrysläisten vallankumouksella. Kotimaa, 1.6.2010.

¹⁹ Ks. esimerkiksi HS: Tämä ei pääty tähän. Elämä, 6.2.2012.

Puolue jaetaan usein ryhmiin aineistoni uutisartikkeleissa, jotka käsittelevät perussuomalaisten poliittista linjaa tai kannattajakuntaa. Keskisuomalaisen taustoittavassa uutisessa ”Perussuomalaisten luotava nyt linjansa” myös ennakoidaan asiantuntijalähteen esittämässä kommenteissa puolueen mahdollista jakautumista useammaksi ryhmäksi sisäisen hajanaisuuden seurauksena. Nämä kaksi ryhmää nimetään tekstissä *soinilaisiksi* ja *halla-aholaisiksi*, Soinin ja maahanmuuttonäkemyksistään tunnetun perussuomalaisten kansanedustaja Jussi Halla-ahon mukaan (ks. myös esimerkki 27).

Soinilaiset-nimitystä käytetään näissä kahdessa tapauksessa vastakkainasettelussa puolueen maahanmuuttokriittiseen ryhmään. Tässä yhteydessä *soinilaisten* keskeisenä yhdistävänä piirteenä vaikuttaa olevan samanlaisten poliittisten teemojen ajaminen kuin Timo Soini, erotuksena maahanmuuttopolitiikan teemoista. Tämänkaltainen erottelu esiintyy myös perussuomalaisten itsensä keskuudessa: Keskisuomalaisessa haastateltu puolueen jäsen luonnehtii puolueessa olevan ”*soinilaisuuden valtavirta*” ja Suomen Sisuun kuuluvien ”*pieni sivuvirta*”.²⁰

Aineistoni perusteella *soinilaiset*-nimitykselle viitataan yleisemmin koko perussuomalaisten puolueeseen. Nimitys esiintyy myös haastattelulähteiden, kuten poliitikkojen tai politiikan asiantuntijoiden, referoiduissa jaksoissa, jolloin sen alkuperä on osoitettu epäsuorassa esityksessä tai suoran lainauksen merkitsevillä lainausmerkeillä. Useammin nimitys kuitenkin esiintyy toimittajan ääneksi luokiteltavissa tekstijaksoissa. Aineistoni sanomalehtien kommentoivissa teksteissä *soinilaiset*-nimitystä käytetään huomattavasti tiheämmin. Usein se esiintyy samassa tekstiyhteydessä perussuomalaisten nimen kanssa, joten nimityksen voikin nähdä motivoituvan yksinkertaisesti leksikaalisen vaihtelun tarpeesta. Toisaalta Satakunnan Kansan uutistekstissä perussuomalaisiin viitataan pelkästään *soinilaiset*-nimellä:

12. Kaltiokumpu muistaa vuolaasti kiittää kannattajiaan vuosien aikaisesta yhteistyöstä. Hän sanoo olevansa ylpeä saatuaan olla Satakunnan kansanedustajana.

- Turbulenssit eivät nyt vain kohdanneet. En halua arvioida, miksen tullut valituksi. Sanotaan vaikka, että yksinkertaisesti esitetty kansalaismielinen oikeistopopulismi voitti vaalit perusteettomilla lupauksillaan, Porin kaupunginvaltuuston varapuheenjohtaja tiivistä **soinilaisten** rajua marssia valtaan uskomattomalla 39 kansanedustajapaikan voimalla. (--)

(SK: Oiva Kaltiokumpu jättää politiikan. Alue, 19.4.2011.)

---

²⁰ KSML: Marke Tuominen ei odota lähtöä Helsinkiin. Kotimaa, 29.7.2011.

Satakunnan Kansan alueuutisessa haastattelulähteenä on eduskunnasta vaaleissa pudonnut kansanedustaja. Lausekkeen genetiivimääritteenä esiintyvä nimitys *soinilaiset* sijoittuu haastateltavan suorassa esityksessä esitetyn referaatin johtoilmaukseen. Nimitys näyttäytyy näin toimittajan omana sanavalintana – perussuomalaisiin ei tekstissä viitata muuten nimeltä. *Soinilaiset*-nimen käyttö uutistekstissä ilman mainintaa puolueesta sen oikealla nimellä, näyttää, että nimitys on jossain määrin vakiintunut ja sen oletetaan olevan lukijoille tuttu. Perussuomalaisten laajalti uutisoidun vaalivoiton ja koko tekstin kontekstin huomioon ottaen nimityksen viitekohde on toki myös helposti pääteltävissä.

Uutisten leipätekstin lisäksi nimitys esiintyy myös kerran uutisen otsikoinnissa ”Lipponen kritisoi soinilaisia vaalityönsä alkumetreillä” (KSML 19.9.2011). Uutisen leipätekstissä nimitys ei esiinny, eikä myöskään otsikon subjektina olevan Lipposen esitetä sitä käyttäneen. Nimityksen otsikkoon valikoitumiseen on saattanut vaikuttaa perussuomalaisten otsikkoihin pitkäkö ja vaikeasti lyhennettävä epävirallinen nimi. Tällä syyllä ainakin perusteltiin myös puhekielisen nimityksen *persut* käyttöä sanomalehtiteksteissä ja otsikoinneissa – nimityksen herättämistä konnotaatioista kiisteltiin vuonna 2011 (ks. esim. JSN 2011).

Puoluetta henkilöivän funktion lisäksi nimitys rakentaa assosiaatiota muihin johtohahmon mukaan nimettyihin poliittisiin ryhmittymiin ja liikkeisiin, erityisesti vennamolaisuuteen. Yhdessä aineistoni tekstissä *soinilaiset*-nimityksen käyttöä motivoi selvästi perussuomalaisten yhdistämisestä Suomen maaseudun puolueeseen. SMP:n ja perussuomalaisten historiaa käsittelevässä lyhyessä taustoittavassa uutisessa käytetään molemmista puolueista henkilöiviä nimityksiä:

13. **Vennamolaisten** tunkeutuminen vallan kabinetteihin, herrasaunaan ja lihapatojen ääreen merkitsi puolueelle lopun alkua. Suuri protestiliike alkoi sulaa pois, ja edessä oli ankea saattohoito. **Smp:n** Siperia näyttää opettaneen **ikivennamolaista Timo Soinia**. **Perussuomalaisten** oppositiotaival tietää **soinilaisille** pitkää ikää ainakin seuraavien vaalien yli.
(SK: Smp pääsi vallan makuun. Uutiset, Utitissivut, 18.5.2011.)

Tekstissä perussuomalaisten puolueen tunnistaminen esimerkin kolmannen virkkeen allatiivisijaisen NP:n *soinilaisille* tarkoitteeksi onnistuu aikaisemman tekstiyhteyden perusteella. Esimerkin ensimmäisen lauseen teemapaikalla esiintyvä nimitys *vennamolaiset* viittaa anaforisesti tekstissä aiemmin esiintyneeseen tarkoitteeseen *Suomen maaseudun puolue*. Nimityksen viitekohde on tunnistettavissa tekstissä mainitun Pekka Vennamon kautta, joskin lukijan oletetaan tietävän Vennamon ja Soinin puolueidensa puheenjohtajiksi.

Ensimmäisen ja toisen virkkeen nimeämiskäytäntöä noudattaen *soinilaisten* voi päätellä viittaavan perussuomalaisten puolueeseen tai laajemmin puolueen jäseniin ja kannattajakuntaan. Lausekkeen edussanan pääteltävyys perustuu osittain tekstissä käytettävään kehystykseen tai skeemaan: SMP:n ja perussuomalaisten jäseniä nimetään samanlaisin henkilöivin nimityksin, koska puolueiden nähdään olevan lähellä toisiaan. Aikaisemmin tekstissä SMP myös määritellään perussuomalaisten esi-isäksi ja esimerkkitekstissä Timo Soinia luonnehditaan adjektiivimääritteellä *ikivennamolainen*. Nimeämiskäytännöllä perussuomalaiset liitetään osaksi SMP:n aloittamaa poliittista liikettä.

Taustoittavien uutistekstien lisäksi nimitys esiintyy myös lyhyissä, kevyemmissä uutisissa, kuten Helsingin Sanomien Työelämä-osiossa julkaistussa pikku-uutisessa ”Finglish tuli harjakaisiin” (HS 15.5.2011). Jutussa päivitellään sitä, kuinka harjannostajais-tapahtumassa puhuttiin yhtä paljon englantia kuin suomea, vaikka kyseessä on ”perihärmäläinen” traditio. Toimittaja toteaa, ettei ”tästä kyllä soinilainenkaan paljoa perustaisi”, ilmeisesti viittauksena puolueen monikulttuurisuuden vastaiseen ja suomalaiskansalliseen julkisuuskuvaan. Toisen kerran perussuomalaisiin viitataan *soinilaiset*-nimityksellä Poliitiikan kulmapöytä -nimisellä palstalla julkaistussa pikku-uutisessa ”Seinät kaatuvat perussuomalaisten tieltä” (HS 5.3.2011), jonka uutiskärki on, että perussuomalaisten kasvanut eduskuntaryhmä ei tunnu mahtuvan nykyisiin ryhmätiloihin.

Aineistossani ryhmään viittaava *soinilaiset* tai aatteeseen viittaava *soinilaisuus* esiintyvät yhteensä yhdeksässä uutistekstissä.²¹ Sen sijaan arkistohakujen perusteella nimitysten käyttö on huomattavasti yleisempää aineistoni sanomalehtien kommentoivissa teksteissä. Soinilaisia käytetään vaihtoehtoisena nimityksensä perussuomalaisille, toisinaan *persu*-nimityksen ohella. Nimitykset esiintyvät myös muissa aineistorajaukseni ulkopuolelle jäävissä teksteissä, kuten sunnuntai-osion artikkeleissa. Selvästi toistuvimmin nimitystä käytetään Satakunnan Kansan sivuilla.²²

Aineistoni lehdissä vuoden 2011 julkaistujen tekstien perusteella vaikuttaisi siltä, että *soinilaiset*-nimitys on vakiintunut perussuomalaisten toisintonimeksi erityisesti lehtien kommentoivissa teksteissä, kuten pääkirjoituksissa ja politiikan toimittajien kommenteissa, jotka antavat enemmän mahdollisuuksia persoonalliseen kielenkäyttöön. Viitteitä on kuitenkin myös siitä, että nimityksen vakiintuminen on johtanut myös sen leviämiseen uutisdiskurssiin – ainakin satunnaiseen käyttöön taustoittavissa uutisteksteissä sekä luonteeltaan kevyemmissä kainalojutuissa tai pikku-uutisissa.

---

²¹ Ks. Arkistohaut: Soinilaiset ja soinilaisuus, Arkistoaineisto.

²² Ks. Arkistohaut: Soinilaiset ja soinilaisuus, Vertailuaineisto.

6. Perussuomalaisten maahanmuuttokriittisyys

Maahanmuutto- ja monikulttuurisuuskysymykset nousivat yhdeksi vuoden 2011 eduskuntavaalien keskeiseksi teemaksi. Maahanmuuttoteeman keskeisyyttä ennakoitiin jo ennen itse vaaleja niin politiikkojen kuin tutkijoiden toimesta, mutta myös mediassa. (ks. esim. Välimäki 2012.) Perussuomalaiset erotti muista puolueista vuoden 2011 eduskuntavaaleissa EU:hun kohdistuvan kritiikin ohella ”maahanmuuttokriittisyys”, kielteinen suhtautuminen maahanmuuttoon tai maahanmuuton toteutustapojen arvostelu (Toivonen 2011: 83; Välimäki 2012: 280–281).

Käsite *maahanmuuttokriittisyys* nousee esille 2011 uutisvuoden aikana toistuvana aineistoni sanomalehtien uutisteksteissä perussuomalaisten yhteydessä. Tarkastelen tässä analyysiluvussa, millä eri keinoin perussuomalaisia representoidaan maahanmuuttokriittiseksi puolueeksi aineistoni sanomalehdissä ja minkälaisia merkityksiä perussuomalaisten maahanmuuttokriittisyyteen liitetään. Keskityn tässä luvussa havainnoimaan lekseemin *maahanmuuttokriittisyys* ja siitä johdettujen sanojen ja nimitysten sekä merkitykseltään läheisten lekseemien käyttöä perussuomalaisia käsittelevissä uutisteksteissä.

Itse käsite *maahanmuuttokriittisyys* on verrattain tuore julkisessa keskustelussa. Termiä on käytetty luonnehtimaan esimerkiksi niin perussuomalaisten puolueen edustajia kuin verkossa käytävää keskustelua. Maahanmuuttokeskustelun politisoitumisen on ajoitettu syksyn 2008 kunnallisvaaleihin ja niitä seuranneisiin kesäkuun 2009 eurovaaleihin. (Maasilta 2012: 8). Arkistohakujen perusteella esimerkiksi Helsingin Sanomissa termi mainitaan ensimmäisen kerran 2005, yleisemmäksi se muuttui kuitenkin vasta vuoden 2008 kunnallisvaalien myötä. Huomattavasti nimitys on maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuvien tahojen itsensä käyttämä – esimerkiksi maahanmuuttokriittiseksi keskustelupalstaksi profiloituneen Hommaforumin wikisivustolla nimitys *maahanmuuttokriittinen* määritellään tarkoittavan henkilöä tai ryhmää, joka suhtautuu kriittisesti Suomen ja EU:n harjoittamaan maahanmuuttopolitiikkaan (ks. HommaWiki 2015).

Maahanmuuttoa koskevaa julkista keskustelua 2011 eduskuntavaalien alla tutkinut Mari Maasilta on kiinnittänyt huomiota siihen, että julkisuudessa ”maahanmuuttokriittiseksi” nimitetty keskustelu saattoi olla selkeästi maahanmuuttoon vastustavasti tai kielteisesti suhtautuvaa (Maasilta 2012: 11). Kriittiseen ajatteluun liitetään yleensä ilmiöiden monimutkainen ymmärtäminen ja itsestäänselvyyksien kyseenalaistaminen. Maasilta kuitenkin näkee, että maahanmuuttokriittiseksi nimitetyssä keskustelussa esitetään usein hyvinkin jyrkkiä ja kaksijakoisia näkemyksiä. Hän huomauttaa, että

maahanmuuttokeskustelun nimittäminen ”maahanmuuttokriittiseksi” saa sen kuulostamaan lähtökohdiltaan positiiviselta ja harkitsevalta suhtautumiselta maahanmuuttoon. (mt. 11.) Arkistohakujen perusteella nimitys *maahanmuuttokriittinen* tai sanan variantit osoittautuvat vakiintuneemmiksi luonnehdinnoiksi aineistoni sanomalehdissä vuonna 2011 kuin esimerkiksi vaihtoehtoisena nimityksenä aineistossani myös esiintyvä *maahanmuuttovastainen*.

Ydinaineistossani toistuva representaatiotapa on erillisen, maahanmuuttokriittisen ryhmän identifiointi perussuomalaisten puolueen sisältä. Aloitan analyysini tarkastelemalla ydinaineistoni kahta taustoittavaa uutistekstiä, jossa perussuomalaisten eduskuntaryhmän tai puolueen sisältä eritellään ja nimetään erilaisia ryhmiä, näiden joukossa maahanmuuttokriittisten asenteiden perusteella yksilöity ryhmä. Teksteissä maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuvat perussuomalaisten edustajat representoidaan ryhmänä ja myös heidän suhdettaan muuhun puolueeseen luonnehditaan – tämä tarjoaa mielestäni selkeän lähtökohdan maahanmuuttokriittisten perussuomalaisten representaatioiden tarkastelulle.

Tämän jälkeen siirryn tarkastelemaan, miten maahanmuuttokriittisyys liitetään perussuomalaisiin ydin- ja arkistoaineistossani. Alaluvussa 5.2 tarkastelen, miten puolueen edustajia ja kannattajakuntaa representoidaan maahanmuuttokriittisinä ja luvussa 5.3 tarkastelen taas maahanmuuttokriittisyyden liittämistä perussuomalaisten puolueeseen tai tiettyyn osaan puoluetta.

Alaluvussa 5.4 ja 5.5. erittelen tarkemmin kahta perussuomalaisten maahanmuuttokriittisyyteen liittyvää representaatiotapaa. Alaluvussa 5.4 tarkastelen, millä kielellisillä valinnoilla maahanmuuttokriittisyyttä henkilöidään aineistossani perussuomalaisten kansanedustajaan ja tunnettuun maahanmuuton kritisoijaan Jussi Halla-ahoon. Alaluvussa 5.5 käsittelen taas, miten perussuomalaisia representoidaan maahanmuuttovastaiseksi tai jyrkemmin maahanmuuttoon suhtautuviksi ja miten nämä esitystavat eroavat maahanmuuttokriittisiin representaatiohin verrattuna. Viimeisessä alaluvussa 5.6 kokoan yhteen havaintoni siitä, miten maahanmuuttokriittisen puolueen osan representointi ja puolueen sisäisten ryhmien nimeäminen uutisteksteissä rakentaa kuvaa perussuomalaisten puolueesta sisäisesti hajanaisena.

6.1 Maahanmuuttokriittisen ryhmän representoiminen

Ydinaineistossani perussuomalaisten maahanmuuttokantoja ja -politiikkaa sivutaan useassa uutistekstissä. Varsinaiseksi uutisaiheeksi perussuomalaisten maahanmuuttopolitiikka nousee

kuitenkin vain Helsingin Sanomien kotimaan uutisessa ”Soini kiistää maahanmuuton merkityksen vaalivoitolle” (HS 19.5.2011), jossa arvioidaan maahanmuuttokysymysten merkitystä perussuomalaisten eduskuntavaaleissa saamalle kannatukselle. Lekseemi *maahanmuuttokritiikki* mainitaan ydinaineistossani kuitenkin vain kerran.²³ Sen sijaan johdetut nimitykset *maahanmuuttokriitikko* ja *maahanmuuttokriittinen* esiintyvät yhteensä kolme kertaa. Lisäksi henkilön tai muun tarkoitteen maahanmuuttokriittisyyttä tuodaan esille esimerkiksi myös partisiippimääritteillä *maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuva* ja *maahanmuuttoa kritisoiva*.

Maahanmuuttokriittiseen ryhmään viittaava nimitys esiintyy ydinaineistoni taustoittavissa uutisteksteissä ”Soinin seurakunta on sekalainen” (HS 19.4.2011) ja ”Sekalainen joukko” (KSML 19.12.2011), joissa kummassakin eritellään perussuomalaisten eduskuntaryhmän koostumusta. Uutisteksteissä perussuomalaisten eduskuntaryhmä jaetaan useampaan ryhmään tai leiriin eri perusteilla: kummassakin tekstissä maahanmuuttokannat esitetään yhtenä ryhmittelyperusteista. Tekstit osaltaan havainnollistavat vaihtelevia tapoja, joilla perussuomalaisten maahanmuuttokriittisyyttä voidaan representoida.

Ensimmäisenä käsittelemäni esimerkki on Helsingin Sanomien taustoittavasta uutisesta ”Soinin seurakunta on sekalainen”, joka on ilmestynyt 19.4.2011, yläotsikolla VAALIT 2011. Uutistekstin tarkoituksena on eritellä ja luonnehtia perussuomalaisten vastavalittua eduskuntaryhmää. Keskeisenä sisältönä on kirjoittajan tekemä eduskuntaryhmän ryhmittely kolmeen leiriin:

14. Karkeasti jaoteltuna tulevasta eduskuntaryhmästä erottuu kolme leiriä. Jaot eivät ole täsmällisiä, ja yksi edustaja voi kuulua useampaan ryhmään.

Näistä suurin on ”soinilaiset”. He ovat ensimmäistä tai toista kautta istuvia valtuutettuja, jotka ovat tulleet mukaan toimintaan 2000-luvulla.

He ovat yleispolitiikkoja, ja heidän vaaliohjelmissaan korostuu ruohonjuuritason pienten ihmisten asioiden ajaminen.

Toinen julkisuudessa näkynyt ryhmä on **kapeamman asialistan omaavat maahanmuuttokriitikot**, joiden pääideologi on helsinkiläinen valtuutettu Jussi Halla-aho.

Viime kesänä julkistetun **Nuivan vaalimanifestin 13 allekirjoittajasta** eduskuntaan pääsi kuusi, joskin koko puoluetta yhdistää halukkuus tiukentaa maahanmuuttolinjauksia.

(HS: Soinin seurakunta on sekalainen. Kotimaa, VAALIT 2011, 19.4.2011.)

---

²³ SK: Populisti Timo Soinista tuli uuden Suomen kasvot Euroopassa. Kotimaa, Aluesivut, 27.3.2011.

Helsingin Sanomien tekstissä käytetään yleisnimeä *maahanmuuttokriitikot*. Yleisnimen muodostaman substantiivilausekkeen määritteenä on komparatiivinen partisiippilauseke *kapeamman asialistan omaavat*: määritteet rakentavat vertailua edellä mainitulle eduskuntaryhmän leirille, jota kutsutaan *soinilaisiksi*. Maahanmuuttokriitikoiden asialista esitetään olevan kapeampi kuin *soinilaisten* ryhmän yleispolitiikoilla. Lauseen subjektina toimiva substantiivilauseke *toinen julkisuudessa näkyvä ryhmä* kertoo myös, että molemmat leirit ovat olleet esillä mediassa. Tästä huolimatta nimitys *soinilaiset* on asetettu uutistekstissä lainausmerkkeihin, kun taas *maahanmuuttokriitikoiden* nimitykseen ei ole otettu vastaavalla tavalla etäisyyttä. Tämän perusteella voisi olettaa kirjoittajan pitäneen *maahanmuuttokriitikot*-nimitystä vakiintuneempana kuin henkilönimestä johdettua *soinilaiset*-nimeä. Toisaalta nimitys *maahanmuuttokriitikot* on myös informatiivisempi, minkä vuoksi nimitystä ei ole nähtävästi koettu tarpeelliseksi selittää niin kuin on tehty *soinilaiset*-nimityksen kohdalla hyödyntämällä esimerkiksi kopulalausesta: ”*he ovat yleispolitiikkoja*”. NP:tä määrittää kuitenkin sivulause, jossa maahanmuuttokriitikoiden ryhmän pääideologiksi nimetään Jussi Halla-aho.

Seuraavassa kappaleessa tarkennetaan *maahanmuuttokriitikot*-nimityksen viittauskohteeksi Nuivan vaalimanifestin allekirjoittajat. Nuivan vaalimanifestin luonnetta maahanmuuttopolitiikkaa kritisoivana vaalimanifestina ei tuoda ilmi, vaan sen oletetaan olevan lukijalle selvä tekstiyhteyden perusteella. Tulkintaa helpottaa *joskin*-alistuskonjunktion aloittama sivulause, jossa esitetään koko puoluetta yhdistävän halukkuus tiukentaa maahanmuuttolinjauksia. ”Maahanmuuttokriittisyys” nostetaan epäsuorasti koko puoluetta yhdistäväksi tekijäksi, mutta *maahanmuuttokriitikko*-nimitys fokusoidaan eritoten kuuteen Nuivan manifestin allekirjoittaneeseen perussuomalaiseen. Tekstistä ei suoraan käy ilmi, että kaikki manifestin allekirjoittaneet olivat juuri perussuomalaisten kunnallispolitiikkoja. Toimittajan *maahanmuuttokriitikot*-nimityksen käyttöä on saattanut motivoida sen aikaisemman esiintymisen uutisdiskurssissa ohella se, että Nuivan vaalimanifestin kirjoittajat nimeävät itse manifestinsa ”maahanmuuttokriittiseksi vaaliohjelmaksi” (ks. Nuiva vaalimanifesti 2011).

Helsingin Sanomien uutisessa maahanmuuttokriitikot esitetään varsin selvärajaisena puolueen sisältä erottuvana ryhmänä, joskin tekstin alussa esiteltyssä ryhmäjaossa kerrotaan myös olevan päällekkäisyyksiä. Uutisen jaottelussa *maahanmuuttokriitikot* nostetaan ”*soinilaisten*” ja Suomen maaseudun puolueen toiminnassa mukana olleiden *Smp-veteraanien* tai *Smp-taustaisten* rinnalle puolueensisäiseksi ryhmäksi.

Keskisuomalaisen kotimaan osiossa ilmestynyt taustoittava uutinen ”Sekalainen joukko” luonnehtii perussuomalaisten eduskuntaryhmän lisäksi myös selvästi enemmän koko puoluetta. Uutinen on kirjoitettu puoli vuotta eduskuntavaalien jälkeen, ja se on ilmestynyt yläotsikolla PERUSSUOMALAISET. Perussuomalaisten eduskuntaryhmää käsitellään tekstissä enemmänkin henkilöiden kuin ryhmittymien kautta. Huomion kohteena on erityisesti uusien kansanedustajien suhde puheenjohtaja Soiniin:

15. Huolimatta siitä, että Soini yrittää tehdä raon itsensä ja **puolueensa maahanmuuttokriittisten** väliin, Jussi Halla-aho on vaikutusvaltainen mies.

Niinistön ja Halla-ahon arvostus näkyy siitäkin, että nämä kaksi tohtoria saivat Soinin lisäksi johdettavakseen eduskunnan valiokunnan. (--)

Halla-ahon ja Niinistön lisäksi **Soinin miehiä** eduskuntaryhmässä on kurikkalainen nuori kansanedustaja Vesa-Matti Saarakkala. (--)

Presidenttiehdokas Soinia on rieponut **eduskuntaryhmän maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuvien kannanotot**. Tuorein takaisku on James Hirvisaaren saama tuomio kiihotuksesta kansanryhmää kohtaan. Hirvisaaren lisäksi Teuvo Hakkaraisen ja Pentti Oinosen kannanotot ovat saaneet paljon julkisuutta.

Maahanmuuttajien lisäksi perussuomalaisista pullahtaa aika ajoin seksuaalisia vähemmistöjä halventavia kannanottoja.

Oma hiljainen ryhmä on edustajat, jotka ehtivät olla eduskunnassa SMP:n aikana. Tuohon veteraanikaartiin kuuluvat varapuhemies Anssi Joutsenlahti, Pentti Kettunen ja Lea Mäkipää.

(KSML: Sekalainen joukko. Kotimaa, PERUSSUOMALAISET, 19.12.2011)

Keskisuomalaisen uutisessa käytetään monikkomuotoista adjektiivimuodosta johdettua nimitystä *maahanmuuttokriittiset* nimityksen *maahanmuuttokriitikko* sijaan. Sisällön kannalta uutistekstin näkökulma on puheenjohtaja Soinissa. Esimerkin ensimmäisessä kappaleessa *Soini* on sivulauseen subjektina ja hänet esitetään aktiivisena toimijana: hän yrittää tehdä raon itsensä ja puolueensa maahanmuuttokriittisten väliin. Puolueen suhdetta Soiniin vahvistaa possessiivisuffiksin käyttö. Virkkeenalkuinen adverbi *huolimatta* ilmaisee lukijalle kuitenkin, että sivulauseen propositio ei ole yksiselitteinen. Virkkeen päälauseessa esitetään Jussi Halla-ahon olevan vaikutusvaltainen mies puolueessa. *Huolimatta*-adverbi paljastaa, että vaikka Halla-aho on luettavissa maahanmuuttokriitikoiden joukkoon, Soini ei ole halunnut tai voinut ottaa etäisyyttä häneen. Ensimmäistä tulkintaa tukee esimerkin seuraava kappale, jossa kerrotaan Halla-ahon arvostuksen näkyvän siinä, että hän sai johdettavakseen valiokunnan. Tulkintaa vahvistaa myös myöhempi kappale, jossa todetaan Halla-ahon kuuluvan *Soinin*

miehiin eduskuntaryhmässä. Tekstissä toisin sanoen esitetään, että Halla-aho kuuluu Soiniin lähipiiriin eduskuntaryhmässä, vaikka lukeutuu puolueen maahanmuuttokriittisiin.

Maahanmuuttokriittiset nousevat esille vielä toistamiseen samassa tekstissä: nimitys *maahanmuuttokriittiset* on vaihtunut monikkomuotoiseen partisiippilausekkeeseen *eduskuntaryhmän maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuvien*, joka toimii genetiivimääritteenä lauseen subjektille *kannanotot*. Huomio on siirtynyt kappaleessa puolueesta eduskuntaryhmään. Tämän ryhmän edustajiksi nimetään James Hirvisaari, Teuvo Hakkarainen ja Pentti Oinonen. Affektiivinen verbivalinta *rieponut* esittää puheenjohtaja Soinin suhtautuvan kielteisesti ryhmän kommentteihin – suhtautumista osaltaan selittää James Hirvisaaren kiihotuksesta kansanryhmää vastaan saaman tuomion samaistaminen maahanmuuttokriittisten kannanottoihin. Kopulalauseen subjekti *tuorein takaisku* kehystää maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuvien kannanotot ylipäättään takaiskuiksi puolueelle.

Seuraavassa kappaleessa todetaan myös, että perussuomalaisista *pullahtaa* ajoittain seksuaalisia vähemmistöjä halventavia kommentteja. Virkkeen elliptisen alun *maahanmuuttajien lisäksi* voi ymmärtää edeltävän tekstin valossa niin, että maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuvien kannanotot ovat myös maahanmuuttajia halventavia. Seksuaalisia vähemmistöjä halventavat kommentit samaistuvat kappaleessa maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuvien kannanottoihin: molempia *pullahtaa* aika ajoin puolueesta. Verbivalinta *pullahtaa* luo vaikutelman vahingosta, hallitsemattomasta tapahtumasta. Jälkimmäisten kappaleiden perusteella maahanmuuttokriittisyyden konnotatiiviseksi merkitykseksi voisi ymmärtää rasismia tai vihapuheen.

Tarkastelemieni uutisten rakentamat representaatiot perussuomalaisten maahanmuuttokriittisestä ryhmästä poikkeavat toisistaan joidenkin piirteiden kohdalla. Helsingin Sanomien tekstissä eduskuntaryhmän maahanmuuttokriitikoiden ryhmän kerrotaan koostuvan Nuivan vaalimanifestin allekirjoittaneista kansanedustajista ja Jussi Halla-aho nimetään ryhmän pääideologiksi. Lisäksi uutisessa esitetään myös maahanmuuttokysymysten yhdistävän koko puoluetta. Keskisuomalaisessa maahanmuuttokriittisten ryhmää ei esitetä yhtä selvärajaisena ja ryhmä myös tuodaan esille negatiivisemmassa valossa. Puheenjohtaja Soini yrittää tehdä aktiivisesti eroa itsensä ja ryhmän väliin, ja ryhmän kannanotot näyttäytyvät puolueelle haitallisina ja maahanmuuttajia halventavina. Tästä huolimatta Jussi Halla-aho on Keskisuomalaisen tekstissä luettu mukaan Soinin lähipiiriin ja hänellä kerrotaan olevan vaikutusvaltaa puolueessa, vaikka hänen kytköksensä maahanmuuttokriittisten ryhmään nostetaan esille.

Näiden kahden uutistekstin perusteella maahanmuuttokannat vaikuttaisivat olevan yksi tapa erotella ja kategorisoida perussuomalaisien edustajia. Välillisesti maahanmuuttokantojen kautta voidaan ilmentää tietynlaista moninaisuutta puolueen sisällä: maahanmuutto on profiloiva tekijä vain osalle puolueen edustajista. Yhdistävänä piirteenä molemmissa teksteissä on se, että maahanmuuttokannoilla profiloituneet tai maahanmuuton tiukennusta ajavien edustajien muodostaman ryhmän nimitys on johdettu substantiivista *maahanmuuttokriittisyys*. Nimitys ei ole kuitenkaan täysin vakiintunut: Helsingin Sanomissa puhutaan *maahanmuuttokriitikoista*, Keski-suomalaisessa *maahanmuuttokriittisistä* ja *maahanmuuttoon kriittisesti suhtautuvista*. Myös ryhmän viitekohde vaihtelee. Helsingin Sanomissa *maahanmuuttokriitikoilla* tarkoitetaan kuutta Nuivan vaalimanifestin kirjoittanutta edustajaa, Keski-suomalaisessa *maahanmuuttokriittisten* joukkoon luetaan myös puolueen edustajia, jotka eivät ole manifestia kirjoittaneet (ks. Nuiva vaalimanifesti 2011). Yhdistäväksi tekijäksi nousee sen sijaan maahanmuuttoa koskevat, julkisuutta saaneet kannanotot. Molemmissa lehdissä myös Jussi Halla-aho liitetään maahanmuuttokriittiseen ryhmään. Toisaalta Helsingin Sanomissa esitettiin, että halu tiukentaa maahanmuuttolainsäädäntöä olisi myös koko puoluetta yhdistävä piirre. Keski-suomalaisessa maahanmuutto on selkeämmin hajaannusta luova kysymys: puheenjohtajan kerrotaan aktiivisesti pyrkivän erottautumaan maahanmuuttoa kritisoivien ryhmästä. Maahanmuuttokriittisyys näyttäytyy siis toisaalta puoluetta yhdistävänä ja toisaalta hajaannusta aiheuttavana tekijänä. Eroavaisuuksia voi myös selittää se, että uutisten ilmestymisajankohtien välillä on yli puoli vuotta.

Kummassakin taustoittavassa uutisessa esitetyt ryhmäjaot perustuvat toimittajan asiantuntemukseen, ei lähde- tai haastattelutietoon. Kirjoittajat ovat lehtien politiikan toimittajia, joskaan tekstejä ei ole merkitty politiikan toimittajan kommentteiksi tai uutisanalyyseiksi. Näiden kahden taustoittavan uutistekstin perusteella perussuomalaisien maahanmuuttokriittisyydelle voidaan antaa hyvin erilaisia merkityksiä. Tarkastelen seuraavissa alaluvuissa edellä käsiteltyjä havaintoja suhteessa Satakunnan Kansan, Keski-suomalaisen ja Helsingin Sanomien arkistoaineistoon.

6.2 Puolueen edustajat ja kannattajakunta maahanmuuttokriittisinä

Arkistohakujen perusteella vuonna 2011 maahanmuuttokriittisyys yhdistetään perussuomalaisiin yhdessä Satakunnan Kansan uutistekstissä, yhdeksässä Keski-suomalaisen

tekstissä ja 21:ssä Helsingin Sanomien uutistekstissä.²⁴ Kuten edeltävän analyysin pohjalta on käynyt ilmi, uutisissa on havaittavissa eroja siinä, liitetäänkö maahanmuuttokriittisyys koko puolueen ominaisuudeksi vai erotetaan tämä ominaisuuden perusteella puolueesta tietty ryhmittymä. Termi esiintyy myös vaihtelevassa muodossa ja tekstiyhteydessä. Aatetta tai ominaisuutta ilmaisevan johtimen avulla johdetun substantiivin *maahanmuuttokriittisyys* lisäksi esiintyy teksteissä myös kantasana *maahanmuuttokriittikki*. Lekseemi *maahanmuuttokriittisyys* esiintyy tekstiyhteydessä muun muassa adjektiivimääritteenä, esimerkiksi lausekkeessa *maahanmuuttokriittinen ajattelu*.

Aineistossani maahanmuuttokriittisyys nousee esille usein henkilöä luonnehtivana ominaisuutena. Maahanmuuttokriittisyys liitetään arkistoaineistossani esimerkiksi yksittäisiin perussuomalaisten ehdokkaisiin tai kansanedustajiin. Tähän tarkoitukseen käytetään muun muassa aikaisemmin esille nousutta yleisnimeä *maahanmuuttokriitikko*:

16. **Maahanmuuttokriittikkona tunnettu Halla-aho** sai kevään vaaleissa toiseksi eniten ääniä Helsingin vaalipiirissä. Kirjoitustensa aikaan hän oli kaupunginvaltuutettuna.

(KSML: Halla-ahon rikosjutun käsittely jatkuu. Kotimaa, 11.5.2011.)

17. **Eerola tunnetaan maahanmuuttokriittikkona**, ja hän on Suomen Sisu ry:n jäsen. Ojennus on leipomoalan yrittäjä ja kansanedustaja Lea Mäkipään (ps) avustaja.

(HS: Perussuomalaiset saivat uuden varapuheenjohtajan Lapista. Kotimaa, 19.6.2011.)

Kummassakin esille nostamassani esimerkissä käytetään verbin *tuntea* passiivimuotoa: ensimmäisessä passiivin partisiippimuotoa, jälkimmäisessä passiivin preesensia. Ensimmäisessä esimerkissä partisiippi *tunnettu* muodostaa subjektia luonnehtivan partisiippilausekkeen yhdessä essiivisijaisen substantiivin *maahanmuuttokriittikkona* kanssa – luonnehdinta kohdistuu Jussi Halla-ahoon, jonka blogikirjoituksista käynnissä oleva rikostutkinta kiihottamisesta kansanryhmää vastaan on tekstin uutisaiheena. Jälkimmäisessä esimerkissä sama asia on ilmaistu hyödyntämällä passiivin preesensia *tunnetaan*. Luonnehdinta kohdistuu tällä kertaa kansanedustaja Juho Eerolaan, joka mainitaan uutisessa, koska hänet on valittu perussuomalaisten puolueen toiseksi varapuheenjohtajaksi. Esimerkin 17 kappaleen tarkoitus on luonnehtia lyhyesti Eerolaa sekä kolmanneksi varapuheenjohtajaksi valittua Reijo Ojennusta. Kummassakin uutisessa on käytetty nimitystä *maahanmuuttokriitikko* essiivisijaisena. Perussuomalaisten edustajiin tämä luonnehdinta on

---

²⁴ Ks. Arkistohaut: Perussuomalaisten maahanmuuttokriittisyys, Arkistoaineisto.

liitetty hyödyntämällä verbin *tuntea* passiivimuotoa: verbivalintaa voi selittää se, että Halla-ahon ja Eerolan luokittelemisen maahanmuuttokriitikoiksi voisi ajatella perustuvan mielipiteeseen tai tulkintaan, kun taas esimerkiksi Eerolan Suomen Sisu -jäsenyys on tarkistettava fakta. Varsinkin esimerkissä 17 on nähtävissä, että maahanmuuttokriittisyyttä voidaan käyttää henkilöä luonnehtivana luokituksena: varsinaiseen uutisaiheeseen, perussuomalaisten puheenjohtajavalintaan, edustajien maahanmuuttokannat eivät keskeisesti liity. Sen sijaan esimerkissä 16 uutisaiheena on Halla-ahon islamin liittyvistä kirjoituksista seuranneen rikostutkinnan ohella hänen valitsemisensa maahanmuuttoon liittyviä lakeja käsittelevän hallintavaliokunnan johtoon. Halla-ahon luonnehdinta maahanmuuttokriitikoksi osaltaan selittää, miksi hänen valintansa valiokunnan johtoon on uutisoimisen arvoista.

Puolueen edustajan maahanmuuttokriitikoksi luonnehtimisen lisäksi maahanmuuttokriittisyys voidaan liittää adjektiivimääritteillä henkilöiden toimintaan. Esimerkiksi kansanedustaja Olli Immosen kerrotaan keränneen ääniä *maahanmuuttokriittisillä kannanotoillaan*²⁵ ja eduskuntavaaliehdokas Maria Lohelan nousseen julkisuuteen *maahanmuuttokriittisten mielipiteidensä takia*²⁶. Maahanmuuttokriittisyys ei näissä tapauksissa luonnehdi suoraan henkilöä, vaan vain hänen tiettyjä julkisesti esitettyjä näkemyksiään tai toimintaansa.

Maahanmuuttokriittisyys liitetään perussuomalaisten edustajiin usein toimittajan äänellä, mutta on myös huomattava, että aineistoni teksteissä maahanmuuttokannat nousevat esille myös perussuomalaisten edustajien omista haastattelukommenteista. Esimerkiksi Olli Immosen Helsingin Sanomien henkilöjutussa ”Eduskunnan nuorin vastustaa holtitonta maahanmuuttoa” (HS: 19.4.2011) Immosen keskeisimmäksi tavoitteeksi kerrotaan maahanmuuttopolitiikan tiukentaminen ja tämä näkemys saa tukea Immosen haastattelukommenteissa, joissa hän muun muassa esittää maahanmuuton kustannusten olevan vaiettu asia Suomessa. Vaikka uutisen otsikossa on verbinä ehdottomampi *vastustaa*, objekti *maahanmuuttoa* on saanut adjektiivimääritteen *holtitonta*, joka rajaa Immosen vastustavan vain tietynlaista maahanmuuttoa. Otsikon kehystys heijastunee myös uutisen sanavalintoihin: Immosen ääniä keränneitä kannanottoja luonnehditaan uutisessa juuri *maahanmuuttokriittisiksi*, eikä esimerkiksi *maahanmuuttovastaisiksi*. Termi *maahanmuuttokriittisyys* myös esiintyy puolueen edustajien omissa kommenteissa: Kansanedustaja Jussi Halla-aho kertoo esimerkiksi Helsingin Sanomien uutisessa suorassa

²⁵ HS: Eduskunnan nuorin vastustaa holtitonta maahanmuuttoa. Kotimaa, 19.4.2011.

²⁶ HS: Turussa odotetaan mullistusta. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIEN VAALIPÄIVÄ, 29.3.2011.

sitaatissa pitävänsä toivottavana, että perussuomalaisten voitto johtaa tilanteeseen, jossa ”*maahanmuuttokriittinen ajattelu*” leviää muihinkin puolueisiin.²⁷

Edellä esiteltyjen esimerkkien leksikaaliset valinnat luonnehtivat pääasiassa henkilöitä, joskin voidaan tietysti ajatella, että puolueen edustajien kuvaaminen maahanmuuttokriittisinä rakentaa välillisesti kuvaa myös puolueesta. Sen lisäksi, että *maahanmuuttokriitikko*-nimitystä käytetään aineistossani luonnehdittaessa yksittäisiä puolueen jäseniä, maahanmuuttokriitikoihin kuuluviksi voidaan esittää myös laajempi joukko perussuomalaisten edustajia. Seuraavissa kahdessa tekstiesimerkissä nimitystä käytetään uutisten otsikoinneissa:

18. Maahanmuutto- kritikoille vaalivoitto [otsikko]

Maahanmuuttokriittisen Nuivan manifestin allekirjoittajista melkein puolet pääsi eduskuntaan. Viime heinäkuussa julkistetussa manifestissa vaadittiin muun muassa nykymuotoisen kehitysavun lopettamista ja irtisanoutumista monikulturismista.

Manifestin allekirjoittaneista kansanedustajiksi pääsivät Jussi Halla-aho Helsingistä, James Hirvisaari Hämeestä, Olli Immonen Oulun vaalipiiristä, Maria Lohela Varsinais-Suomesta, Juho Eerola Kymestä ja Vesa-Matti Saarakkala Vaasan vaalipiiristä. Kaikki ovat perussuomalaisten ehdokkaita.

(HS: Maahanmuutto- kritikoille vaalivoitto. Kotimaa, 5.4.2011.)

19. Maahanmuuttokriitikot järjestivät ”rahapommin” [otsikko]

Useat perussuomalaiset ja Muutos 2011 -pienpuolueen eduskuntavaaliehdokkaat keräsivät maaliskuun lopussa tukea vaalilyöhön niin sanotun rahapommikeräyksen avulla.

Kaikkiaan 15 ehdokasta keräsi kahdessa päivässä hieman yli 13000 euroa. Suurimman potin, 3600 euroa, korjasi perussuomalaisten Jussi Halla-aho, joka on haalinut rahaa myös omien nettisivujensa kautta yli 50000 euroa.

Rahapommi tarkoittaa lyhyessä ajassa toteutettua keräystä, josta levitetään tietoa tehokkaasti sosiaalisessa mediassa. Tässä tapauksessa pääareenana oli keskustelupalsta Hommaforum.

(HS: Maahanmuuttokriitikot järjestivät ”rahapommin”. Kotimaa, 18.4.2011.)

Helsingin Sanomien uutisessa ”Maahanmuutto- kritikoille vaalivoitto” (sic) otsikon *maahanmuuttokriitikoiden* korrelaatti käy ilmi heti ensimmäisestä lauseen subjektista: *maahanmuuttokriitikoilla* tarkoitetaan *maahanmuuttokriittisen Nuivan manifestin allekirjoittaneita*. Toisessa kappaleessa luetellaan manifestin allekirjoittaneet henkilöt, jotka pääsivät kansanedustajiksi – tekstin viimeisessä lauseessa kaikkien läpipäässeiden

---

²⁷ HS: Halla-aho ei selitä tekstejään. Kotimaa, VAALIT 2011, 21.4.2011.

paljastetaan olevan perussuomalaisten ehdokkaita. Helsingin Sanomien uutisessa ”Maahanmuuttokriitikot järjestivät ”rahapommin”” otsikon *maahanmuuttokriitikoiden* korrelaatti *useat perussuomalaiset ja Muutos 2011 -puolueen eduskuntavaaliehdokkaat* on niin ikään ensimmäisen lauseen subjektina. Ehdokkaista ainoana yksilöidään Jussi Halla-aho.

Molemmat Helsingin Sanomien uutiset ovat lyhyitä, muutaman kappaleen tekstejä, jotka ovat ilmestyneet kotimaan-osiossa. Uutisissa nimitys *maahanmuuttokriitikot* mainitaan vain otsikoissa. Tosin esimerkissä 18 adjektiivimääritteellä *maahanmuuttokriittisen* luonnehditaan myös *Nuivan manifestia*, mikä selvennetään näin otsikon ja leipätekstin tekijöiden samatarkoitteisuutta. Yleisnimityksenä *maahanmuuttokriitikot* ei viittaa mihinkään kovin selkeästi tunnettuun tai rajattavaan ryhmään, minkä vuoksi näyttääkin olevan tarpeen spesifioida leipätekstin puolella, keihin *maahanmuuttokriitikoilla* oikein viitataan.

Maahanmuuttokriitikot kuvataan uutisissa ryhmäksi, jonka joukossa on perussuomalaisten edustajia, mutta mahdollisesti myös muita. Esimerkissä 19 nimitys kattaa myös Muutos 2011 -puolueen ehdokkaita. Otsikoinnin kannalta nimitys on hyödyllinen: se on ytimekäs ja toimii yhdistävänä luokituksena ryhmälle, joka ainakin esimerkin 19 tapauksessa ei noudata puoluerajoja. Heikkinen, Lehtinen ja Lounela ovat esittäneet, että otsikolla ja jutun ensimmäisellä virkkeellä, joista he käyttävät yhdessä nimitystä intro, on keskeinen merkitys lukijan kannalta: intro välittää uutisoidun tapahtuman keskeisimmät tiedot (Heikkinen, Lehtinen & Lounela 2005: 248). Heidän tutkimiansa lyhyiden uutisten – jollaisiksi esimerkkien 18 ja 19 tekstit ovat myös luokiteltavissa – otsikoissa on tavallista kiteyttää asiasisältö substantiiveihin. Yhdessä aloitusvirkkeen kanssa otsikoilla ilmaistaan ytimekkäästi uutisen pääasia. Heikkisen tutkimissa uutisissa ensimmäisten virkkeiden teemaosissa oli lähes aina ideationaalinen teema: niissä tunnistettiin uutisen osallistujat tai olosuhde. (Mts. 248–250.) Otsikon ja intron muodostaman temaattisen ja rakenteellisen ytimen yhtenä tehtävänä näyttäytyykin uutisen osallistujien nimeäminen.

Aihepiirin kautta perussuomalaiset tulevat yhdistetyksi myös joihinkin maahanmuuttokriittisiin yhteisöihin tai ryhmiin. Esimerkiksi Nuiva vaalimanifesti ja Hommaforum mainitaan toistuvasti uutisissa, joissa käsitellään perussuomalaisia ja maahanmuuttokritiikkiä. Yhdistävänä tekijänä on usein henkilö, Hommaforumin tapauksessa pääasiassa Jussi Halla-aho. Hommaforum tai Homma on ns. maahanmuuttokriittinen keskustelupalsta, jonka alun perin perustivat Jussi Halla-ahon Scripta-blogin vieraskirjan aktiivit (ks. esimerkiksi Hannula 2011). Hommaforumin myös liitetään esimerkiksi perussuomalaisten kannattajakuntaan Helsingin Sanomien tekstissä ”Yhden ilo oli toisen

maailmanloppu” (HS 19.4.2011): 2011 eduskuntavaalien jälkeisessä numerossa ilmestyneessä kainalojutussa kartoitettiin reaktioita eduskuntavaalien tulokseen sosiaalisessa mediassa – tekstissä esitetään myös Hommaforumilla julkaistuja viestejä. Tekstin ensimmäisessä, introna toimivassa kappaleessa kerrotaan ”*jännityksen tiivistyvän maahanmuuttokriitikoiden suosimalla Hommaforumilla hetkeä ennen ennakkoäänten julkistamista*”. Kuten uutisen otsikointi kertoo, perussuomalaisten menestys vaaleissa herätti voimakkaita reaktioita puolesta ja vastaan: uutisessa julkaistut viestit kertovat, että Hommaforumin kirjoittajat kuuluivat niihin, jotka suhtautuivat myönteisesti perussuomalaisten vaalimenestykseen. Edussanan määritteenä toimiva infinitiivilauseke *maahanmuuttokriitikoiden suosimalla* kehystää myös Hommaforumin perussuomalaisia kannattavat kirjoittajat maahanmuuttokriitikoiksi.

Maahanmuuttokriittisyys liitetään perussuomalaisiin usein myös käytettyjen uutislähteiden referoinnin kautta. Puolueen kannattajakuntaan maahanmuuttokriittisyys liitetään esimerkiksi uutisessa ”Populistien erot selvisivät” (KSML 25.11.2011), jonka uutisaiheena on Euroopan populistipuolueiden kannattajia koskeva tutkimus – perussuomalaiset valittiin mukaan tutkimukseen suomalaisena populistipuolueena. *Maahanmuuttokriittisyys* mainitaan uutisessa yhtenä Euroopan populistipuolueiden tukijoita ja kannattajia yhdistävistä tekijöistä. Maahanmuuttokriittisyys yhdistyykin perussuomalaisiin usein käytettyjen uutislähteiden kautta.

Edellä käsiteltyjen esimerkkien perusteella sanomalehtiteksteissä perussuomalaisten edustajien voidaan esittää olevan maahanmuuttokriitikoina tunnettuja tai heillä olevan maahanmuuttokriittisiä näkemyksiä. Uutisissa maahanmuuttokriitikoiden joukkoon luetaan perussuomalaisten edustajia, mutta myös muiden puolueiden, kuten Muutos 2011, jäseniä. Puolue yhdistetään maahanmuuttokriittisiin ryhmiin, selvimmin ilmaisemalla maahanmuuttokriittisten ryhmien jäsenten voivan kannattaa perussuomalaisia tai maahanmuuttokriittisyyden yhdistävän puolueen kannattajakuntaa. Nämä ovat vielä suhteellisen epäsuoria tapoja representoida perussuomalaisia puolueena maahanmuuttokriittiseksi. Seuraavaksi käsittelemissäni tekstiesimerkeissä perussuomalaisten puolueen representoiminen maahanmuuttokriittiseksi on korostuneempaa.

6.3 Maahanmuuttokriittisyys puolueen tai puolueen osan ominaisuutena

Siirryn tässä alaluvussa tarkastelemaan tekstejä, joissa perussuomalaisten puolue tai puolueen sisältä erottuva ryhmä esitetään maahanmuuttokriittisenä. Kuten edeltävässä analyysissä jo sivusin, tyypillistä aineistoni uutisteksteille on esittää perussuomalaiset maahanmuuttokriittisinä uutislähteen referoinnin kautta. Maahanmuuttokriittisyys voidaan liittää puolueeseen muun muassa haastattelulähteiden, kuten politiikan tutkijoiden ja poliitikkojen äänellä. Samoin maahanmuuttokriittisyys tulee esille toistuvasti teksteissä, joissa uutisaiheena on perussuomalaisiin liittyvä tutkimustulos.

Maahanmuuttokriittisenä puolue esitetään esimerkiksi Keskisuomalaisen tekstissä, jossa uutisoitiin ammatillisten opiskelijoiden työtä ja elämää käsittelevästä tutkimuksesta.²⁸ Tutkimuksen mukaan perussuomalaiset on ”ylivoimaisesti suosituin puolue” ammattikoululaisten parissa – vastausten perusteluissa sisältökysymyksistä tärkeimmäksi koettiin ”*puolueen maahanmuuttokriittisyys*”. Puolueen kannattajakunta esitetään maahanmuuttokriittisenä Keskisuomalaisessa myös haastattelulähteen äänellä. Perussuomalaisten kansanedustaja James Hirvisaaren kiihotuksesta kansanryhmää vastaan saamaa tuomiota käsittelevässä uutisessa asiantuntijalähteenä toimiva tutkija arvelee tuomion voivan karkottaa niitä perussuomalaisten kannattajia, joille muut kysymykset ovat maahanmuuttokriittisyyttä tärkeämpiä. Asiantuntijalähteen mielestä päätös tuskin kuitenkaan järkyttää ”*puoluetta sen maahanmuuttokriittisyyden vuoksi kannattavia*”.²⁹ Uutinen antaa puolueen kannattajakunnasta heterogeenisen kuvan: maahanmuuttokriittisyys ei ole kaikille puoluetta kannattaville yhtä tärkeä asia. Toisaalta objektia *puoluetta kannattavia* määrittävä adverbilauseke *sen maahanmuuttokriittisyyden vuoksi* esittää maahanmuuttokriittisyyden myös puolueen eikä vain sen kannattajakunnan ominaisuutena. Kuten edellä esittelemässäni Keskisuomalaisen tekstissä, substantiivi *maahanmuuttokriittisyys* liitetään perussuomalaisiin viittaavan nominiin genetiivimääritteellä.

Edellä käsittelemiäni Keskisuomalaisen uutistekstejä yhdistää myös se, että perussuomalaisten kannattajakunnan esittäminen maahanmuuttokriittiseksi tapahtuu niissä lähdetiedon referoinnin kautta, joko suoran tai epäsuoran esityksen avulla. Uutisten perussuomalaisten representaatiotavat osin siis kumpuavat lähteistä, esitellyistä tutkimustuloksista ja asiantuntijoiden näkemyksistä. Nämä tekstit osaltaan ilmentävät sitä,

²⁸ KSML: Perussuomalaiset ammattikoululaisten suosikkipuolue. Kotimaa, 14.4.2011.

²⁹ KSML: James Hirvisaarelle tuomio kiihotuksesta kansaryhmää vastaan. Kotimaa, 13.12.2011.

miten yksittäiset sanavalinnat, kuten *maahanmuuttokriittisyys*, voivat juontua valitusta uutislähteestä, eivätkä niinkään toimittajan omista leksikaalisista valinnoista.

Maahanmuuttokritiikki voi nousta esille uutisdiskurssissa jo valitun uutisaiheen vuoksi. Perussuomalaisten kasvaneen kannatuksen ja julkisuutta saaneiden maahanmuuttokantojen vuoksi myös maahanmuuttajien tai maahanmuuttajataustaisten henkilöiden tuntoja haluttiin tuoda esille uutisissa 2011 eduskuntavaalien jälkeen. Keskisuomalaisen uutisessa ”Perussuomalaisten nousu huolestuttaa” (KSML 20.4.2011) perussuomalaisten vaalivoitosta seurannut huolestus on nostettu otsikkoon kehystämään uutista. Uutisessa haastatellaan maahanmuuttajataustaista naista, ja uutisteksti rakentuu haastattelukommenttien ympärille:

20. Muun muassa **maahanmuuttokriittisillä ajatuksilla huomiota saaneiden perussuomalaisten nousu** vaaleissa ei ole jäänyt huomaamatta maahanmuuttajiltakaan.

– Poliittisen keskustelun kieli on niin erilaista puhekielen kanssa. Monella on vaikea seurata poliittista keskustelua, mutta ihmiset ovat kiinnostuneita, Lapitan sanoo.

Maahanmuuttokriittisiä ajatuksia Lapitan ei ymmärrä. Aihe on Lapitanin mukaan monelle vaikea ja herkkä. Erityisen pahalta se tuntuu pakolaisten kohdalla.

(KSML: Perussuomalaisten nousu huolestuttaa. Kotimaa, 20.4.2011)

Esimerkissä 20 partisiippilauseke määrittää genetiivimuotoista substantiivia *perussuomalaisten*. Partisiipin perfektin genetiivin monikkomuoto *saaneiden* on saanut täydennyksekseen substantiivin *huomiota*. Partisiipin adverbialitäydennyksiksi on valikoitunut adessiivisijainen substantiivilauseke *maahanmuuttokriittisillä ajatuksilla* – puoluetta ei siis esitetä maahanmuuttokriittisenä, joskin sen sisältä nousee esille maahanmuuttokriittisiä ajatuksia. Adessiivisija ilmaisee myös teon välinettä: *maahanmuuttokriittisillä ajatuksilla* tehdään jotain, tässä tapauksessa saadaan huomiota. Samankaltaista ilmaisukeinoa käytettiin edellä käsittelemissäni uutisteksteissä, esimerkiksi Olli Immonen keräsi maahanmuuttokriittisillä ajatuksilla ääniä.³⁰ Adverbin *muun muassa* käyttö implikoi, että perussuomalaiset ovat saaneet huomiota myös muista syistä. Tässä tapauksessa ilmaisun voi nähdä rakentavan neutraalia esitystapaa: maahanmuuttokriittiset ajatukset eivät ole koko puolueen sisältö. Toisaalta puolueen saama huomio ei välttämättä näyttäydy tämän uutisen kontekstissa tavoiteltavana näkyvyytenä – ainakin haastateltavassa perussuomalaisten maahanmuuttokriittiset ajatukset herättävät huolestusta, mikä on tuotu myös esille uutisen otsikoinnissa.

---

³⁰ HS: Eduskunnan nuorin vastustaa holtitonta maahanmuuttoa. Kotimaa, 19.4.2011.

Näkyvyyden tai huomion saaminen maahanmuuttokriittisyyden kautta toistuu aineistossani myös Helsingin Sanomien uutisessa, jossa uutisaiheena on Timo Soinin esiintyminen Britanniassa konservatiivien puoluekokouksessa. Tekstissä puolueen maahanmuuttokriittisyyden saamaa näkyvyyttä evaluoidaan kuitenkin selkeämmin negatiivisesti:

21. Perussuomalaiset keräsivät valtavasti huomiota Britanniassa ja muualla Euroopassa Suomen viimekeväisten vaalien aikaan. Tuolloin julkisuutta sai myös **perussuomalaisten maahanmuuttokriittisyys**.

Nyt kiinnostus on selkeästi eurokriittisyydessä. Soinia kiukuttaa The Independent -lehden Itsenäisyyspuolueen kokouksen alla tekemä juttu, jossa perussuomalaisten väitettiin kuvailevan maahanmuuttajia "veronmaksajien rahoilla eläviksi loisiksi".

(HS: Soinin sanoma puree britteihin. Kotimaa, 4.10.2011)

Uutisessa maahanmuuttokriittisyys liitetään suoraan perussuomalaisten ominaisuudeksi: ominaisuutta ilmaiseva *maahanmuuttokriittisyys* saa genetiivimääritteen *perussuomalaisten*, joka tuo esille läheisen kuuluvuussuhteen. Perussuomalaisten esitetään keränneen huomiota Euroopassa eduskuntavaalien aikaan. Perussuomalaisten maahanmuuttokriittisyyttä käsittelevän lauseen verbiksi on valikoitunut jälleen *saada*, tällä kertaa yksikön kolmannen persoonan imperfektimuodossa. Verbin täydennyksenä on sen sijaan partitiivisijainen *julkisuutta*.

Esimerkin toisessa kappaleessa Soinin kuulijakunnan esitetään olevan tällä kertaa kiinnostuneempi euro- kuin maahanmuuttokriittisyydestä. Kappaleen seuraava virke tuntuu esittävän myös, että kyse ei ole pelkästään kuulijakunnan kiinnostuksenkohteesta, vaan myös Soinin halusta olla nostamatta maahanmuuttokritiikkiä puheenaiheeksi. Brittiläisen sanomalehden kuvaus perussuomalaisten asenteista maahanmuuttajia kohtaan ei ole mairitteleva ja sen kerrotaan affektiivisesti *kiukuttavan* Soinia. Referoitaessa The Independent -lehden tekstiä uutisessa käytetään johtoilmausta *väitettiin*, joka osoittaa toimittajan suhtautuvan varauksella referoituun. Huomionarvoista on myös se, että referoitu, maahanmuuttajia halventava ilmaus on erotettu lainausmerkeillä – lainausmerkkien käytöllä voidaan osoittaa paitsi todellista sitaattia myös ilmauksen vierautta (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 128). Tekstikappaleesta välittyy kuva, että puolueen maahanmuuttokriittisillä asenteilla saama julkisuus ei miellytä puolueen puheenjohtajaa.

Arkistoaineiston perusteella tarkastelemissani sanomalehdissä vaikuttaisi olevan yleisempää maahanmuuttokriittisyyden tai -vastaisuuden esittäminen erityisesti puolueen tietyn ryhmittymän ominaisuutena, kuten tehtiin perussuomalaisten eduskuntaryhmiä

erittelevissä uutisissa (ks. esimerkit 14 & 15). Arkistoaineistossani maahanmuuttokriittisyys tai -vastaisuus liitetään myös epätäsmällisemmin osaan puolueesta tai perussuomalaisista, kuten tehdään seuraavissa tekstiesimerkeissä:

22. Miessakit-yhdistyksen järjestämään keskusteluiltaan saapuneet somalimiehet tietävät, että **osa perussuomalaisten edustajista ja kannattajista** suhtautuu maahanmuuttoon varsin kielteisesti.

Tämä ei heitä pahemmin huoleta, ja esimerkiksi Deek Gurhan uskoo, ettei Suomessa voisi menestyä puolue, joka ratsastaisi maahanmuuttajavastaisuudella. (--)

Maahanmuuttajien kotoutumista tukevan Vieraasta Veljeksi-projektin [sic] harjoittelija Markku Rönkkö sanoo, että poliitikkojen pitäisi tutustua paremmin maahanmuuttajien elämään. Hän kutsuukin **maahanmuuttokriittiset kansanedustajat** keskustelemaan heidän ryhmänsä kanssa.

(HS: "Tervetuloa keskustelemaan". Kotimaa, VAALIT 2011, 22.4.2011.)

23. Maahanmuuton vastustus ei ollut tärkein syy perussuomalaisten menestykselle huhtikuun eduskuntavaaleissa, vaikka **osa puoleen edustajista** on profiloitunut "äärimmäisen kansallismielisyyden edustajina", arvioi ulkoministeri Erkki Tuomioja (sd).

(HS: Tuomioja ja Stubb ruotivat perussuomalaisia. Kotimaa, 23.8.2011.)

Esimerkissä 22 taustoittavassa uutistekstissä maahanmuuttokriittisyyttä ei yleistetä perussuomalaisten puolueen ominaisuudeksi, vaan se liitetään adjektiivimääritteellä yksilöimättömiin kansanedustajiin. Sen sijaan osan perussuomalaisten edustajista ja kannattajista esitetään suhtautuvan maahanmuuttoon *kielteisesti*. Tässä tapauksessa näkemystä ei tosin esitetä toimittajan itsensä äänellä, vaan haastateltujen, keskusteluiltaan saapuneiden somalimpien referointina epäsuorassa esityksessä. Sanavalinta *kielteisesti* esittää perussuomalaisten suhtautumisen maahanmuuttoon jyrkempänä verrattuna aineistossani yleisempään tapaan kuvata perussuomalaisten asennetta kriittisenä. Ilmausta on kuitenkin *varsin*-adverbillä, jonka voisi tässä tekstikontekstissa tulkita lieventäväksi. Tekstissä perussuomalaisten asenteet erotetaan varsinaisesta *maahanmuuttajavastaisuudesta* haastateltavan epäsuorassa esityksessä: haastateltava ei usko, että maahanmuuttajavastainen puolue menestyisi Suomessa.

Esimerkissä 23 referoidaan ulkoministeri Erkki Tuomiojan puhetta. *Vaikka*-konjunktion aloittaman lauseen subjektina on substantiivilauseke *osa puolueen edustajista*. Tuomiojan mukaan tämä osa puolueesta on profiloitunut ”*äärimmäisen kansallismielisyyden edustajina*” – ilmaus on erotettu lainausmerkeillä suoran lainaukseksi epäsuorasti esityksestä, mikä voi ajatella ilmentävän toimittajan etäisyyden ottamista ilmaistuun. Virkkeen keskeisemmäksi sisällöksi nousevassa päälauseessa Tuomioja esittää, ettei maahanmuuton vastustus ollut kuitenkaan tärkein syy puolueen menestykseen. Huomattavaa on se, että Tuomiojan esitetään

yhteydessä puhuvan nimenomaan *maahanmuuton vastustuksesta*. Myöhemmin tekstissä Tuomioja kritisoikin *maahanmuuttokriittisyys*-termiä toteamalla, että se käy Suomessa ”*sievistelevästä ilmaisusta sille, mitä muualla kutsutaan rasismiksi ja muukalaisvihaksi*”³¹. Tuomioja kutsuu edustajia myös ”*äärimmäisilmiöksi*” ja toteaa, että perussuomalaisten puolueen johto ei voi loputtomasti viivyttää pesäeron tekemistä tähän ryhmään.

Uutisteksteissä, joissa erotetaan perussuomalaisten puolueesta maahanmuuttokriittinen osa, onkin toistuvaa rakentaa vastakkainasettelua tämän osan ja puolueen valtavirran välille. Tässä kontekstissa on aineistossani käytetty usein myös ilmausta *maahanmuuttokriittinen siipi*. Yhteistä näille uutisille on ilmaisun esiintyminen teksteissä, jossa ulkopuolinen lähteen esitetään kritisoivan tarkoitteen viitekohdetta:

24. Esimerkiksi kulttuuriministeri Paavo Arhinmäki (vas), ympäristöministeri Ville Niinistö (vihr) ja ulkoministeri Erkki Tuomioja (sd) ovat Norjan tragedian jälkeen syyttäneet **perussuomalaisten maahanmuuttokriittistä siipeä** vihapuheen lisääntymisestä Suomessa.

Niinistön mielestä puoluejohtaja Timo Soini ei itse syyllisty vihapuheen lisääntymiseen, mutta on siitä puoluejohtajana osittain vastuussa.

"Hän on hyväksynyt sen, että hänen siipiensä suojissa on sellaisia ryhmittymiä, jotka ajavat tällaista ääriationalistista linjaa. Hän on sallinut joukoissaan tämän liikkeen voimistumisen ja sen takia tämä keskustelu on herännyt." Samansuuntaisia kommentteja esitti myös Tuomioja keskiviikkona Verkkouutisille.

(HS: Poliitikot: Vihapuhe perussuomalaisten syy. Ulkomaat, NORJAN JOUKKOMURHA, 29.7.2011.)

25. Sosiaalidemokraattien tuleva presidenttiehdokas Paavo Lipponen soimii kovin sanoin perussuomalaisten toimia kansanedustaja Jussi Halla-ahon (ps) määräaikaisen erottamisen yhteydessä. (--)

Lipponen hampaissa oli **perussuomalaisten jyrkimpiä näkemyksiä esittävä maahanmuuttokriittinen siipi**.

"Perussuomalaisten hankkima suuri kannatus on tulosta demokratian toiminnasta, mutta jos puolue ei selvästi sanoudu irti äärilaitansa linjasta, se sulkee itsensä pysyvästi parlamentaarisen hallitusyhteistyön ulkopuolelle", Lipponen sanoi.

(HS: Lipponen: Perussuomalaiset halveksii demokratiaa. Kotimaa, 19.9.2011.)

26. Soinia on useaan otteeseen vaadittu vastuuseen puolueen kansanedustajien kommentteista ja kirjoituksista.

Julkisuudessa on syytetty **perussuomalaisten maahanmuuttokriittistä siipeä** vihapuheen lisääntymisestä Suomessa.

(HS: Ehdokkuus panee puolueen ruotuun. Kotimaa, 25.9.2011.)

---

³¹ HS: Tuomioja ja Stubb ruotivat perussuomalaisia. Kotimaa, 23.8.2011.

Esimerkkien 24 ja 25 uutisissa uutisaiheena on poliitikon tai poliitikkojen perussuomalaisiin kohdistamat syytökset. Otsikkoihin nostettuja syytöksiä on tarkennettu molemmissa tapauksissa tarkoitteeseen, joka nimetään puolueen *maahanmuuttokriittiseksi siiveksi*. Esimerkki 24 on Helsingin Sanomien ilmestyneestä uutisesta ”Poliitikot: Vihapuhe perussuomalaisten syy”, jossa käsitellään suomalaisten poliitikkojen perussuomalaisista esittämiä kannanottoja Norjan joukkomurhan jälkeen. Uutiskärkenä on, että jotkut suomalaiset poliitikot näkevät perussuomalaisten toiminnan syynä siihen, että vihapuhe Suomessa on lisääntynyt. Otsikossa syyte on kohdistettu perussuomalaisiin, mutta ensimmäisessä kappaleessa poliitikkojen syytöksen kohteeksi tarkentuu tarkoite *perussuomalaisten maahanmuuttokriittinen siipi*, joka on lauseessa objektin asemassa. Tekstissä siteerataan esimerkin ensimmäisessä kappaleessa mainituista poliitikoista ainoastaan ympäristöministeri Niinistöä. Tekstistä käy selväksi, että Niinistö ei syytä puoluejohtaja Soinia henkilökohtaisesti vihapuheesta, mutta pitää häntä osittain vastuullisena tilanteesta. Sitaateissaan Niinistö luonnehtii puolueen sisäisiä ryhmittymiä kielteisesti liittämällä niihin esimerkiksi äärinationalistisen linjan.

Esimerkissä 25 perussuomalaisiin kohdistuva syytös on noussut jälleen uutisen otsikoksi. Otsikossa sosiaalidemokraattien presidenttiehdokas Paavo Lipponen kohdistaa syytöksen demokratian halveksimisesta koko perussuomalaisten puolueeseen. Leipätekstissä Lipposen kritiikin kohteena on puolueen, tarkemmin puoluejohdon, toimet kansanedustaja Halla-ahon määräaikaisen erottamisen yhteydessä – joskaan otsikon näkemystä demokratian halveksumisesta ei esitetä leipätekstissä. Otsikon perusteella syytös vaikuttaa myös kohdistuvan *maahanmuuttokriittiseen siipeen*, joka esiintyy tekstissä jälleen objektin asemassa, Lipposen hampaissa. Objektin partisiippimääräite ilmaisee maahanmuuttokriittisen siiven esittävän perussuomalaisten jyrkimmät näkemykset.

Esimerkin 26 uutisessa uutisaiheena on Timo Soinin ehdokkuus presidentin vaaleissa ja sen mahdollinen vaikutus puolueeseen. Syytöksen esittäjää ei ole tällä kertaa henkilöity, vaan lauseessa käytetään adverbia *julkisuudessa* ja passiivin perfektia *on syytetty*. Johtolauseen sanomista ilmaisevan verbin ollessa passiivissa tiedon lähde jää epäspesifiksi, tieto osoitetaan toisen käden tiedoksi (ks. VISK § 1493). Leksikaalisesti tieto osoitetaan muualta saaduksi, mutta tarkempaa tiedon lähdettä ei ilmoiteta – todennäköisesti viittaus kohdistuukin esimerkkien 24 ja 25 uutisteksteissä esitettyihin kannanottoihin. Puolueen *maahanmuuttokriittiseen siipeen* kohdistuva syytös mainitaan uutisessa esimerkkinä puoletta kohdanneesta kohusta Jussi Halla-ahon määräaikainen erottaminen ja James Hirvisaaren kannanottojen ohella.

Edellä käsitellyissä esimerkeissä *maahanmuuttokriittinen siipi* on aina objekti-asemassa, varsin negatiivisessa tekstiyhteydessä. Siipeä syytetään uutisissa haastateltavien äänellä vihapuheen lisääntymisestä Suomessa ja demokratian halveksumisesta – haastateltavien äänellä *maahanmuuttokriittinen siipi* puolueesta liitetään äärinationalismiin tai äärikansallismieliseen ajatteluun. Nimitys esiintyy kappaleissa, joissa referoidaan lähteiden näkemyksiä, joskaan huomattavasti nimitystä itsessään ei ole selvästi esitetty ulkopuolisesta lähteen käyttämäksi.

Rajanveto toimittajan diskurssin ja referoitavan henkilön puheen välillä ei ole itsestään selvää – osin esitystapojen eron hämärtäminen on myös lehtitekstiin vakiintunut käytäntö. Sanomalehtikielessä yleisillä puheen yhteenvetojaksoilla (*speech summary*), toimittaja voi tiivistää esimerkiksi haastatellun alkuperäistä puhetta. (Kalliokoski 1996b: 65–66.) Puheen yhteenveto ei ole puhutun sanatarkkaa referointia vaan toimittajan tulkintaa sanotusta, toisaalta se voi sisältää propositionaalista ainesta henkilön alkuperäisestä puheesta. Tiivistelmäjakso voi kielellisesti muistuttaa esimerkiksi suoraa tai epäsuoraa esitystä, mutta näin ei välttämättä tarvitse olla. (Kalliokoski 1996b: 65–66.)

Tekstien perusteella nimitys *maahanmuuttokriittinen siipi* näyttäytyisi toimittajien käyttämänä terminä – haastattelulähteiden sitaateissa tähän siipeen viitataan epämääräisemmin äärinationalistista linjaa ajavina ryhmittyminä, liikkeenä tai puolueen äärilaitana. Nimitystä käytetään myös kerran aineistossani ilman, että sitä liitettäisiin ulkopuolisen lähteen referointiin. Uutisessa ”Jussi Halla-aho vaikutui Etiopiassa” (HS 1.12.2011) esiteltäessä Jussi Halla-ahon johtamaa, maahanmuuttoon ja turvanpaikanhakijoihin liittyviä lakeja käsittelevää valiokuntaa todetaan, Halla-ahon nousseen eduskuntaan ”*puolueensa maahanmuuttokriittisen siiven pääideologina.*” Nimityksen esittäminen toimittajan äänellä voi kertoa nimen vakiintumisesta uutisdiskurssiin. Toisaalta arkistohaut osoittavat kuitenkin, että nimityksen käyttö vuoden 2011 jälkeen aineistoni sanomalehdissä on satunnaista.

Ydin- ja arkistoaineistoni perusteella maahanmuuttokriittisyys liitetään perussuomalaisiin kaiken kaikkiaan 32 tekstissä. Samoissa teksteissä maahanmuuttokriittisyys voidaan yhdistää perussuomalaisiin usealla eri tavalla. Selvästi yleisintä on maahanmuuttokriittisyyden liittäminen perussuomalaisten yksittäisiin kansanedustajiin. Adjektiivimäärite *maahanmuuttokriittinen* luonnehtii perussuomalaisten edustajien näkemyksiä. *Maahanmuuttokriitikki* voidaan yhdistää tiettyyn puolueen edustajaan genetiivimääritteen avulla. Puolueen edustaja voidaan kategorisoida nimityksellä *maahanmuuttokriitikko* suoraan olla-verbillä kopulalauseessa tai esimerkiksi verbillä *tuntea*.

Toiseksi yleisin tapa representoida perussuomalaisia maahanmuuttokriittisiksi on liittää maahanmuuttokriittisyys puolueen osaan. Voidaan viitata osaan perussuomalaisten edustajista tai puolueen maahanmuuttokriittisiin kansanedustajiin. Ryhmä nimetään toimittajien äänellä myös maahanmuuttokriitikoiksi ja perussuomalaisten maahanmuuttokriittiseksi siiveksi. Koko puolueen esittäminen maahanmuuttokriittiseksi on harvinaisempaa: maahanmuuttokriittisyys voidaan nostaa genetiivimääritteellä perussuomalaisten ominaisuudeksi tai se voidaan esittää perussuomalaisia yhdistävänä tekijänä. Pääasiassa maahanmuuttokriittisyys terminä esiintyy toimittajan diskurssissa, ulkopuolisen lähteen käyttämänä nimitys esiintyy harvemmin – ainoastaan yhdessä tapauksessa nimityksen käyttöön otetaan etäisyyttä asettamalla se lainausmerkkeihin, lausekkeessa ”*maahanmuuttokriitikoiksi*” julistautuneet edustajat.³²

Odotettavasti lehtien kommentoivissa teksteissä perussuomalaisten maahanmuuttokriittisyyden käsittely on yleisempää.³³ Näissäkin teksteissä perussuomalaisten maahanmuuttokriittisyys liitetään useimmin puolueen osaan tai siipeen, mutta maahanmuuttokriittisyys esitetään myös useammin koko puolueen ominaisuutena kuin uutisdiskurssissa. Termin maahanmuuttokriittisyys käyttöön suhtaudutaan myös kriittisemmin, esimerkiksi asettamalla nimitys lainausmerkkeihin tai tuomalla esille, että se on maahanmuuttokriitikoiden itsensä käyttämä nimitys, tai liittämällä termi rasismiin.

6.4 Maahanmuuttokriittisyyden henkilöiminen

Aineistossani maahanmuuttokriittisyys yhdistyy perussuomalaisiin toistuvasti puolueen kansanedustaja Jussi Halla-ahon kautta. Jussi Halla-aho on saanut kotimaisessa mediassa näkyvyyttä erityisesti monikulttuurisuutta ja Suomen maahanmuuttopolitiikkaa kritisoivien kannanottojensa vuoksi (Maasilta 2012: 8). Aineistoni sanomalehdissä maahanmuutto- ja monikulttuurisuuskritiikki tai -vastaisuus on liitetty Halla-ahoon hänen julkisuuteen nousustaan saakka vuoden 2007 eduskuntavaalien maahanmuuttoon keskittyvän vaalikampanjan myötä. Ydinaineistossani Halla-aho on perussuomalaisten puheenjohtaja Timo Soinin jälkeen toiseksi useimmin mainittu puolueen edustaja. Aineistossani on havaittavissa, että Jussi Halla-aho paitsi esitetään maahanmuuttokriitikkona myös toistuvasti representoidaan maahanmuuttokriittisen liikkeen johtohahmoksi.

---

³² SK: Vaaliputki pitää Soinin hiilloksen hehkuvana. Alue, 14.5.2011.

³³ Ks. Arkistohaut: Perussuomalaisten maahanmuuttokriittisyys, Vertailuaineisto.

Arkistoaineistoni uutisteksteissä maahanmuuttokriittisyys liitetään Halla-ahoon rakenteissa muun muassa hyödyntämällä verbin *tuntea* passiivin partisiippiimuotoa subjektia määrittelevässä lausekkeessa, kuten *maahanmuuttokriittikkona tunnettu*³⁴ tai *maahanmuuttokriitikistään tunnettu*³⁵. Maahanmuuttokriittikki liitetään Halla-ahoon myös genetiivimääritteen avulla, kuten NP:ssä *Halla-ahon kärjekäs maahanmuuttokriittikki*.³⁶ Halla-aho tulee välillisesti liitetyksi maahanmuuttokriittikkiin uutisen aihepiirin puolesta: Halla-ahon esimerkiksi kerrotaan kirjoittavan maahanmuuttokriittiselle Hommaforumille. Kaiken kaikkiaan maahanmuuttokriittisyys liitetään Jussi Halla-ahoon neljässätoista aineistoni uutistekstissä.³⁷

Teksteissä, joissa Halla-aho liitetään maahanmuuttokriittisyyteen, hänet myös tavallisesti representoidaan maahanmuuttokriittisen liikkeen johtajaksi, esimerkiksi nimeämällä hänet ryhmän pääideologiksi.³⁸ Halla-aho nostetaan maahanmuuttokriittisten johtohahmoksi arkistoaineistojeni uutisessa luonnehtivilla substantiivilausekkeilla, kuten *internetin Homma-foorumilla pyörivien maahanmuuttokriitikkojen johtohahmo*³⁹, *suomalaisten maahanmuuttokriitikoiden ruhtinas*⁴⁰ ja *puolueen maahanmuuttosiiven päähahmo*⁴¹. Maahanmuuttokriitikoiden johtoaseman liittäminen Halla-ahoon näyttäytyy uutisissa usein keinona luonnehtia ja taustoittaa Halla-ahoa henkilönä – uutisissa maahanmuuttokriittisyys tai maahanmuuttokriitikot ryhmänä eivät ole välttämättä keskeisenä aiheena, sen sijaan teksteissä esimerkiksi esitellään perussuomalaisten uusia tai näkyviä edustajia. Johtajuutta ilmaisevien luokittelevien substantiivilausekkeiden lisäksi Halla-ahon asema ilmennetään kerran taustoittavassa uutistekstissä myös lauserakenteessa verbivalinnalla *seurata*: ”*maahanmuuttokriitikoiksi*” julistautuneiden edustajien kuvataan seuraavan ”*arvaamatonta Jussi Halla-ahoa kuin hai laivaa*”.⁴²

Lisäksi Halla-aho esitetään perussuomalaisten maahanmuuttokriittisten edustajien johtajana erottamalla puolueesta ryhmä, josta käytetään erisnimestä johdettua nimitystä *halla-aholaiset*. Aiemmin esillä olleen, puoluetta puheenjohtaja Timo Soiniin henkilöivään nimityksen *soinilaiset* tavoin *halla-aholaiset*-nimitys esiintyy aineistoni sanomalehtien

³⁴ KSML: Halla-ahon rikosjutun käsittely jatkuu. Kotimaa, 11.5.2011.

³⁵ HS: Perussuomalaiset jyräsivät Kymessä. Kotimaa 18.4.2011.

³⁶ KSML: Halla-aho ei vetäydy. Kotimaa, 31.7.2011; HS: Kokoomuksen Tujunen ihmettelee Jungnerin syrjäyttämispuheita. Kotimaa, 31.7.2011; KSML: Erottaminen ei saa kannatusta. Kotimaa, 2.8.2011.

³⁷ Ks. Arkistohaut: Maahanmuuttokriittisyyden henkilöiminen, Arkistoaineisto.

³⁸ HS: Soinin seurakunta on sekalainen. Kotimaa, VAALIT 2011, 19.4.2011; HS: Jussi Halla-aho vaikuttui Etiopiassa. Kotimaa, 1.12.2011.

³⁹ HS: Maakuntien nousevat tähdet. Kotimaa, 17.2.2011.

⁴⁰ HS: Halla-aho juhli Helsingin ennakoäänissä. Kotimaa, 18.4.2011.

⁴¹ KSML: Europäätökset saatetaan kytkeä hallitusohjelmaan. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 21.4.2011.

⁴² SK: Vaaliputki pitää Soinin hiilloksen hehkuvana. Alue, 14.5.2011.

uutisteksteissä harvoin. Esimerkiksi Satakunnan Kansan nimitys esiintyy määritteenä vastavalittuja kansanedustajia esittelevässä tekstissä: adjektiivimääritteenä perussuomalaisten edustajaa kopulalauseessa luokittelevassa NP:ssä *halla-aholainen maahanmuuttokriitikko* sekä genetiivimääritteenä NP:ssä *halla-aholaisten nuivassa vaalimanifestissa*.⁴³ Tämän lisäksi nimitystä käytetään ainoastaan kahdessa uutistekstissä – molemmissa tapauksissa nimityksen käyttö on liitetty uutislähteeseen.

Soinilaiset ja halla-aholaiset nimityksiä käytetään kerran samassa taustoittavassa uutisessa identifioimaan ryhmiä puolueen sisältä. Yläotsikolla EDUSKUNTAVAALIT ilmestyneessä tekstissä pohditaan puolueen tulevaisuutta vaalimenestyksen jälkeen. Ryhmien nimeäminen tapahtuu asiantuntijalähteenä toimivan politiikan referoiduissa kommentteissa:

27. Yhdeksi vai kahdeksi? [väliotsikko]

Peltola arvailee, että perussuomalaisten eduskuntaryhmän sisäinen hajanaisuus voi johtaa puolueen sisäiseen jakaantumiseen kahdeksi ryhmäksi, soinilaisiksi ja halla-aholaisiksi.

– Halla-aholaisia johdattavat maahanmuuttoasiat, soinilaiset ovat kallellaan populistisempiin teemoihin. Brysselissä työskentelevälle, ulkomaista jalkapalloseuraa kannattavalle Soinille maahanmuutto ei ole kynnyskysymys.

(KSML: Perussuomalaisten luotava nyt linjansa. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 19.4.2011.)

Asiantuntijalähde esittää, että eduskuntaryhmän hajanaisuus voi johtaa puolueen jakaantumiseen. Hän kuitenkin tarkentaa jakaantumisen olevan sisäinen: puolue jakaantuu kahteen ryhmään, mutta ei esimerkiksi useammaksi puolueeksi. Epäsuoran esityksen johtoilmauksena on käytetty verbiä *arvailee*, mikä ilmentää toimittajan suhtautuvan esitettyyn varauksellisesti. Ehdollisuus näkyy myös tekstin kysymykseksi muotoillussa väliotsikossa ”Yhdeksi vai kahdeksi?”. Sitaatissa lähde luonnehtii lyhyesti esittämiään ryhmiä: *halla-aholaisen* ryhmän kerrotaan olevan keskittyneitä maahanmuuttoasioihin, kun taas *soinilaiset* ovat kallistuneet populistisempiin teemoihin. Ryhmäjako muistuttaa siis monelta osin esimerkissä 1 esillä ollutta Helsingin Sanomien eduskuntaryhmän jakoa soinilaisiin ja maahanmuuttokriittisiin, joskin Keski-suomalaisen tekstissä käytetty nimitys henkilöi maahanmuuttoasioiden johdattaman ryhmän tiiviimmin Jussi Halla-ahoon.

Nimitys esiintyy vuoden 2011 aikana ainoastaan yhdessä Helsingin Sanomien uutistekstissä. Tässäkin uutisessa nimityksen käytön voi nähdä juontuvan haastateltavan sanavalinnasta. Nimitys on myös noussut uutisen otsikointiin subjektin paikalle. Otsikossa

---

⁴³ SK: Ahvenanmaa. Kotimaa, Aluesivut, 19.4.2011.

esitetty syytös on asetettu keskustan puheenjohtaja Mari Kiviniemen, tekstin pääasiallisen uutislähteen, esittämäksi:

28. Mari Kiviniemi: Halla-aholaiset pilaavat opposition yhteistyön [otsikko]

Keskustan puheenjohtaja Mari Kiviniemi pitää opposition yhteistyötä erittäin vaikeana niin kauan kuin **perussuomalaisten halla-aholainen siipi** "saa jatkaa vaarallista peliään demokraattisten perusperiaatteiden kanssa".

Kiviniemi kirjoittaa blogissaan keskustan verkkosivuilla, että keskustan ja perussuomalaisten yhteistyötä tarvittaisiin erityisesti nyt, kun hallitus on tekemässä leikkauksia ja aloittamassa kuntauudistuksen.

"Jotta yhteistyö on mahdollista, perussuomalaisten pitää puolueena selkeästi soutaa pois kansanvallan sameilta vesiltä", Kiviniemi toteaa.

Kiviniemi pitää Jussi Halla-ahon (ps) sotilasjunttapuheista syntyneen kohun hyvänä puolena sitä, että nyt keskustellaan oikeista asioista. (--)

Kiviniemi kiittelee Sdp:n tulevan presidenttiehdokkaan Paavo Lipposen sunnuntaista kovasanaista kannanottoa perussuomalaisista. Lipponen arvosteli perussuomalaisia siitä, ettei puolue irtisanoudu **äärilaitansa linjasta** selkeästi.

(HS: Mari Kiviniemi: Halla-aholaiset pilaavat opposition yhteistyön. Kotimaa, 20.9.2011.)

Nimitystä *halla-aholaiset* on subjektina otsikossa, johon on muotoiltu tiivistäen Kiviniemen referoidun blogitekstin sanoma. *Halla-aholaiset* esitetään aktiivisena toimijana, pilaamassa opposition yhteistyön. Leipätekstin ensimmäisessä kappaleessa Mari Kiviniemen kanta opposition yhteistyöhön esitetään vähemmän affektiivisin sanankääntein: Kiviniemi pitää yhteistyötä *erittäin vaikeana*. Liittokonjunktioilla *niin kauan kuin* alkava sivulause kytkee yhteistyön luonnehdinnan *perussuomalaisten halla-aholaisen siiven* toimintaan. Ilmauksen *halla-aholainen siipi* käyttö vertautuu uutisissa aikaisemmin esillä olleeseen nimitykseen *perussuomalaisten maahanmuuttokriittinen siipi*. Kiviniemen esittämän *halla-aholaisen siiven* toiminta, pelin jatkaminen demokraattisten perusperiaatteiden kanssa, on erotettu lainausmerkeillä suoraksi lainaukseksi.

Leipätekstin neljännessä kappaleessa referoidaan Kiviniemen näkemyksiä Halla-ahon sotilasjunttapuheista syntyneeseen kohuun. Kappaleessa esitetään vain, mitä Kiviniemi pitää kohun hyvänä puolena: ilmauksen kontrastiivisuus kertoo, että kohun huonona puolena olisi edellä käsitelty aihe. Kiviniemen suoriksi lainauksiksi esitetyt metaforiset ilmaukset *vaarallinen peli demokraattisten perusperiaatteiden kanssa* ja *kansanvallan sameilla vesillä liikkuminen* viittaavat uutistekstin perusteella myös Halla-ahon sotilasjunta-kirjoituksiin.

Ilmauksiin samaistuu myös myöhemmin Kiviniemen referoiduissa kommenteissa esiintyvä tarkoite *vihapuheiden ja syrjimisen tie*, jolle keskusta ei Kiviniemen mukaan lähde.

Esimerkkitekstin viimeinen kappale kytkee uutisen osaksi perussuomalaisten maahanmuuttokriittiseen siipeen liittyvää uutisointia: Kiviniemi kiittelee Paavo Lipposen aikaisempaa kannanottoa (ks. esimerkki 12), joka esitetään puheen yhteenvetojaksossa seuraavassa virkkeessä. Kiviniemen kritisoimat *halla-aholaiset* ja Lipposen arvostelema puolueen *äärilaita* ovat pääteltävissä samatarkoitteisiksi. *Halla-aholainen* tai *maahanmuuttokriittinen siipi* näyttäytyykin molemmissa uutisessa, jonain josta perussuomalaisten tulisi erottautua, jotta se pystyisi toimimaan yhteistyössä muiden puolueiden kanssa. Toisaalta Kiviniemi myös harmittelee tilannetta, sillä monilla perussuomalaisilla on Kiviniemen mukaan paljon yhteistä keskustan kanssa – kuten edellä käsittelemissäni uutisteksteissä, uutislähteinä käytettyjen poliitikkojen kriittinen suhtautuminen perussuomalaisiin kohdistetaan vain puolueen tiettyyn osaan.

Nimitys *halla-aholaiset* esiintyy aineistoni lehtien kommentoivissa teksteissä, pääasiassa Satakunnan Kansassa.⁴⁴ Kommentoivissa teksteissä nimitys myös esiintyy perussuomalaisten muusta puolueesta erottuvana ryhmänä ja usein hajanaisuutta puolueessa aiheuttavana. Kommentoivissa teksteissä *halla-aholaisiin* voidaan liittää myös suoraan luonnehdintoja, kuten äärioikeistolaisuus. Samoin kommentoivissa teksteissä maahanmuuttokriittisen liikkeen johtajan asema liitetään myös Halla-ahoon.⁴⁵

Näiden kahden uutisen perusteella *halla-aholaisiin* liitetään maahanmuuttoon liittyvät kysymykset. *Halla-aholaiset* ovat ainakin puolueen eduskuntaryhmässä erottuva ryhmittymä, mutta mahdollisesti myös puolueen piirissä laajemminkin vaikuttava liike. Varsinkin Helsingin Sanomien uutisessa *halla-aholaiset* samaistuvat aikaisemmin esillä olleeseen perussuomalaisten maahanmuuttokriittiseen siipeen. Nimitys ei ole kuitenkaan samalla tavalla vakiintunut ja sen käyttö vaikuttaa motivoituvan vuoden 2011 uutisissa pääasiassa uutislähteiden sanavalinnoista.

---

⁴⁴ HS: Vihapuhe peittää järjen äänen. Kulttuuri 14.1.2011; SK: Kilpailutalouden kurittamat. Alue, Päätoimittaja, 19.4.2011; SK: Halla-aho kettuili hienosti. Pääkirjoitus, 27.5.2011; SK: Hajoaminen uhkaa perussuomalaisia. Pääkirjoitus, 16.9.2011; SK: Halla-ahon erottamisessa näkyi isännän kädenojennus. Etusivu, 16.9.2011; SK: Vihapuhe yksi askel sensuuriin. Pääkirjoitus, 22.9.2011.

⁴⁵ HS: Vihapuhe peittää järjen äänen. Kulttuuri, 14.1.2011; HS: Netissä tyhmyys tiivistyy. Uutisanalyysi, 31.7.2011; HS: Terassilla ei ole näin tunkkaista. Kotimaa, Näkökulma, 18.9.2011.

6.5 Perussuomalaiset maahanmuuttovastaisina

Käsittelen tässä alaluvussa sitä, millä tavoin perussuomalaisia luonnehditaan maahanmuuttovastaisiksi aineistoni uutisteksteissä. Kuten esitin luvun alussa, sanaa *maahanmuuttovastaisuus* tai siitä johdettuja sanoja käytetään perussuomalaisten yhteydessä harvemmin kuin maahanmuuttokriittisyyteen viittaavia lekseemejä tai nimityksiä. Arkistohakujen perusteella vuonna 2011 maahanmuuttovastaisuus mainitaan samassa uutisessa perussuomalaisten kanssa Helsingin Sanomissa 9 kertaa ja Keskisuomalaisessa vain kerran – Satakunnan Kansan teksteissä *maahanmuuttovastaisuus*-termiä ei käytetä luonnehtimaan perussuomalaisten puoluetta tai sen edustajia.⁴⁶

Maahanmuuttovastainen on luonnehdintana voimakkaampi. Itsessään termi *maahanmuuttovastainen*, kuten myös *maahanmuuttokriittinen*, esittää maahanmuuton yhtenä kokonaisuutena, johon suhtaudutaan tietyllä tavalla. Termi ei tee eroa esimerkiksi työperäiselle maahanmuutolle, vaan se esittää maahanmuuton yhtenä homogeenisena ilmiönä. *Vastaisuuteen* ei myöskään liity samanlaisia harkitsevia tai positiivisia konnotaatioita kuin *kriittisyyteen*. *Kriittisyys* ei vielä merkitse asian vastustamista tai kannattamista, eikä se denotatiiviselta merkitykseltään ilmaise negatiivista asennoitumista kohteeseen, vaikka se voi monesti olla tällaisen luonnehdinnan konnotatiivinen merkitys. *Maahanmuuttovastainen* nimitys on kuitenkin luonteeltaan polarisoiva: sen voi nähdä rakentavan yksinkertaistavaa vastakkainasettelua maahanmuuttoon pelkästään myönteisesti ja pelkästään vastustavasti suhtautuviin. Nämä seikat voivat olla syynä siihen, miksi maahanmuuttovastaisuus luonnehdinta esiintyy aineistossani perussuomalaisten yhteydessä verrattain harvoin. Silloinkin, kun maahanmuuttovastaisuus mainitaan samassa uutisessa, luonnehdinta ei kohdistu aina selvästi perussuomalaisiin.

Kuten maahanmuuttokriittisyyden kohdalla, maahanmuuttovastaisuus voidaan liittää puolueen edustajien näkemyksiin luonnehtivien adjektiivimääritteiden kautta. Aineistoni Helsingin Sanomien uutisessa käytetään adjektiivia *maahanmuuttovastainen* NP:n edussanan määritteenä. Uutisaiheena on perussuomalaisten kansanedustajan eduskunta-avustajan yhteydet äärioikeistolaiseen Suomen vastarintaliikkeeseen ja avustajan mahdollinen erottaminen puolueesta:

29. Keskustan Lappeenrannan kunnallisjärjestön puheenjohtajan Katri Pullin mukaan Pyysaloa pyydettiin vaihtamaan viiteryhmiä, sillä **hänen julkisesti esittämänsä maahanmuuttovastaiset ajatukset ja äärioikeistolliset kiinnostuksen aiheensa** eivät olleet

⁴⁶ Ks. Arkistohaut: Perussuomalaiset maahanmuuttovastaisina, Arkistoaineisto.

puolueen linjan mukaisia.

(HS: Uusnatsiyhteys saattaa tuoda potkut perussuomalaisista. Kotimaa, 2.11.2011.)

Eduskunta-avustajan julkisesti esittämiä ajatuksia luonnehditaan *maahanmuuttovastaisiksi* haastateltavan keskustapoliitikon epäsuorassa esityksessä esitetyssä referoinnissa. Eduskunta-avustajan kerrotaan olleen perussuomalaisia ennen keskustapuolueen jäsen ja hänellä olleen kunnallisia luottamustehtäviä. Haastattelulähde esittää eduskunta-avustaja Pyysalon vaihtaneen puoluetta pyynnöstä – syyksi pyyntöön kerrotaan avustajan julkisesti esittämät, maahanmuuttovastaisiksi luonnehditut ajatukset ja äärioikeistolliset kiinnostukset, jotka eivät olleet puolueen linjan mukaisia. Maahanmuuttovastaisuus rinnastuu haastateltavan referoinnissa äärioikeistolaisiin mieltymyksiin. Maahanmuuttovastaisuus ei kuitenkaan nouse uutisessa perussuomalaisia puolueena määrittäväksi ominaisuudeksi – tekstissä maahanmuuttovastaiseksi luonnehdinta kohdistuu yksittäiseen puolueen edustajaan, jonka erottamista puolueesta harkitaan.

Maahanmuuttovastaisuus liitetään perussuomalaisiin haastateltavan referoinnissa epäsuoran esityksen keinoin myös edellä käsittelemässäni uutisessa ”Mari Kiviniemi: Halla-aholaiset pilaavat opposition yhteistyön” (ks. esimerkki 28), jossa keskustan puheenjohtajan Kiviniemi syyttää osan puolueista hivuttautuneen ennen vaaleja perussuomalaisten pelossa *maahanmuuttovastaisuuden rintamaan*. Kiviniemen esittämässä näkemyksessä perussuomalaisten puolue on ymmärrettävissä osaksi maahanmuuttovastaisuuden rintamaa, koska muut puolueet ovat siirtyneet rintamaan perussuomalaisten pelossa. Tekstissä Kiviniemen voimakkaimmat syytökset kohdistuvat kuitenkin puolueen *halla-aholaiseksi* nimettyyn siipeen tai äärilaitaan, johon muun muassa liitetään rasismi ja vihapuhe. Samoin maahanmuuttovastaiseksi luonnehdinta kohdistetaan haastateltavan poliitikon referoinnissa osaan puolueesta aikaisemmin käsittelemässäni tekstissä ”Tuomioja ja Stubb ruotivat perussuomalaisia” (ks. esimerkki 23). Tekstissä ulkoministeri Tuomioja esittää, että *maahanmuuton vastustus* ei ollut tärkein syy perussuomalaisten menestykselle eduskuntavaaleissa. Tuomioja esittää *maahanmuuttovastaisuuden* vaikuttaneen ryhmän kokoonpanoon, muttei edustavan laajempaa valtavirtaa puolueessa. Näiden tekstien perusteella luonnehdinta maahanmuuttovastaisuus vaikuttaisi kohdistuvan erityisesti tiettyyn puolueen osaan.

Maahanmuuttovastaisuus voidaan liittää perussuomalaisiin tai Halla-ahoon voimakkaasti haastattelulähteiden, kuten politiikan asiantuntijoiden ja poliitikkojen, suorissa sitaateissa, esimerkiksi toteamalla perussuomalaisten edustavan *maahanmuuttovastaista*

*poliittista ryhmittymää.*⁴⁷ Maahanmuuttovastaisuus luonnehdintana nouseekin esiin pääasiassa uutisteksteissä referoitujen äänien kautta, joko epäsuorassa esityksen avulla tai suorissa sitaateissa esitetyissä näkemyksissä. Kaikissa teksteissä esitettyjen näkemysten lähdettä ei kuitenkaan yksilöidä tarkasti:

30. Venäläistoimittajia kiinnosti Soinin pitämässä tiedotustilaisuudessa EU:n tulevaisuus, perussuomalaisten asenne venäläisiä maahanmuuttajia kohtaan, viisumivapaus ja Imatralla venäläisiin asuntoihin tehdyt murrot.

Soini tyrmäsi väitteen, jonka mukaan **perussuomalaisten maahanmuuttovastainen vaalikampanja** olisi lisännyt venäläisvastaisuutta Imatralla.

(HS: Soini ei ilmaissut huoltaan Venäjän demokratiakehityksestä. Kotimaa, 14.9.2011.)

Uutisessa maahanmuuttovastaisuus tulee esille adjektiivimääritteenä, joka luonnehtii perussuomalaisten vaalikampanjaa. Ulkopuolisen lähteen esittämän väitteen mukaan perussuomalaisten vaalikampanja on lisännyt venäläisvastaisuutta. Partisiippiin liittynyt konditionaalin *olisi lisännyt* ilmaisee epävarmuutta tai epäilyä, jonka kautta toimittaja itse ottaa etäisyyttä väitteeseen. Väitteen lähdettä ei myöskään tuoda tekstissä selvästi esille, mutta tekstiyhteyden perusteella sen voi päätellä olevan venäläistoimittajien tiedotustilaisuudessa esittämä. Verbivalinta *tyrmäsi* ilmentää myös Soinin voimakasta vastakkaista näkemystä asianlaidasta – Soinin kiellon voi ymmärtää koskevan myös perussuomalaisten kampanjan määrittelemistä maahanmuuttovastaiseksi.

Edellä käsitellyissä tekstiesimerkeissä maahanmuuttovastaisuus liitetään perussuomalaisiin haastateltavien ja uutislähteiden äänellä, luonnehdinnan kohdistuessa useimmin puolueen yksittäiseen edustajaan tai tiettyyn ryhmään puolueen sisällä. Lähteen maahanmuuttovastaiseksi luonnehdinta kehystetään esimerkiksi johtoilmauksella syytökseksi tai väitteeksi. Aineistossani esiintyy ainoastaan yksi uutinen, jossa maahanmuuttovastaisuus liitetään perussuomalaisten puolueeseen toimittajan äänellä. Kyseessä olevassa taustoittavassa uutistekstissä on haastateltavana kaksi perussuomalaisten eduskuntavaalien naisehdokasta:

31. **Perussuomalaisten julkisuuskuvassa maahanmuuttovastaisuus** on ollut vahvasti esillä, mutta näistä naisista kummallakaan ei ole ohjelmassaan aiheesta juuri edes mainintaa. Paljon enemmän he tuntuvat olevan huolissaan esimerkiksi vanhusten asiasta.

Kun kihniöläisen kaupan pihalla kysyy terveisiä eduskuntaan, maahanmuutto nousee kuitenkin heti esiin.

Ilmenee, että "keskieurooppalaisia pizzamiehiä ei tarvita Suomeen lomarahoja nostamaan".

---

⁴⁷ HS: Tutkija: Poliitikkojen reaktiot hillittyjä. Norjan joukkomurha, Ulkomaat, 28.7.2011.

"Jokaisella on omat mielipiteensä", sanoo Mäkipää.

(HS: Pirkanmaalla syttyy naisten taistelu. Kotimaa, 7.3.2011.)

Subjekti *maahanmuuttovastaisuus* liitetään perussuomalaisten julkisuuskuvaan, joka on eksistentiaalilauseen teemapaikalla adverbialina. Tässäkään tapauksessa puoluetta ei kategorisoida maahanmuuttovastaiseksi, vaan maahanmuuttovastaisuus liittyy puolueen toimintaan tai olemukseen. Verbin adverbialitäydennys *esillä* saa kuitenkin määritteen *vahvasti*, mikä voimistaa maahanmuuttovastaisuuden liittämistä puolueeseen. Reportaasissa puolueen maahanmuuttovastainen julkisuuskuva nostetaan esille erityisesti siksi, että uutisessa haastateltavat naisehdokkaat eivät sovi tähän kuvaan. Tekstin lopussa maahanmuutto kuitenkin nousee aiheeksi paikallisen ohikulkijan maahanmuuttovastaiseksi luokiteltavan haastattelukommentin kautta. Haastateltavan ei kerrota äänestävän perussuomalaisia, mutta tekstissä mainitun perussuomalaisten menestyksen Pirkanmaalla ja puolueen luonnehditun julkisuuskuvan perusteella hänen voi ainakin olettaa lukeutuvan puoluetta äänestäviin. Haastattelukommentin asettuminen uutistekstin loppuun jättää tekstin tulkinnaksi todennäköisesti sen, että maahanmuutto on vaikuttava tekijä perussuomalaisten puolueen kannatuksessa maakunnassa, vaikka maahanmuuttovastaisuus ei näkyisikään haastateltujen naisehdokkaiden kampanjoissa.

Tutkimusaineistossani maahanmuuttovastaisuus liitetään useimmin perussuomalaisiin kategorisoivan adjektiivimääritteen *maahanmuuttovastainen* avulla: määritteellä luokitellaan vaihtelevasti puoluetta, sen jäseniä, toimintaa tai julkisuuskuvaa. Substantiivi *maahanmuuttovastaisuus* tai sanaliitto *maahanmuuton vastustus* esiintyvät taas kontekstissa, jossa tuodaan esille maahanmuuttovastaisuuden vaikutus puolueen kannatukseen tai puolueen sisäiseen kokoonpanoon.

Nimeävien ja luokittelevien nominien lisäksi maahanmuuttovastaisuus voidaan liittää puolueeseen myös verbillä *vastustaa*, joka saa täydennykseksen maahanmuuttoon viittaavan lekseemin, sekä myös infinitiivirakenteilla, esimerkiksi esittämällä perussuomalaisten retoriikan nojaavan *maahanmuuton vastustamiseen*.⁴⁸ Silloin, kun toimittajan diskurssissa puolueen tai sen edustajien esitetään vastustavan maahanmuuttoa, objektina oleva maahanmuutto saa rajaavan määritteen, joina aineistossani esiintyy partitiivimuotoiset adjektiivit *holtitonta* tai *hallitsematonta*.⁴⁹ Esimerkiksi tekstissä ”Pohjolan populistien kohteena maahanmuuttajat” (HS 16.9.2011) hallitsemattoman maahanmuuton vastustaminen

⁴⁸ KSML: Liika konsensus kostautui. Ulkomaat, SUOMEN VAALIEN KOMMENTOINTI ULKOMAILLA, 17.4.2011.

⁴⁹ HS: Eduskunnan nuorin vastustaa holtitonta maahanmuuttoa. Kotimaa, 19.4.2011; HS: Pohjolan populistien kohteena maahanmuuttajat. Ulkomaat, 16.9.2011.

esitetään puolueen jäseniä yhdistävänä tekijänä – käsite ”*hallitsematon maahanmuutto*” on myös erotettu lainausmerkeillä, ilmeisemmin osoittamaan sen olevan puolueen itsensä käyttämä termi. Puolueen omien edustajien referoiduissa näkemyksissä maahanmuuttotarkoitteisen objektin saava verbi *vastustaa* esiintyy vain kieltolauseissa, joissa ilmaistaan, ettei puolue vastusta ”*työperäistä maahanmuuttoa*” – esitystapa tosin implikoi, että puolue vastustaa kuitenkin muunlaista maahanmuuttoa tai ei ainakaan suhtaudu siihen myönteisesti.⁵⁰

Huomattavasti aineistoni teksteissä äärioikeistolaisiksi luokiteltujen liikkeiden, kuten Suomen vastarintaliikkeen ja Suomen sisun, voidaan esittää vastustavan maahanmuuttoa ilman, että tarkoite saa tarkentavia määritteitä.⁵¹ Maahanmuuton vastustus voidaan aineistoni uutisissa myös liittää ulkomaalaisiin oikeistopopulistisina pidettyihin puolueisiin, kuten ruotsidemokraatteihin, esimerkiksi puolueeseen viittaavaa edussanaa luonnehtivaa adjektiivimääritettä *maahanmuuttovastainen* käyttämällä.⁵² Äärioikeistolaiset liikkeet ja oikeistopopulistiset ulkomaalaiset puolueet voidaan luokitella maahanmuuttovastaisiksi myös toimittajan äänellä, mitä ei suoranaisesti tapahdu perussuomalaisten kohdalla tutkimusaineistossani. Silloin, kun maahanmuuttovastaisuus liitetään perussuomalaisiin toimittajan äänellä, luonnehdinta kohdistuu puolueen toimintaan liittyvään tarkoitteeseen, kuten retoriikkaan tai julkisuuskuvaan. Kuten edellä sivuttiin, maahanmuuttovastaisuus kuitenkin liitetään voimakkaammin perussuomalaisiin uutislähteiden referoiduissa näkemyksissä – erityisesti muiden puolueiden poliitikkojen haastattelukommenteissa perussuomalaisten maahanmuuttokantoja voidaan käsitellä jyrkemmin, esimerkiksi luonnehtimalla puolueen maahanmuuttopolitiikkaa adjektiivimääritteellä *ulkomaalaisvastainen*.⁵³ Kaiken kaikkiaan maahanmuuttovastaisuus liitetään aineistossani perussuomalaisiin yhteensä neljässätoista tekstissä.⁵⁴

Vertailuaineistossani maahanmuuttovastaisuus liitettiin perussuomalaisten puolueeseen yhdeksässä tekstissä, pääasiassa kommentoivissa teksteissä.⁵⁵ Kommentoivissa teksteissä on tavallisempaa liittää maahanmuuttovastaisuus puolueen tiettyyn ryhmään tai siipeen, jonka johtajaksi esitetään Jussi Halla-aho. Maahanmuuttovastaisuus voidaan liittää perussuomalaisiin kommentoivissa teksteissä suoremmin: Esimerkiksi maahanmuuttovastaisuuteen viittaavien nimitysten kanssa voidaan käyttää rinnan

⁵⁰ HS: Maahanmuutto veti perussuomalaisiin. Kotimaa, 23.4.2011; KSML: Perussuomalaisten piiri johtaja vierastaa oikeistopopulistileimaa. Kotimaa, 25.11.2011.

⁵¹ Ks. esimerkiksi: HS: Vastarintaliike pidättäytyy julkisuudesta. Kotimaa, 1.11.2011.

⁵² Ks. esimerkiksi: SK: Perussuomalaisehdokas lainasi Kelan logoa. Alue, 24.3.2011; HS: Pohjolan populistien kohteena maahanmuuttajat. Ulkomaat, 16.9.2011.

⁵³ KSML: Osa suostuisi yhteistyöhön. Kotimaa, 9.3.2011.

⁵⁴ Ks. Arkistohaut: Perussuomalaiset maahanmuuttovastaisina, Arkistoaineisto.

⁵⁵ Ks. Arkistohaut: Perussuomalaiset maahanmuuttovastaisina, Vertailuaineisto.

maahanmuuttokriitikko-nimitystä viitattaessa puolueen sisältä erottuvaan ryhmittymään. Vertailuaineistossani myös suoraan kyseenalaistetaan puolueen sisäisen ryhmittymän nimittämistä *maahanmuuttokriittiseksi* ja luonnehditaan ryhmää sen sijaan *maahanmuuttovastaiseksi*.⁵⁶

Kuten odottaa saattaa, maahanmuuttovastaisuuteen liitetään negatiivisempaa arviointia kuin maahanmuuttokriittisyys luonnehdintaan: maahanmuuttovastaisuus kytketään esimerkiksi rasismiin ja äärioikeistolaisuuteen. Aineistoni perusteella luonnehdinta maahanmuuttovastaisuus liitetään perussuomalaisiin maahanmuuttokriittisyyttä harvemmin, ja sitä käytetään harvoin kategorisoivassa tarkoituksessa. Luonnehdintaa voidaan kuitenkin käyttää luokittelevana määritteenä ääriliikkeiden tai ulkomaalaisten puolueiden yhteydessä. Aineistoni perusteella *maahanmuuttovastainen* vaikuttaa olevan luonnehdintana liian voimakas perussuomalaisiin liitettäväksi toimittajan äänellä – sen sijaan maahanmuuttokannoillaan profiloituneisiin edustajiin viitataan heidän itsensä käyttämällä nimityksillä, *maahanmuuttokriittikkoina* tai *-kriittisinä*.

6.6 Maahanmuuttokriittiset puolueen hajaannusta aiheuttavana tekijänä

Perussuomalaisten puolueen yhtenäisyys oli yksi toistuvasti mediassa esille nousseista aiheista 2011 uutisvuoden aikana. Erityisesti kansanedustaja Jussi Halla-ahon määräaikaisen eduskuntaryhmästä erottamisen yhteydessä mediassa pohdittiin mahdollisuutta puolueen sisäiseen jakaantumiseen (ks. esim. HS: Puoluenäytelmä saanee jatkoa.17.9.2011; Mediaseuranta 15.9.2011). Perussuomalaisten edustajat myös kritisoivat mediaa puolueen hajoamisen ennakoimisesta ja vakuuttivat puolueen yhtenäisyyttä (ks. Mediaseuranta 15.9.2011). Perussuomalaisten puolueen yhtenäisyyttä käsitellään myös tutkimusaineistoni uutisteksteissä – ydinaineistossani puolueen hajanaisuus yhdistetään toistuvasti puolueen maahanmuuttokriittiseen osaan.

Olen edellä käsitellyt sitä, millä tavoin aineistoni uutisteksteissä perussuomalaisten puolueen sisältä erotetaan maahanmuuttoasenteiden perusteella sisäinen ryhmittymä ja miten tätä ryhmittymää representoidaan. Puolueen sisäisten ryhmittymien nimeäminen ja erittelyn voi itsessään nähdä rakentavan kuvaa poliittisesta puolueesta epäyhtenäisenä, mutta toistuvasti aineistoni uutisissa perussuomalaisten puoluetta tai sen kannattajakuntaa myös luonnehditaan hajanaiseksi tai heterogeeniseksi tai puolueen ryhmittymien välejä

---

⁵⁶ HS: Olen hyödyllinen idiootti. Pääkirjoitukset, 5.8.2011.

jännitteisiksi. Tarkastelen tässä alaluvussa, millä kielellisin keinoin perussuomalaisia representoidaan puolueena epäyhtenäiseksi ydinaineistoni teksteissä ja miten tämä representaatio liitetään puolueen maahanmuuttokriittiseen osaan. Koska puolueen kuvaaminen hajanaiseksi ei ole rajattavissa yhtä selkeästi tiettyihin leksikaalisiin valintoihin tai avainsanoihin, en tarkastele representaatiotapaa suhteessa arkistoaineistooni, lukuun ottamatta muutamia aiemmin esillä olleita tekstiesimerkkejä.

Perussuomalaisten puolueen yhtenäisyyden arviointi rajoittuu ydinaineistossani pääasiassa taustoittaviksi uutisiksi luokiteltaviin teksteihin. Epäyhtenäisyys liitetään perussuomalaisiin sekä toimittajien että haastateltavien äänellä ja saa aiheena vaihtelevissa määrin painotusta teksteissä. Keskeisimmällä sijalle puolueen yhtenäisyyden tarkastelu nousee aikaisemmin käsittelemässäni Keski-suomalaisen taustoittavassa uutisessa ”Perussuomalaisten luotava nyt linjansa” (ks. esimerkki 27), jossa haastattelulähteenä toimiva politiikantutkija epäilee perussuomalaisten puolueen voivan jakaantua soini-laisten ja halla-aholaisten ryhmiin. Tekstissä haastattelulähde myös luonnehtii kommentissaan varsin selkeästi perussuomalaisten puoluetta hajanaiseksi. Puolueen luonnehdinta tai arviointi rajoittuu pääasiassa lähteen suoraan tai epäsuoraan referointiin tai lähteen referoinniksi tulkittaviin tekstijaksoihin. Tekstissä kuva perussuomalaisten puolueesta hajanaisena rakentuu pääasiallisesti haastattelukommenteissa, joissa korostetaan perussuomalaisille yhteisen poliittisen linjan puutetta. ”*Oman linjan*” sijaan haastateltava liittää perussuomalaisten puolueeseen yksittäiset kannat ja eriävät äänet.

Haastattelukommenttien kehystystä tukee myös uutisen nesessiivinen otsikko *Perussuomalaisten luotava nyt linjansa* ja väliotsikko *Pakon edessä*, jotka korostavat puolueen yhtenäisen linjan luomisen tarvetta. Ajan adverbit, kuten pääotsikon *nyt* ja leipätekstissä käytetty *vihdoin*, vahvistavat myös haastateltavan näkemystä, että perussuomalaisilla ei ole aikaisemmin ollut yhteistä linjaa. Haastattelulähde esittää myös suorassa sitaatissa näkemyksensä, että perussuomalaisten eduskuntaryhmän pitäminen ”*koossa ja ryhmäkurissa*” on hankalaa. Perussuomalaisten eduskuntaryhmän ”*sisäisen hajanaisuuden*” mahdollisena seurauksena esitetään uutistekstissä puolueen sisäisten ryhmien syntyminen. Sisäisten ryhmien esille nostamisen voi nähdä siis tukevan representaatiota puolueesta hajanaisena – sisäisten ryhmien syntyminen esitetään mahdollisena seurauksena puolueen oman linjan puuttumisesta. Samalla myös tällaisten sisäisten ryhmien tunnistaminen ja nimeäminen puolueesta luo uskottavuutta haastattelulähteen näkemykselle puolueesta epäyhtenäisenä.

Ydinaineistossani kolmessa muussa taustoittavassa uutistekstissä jaotellaan perussuomalaisten puoluetta tai sen kannattajakuntaa erilaisiin alaryhmiin. Tämän luvun alussa käsittelemissäni uutisartikkeleissa ”Soinin seurakunta on sekalainen” (esimerkki 14) ja ”Sekalainen joukko” (esimerkki 15) erotellaan myös ryhmittymiä puolueen sisältä. Helsingin Sanomien taustoittavassa uutisessa ”Ei kansa väärin äänestä” jaetaan taas perussuomalaisten uusia kannattajia erilaisiin alaryhmiin. Tekstissä ”Ei kansa väärin äänestä” jaottelu ryhmiin esiintyy haastattelulähteiden referoinnissa, mutta teksteissä ”Soinin seurakunta on sekalainen” ja ”Sekalainen joukko” ryhmäjako esitetään toimittajan äänellä. Molemmissa teksteissä erotellaan perussuomalaisten eduskuntaryhmän ja/tai puolueen sisältä ryhmiä, näiden joukossa puheenjohtaja Soiniin henkilöity ryhmä ja ns. maahanmuuttokriittisten ryhmä. Tekstissä ”Ei kansa väärin äänestä” esitetyssä puolueen kannattajakunnan jaottelussa on nähtävissä selviä yhtäläisyyksiä kahdessa muussa tekstissä esitettyihin ryhmäjaotteluihin. ”Maahanmuutosta tavallista kiinnostuneemmat” nostetaan esille myös tässä tekstissä yhtenä perussuomalaisten sisäisenä ryhmänä.

Tekstejä ”Soinin seurakunta on sekalainen” ja ”Sekalainen joukko” yhdistää lisäksi perussuomalaisia luonnehtiva otsikointi, johon on molemmissa tapauksissa valikoitunut adjektiivi *sekalainen*. Utisten otsikoinnit liittävät suoraan perussuomalaisiin jonkinlaisen heterogeenisyyden. Luonnehtivien otsikoiden lisäksi perussuomalaisten eduskuntaryhmän ja/tai puolueen heterogeenisyyttä tuodaan teksteissä myös muilla tavoin esille. Esimerkiksi Helsingin Sanomien taustoittavassa uutisessa ”Soinin seurakunta on sekalainen” esitetään leipätekstin ensimmäisessä lauseessa, että tamperelaisen perussuomalaisen Pentti ”Velto” Virtasen entinen taustaryhmä Kirjava puolue on ”*oiva sanapari*” kuvaamaan myös perussuomalaisten eduskuntaryhmää. Tekstissä ”Ei kansa väärin äänestä” haastattelulähde taas arvio, että perussuomalaisten kannattajissa on ”*monenkirjavaa väkeä*”. Aineistoni uutisissa, joissa perussuomalaisista erotellaan sisäisiä ryhmiä, tunnutaan liittävän puolueeseen moninaisuutta tai sekakoosteisuutta kuvaavia adjektiivimääritteitä.

Teksteissä perussuomalaisten sisäiseen moninaisuuteen liitetään kuitenkin erilaisia merkityksiä. Uutisessa ”Soinin seurakunta on sekalainen” arvioidaan perussuomalaisten eduskuntaryhmän heterogeenisyyttä lähinnä myönteisesti. Perussuomalaisten eduskuntaryhmästä todetaan muun muassa, että ”*Valitut ovat hyvä otos puolueen ehdokaskentästä.*”, ”*Mikään mielipideryhmittymä ei jäänyt vaille edustajia.*” sekä ”*Ammatillisesti uudet perussuomalaiset ovat läpileikkaus suomalaisista.*” Myöskään tekstissä ”Ei kansa väärin äänestä” ei suoraan nosteta esille mitään haittatekijöitä, joita perussuomalaisten ”*monenkirjavuus*” saattaisi aiheuttaa – haastattelulähde myös vertaa

perussuomalaisten kannattajakunnan moninaisuutta oman puolueensa, kokoomuksen tilanteeseen. Sen sijaan Keskisuomalaisen tekstissä puolueen heterogeenisyys saa myös negatiivisia piirteitä. Tekstissä esitetään puolueen puheenjohtajan ja puolueen maahanmuuttokriittisen ryhmän suhde jännitteisenä: Soinin kuvataan yrittävän tehdä rakoa itsensä ja puolueensa maahanmuuttokriittisten välille ja maahanmuuttokriittisten kannanottojen sanotaan ”*riepovan*” Soinia. Maahanmuuttokriittiset kommentit rinnastetaan myös puolueen jäsenten seksuaalisia vähemmistöjä halventaviin kommentteihin. Tekstissä ei suoraan luonnehdita eduskuntaryhmää tai puoluetta sisäisesti hajanaiseksi, kuten tehtiin tekstissä ”Perussuomalaisten luotava nyt linjansa”, mutta kuvaamalla puheenjohtajan suhtautuvan affektiivisesti johonkin puolueen sisäiseen ryhmään tuetaan mielikuvaa perussuomalaisten puolueesta sisäisesti jännitteisenä.

Teksteissä ”Perussuomalaisten luotava nyt linjansa” ja ”Sekalainen joukko” puolueen maahanmuuttokriittiset näyttäytyvät puolueessa hajaannusta aiheuttavana tekijänä. Myös Satakunnan Kansan taustoittavassa uutisessa ”Vaaliputki pitää Soinin hiilloksen hehkuvana” maahanmuuttokriittinen ryhmittymä nousee samalla tavalla esille. Taustoittavassa uutisessa arvioidaan perussuomalaisten puolueen tulevaisuutta alkavalla vaalikaudella. Tekstissä maahanmuuttokriittiset edustajat rinnastetaan kokemattomien kansanedustajien möläyttelyyn, jonka epäillään johtavan puolueen uskottavuuden murenemiseen. Maahanmuuttokriitikoiksi julistautuneiden edustajien arvellaan lyövän lisäksi ”*ylimääräisen kiilan*”: lause on elliptinen, mutta maahanmuuttokriittisten voi päätellä lyövän kiilan itsensä ja muun puolueen väliin. Satakunnan Kansan tekstissä tämä tilanne esitetään tosin vain yhtenä mahdollisena puolueen tulevaisuuden näkymänä, ja uutisen asiantuntijalähde toteaa suoraan, ettei usko puolueen pikaiseen hajoamiseen.

Satakunnan Kansan ja Keskisuomalaisen teksteissä puolueen hajanaisuutta tuodaan esille kuvaannollisilla verbivalinnoilla: maahanmuuttokriitikot lyövät kiilaa puolueeseen tai Soini tekee rakoa itsensä ja maahanmuuttokriittisten väliin. Teksteissä maahanmuuttokriittisyys tulee esille puolueeseen haitallisesti vaikuttavana tekijänä ja rinnastuu esimerkiksi halventavien kommenttien pullahteluun tai möläyttelyyn. Kolmessa käsittelemässäni tekstissä puolueen sisäinen hajanaisuus liitetään maahanmuuttokriittisiin ja Jussi Halla-ahoon – puolueen hajaannus näyttäytyy näissä teksteissä ristiriitana maahanmuuttokriittisen Jussi Halla-ahon ja puheenjohtaja Soinin välillä. Edellä erittelemäni arkistoaineisto osaltaan myös tukee tätä havaintoa: useassa aineistoni tekstissä esitetään puolueen sisältä erottuva maahanmuuttokriittinen siipi tai osa, johon myös liitetään Jussi Halla-aho. Soinin on myös esitetty ottavan etäisyyttä maahanmuuttokritiikkiin esimerkiksi

arkistoaineistoni uutisessa ”Soinin sanoma puree britteihin” (ks. esimerkki 21). Myös Helsingin Sanomien uutisessa ”Ehdokkuus panee puolueen ruotuun” (ks. esimerkki 26) tuodaan esille maahanmuuttokriittiseen siipeen kohdistetut syytteet ja puolueen kansanedustajien kommentit ja kirjoitukset, joista Soinia on vaadittu vastuuseen. Soinin suhtautumista ryhmään on kuvattu negatiiviseksi muun muassa esittämällä ryhmän tai sen toiminnan aiheuttaneen päänvaivaa, riepovan tai kiukuttavan puolueen puheenjohtajaa.

Helsingin Sanomien tekstissä ”Ehdokkuus panee puolueen ruotuun” myös otsikko implikoi konfliktia puolueen sisällä. Uutisen otsikko viittaa Soinin presidenttivaaliehdokkuuteen, johon hän toivoo tukea myös puolueen jäseniltä. Uutisen otsikko ennakoii, että Soinin presidentinvaaliehdokkuus saa puolueen tiivistämään rivinsä puheenjohtajan taakse – haastattelukommenteissaan Soini myös toivoo puoluetovereiltaan tukea vaalikampanjaan. Otsikon esittämä implikaatio on tietenkin, että puolue ei ole tällä hetkellä ruodussa.

Kaikissa ydinaineistoni uutisissa ei kuitenkaan liitetä perussuomalaisten puolueen heterogeenisyyttä populismin ja maahanmuuttokriittisiin painotuksiin. Esimeriksi Satakunnan Kansan taustoittavassa uutisessa ”Ex-demarit pitävät Timo Soinia punamullan panttivankina” (SK 22.3.2011) perussuomalaisten puolueesta rakentuu heterogeeninen kuva, koska perussuomalaiset kerrotaan tekstissä saaneen uusia kannattajia vanhoista SDP:n, keskustan ja kokoomuksen kannattajista. Toimittaja kuvaa tilanteen humoristisesti Soinin kannalta ongelmallisena: *”jos kosiskelee ex-kokoomuslaisia, voi pyllistää entisille demareille, ja toisinpäin.”* Toisaalta taas Helsingin Sanomien uutisessa ”Arvot pirstovat suurpuolueita” (HS 12.4.2011) perussuomalaiset esitetään gallup-tutkimuksen perusteella arvoiltaan konservatiivisimpana puolueena, mikä myös antaa kuvan puolueesta sisäisesti yhtenäisempänä verrattuna vanhoihin suurpuolueisiin, keskustaan, kokoomukseen ja SDP:hen, joissa kerrotaan löytyvän eniten sisäistä hajontaa arvokysymyksien suhteen.

Puolueen sisäisten ryhmien nimeämisen ohella perussuomalaisten puolueeseen liitetään heterogeenisyys luonnehtivien adjektiivimääritteiden avulla. Affektiivista suhtautumista tai esimerkiksi etäisyyden ottamista ilmaisevilla verbivalinnoilla myös ilmennetään puolueen sisäisten ryhmittymien jännitteisyyttä. Tietenkin leksikaalisten valintojen lisäksi hajanaisuutta voidaan ilmentää monella muulla tavalla: puolue voidaan esittää hajanaisena myös kielenkäytön mikrotason ulkopuolella. Yksi aineistossani esiintyvä implisiittisempi tapa esittää puolueen hajanaisuutta on tuoda esille keskenään ristiriitaisia näkemyksiä puolueen sisältä.

Esimerkiksi ydinaineistoni Helsingin Sanomien uutisessa ”Soini kiistää maahanmuuton merkityksen vaalivoitolle” uutisaiheena on se, että puheenjohtaja Soini ei pidä maahanmuuttokysymyksiä kovinkaan merkittävänä syynä puolueen vaalivoittoon, vaikka maakuntalehtien teettämän kyselyn perusteella maahanmuuttoasiat ja euromaiden tukeminen olivat tärkeimmät syyt äänestää perussuomalaisia. Tämä näkökanta heijastuu myös uutisen otsikointiin, jossa Soinin esitetään affektiivisesti *kiistävän* maahanmuuttokysymysten merkityksen puolueen vaalivoitolle. Soinin referointi aiheesta päättyy suoraan sitaattiin: ”*Minä katson jotain tietäväni tästä puolueesta.*” Välittömästi Soinin sitaatin jälkeen todetaan Jussi Halla-ahon vaalipääällikkö ja maahanmuuttoa käsittelevän Hommaforum-verkkosivuston perustaja Matias Turkkila pitävän kyselyn tuloksia uskottavina. Soinin ja Turkkilan näkemykset ovat suorassa ristiriidassa, ja niiden asettaminen peräkkäin kyseenalaistaa Soinin itsevarman suoran lainauksen. Tuomalla esille yhteyttä Jussi Halla-ahoon ja Hommaforum-sivustoon Turkkila esitetään uutisessa maahanmuuttokriittisen ryhmän edustajana.

Luonnollisesti erimielisyys on jotain mikä nousee uutisaiheeksi. Toimittajan ja poliitikon vuorovaikutusta televisiokeskustelussa keskusteluanalyysin näkökulmasta tutkinut Berg (2003) esittää, että poliitikkojen haastatteluissa oletusarvo on, että he ovat samoilla linjoilla kuin puolueensa (mts. 250). Lähtökohtaisesti suomalaispoliitikoilta odotettaisiin tällöin johdonmukaisuutta ja yksimielisyyttä puolueen sekä hallituksen tai opposition edustajina – yhteisestä linjasta poikkeavat yksilölliset näkemykset eivät ole yhtä odotuksenmukaisia. Bergin mukaan tyypillinen tapa toimittajilla haastattelutilanteessa implikoida puolueen sisäistä hajanaisuutta on esittää paradoksi, jossa yksi saman puolueen jäsen edustaa yhtä kantaa ja haastateltava toista. (Mts. 250.) Tämän tyyppisissä kysymyksissä luodaan vastakkainasettelua kahden puolueen jäsenen tai samana puolueeseen kuuluvan ryhmittymän välille (mts. 293). Berg pitää paradoksien esittämistä jo itsessään negatiivisena kuvaustapana ja esittää haastateltavien poliitikkojen vastustavan puolueen yhtenäisyyden kyseenalaistavien kysymysten muotoa, sisältöä ja niiden esittämiä projektioita (mts. 250). Tarkasteltaessa referointia teksteissä on muistettava, että toimittajalla on tekstin tuottajana ja tekstissä esiintyvien äänien järjestäjänä aina viimeinen sana (Fairclough 1997: 108; Kalliokoski 1996b: 73–74). Referoitujen äänien järjestäjänä toimittaja voi korostaa haluamiaan näkökulmia ja häivyttää toisia sekä nostaa myös esille ristiriitoja näkemysten välillä.

7. Perussuomalaisten liittäminen aatesuuntaan

Tarkastelen tutkielmani kolmannessa ja viimeisessä analyysiluvussa, miten perussuomalaiset puolueena yhdistetään poliittisiin aatteisiin, suuntauksiin tai ilmiöihin. Perussuomalaisten nousivat vuonna 2011 kasvaneen kannatuksensa myötä aivan uudella tavalla esiin poliittisena toimijana. Mediassa odotettavasti käsiteltiin perussuomalaisten yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia niin kotimaisiin kuin ulkomaisiin puolueisiin sekä puolueen suhteutumista osaksi laajempia poliittisia aatesuuntauksia. Uutisteksteissä, etenkin taustoittavissa uutisissa, on odotettavaa kytkeä tapahtumat ja toimijat osaksi laajempia ilmiöitä tai suuntauksia. Toimittajan rooli on olla paitsi tiedon valitsija ja välittäjä, mutta myös tiedon muodostaja, joka käsitteellistää ja nimeää ilmiöitä.

Tarkastelen tässä analyysiluvussa, millä kielellisin keinoin perussuomalaiset liitetään olemassa oleviin poliittisten puolueiden luokituksiin. Rajaan tässä analyysiluvussa tarkasteluni kuitenkin vain kahteen ydinaineistossani erottuvaan puolueen representaatioon. Esitän, miten perussuomalaiset liitetään aineistoni sanomalehdissä osaksi protesti- ja populistipuolueiden kategorioita. Tarkastelen, millä kielellisin ja tekstuaalisin keinoin perussuomalaiset liitetään näihin poliittisiin luokituksiin, sekä toisaalta, minkälaisia merkityksiä näihin kategorioihin liitetään.

7.1 Perussuomalaiset protestipuolueena

Protestivaalit oli yksi vuoden 2011 eduskuntavaaleihin sanomalehdissä toistuvasti liitetystä luonnehdinnoista. Nimitys kehystää perussuomalaisten menestyksen eduskuntavaaleissa protestiksi, äänestäjien vastalauseeksi vanhojen suurten puolueiden harjoittamalle politiikalle. Protestin käsite liitetään perussuomalaisten puolueeseen eri tavoin aineistossani, voimakkaimmin nimeämällä perussuomalaiset *protestipuolueeksi* tai *-liikkeeksi*. Aineistossani perussuomalaisten yhdistäminen protestipuolueen luokkaan on usein paljon epäsuorempaa; protestin käsite liitetään esimerkiksi puolueen kannattajakuntaan tai toimintaan. Etenen tässä luvussa aineistoanalyysissäni implisiittisemmistä representaatiotavoista puolueen selviin kategorisointeihin.

Protestipuolueella tarkoitetaan yleisesti puoluetta, jonka ohjelmana on lähinnä hallituspuolueiden vastustaminen (ks. esim. Kielitoimiston sanakirja). Kuten mainitsin, yleisnimillä *protestipuolue* tai *protestiliike* voidaan viitata perussuomalaisten puolueeseen,

mutta yleisempää aineistossani on, että substantiivin *protesti* tai verbin muuttamisjohdoksen *protestoida* käyttö yhdistää perussuomalaiset protestipuolueen luokkaan.

Protestin käsite liitetään perussuomalaisten kannatukseen esimerkiksi vuoden 2011 eduskuntavaaleihin viittaavan luonnehtivan nimityksen *protestivaalit* kautta. Nimitys esiintyy vuoden 2011 aikana kaikissa tutkimusaineistoni sanomalehdissä. Ydinaineistossani nimitystä kuitenkin käytetään vain yhdessä uutistekstissä, Keski-suomalaisen taustoittavassa uutisessa ”Perussuomalaisten luotava nyt linjansa” (KSML 19.4.2011). Arkistohakujen perusteella *protestivaalit*-nimitys kuitenkin toistuu joitakin kertoja tarkastelemieni sanomalehtien uutisdiskurssissa.⁵⁷ Nimitys esiintyy uutistekstissä useimmin tekstijaksoissa, joissa referoidaan lähdetietoa – joko haastattelulähdettä tai tutkimustietoa. *Protestivaalit*-nimityksen käytön voi tekstiyhteyden perusteella miltei poikkeuksetta ymmärtää motivoituvan perussuomalaisten ”noususta” tai vaalivoitosta – tähän tosin todennäköisesti vaikuttaa myös hyödyntämäni hakusanat.⁵⁸ Nimitys *protestivaalit* esittää perussuomalaisten menestyksen vaaleissa johtuvan ennen kaikkea äänestäjien protestista. Vertailuaineistossani nimitys esiintyy vain kolmessa tekstissä.⁵⁹

Lekseemi *protesti* liitetään samoin ydinaineistossani perussuomalaisiin käsiteltäessä puolueen kannatusta ja syitä perussuomalaisten menestykseen vuoden 2011 eduskuntavaaleissa. Ydinaineistossani *protesti* liitetään perussuomalaisiin muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta haastattelulähteiden suorassa tai epäsuorassa referoinnissa sekä uutistekstien pää- ja väliotsikoinneissa. Muutamissa ydinaineistoni teksteissä *protesti* kuitenkin liitetään perussuomalaisten kannatukseen hyvin voimakkaasti haastateltavien referoiduilla äänillä. Esimerkiksi Helsingin Sanomien uutisessa ”Protesti kantaa Soinin joukkoja” haastateltava asiantuntijalähde esittää protestin olevan pääasiallinen syy perussuomalaisten kannatuksen kasvulle. Perussuomalaisiin liitettyä protestia voidaan aineistossani myös arvottaa voimakkaasti haastattelulähteiden näkemyksissä.

Aineistossani on kuitenkin tyypillisempää, että perussuomalaisiin liitetty *protesti* nousee esille haastattelulähteiden yksittäisissä kommenteissa, eikä nouse uutisen vallitsevaksi representaatiotavaksi. Usein näissä tekstirakenteissa ilmaistaan eri tavoin protestin olevan syynä perussuomalaisten äänestämiseen tai vaalivoittoon. Esimerkiksi Keski-suomalaisen

---

⁵⁷ KSML: Kysely: Mitä hyötyä omasta kansanedustajasta? Kotimaa 20.2.2011; KSML: Vaalivoiton avain on tässä. Kotimaa, PUOLUEIDEN KANNATUSMITTAUS, 28.3.2011; KSML: Vaalikauna kuohahti. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 16.4.2011; HS: Tuhannet rynnivät puolueisiin. Kotimaa, 23.4.2011; HS: Perussuomalaiset kiilasi isoimmaksi puolueeksi. Kotimaa, 26.5.2011.

⁵⁸ Hakusana: perussuomalai* AND protest*

⁵⁹ SK: Eduskunnalla edessä kypsyyskoe. Pääkirjoitus, 17.1.2011; HS: Herrakauna vaikuttaa kevään vaalitulokseen. Pääkirjoitukset, 23.2.2011; HS: Kansa halusi muutosta. Näkökulma, 18.4.2011.

taustoittavassa uutisessa ”Painotusta vasemmalle” (KSML 21.4.2011) haastattelulähde esittää suorassa sitaatissa yhden selityksen perussuomalaisten menestykseen vaaleissa: ”*Protestia tuli siitä, että politiikasta puhutaan kansantaloustieteen ja kansalaisille vieraalla kielellä (sic).*” Partitiivisijainen NP *protestia* toimii lauseen subjektina – lauserakenteesta ei suoraan käy ilmi, keneltä *protestia* tuli, mutta tekstiyhteyden perusteella on ymmärrettävissä, että protesti on lähtöisin kansalaisista tai äänestäjistä. Tekstikontekstin perusteella on ymmärrettävissä myös, että protesti vaikutti perussuomalaisten menestykseen eduskuntavaaleissa. Keskisuomalaisen tekstissä esiintyy myös merkitykseltään samankaltaisia lauseita, joissa haastattelulähde selittää vaalitulokseen johtavia tekijöitä yhdessä äänestäjien tyytymättömyyttä luonnehtivien ilmauksien kanssa (*sitä ei sulateta, herättää närää kansan syvissä riveissä*). Tekstissä asiantuntijalähde esittää protestin kansan tai äänestäjien toimintana ja protestin kanavoituvan perussuomalaisten kannatukseen. Voidaan siis nähdä, että tekstissä perussuomalaisten äänestäminen kuvataan tekona protestiksi.

Vastaavanlaisia rakenteita esiintyy arkistoaineistoni uutisteksteissä: esimerkiksi äänestäjien haastattelusitaateissa esitetään, että tekijät, kuten kyllästyminen työttömyyteen ja pienet eläkkeet, ”*saivat aikaan protestin*”.⁶⁰ Haastattelukommenteissa perussuomalaisten äänestäminen samaistetaan selvästi protestiin esimerkiksi esittämällä ihmisten protestoivan vaaleissa tai suomalaisten protestoivan äänestämällä, kun viitataan perussuomalaisten vaalimenestykseen.⁶¹ Huomattavaa on myös, että perussuomalaisia äänestäneet ja puolueen omat edustajat luonnehtivat perussuomalaisten äänestämistä protestiksi haastattelukommenteissaan.⁶² Äänestämisen protestoinniksi luonnehtimiseen liittyy selvää negatiivista arvottamista vain yhdessä aineistoni tekstissä – Satakunnan Kansan tekstissä entinen kansanedustaja selittää perussuomalaisten suosion nousua haastattelukommenteissaan toteamalla, että asiallinen argumentaatio on aika turhaa, ”*jos joku on päättänyt protestoida*”.⁶³ Asiallisen argumentaation sijaan haastateltava liittää puolueen menestykseen ”*yksinkertaistetut iskulausetyypiset ohjelmat*”.⁶⁴

Ydinaineistoni tekstissä ”Painotusta vasemmalle” (KSML 21.4.2011) protesti liitetään myös perussuomalaisten vaalikampanjaan, haastattelulähteen epäsuorasti referoidussa kommentissa. Tekstissä kerrotaan perussuomalaisten kampanjassa olleen ”*Suomen*

⁶⁰ KSML: Jyväskylä säilyi demareiden kaupunkina. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 19.4.2011.

⁶¹ SK: Vaalit sivusta katsova Juhantalo: Outo tunne. Alue, 6.3.2011; KSML: Jytty tuli! Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 18.4.2011; KSML: Keskustapoliitikot moittivat. Kotimaa, 15.5.2011; KSML: Hyväosaisten hallitus. Kotimaa, PAAVO VÄYRYNEN, 18.5.2011; HS: Väyrynen harkitsisi hallitusvastuuta. Kotimaa, 31.5.2011.

⁶² KSML: Jytty tuli! Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 18.4.2011; KSML: Jyväskylä säilyi demareiden kaupunkina. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 19.4.2011.

⁶³ SK: Vaalit sivusta katsova Juhantalo: Outo tunne. Alue, 6.3.2011.

⁶⁴ SK: Vaalit sivusta katsova Juhantalo: Outo tunne. Alue, 6.3.2011.

sisäpoliittista arvostelua ja protestia harjoitettua politiikkaa kohtaan (--)”. Kampanja myös rinnastetaan muihin syihin perussuomalaisten menestykselle eduskuntavaaleissa. Protesti näyttäytyy tässä tekstijaksossa osana perussuomalaisten omaa toimintaa, eikä pelkästään perussuomalaisia äänestäneiden toimintana.

Ydinaineistossani protesti esitetään myös syynä perussuomalaisten äänestämiseen. Esimerkiksi Satakunnan Kansan taustoittavassa uutisessa ”Populisti Timo Soinista tuli uuden Suomen kasvot Euroopassa” (SK 27.3.2011) asiantuntijalähde luettelee puolueen suosion syitä: viimeisenä mainitaan *pelkkä protesti*. Adjektiiviattribuutin *pelkkä* voi nähdä arvottavan protestia syynä perussuomalaisten äänestämiseen – verrattuna muihin lueteltuihin syihin attribuutti kuvaa protestin olevan suunnattu yleisesti vallitsevaa poliittista tilannetta kohtaan, eikä niinkään mihinkään yksittäiseen syyhyn. Evaluointia esiintyy myös Helsingin Sanomien tekstissä ”Ei kansa väärin äänestä” (HS 26.1.2011), jossa protesti liitetään puolueen kannattajakuntaan. Tekstissä haastattelulähde jaottelee perussuomalaisten uutta kannattajakuntaa alaryhmiin ja näkee yhtenä ryhmänä ”*yleispopulistit*”, joille *protesti on pääasia*. Tämän ryhmän kerrotaan etsivän kanavaa turhautumisensa purkamiseen, ja ryhmään liitetään politiikkaan pettyminen. Protestiin liitetään näissä teksteissä tietty päämäärättömyys: protestin – ja perussuomalaisten äänestämisen – takana ei välttämättä tarvitse olla mitään muuta syytä kuin tyytymättömyys vallitsevaan tilanteeseen.

Myös arkistoaineistoni taustoittavissa uutisissa protesti esitetään perussuomalaisten kannatuksen kasvun tai nousun syyksi.⁶⁵ Protesti nimetään kannatuksen syyksi haastateltavien referoitujen kommenttien lisäksi myös toimittajan äänellä – tällöin näkemystä lievennetään episteemiseltä modaalisuudeltaan mahdollisuutta ilmaisevilla modaali-ilmauksilla tai evidentialisuuden keinoilla (esim. *Perussuomalaisten kannatuksen nousun syyksi **nähdystä** protestista*⁶⁶).

Haastattelulähteiden referoitujen kommenttien lisäksi protesti liitetään ydinaineistossani perussuomalaisiin kahdessa otsikoinnissa. Tekstissä ”Painotusta vasemmalle” perussuomalaisten vaalivoiton syyksi eksplikoidaan *protesti* uutisen väliotsikossa *Protestilla voittoon*. Adessiivisija asettaa protestin välineeksi, jolla perussuomalaiset saavuttaa voiton – vaikkakin finiittiverbi ja subjekti puuttuvat lehtiotsikoille tyypillisesti, perussuomalaiset ovat pääteltävissä subjektiksi tekstiyhteyden perusteella. Substantiivi *protesti* on valikoitunut myös otsikointiin Helsingin Sanomien uutisessa ”Protesti kantaa Soinin joukkoja”, tällä kertaa

⁶⁵ KSML: Kääpiö voi kasvaa isoksi. Kotimaa, PERUSSUOMALAISET, 14.2.2011; KSML: Jämäkkyudesta nostetta. Kotimaa, KESKUSTA, 17.2.2011; KSML: Kynnyssuma askarruttaa. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 31.3.2011; KSML: Kynnyksymyksistä kilpalaulantaa. Kotimaa, 31.3.2011.

⁶⁶ KSML: Kynnyksymyksistä kilpalaulantaa. Kotimaa, 31.3.2011.

subjektin asemassa. Näissä rakenteissa *protestilla* kuvataan olevan merkittävä vaikutus puolueeseen – *protestilla* saavutetaan voitto tai se kannattelee puoluetta. Arkistoaineistossani protesti esitetään agenttiivisena subjektina vastaavanlaisessa merkityksessä: *protestin* kuvataan *nostaneen* perussuomalaiset lähes SDP:n kokoiseksi puolueeksi⁶⁷ ja perussuomalaisten protestin kerrotaan *muhivan* kaikkialla⁶⁸. Aineistossani subjektiasemassa oleva *protesti* kuvataan useimmin perussuomalaisia tukevana tai muita puolueita uhkaavana voimana.

Aineistossani perussuomalaisten jäseniin tai kannattajiin viitataan myös kahdessa tapauksessa nimityksellä *protestoija*. Kokoomuksen puheenjohtaja Jyrki Kataisen puolueväelleen suunnatun puheen suorassa lainauksessa perussuomalaiset nimetään ”*jurnuttajiksi ja protestoijiksi*”⁶⁹. Satakunnan Kansan taustoittavassa uutisessa toimittaja lukee puolueen kannattajakuntaan myös keskustasta ja SDP:stä irronneita protestoijia⁷⁰.

Protesti tulee liitettyksi perussuomalaisten vaalimenestykseen myös teemapaikkaisella substantiivilausekkeella *perussuomalaisten kokoama protestiaalto*⁷¹. Lausekkeen *aallon* kerrotaan toteutuneen eduskuntavaaleissa odotettuakin isompana. *Protestiaaltoon* viitataan tekstissä myöhemmin anaforisesti myös lausekkeella *tämä purkautumiskanava*. Metafora, jossa protestin kuvataan kanavoituvan perussuomalaisiin, toistuu muutamia kertoja aineistossani⁷², mutta perussuomalaisten representoiminen kanavaksi esimerkiksi protestin, tyytymättömyyden tai pahoinvoinnin purkamiseen on yleisempää vertailuaineistoni kommentoivissa teksteissä⁷³. Kielikuvaa käytetään kuitenkin myös kuvatessa muiden puolueiden menestystä, muun muassa ulkomailla tai Suomen aikaisemmissa eduskuntavaaleissa, joskin nämä esimerkit myös rinnastetaan aineistossani perussuomalaisten menestykseen vuoden 2011 vaaleissa.⁷⁴

Kaiken kaikkiaan protesti liitetään perussuomalaisiin ydin- ja arkistoaineistossani 15 uutistekstissä.⁷⁵ Protesti liitetään perussuomalaisten menestykseen 22:ssa vertailuaineistoni tekstissä, joista suurin osa on luokiteltavissa kommentoiviksi teksteiksi.⁷⁶ Lehtien

⁶⁷ HS: Urpilainen uskoo yhä sijoittajavastuuseen. Talous 9.12.2011.

⁶⁸ HS: Keskusta ajettu ahtaalle Pohjanmaalla, EDUSKUNTAVAALIEN VAALIPIIRIIT, 26.3.2011.

⁶⁹ HS: Jyrki johti kansansa luvattuun maahan. Kotimaa, 14.3.2011.

⁷⁰ SK: Ex-demarit pitävät Timo Soinia punamullan panttivankina. Kotimaa, 22.3.2011.

⁷¹ KSML: Aku Ankan äänisaalista jytky ei syönyt. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 19.4.2011.

⁷² HS: Ei kansa väärin äänestä. Kotimaa, HS-GALLUP, 26.1.2011; KSML: Kuherruskuukausi-ilmiö. Kotimaa, KANNATUSMITTAUKSET, 23.4.2011.

⁷³ Esimerkiksi SK: Tästä on Paula leikki hyvin kaukana. Pääkirjoitus, 2.4.2011; HS: Mitä oikein tapahtui? Sunnuntai, 23.4.2011; HS: Moraalikato syö ihmisten luottamusta. Pääkirjoitukset, 25.7.2011; HS: Terassilla ei ole näin tunkkaista. Kotima, Näkökulma, 18.9.2011.

⁷⁴ Esimerkiksi HS: Eriarvoistuminen korostuu vaalikeskustelussa. Pääkirjoitukset 16.3.2011; SK: Kohta myös perussaksalaisia? Ulkomaat, 22.4.2011; KSML: Yhteistyötä vai blokkipolitiikka? Pääkirjoitussivut 15.7.2011.

⁷⁵ Ks. Arkistohaut: Protesti liitetään perussuomalaisiin, Arkistoaineisto.

⁷⁶ Ks. Arkistohaut: Protesti liitetään perussuomalaisiin, Vertailuaineisto.

kommentoivissa teksteissä protestin tai kansan protestoinnin liittäminen perussuomalaisten menestykseen on siis hieman yleisempää.

Edellä olen käsitellyt suhteellisen implisiittisiä keinoja liittää protesti perussuomalaisten puolueeseen tai puolueen kannatukseen. Perussuomalaisten puolueen nimeäminen suoraan *protestipuolueeksi* tai *-liikkeeksi* on paljon kategorisoivampi tapa luonnehtia puoluetta. Luokituksena *protestipuolue* on evaluoivampi kuin vaikkapa oppositiopuolue: perussuomalaisten asema eduskunnan oppositiossa on tosiasia, missä perussuomalaisten määritteleminen protesti- tai populistipuolueeksi on tulkinnallisempaa ja voi riippua henkilökohtaisesta näkemyksestä. Tutkimusaineistoni sanomalehdissä tällaisten kategorisoivien nimitysten käyttäminen onkin harvinaista: yleisnimillä *protestipuolue* tai *protestiliike* viitataan perussuomalaisiin ainoastaan kahdessa ydinaineistoni uutisessa. Arkistoaineistossani nimitys *protestipuolue* esiintyy myös vain kahdesti: otsikossa ”Protestipuolue kauhoo ääniä keskustan laarista” (KSML 26.3.2011), missä nimitys on samatarkoitteinen perussuomalaisten kanssa, sekä nimikemääritteenä lausekkeessa *protestipuolue perussuomalaiset*⁷⁷ asiantuntijälähteen suorassa sitaatissa. Kuten protestin liittäminen perussuomalaisten suosioon tai kannattamiseen, myös puolueen kategorisointi *protestipuolueeksi* tai *-liikkeeksi* rajoittuu otsikoihin ja uutislähteiden referoituihin kommentteihin – tai tekstijaksoihin jotka on tulkittavissa ulkopuolisen lähteen referoinniksi, kuten seuraavassa tekstiesimerkissä Keskisuomalaisen uutisesta:

32. Jämsäläinen Eila Sahala korosti, että hallitusvastuuseen pääsemisen pitää ilman muuta olla puolueen tavoitteena jatkossakin. Hän kiisti puheet, joiden mukaan **protestipuolueelle** ei hallitusvastuu edes sopisi.

(KSML: Perussuomalaiset odottaa suurvoittoa kuntavaaleissa. Kotimaa, 19.6.2011.)

Keskisuomalaisen uutisessa haastatellaan perussuomalaisten puolueen jäsentä ja viitataan puolueen päätökseen jättäytyä hallituksen ulkopuolelle. Perussuomalaisiin viitataan esimerkissä allatiivisijaisella NP:llä *protestipuolueelle*. Objektin *puheet* voi olettaa viittaavan vaalien alla mediassa esitettyihin näkemyksiin. Haastateltavan kiistämän väitteen lähde ei uutisessa erikseen selvennetä. Tekstissä ei myöskään eksplikoida, kiistääkö haastateltava myös puolueen määrittelyn protestipuolueeksi, vaan ainoastaan olettamuksen, ettei perussuomalaisten puolueesta olisi ollut hallitusvastuuta kantamaan. Toimittajan voi nähdä ottavan etäisyyttä väittämään asettamalla sen ulkopuolisten lähteiden esittämäksi. Väitteen voi

---

⁷⁷ KSML: Liki puolet veisi oikeuteen. Kotimaa, 14.1.2011.

tulkita myös yleisesti arvottavan protestipuolueita, esittämällä, ettei poliittinen vastuunkanto sovi protestipuolueille.

Ydinaineistossani perussuomalaisten protestipuolueeksi määrittelyyn tuntuu liittyvän perussuomalaisten politiikan realistisuuden kyseenalaistaminen. Tällainen näkökulma nousee esille myös ydinaineistoni taustoittavassa uutisessa ”Protesti kantaa Soinin joukkoja”, jossa perussuomalaisia protestiliikkeenä evaluoidaan voimakkaasti haastattelulähteen äänellä. Yhdessä uutisen pääotsikkoon kanssa otsikoinnit nostavat protestin ja perussuomalaisten yhteyden uutistekstin keskeiseksi aiheeksi tai teemaksi. Tekstissä perussuomalaiset liitetään suomalaiseen protestipuolueiden perinteeseen esittämällä perussuomalaiset SMP:n seuraajana:

33. **Protestipuolueen nousu** ei sinänsä ole uutta. [Väliotsikko]

Rakennemuutosta läpikäyvässä Suomessa Veikko Vennamo hyödynsi Suomen maaseudun puolueessaan (Smp) pienviljelijöiden ja muiden vähäosaisten tyytymättömyyttä. Vennamon pojan Pekan johdolla Smp nousi hallitukseen vuonna 1983, mutta hallitusvastuu nakersi puolueen suosiota. Puolueen taival loppui sekaviin taloussotkuihin 1990-luvulla.

Jotain jäi silti jäljelle. Smp:n viimeisen puoluesihteerin Soinin kautta perussuomalaisiin siirtyi Vennamon herraviihainen perintö. (--)

Perussuomalaiset ei ole juuri kertonut mikä sen vaihtoehto on nykyämenolle. Sitä paitsi **puolueen** ohjelmissa on kosolti lainauksia kilpailijoilta. Tosin tällä ei ole **protestiliikkeelle** suuremmin väliä, sillä protestin ideahan on vastustaa. Protesti on itseisarvo.

Perussuomalaisten kannattajat eivät välttämättä kaipaa taiten tehtyjä vaihtoehtobudjetteja. Tärkeämpää on näyttää keskisormeja valtapuolueille. (--)

(HS: Protesti kantaa Soinin joukkoja. Kotimaa, 17.2.2011.)

Esimerkin 33 uutisen väliotsikossa genetiivimääritteenä toimiva *protestipuolueen* viittaa anaforisesti aikaisemmassa tekstiyhteydessä mainittuun perussuomalaisiin. Samalla tarkoite *protestipuolue* viittaa kataforisesti otsikkoa seuraavan tekstikappaleeseen, jossa kerrotaan Suomen maaseudun puolueen historiasta. Väliotsikko samaistaa perussuomalaiset ja SMP:n toisiinsa: molemmat ovat protestipuolueita. Nimitys *protestipuolue* liittää perussuomalaiset osaksi protestipuolueiden yleistä luokkaa tai kokonaisuutta, joka ilmenee tekstissä uutena tarkoitteena. Myöhemmin tekstissä esiintyvän illatiivisijaisen NP:n *protestiliikkeelle* voi nähdä myös viittaavan yleisesti protestiliikkeisiin, ei pelkästään perussuomalaisiin.

Helsingin Sanomien tekstissä protestiliikkeiden tarkoitetta arvioidaan varsin negatiivisesti. Protestiliikkeille ei esitetä olevan liiemmin väliä, ettei heillä ole tarjota vaihtoehtoja vallitsevalle olotilalle. Protesti kuvataan itseisarvoisena vastustamisena –

kuvaavimmin samaistamalla protesti haluan näyttää keskisormea. Kuten aineistossani aikaisemmin, tässäkin taustoittavassa uutisessa on vaikeaa erottaa toimittajan omaa esitystä ja haastateltavan referoinnista. Helsingin Sanomien taustoittavassa uutisessa on haastateltu asiantuntijalähdettä, mutta on tulkinnanvaraista, onko esimerkissä 33 esitetty haastattelulähteen referointia vai toimittajien omaa mielipidettä. Leipätekstin alaotsikolla erotettu tekstiosio sisältää vain kerran haastattelulähteen epäsuoraa referointia. Uutistekstin alun perusteella esitetyn voi tulkita johtolauseettomaksi haastateltavan referoinniksi, joskin tässä tapauksessa johtolauseeton esitys jatkuu huomattavan pitkään.

Ydinaineistoni teksteissä *protestipuolue*- tai *protestiliike*-nimitys esiintyy, kun viitataan sekä perussuomalaisiin että protestipuolueitten kategoriaan ylipäättään. Näissä rakenteissa perussuomalaiset liitetään osaksi kaikkia protestipuolueita ja -liikkeitä sekä tätä puolueiden luokkaa arvioidaan. Ydinaineistossani arviointi on selvästi kielteistä. *Protestipuolue*- tai *protestiliike*-nimitys esiintyy harvoin aineistoni sanomalehtien uutisdiskurssissa⁷⁸, mutta perussuomalaisten poliittista linjaa ja kannatuksen syitä arvioidaan vastaavalla tavalla ydinaineistossani myös Keskisuomalaisten taustoittavassa uutisessa ”Perussuomalaisten luotava nyt linjansa”, joskin lekseemiä *protesti* ei tässä tekstissä käytetä. Protestoimisen sijaan perussuomalaisten politiikka kehystetään *vastustamiseksi*: tekstissä haastattelulähde esittää, että perussuomalaisia kannatettiin ennen kaikkea nykyisen politiikan vastustamisen vuoksi. Perussuomalaisten puolueen representaatiotapa vastaa tekstissä ”Protesti kantaa Soinin joukkoja” esitettyä tapaa representoida puoluetta, vaikka leksikaaliset valinnat teksteissä eroavatkin – molemmat tekstit esittävät tyytymättömyyden vallinneeseen poliittiseen tilanteeseen kanavoituneen perussuomalaisten kannatukseen sekä arvioivat, ettei perussuomalaiset tarjoa nykypolitiikalle vaihtoehtoja.

Arkistohakujen perusteella perussuomalaisten nimeäminen *protestipuolueeksi* tai *liikkeeksi* on yleisempää aineistoni sanomalehtien kommentoivissa uutisteksteissä sekä esimerkiksi sunnuntai-osion laajemmissa artikkeleissa.⁷⁹ Erityisesti kommentoivissa teksteissä perussuomalaiset voidaan luokitella protestipuolueiksi, ja tätä luokkaa voidaan myös suoraan arvottaa – esimerkiksi toteamalla, ettei hallitusvastuu sovi protestipuolueille.⁸⁰ Vertailuaineistossani esiintyy kuitenkin myös toisenlaisia tapoja representoida protestipuolueiden luokkaa: Helsingin Sanomissa haastateltu Jussi Halla-aho määrittelee perussuomalaiset protestipuolueeksi ja toteaa haastattelukommentissaan, ettei protestissa ole

---

⁷⁸ Ks. Arkistohaut: Perussuomalaiset protestipuolueena, Arkistoaineisto.

⁷⁹ Ks. Arkistohaut: Perussuomalaiset protestipuolueena, Vertailuaineisto.

⁸⁰ Ks. HS: Moni voi tuntea itsensä petetyksi. Kotimaa, 13.5.2011.

mitään halveksuttavaa. Sitä vastoin Halla-aho näkee perinteisten puolueiden ja toimittajien moittineen perussuomalaisia protestista ja pitää sitä virheenä.⁸¹

Aineistoni sanomalehtien uutisdiskurssin perusteella kaikki perussuomalaisten edustajat ja kannattajat eivät pidäkään protestin konnotaatiota negatiivisena.⁸² Perussuomalaisten protestista tai nykyisen politiikan vastustamisesta juontuvan kannatuksen representoimiseen vaikuttaa myös tosiaan liittyvän arvottavia piirteitä aineistoni sanomalehdissä. Esimerkiksi muiden puolueiden poliitikkojen lainauksissa perussuomalaisten kannattajien tai puolueen protestoimista voidaan luonnehtia kielteisesti.⁸³ Samoin asiantuntijalähteiden äänellä perussuomalaisten luonnetta protestipuolueena voidaan evaluoida hyvinkin kriittisesti, mutta myös uutisdiskurssissa protestiin saatetaan implisiittisesti liittää tietty itseisarvoisuus.⁸⁴ Selvästi yleisempää aineistossani on kuitenkin esittää protesti perussuomalaisia tukevana tekijänä tai puolueen kannattajakunnan toimintana.

7.2 Perussuomalaiset populistipuolueena

Protestin lisäksi perussuomalaisten puolueeseen liitettiin vuoden 2011 uutisaineistossa usein myös populismi. Tätä voi pitää toisaalta odotettavana, sillä populismi määritellään keskeiseksi osaksi puolueen aatemaailmaa myös puolueen edustajien itsensä keskuudessa: perussuomalaiset on muun muassa esiintynyt kansanvaltaa ja populistista eli kansan suosioon perustuvaa demokratiakäsitystä ajavana puolueena (ks. Perussuomalaiset.fi: Arvomaailmamme). Myös puoluejohtaja Timo Soini on määritellyt itsensä populistiksi (ks. Soini 2010). Odotetusti populismin liittäminen perussuomalaisiin nouseekin aineistossani esille toistuvana esitystapana. Kuten protestin käsitteen kohdalla, populismi liitettiin perussuomalaisiin eri tavoin – suorimmin jälleen nimeämällä puolue uutisteksteissä *populistipuolueeksi*. Perussuomalaisten populismin representointiin liittyvä toistuva piirre aineistossani on myös perussuomalaisten liittäminen osaksi Euroopan populistipuolueiden kannatuksen kasvun ilmiötä.

Tarkastelen tässä analyysiluvussa paitsi luokittelevan nimityksen *populistipuolue* esiintymistä aineistoni uutisteksteissä myös lekseemin *populismi* ja sen johdosten, kuten

---

⁸¹ Ks. HS: Kolme selitystä perussuomalaisten nousuun. Kotimaa, Näkökulma, 28.3.2011.

⁸² KSML: Jytty tuli! Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 18.4.2011; KSML: Jyväskylä säilyi demareiden kaupunkina. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 19.4.2011.

⁸³ SK: Vaalit sivusta katsova Juhantalo: Outo tunne. Alue, 6.3.2011; HS: Jyrki johti kansansa luvattuun maahan. Kotimaa, 14.3.2011.

⁸⁴ SK: Populisti Timo Soinista tuli uuden Suomen kasvot Euroopassa. Kotimaa, 27.3.2011; HS: Ei kansa väärin äänestä. Kotimaa, HS-GALLUP, 26.1.2011.

henkilötarkoitteisen yleisnimen *populisti* tai adjektiivimuodon *populistinen* käyttöä perussuomalaisia käsittelevissä uutisteksteissä. Terminä *populismi* voidaan määritellä esimerkiksi kansansuosioon demagogisin keinoin tähtääväksi poliittiseksi toiminnaksi (ks. Kielitoimiston sanakirja). On kuitenkin huomattava, että populismin käsitteeseen voidaan liittää vaihtelevia merkityksiä – populismin kansansuosion tavoitteluun voidaan esimerkiksi liittää poliittisen todellisuuden yksinkertaistaminen ja kärjistäminen tai kansankiihotus (ks. esim. Wiberg 2011).

Lekseemi *populismi* yhdistetään perussuomalaisiin kaikissa kolmessa aineistoni sanomalehdessä. Kuten luvussa 7 käsittelemäni maahanmuuttokriittisyyden representaatioiden kohdalla, myös populismi nousee esille aineistossani yksittäistä henkilöitä luonnehtivana ominaisuutena. Tosin toisin kuin maahanmuuttokriittisyys, populismi liitetään aineistossani ainoastaan yhteen puolueen edustajaan: puheenjohtaja Timo Soiniin.

Useimmin luonnehdinta liitetään Soiniin aatesuunnasta johdetulla ihmistarkoitteisella nimityksellä *populisti* tai yhdyssanoilla, joissa lekseemi on osana. Lekseemi *populisti* nimeää henkilön populismin tai populistisen politiikan harjoittajaksi. Populisti-lekseemi esiintyy ydinaineistossani muun tittelinä tai nimikemääritteenä – erisnimeä luokittavana, nominatiivisijaisena määritteenä. Tavallisimmin nimikemääritteet ilmaisevat arvoa tai ammattia tarkoittavan tittelin (ks. VISK: Määritelmät). Esimerkiksi ydinaineistossani Timo Soini luokitellaan nimikemääritteellä populistiksi Satakunnan Kansan taustoittavan uutisen otsikossa ”Populisti Timo Soinista tuli uuden Suomen kasvot Euroopassa”. Ydinaineistossani puheenjohtaja Soiniin myös viitataan nimityksellä *populistijohtaja*.⁸⁵ Nimitys esiintyy lauseessa genetiivillä ilmaistuna agenttina partisiippirakenteelle: *Perussuomalaisten taustavaikuttaja Putkonen muistuttaa tupakkatauolla **populistijohtajan** kertoneen* (--). Lekseemi *populistijohtaja* viittaa anaforisesti tekstissä aiemmin mainittuun Soiniin. Arkistoaineistossani *populistijohtaja*-nimitys esiintyy lisäksi kerran myös nimikemääritteenä erisnimelle *Timo Soini*.⁸⁶ Yleisnimet *populisti* ja *populistijohtaja* luokittelevat Timo Soinia poliitikkona ja puolueen puheenjohtajana – ne asemoivat hänet vahvasti tietyn poliittisen aatesuunnan toimijaksi. Ehkä tästä syystä nämä yleisnimet esiintyvätkin nimikemääritteinä aineistossani vain taustoittaviksi uutisiksi luokiteltavissa teksteissä.

Arkistoaineistossani populismi liitetään Timo Soiniin myös genetiivimääritteen ilmaiseman omistajuuden kautta Helsingin Sanomien otsikoinnissa ”Soinin populismi ja EU-kritiikki huomioitiin ulkomailla” (Kotimaa 18.4.2011). Taustoittavaksi uutiseksi luokiteltava

⁸⁵ SK: Perussuomalaiset hyökkää EU:n ja kuntauudistuksen kimppuun. Uutiset, 31.8.2011.

⁸⁶ SK: Soini pelaa Portugalilla upporikasta tai rutiköyhää. Kotimaa, 9.4.2011.

teksti muodostuu pelkästään ulkomaalaisista sanomalehtien suorista sitaateista, joissa luonnehditaan Soinia ja perussuomalaisten puoluetta. Tarkoite *Soinin populismi* tuntuukin viittaavan tekstin kontekstissa paitsi Soinin poliittiseen profiiliin myös perussuomalaisten puolueen toimintaan yleisemmin. Timo Soinin esittäminen populistina uutisotsikoissa sekä teksteissä toimittajan äänellä kielii luonnehdinnan yleisyydestä. Todennäköisesti yhtenä vaikuttavana tekijänä on se, että myös Soini tapaa nimittää itseään populistiksi (ks. Soini 2010) – tähän seikkaan viitataan myös arkistoaineistossani. Keskisuomalaisen taustoittavassa uutisessa ”Kausi voi jäädä lyhyeksi” (Kotimaa 19.4.2011) asiantuntijalähde esittää, että perussuomalaiset lukeutuvat eurooppalaiseen oikeistopopulistiseen ryhmään, vaikka ”*puoluejohtaja Timo Soini ilmoittaa olevansa pelkästään populistiksi*”. Tekstissä perussuomalaisten puolue kehystetään asiantuntijalähteen äänellä selkeästi oikeistopopulistiseksi puolueeksi, vaikka asiantuntijalähteen huomautus vihjaa Soinin voivan olla mahdollisesti eri mieltä tästä tulkinnasta.

Toisessa arkistoaineistoni taustoittavassa uutisessa Soinin suhtautuminen oikeistopopulismi-määritelmään esitetään selkeämmin: tekstissä Soinin kerrotaan ulkomaisille lehdille antamassaan haastattelussa affektiivisesti *kiistäneen* olevansa oikean laidan populistiksi.⁸⁷ Tekstissä ei tosin eksplikoida kiistääkö Soini vain liittämisen poliittiseen oikeistoon vai myös populistiksi luokittelun, mutta edellä viitattujen tekstien ja lähteiden valossa Soini vaikuttaisi kyseenalaistavan itsensä luonnehtimisen juuri oikeistopopulistiseksi. Perussuomalaisten puolueen liittäminen oikeistopopulismiin ja eurooppalaisten oikeistopopulististen ryhmään on kuitenkin aineistossani toistuvaa, vaikkei luonnehdinta kohdistukaan suoraan puoluejohtaja Soiniin. Käsittelen puolueen representoimista oikeistopopulistiseksi tarkemmin vielä tuonnempana tässä luvussa.

Aineistossani populismi liitetään Soiniin yhteensä seitsemässä tekstissä, useimmin taustoittaviksi uutisiksi luokiteltavissa teksteissä.⁸⁸ Samoin populistisuus liitetään Timo Soiniin toimittajan tai haastateltavan äänellä vertailuaineistossani, pääasiassa Helsingin Sanomien kulttuuri- tai sunnuntai-osioiden teksteissä.⁸⁹

Kuten edeltävissä analyysiluvuissa olen sivunnut, populismi liitetään aineistossani myös puolueen sisäisiin ryhmiin. Keskisuomalaisen taustoittavassa uutisessa ”Perussuomalaisten luotava nyt linjansa” *soinilaisiksi* nimetyn ryhmän esitetään olevan ”*kallellaan populistisempiin teemoihin*” – puheenjohtaja Soiniin henkilöityä ryhmään verrataan

---

⁸⁷ HS: Soini antoi tukensa hallituksen ulkomaalaispolitiikalle. Kotimaa, 13.4.2011.

⁸⁸ Ks. Arkistohaut: Populismien liittäminen Timo Soiniin, Arkistoaineisto.

⁸⁹ Ks. Arkistohaut: Populismien liittäminen Timo Soiniin, Vertailuaineisto.

adjektiivimääritteen komparatiivasteella *halla-aholaisiksi* nimettyyn ryhmään, jolle maahanmuuttoasiat ovat keskeisellä sijalla (ks. esimerkki 27). Helsingin Sanomien taustoittavassa uutisessa ”Ei kansa väärin äänestä” haastattelulähde taas nimeää puolueen sisältä ”*yleispopulistien*” ryhmän, jolle protestin kerrotaan olevan pääasia. Populismi liitetään näissä teksteissä toisaalta siis Timo Soiniin ja toisaalta protestoimiseen. Yhteistä näille teksteille on se, että molemmissa puolueen sisäisiä ryhmiä nimeää asiantuntijalähde ja että maahanmuuttoasioista kiinnostuneet esitetään omana ryhmänään. Maahanmuuttokysymykset myös jossain määrin erotetaan populismista; komparatiivasteella vertailu osoittaa, että maahanmuuttoasiat ovat vähemmän populistisia kuin *soinilaisten* ajamat teemat.

Aineistossani populismi luonnehdinta liitetään puolueen toimintaan viittaaviin verbeistä johdettuihin nomineihin. Esimerkiksi ydinaineistoni Keskisuomalaisen uutistekstissä ”Teija Tiilikainen varoittaa seurauksista” populismi liitetään perussuomalaisten vaalilupauksiin adjektiivipredikatiivilla kopulalauseessa: ”*Tiilikainen arvioi perussuomalaisten vaalilupausten olleen populistisia* (--). Tekstin asiantuntijalähde puhuu Euroopan talousvakauden tukemisen puolesta ja moittii perussuomalaisia rakentavien EU-kantojen puutteesta. Perussuomalaisten kampanjaa luonnehditaan tekstissä voittoisaksi ja EU-vastaiseksi. Kopulalauseessa populistisiksi kuvattujen vaalilupausten voi ymmärtää olevan sisällöltään EU-vastaisia. Tekstin asiantuntijalähde esittää vaalilupausten olevan negatiivisia seurauksia Suomen EU-suhteille. Luonnehdinta *populistisuus* näyttäytyy tekstissä siis negatiivisena – toisaalta EU-vastaisten populististen vaalilupausten annetaan ymmärtää olevan syynä vaalikampanjan voittoisuuteen, mutta vaalilupauksiin liitetään tekstissä myös rakentavuuden puute sekä negatiivisten seurausten mahdollisuus.

Populismien arvottaminen negatiivisesti toistuu myös toisissa teksteissä, joissa luonnehdinta liitetään puolueeseen läheisesti liittyviin tarkoituksiin, kuten toimintaan tai näkemyksiin viittaaviin nomineihin. Esimerkiksi arkistoaineistossani perussuomalaisten kantoihin viittaava nomini *puheet* määritellään populismiksi kopulalauseessa, tällä kertaa substantiivipredikatiivilla: Helsingin Sanomien kainalotutussa, joka koostuu äänestäjien sitaateissa esittämistään mielipiteistä, haastateltava esittää toteamuksen ”*Perussuomalaisten puheet ovat populismia*” perusteena sille, miksi hän ei voisi äänestää perussuomalaisia.⁹⁰ Populismi liitetään arkistoaineistossani myös perussuomalaisten aatteeseen predikatiivina toimivassa infinitiivilausekkeessa: Helsingin Sanomien lyhyessä uutisessa perussuomalaisten esitetään olevan haastateltavan suorassa sitaatissa ”*aatteeltaan populismin ja*

---

⁹⁰ HS: Voisitko ajatella äänestäväsi perussuomalaisia? Kotimaa, 3.9.2011.

henkilöpalvonnan läpitunkema”.⁹¹ Kommenteissaan haastateltava keskustapoliitikko kritisoi paitsi perussuomalaisia, myös eritoten keskustan ja perussuomalaisten yhteisehdokkaaksi presidentinvaaleissa ilmoittautunutta Paavo Väyrystä. Molempiin arvostelun kohteisiin myös liitetään populismi agenttipartisiipilla: suorassa lainauksessa haastateltava toteaa, että häntä ”hävettää erityisesti” perussuomalaisten ja Paavo Väyrysen ”viljelemä jälkiviisaus ja populismi”. Populismi-viittauksen voi ymmärtää tekstikontekstin perusteella kohdistuvan tässä Suomen EU-jäsenyydestä esitettyihin näkemyksiin.

Haastattelulähteet kuvaavat perussuomalaisten toimintaa populistiseksi tai populismiksi kritisoidessaan puoluetta. Näissä teksteissä populismi-luonnehdinta esiintyy suorassa lainauksessa tai haastateltavan epäsuorassa referoinnissa. Affektiivisinta populismiin kohdistettu arvostelu on haastatellun keskustapoliitikon kommentoissa – kuten protestin käsitteen kohdalla, populistiseksi määrittelyä näytetään hyödyntävän politiikan retoriikassa lyömäaseena.⁹² Populismi näyttäytyy tästä näkökulmasta välteltävänä asiana, vastakkaisena vastuulliselle ja maltilliselle politiikalle. Tällainen esitystapa on nähtävissä myös arkistoaineistoni Helsingin Sanomien uutisessa ”Lipponen lähtee taisteluun populismia vastaan” (HS 12.8.2011), vaikkakaan lekseemin *populismi* valinta ei tekstin perusteella ole uutislähteenä toimivan Lipposen oma. Tekstissä perussuomalaiset myös liitetään osaksi populismin tai populistisen politiikan ilmiötä – tällainen suora tai epäsuora liittäminen toistuu aineistossani erityisesti teksteissä, joissa referoidaan uutis- tai haastattelulähteitä.

Helsingin Sanomien tekstin uutisaiheena on Paavo Lipposen ilmoitus ehdokkaaksi lähtemisestä vuoden 2011 presidentinvaaleissa. Uutisen otsikossa Lipposen presidenttivaaliehdokkuus esitetään lähtemisenä taistoon *populismia vastaan*. Uutisen otsikko nimeää toimijat ja toiminnan kohteen ja tulkitsee tapahtuman konfliktiksi, mikä osaltaan lisää otsikon iskevyyttä (ks. Huovila 2001: 50). Otsikolla on tekstissä keskeinen merkitys representaation rakentumisessa – otsikon *populismin* viitekohteeksi tarkentuu perussuomalaisten politiikka uutisen leipätekstissä:

34. Lipponen lähtee taistoon populismia vastaan [otsikko]

SDP:n presidenttiehdokkaaksi pyrkivä Paavo Lipponen (sd) haluaa presidentiksi puolustamaan ”maltillista politiikkaa”.

⁹¹ HS: Keskustan Kaunisto häpeää Väyrystä. Kotimaa, 21.8.2011.

⁹² Ks. myös KSM: Kiviniemi ihmettelee perussuomalaisten leikkauslistaa. Kotimaa, 27.2.2011; KSM: Taistelu käy asiallisemmaksi. Kotimaa, 27.3.2011; KSM: ”Oikeilla nimillä” väärässä paikassa. Kotimaa, 30.4.2011; KSM: Kaunisto häpeää Väyrystä. Kotimaa, 21.8.2011; KSM: Väyrynen pahoitti mielensä Kauniston arvostelusta. Kotimaa, 22.8.2011.

"On parempi lähteä mukaan kuin jäädä viereen katsomaan, miten tämän maan käy." Lipposen torstainen ilmoitus ehdokkaaksi lähtemisestä kieli ärsyyntymisestä populistiseen politiikkaan.

Hän puhui kansakunnan kokoamisesta, kaikkien kansanryhmien kunnioittamisesta ja kaksikielisyyden tärkeydestä.

Puhe oli kuin piikki asioita kärjistäville perussuomalaisille, jotka kritisoivat maahanmuuttoa ja haluavat eroon pakkoruotsista.

(HS: Lipponen lähtee taistoon populismia vastaan. Kotimaa, 12.8.2011.)

Esimerkissä otsikkoa ei uutisille tavanomaisesti oleteta lukijalle tunnetuksi, ja leipäteksti alkaa otsikon kaltaisella lauseella, joka tarkoittaa jutunärkeä. Ensimmäinen virke paitsi tarkoittaa ydintä, myös kehystää tapahtuman päinvastaisesta näkökulmasta: populismia vastaan taistelun sijaan Lipposen toiminta esitetään maltillisen politiikan puolustamisena. Toiminnan kohde, *maltillinen politiikka*, on erotettu tekstissä lainausmerkeillä, oletettavasti sanantarkan lainauksen osoittamiseksi. Leipätekstin toisessa kappaleessa toimittaja esittää Lipposen ilmoituksen kielivän ärsyyntymisestä *populistiseen politiikkaan*. Tätä näkemystä perustellaan seuraavissa kappaleissa, joissa referoidaan epäsuoran esityksen keinoin Lipposen puhetta ehdokkuuden julkistustilaisuudessa sekä verrataan sitä toimittajan luonnehdintaan perussuomalaisten politiikasta. Lipposen puolustama ”*maltillinen politiikka*” vertautuu perussuomalaisten toimintaan ja perussuomalaisiin liitettävä asioiden kärjistäminen samaistuu *populistiseen politiikkaan* – näin tekstin perusteella otsikon *populism*in tarkoitteeksi on ymmärrettävissä juuri perussuomalaisten politiikka.

Paavo Lipposen referoidut kommentit on epäilemättä suunnattu perussuomalaisia kohtaan, joskaan tekstissä ei esitetä hänen niin selväsanaisesti itse sanovan. Toimittaja tulkitsee tekstissä Lipposen motiiveja ja nimeää tämän ärsyyntymisen kohteeksi *populistisen politiikan* – tekstissä tulkinnallisuus näkyy ehdollisuutta ilmaisevissa sanavalinnoissa, intransitiiviverbissä *kieliä* sekä yhtäläisyyttä tai samankaltaisuutta ilmaisevassa rakenteessa *on kuin piikki*. Vaikka uutisteksti nojaakin vahvasti presidenttiehdokas Lipposen puheen referointiin, perussuomalaisten politiikan nimeäminen *populismiksi* on tulosta myös toimittajan omasta valinnasta. Toimittaja paitsi valikoi ja tiivistää olennaisen sisällön puheesta, mutta myös kehystää sanoman tietystä näkökulmasta. Samalla hän käsitteellistää ja nimeää populismin tai populistisen politiikan ilmiön Lipposen kritiikin kohteeksi. Käsitteellistäminen on usein pakollista toimittajan työn kannalta, sillä se mahdollistaa todellisuuden kuvailun tiiviisti (ks. Hemánus 1976: 71). Kirjoittajan kannalta *populismi* tarjoaa hyvän käsitteen, jolla nimittää perussuomalaisten politiikkaa, ja sellaisena se sopii

myös hyvin uutisen otsikointeihin, jotka ohjeistetaan tavallisesti pitämään lyhyinä ja iskevinä (ks. Huovila 2001).

Populismiin lisäksi perussuomalaiset liitetään aineistossani oikeistopopulismiin aatesuuntaan ja sen kannatuksen kasvuun. Useimmin tämä tapahtuu lähteen siteerauksen tai referoinnin kautta, mutta myös kerran toimittajan nimeämisen kautta. Arkistoaineistoni taustoittavassa uutisessa haastatellaan Tanskan kansanpuolueen europarlamenttiedustajaa ja käsitellään hänen reaktiotaan perussuomalaisten vaalivoittoon. Kuten edellisessä esimerkissä, tässäkin tekstissä haastateltava poliitikko asemoi itsensä suhteessa perussuomalaisiin ja toimittaja nimeää perussuomalaisiin liitetyn poliittisen suuntauksen:

35. **Tanskan populistit** iloitsevat vaalivoitosta [otsikko]

"Ihanaa", sanoo **Timo Soinin aatetoveri perussuomalaisten äänivyörystä** [ingressi]

"Ihanaa!" oikeistopopulistisen Tanskan kansanpuolueen (Dansk Folkeparti) europarlamenttiedustaja Morten Messerschmidt iloitsee perussuomalaisten puolesta.

30-vuotias Messerschmidt on Timo Soinin ryhmäkollega europarlamentissa. Hän luonnehtii itseään Soinin "erittäin läheiseksi ystäväksi".

Messerschmidtin mukaan Suomessa onnistui nyt se, mikä on aiemmin onnistunut Tanskassa, Hollannissa, Ruotsissa ja Norjassa. Hän viittaa **oikeistopopulistien nousuun**.

MESSERSCHMIDT pitää perussuomalaisia **Tanskan kansanpuolueen sisarpuolueena**. (--)

(HS: Tanskan populistit iloitsevat vaalivoitosta. VAALIT 2011. Kotimaa, 20.4.2011.)

Tekstin pääotsikossa Tanskan kansanpuolueeseen viitataan monikollisella NP:llä *Tanskan populistit*. Oikeistopopulismi liitetään kansanpuolueeseen myös adjektiivimääritteellä leipätekstin ensimmäisessä virkkeessä. Otsikossa *populistien* esitetään iloitsevan *vaalivoitosta*, millä viitataan perussuomalaisten saamaan kannatukseen vuoden 2011 eduskuntavaaleissa. Suhdetta selvennetään ingressissä viittauksella perussuomalaisten äänivyöryyn. Sekä ingressi että leipätekstin ensimmäinen virke alkavat haastattelulähteen suoralla sitaatilla ”Ihanaa”, joka ikään kuin vahvistaa otsikon populistien iloitsemisen. Tekstissä on hyödynnetty niin sanottua sitaattikärkeä tai -ingressiä – juttuosuus on aloitettu lainaamalla tekstin keskeisen haastateltavan viestiä. Tällaiset aloitustavat ovat hyödyllisiä esimerkiksi silloin, kun uutisen ydinasia ilmenee haastateltavan lainauksesta ja halutaan painottaa, että kyseinen lainaus on juuri haastateltavan sanoma. (Huovila 2001: 51.)

Tekstissä haastateltavaa luonnehditaan yhdistämällä hänet Timo Soiniin. Leipätekstin toisessa kappaleessa haastateltavan europarlamenttiedustajan kerrotaan olevan paitsi Soinin

ryhmäkollega europarlamentissa, mutta myös tämän erittäin läheinen ystävä. Jälkimmäinen luonnehdinta on haastattelulähteen referointia epäsuorassa esityksessä kerrottua, mutta kuvaus ”erittäin läheinen ystävä” on erotettu lainausmerkeillä suoraksi lainaukseksi osoittamaan haastateltavan sanantarkkaa lainausta. Uutistekstin ingressissä haastateltavaan viitataan myös NP:llä *Timo Soinin aatetoveri*. Perussuomalaisten puolue taas yhdistetään oikeistopopulismiin ja Tanskan kansanpuolueeseen leipätekstin kolmannessa ja neljännessä kappaleessa. Kolmannessa kappaleessa referoidaan epäsuorassa esityksessä haastateltavaa, joka samaistaa perussuomalaisten vaalivoiton toisten maiden tilanteeseen. Seuraavassa lauseessa toimittaja nimeää haastattelulähteen mainitseman ”onnistumisen” *oikeistopopulistien nousuksi*. Seuraavassa kappaleessa kerrotaan epäsuorassa esityksessä haastateltavan pitävän myös perussuomalaisia *Tanskan kansanpuolueen sisarpuolueena*.

Perussuomalaiset tulevat liitetyksi oikeistopopulismiin nousun ilmiöön osittain haastattelulähteen, osittain toimittajan äänellä. Haastattelevan affektiivinen reaktio perussuomalaisten kannatuksen kasvuun, eduskuntavaalien tuloksen rinnastaminen muiden Euroopan maiden tilanteeseen sekä perussuomalaisten luonnehtiminen sisarpuolueeksi rakentavat mielikuvaa Tanskan kansanpuolueen ja perussuomalaisten välisestä yhteydestä. Toisaalta esimerkiksi Tanskan kansanpuolueen nimeäminen *Tanskan populistieiksi* tai *oikeistopopulistiseksi* sekä Euroopan maiden poliittisen tilanteen käsitteellistäminen *oikeistopopulismien nousuksi* on tekstin perusteella toimittajan valinta. Täytyy kuitenkin muistaa, että representaatiot ovat harvoin täysin toimittajan omia valintoja. Usein representaatiot ovat seurausta aikaisemmista esitystavoista: Tanskan kansanpuolueen esittäminen oikeistopopulistisena tai Euroopan muuttuneen poliittisen tilanteen kehystäminen oikeistopopulistien nousuksi voivat olla vakiintuneita esitystapoja niin kotimaisissa kuin ulkomaisissakin medioissa.

Tekstissä perussuomalaiset ja Tanskan kansanpuolue esitetään haastattelulähteen näkemyksissä osana samaa poliittista ilmiötä, jonka toimittaja nimeää *oikeistopopulistien nousuksi*. Huomionarvoista uutistekstissä on myös se, millä tavoin Tanskan kansanpuoluetta representoidaan: tanskalaisen kulttuurin puolustamisen lisäksi kansanpuolueen liitetään esimerkiksi myös rasistiset kannanotot. Tanskan kansanpuolueen *sisarpuolueeksi* määrittely ei välttämättä näyttäytykään perussuomalaisten kannalta edustavana tulkintana.

Perussuomalaisten puolueen liittäminen oikeistopopulismiin ja eurooppalaisten oikeistopopulististen ryhmään on selvästi erottuva piirre uutisissa, joissa käsitellään tai referoidaan ulkomaalaisten sanomalehtien reaktiota vuoden 2011 eduskuntavaalien tulokseen tai perussuomalaisten kasvaneeseen kannatukseen Suomessa. Esimerkiksi aikaisemmin

esittelemäni teksti ”Soinin populismi ja EU-kritiikki huomioitiin ulkomailla” (HS 18.4.2011) koostui pelkästään ulkomaalaisten sanomalehtien suorista sitaateista, joissa luonnehditaan Soinia ja perussuomalaisten puoluetta. Lehtien sitaateissa perussuomalaiset liitetään oikeistopopulististen puolueiden joukkoon tai nimetään suoraan *populistipuolueeksi* tai *populistiseksi puolueeksi*.

Perussuomalaiset nimetään *populistiseksi puolueeksi* tai liitetään populististen puolueiden joukkoon myös kahdessa muussa arkistoaineistoni tekstissä, joissa kansainvälisen median reaktio perussuomalaisten menestykseen on noussut uutisaiheeksi.⁹³ Yhteistä näille teksteille on, että perussuomalaiset *populistiseksi puolueeksi* tai *populisteiksi* nimeävät jaksot erotetaan lainausmerkeillä lähdetekstien sanantarkoiksi sitaateiksi. Vastaavilla tavoilla perussuomalaisia representoidaan myös teksteissä, joissa haastattelulähteenä esiintyvät ulkomaalaiset toimittajat kommentoivat perussuomalaisten vaalivoittoa.⁹⁴ Teksteissä, joissa perussuomalaiset kytketään oikeistopopulismiin, oikeistopopulismiin ja perussuomalaisiin liitetään myös luonnehdintoja, kuten *euroskeptisyys* tai *-vastaisuus* ja *muukalaisvastaisuus* tai *-vihamielisyys*. Oikeistopopulismi esitetäänkin aineistoni uutisteksteissä voittopuoleisesti negatiivisessa valossa. Toisaalta aineistoni teksteissä voidaan tuoda esille perussuomalaisten eroavaisuuksia suhteessa muihin Euroopan populistipuolueisiin: perussuomalaiset voidaan määritellä esimerkiksi vasemmistolaisemmiksi kuin veljespuolueensa⁹⁵ tai puolueen jäsenistö nimetä ”*maltillisiksi populisteiksi*”⁹⁶. Perussuomalaisten omat edustajat saattavat myös haastattelukommenteissaan kyseenalaistaa perussuomalaisten *oikeistopopulistiseksi puolueeksi* nimittämistä ja puolueen ääriaineistoon tai eurooppalaisen oikeistopopulismiin ilmiöön liittämistä.⁹⁷ Teksteissä, joissa perussuomalaiset luokitellaan *populistipuolueeksi*, puolue voidaan myös asemoida haastattelulähteiden äänellä vaihtelevasti poliittisella kentällä keskelle⁹⁸ tai oikeistoon⁹⁹.

Pääsääntöisesti populismi liitetään perussuomalaisiin haastattelulähteiden tai lähdetekstien referoinnin kautta. Sekä ydin- että arkistoaineistossani perussuomalaiset kuitenkin liitetään populistipuolueiden luokkaan tai populistipuolueiden kannatuksen nousun

⁹³ HS: EU-vastaisuus arveluttaa maailmalla. Ulkomaat 19.4.2011; HS: Ruotsalaislehti esitti Soinin rotanhäntäisenä muumina. Kotimaa 17.12.2011.

⁹⁴ HS: Soini-ilmiöstä tuli kestouutinen maailmalla. Kotimaa 6.5.2011; HS: Euroopan peruspopulistit. Oikeistopopulismi Euroopassa. Ulkomaat 19.4.2011.

⁹⁵ SK: Populisti Timo Soinista tuli uuden Suomen kasvot Euroopassa. Kotimaa, 27.3.2011.

⁹⁶ HS: Pohjolan populistien kohteena maahanmuuttajat. Ulkomaat, 16.9.2011.

⁹⁷ KSML: Perussuomalaisten piiri johtaja vierastaa oikeistopopulistileimaa. Kotimaa, 25.11.2011; KSML: Kirjava joukko. EUROOPAN POPULISTIPUOLUEET. Ulkomaat, 25.11.2011.

⁹⁸ KSML: Populismien kolmas aalto. Ulkomaat, 1.5.2011.

⁹⁹ KSML: Kausi voi jäädä lyhyeksi. Kotimaa, 19.4.2011.

ilmiöön myös toimittajan omalla äänellä. Suurin osa näistä teksteistä on luokiteltavissa taustoittaviksi uutisiksi. Näissä teksteissä luokittelevia yleisnimiä, kuten *populistipuolue*, esiintyy puhuttaessa puolueiden luokasta yleensä – viitekohteena on tällöin useampi tai jopa kaikki populistipuolueiksi luokiteltavat puolueet. Vain yhdessä ydinaineistoni tekstissä kategorisoivan yleisnimen *populistipuolue* ensisijaiseksi viitekohteeksi on tunnistettavissa perussuomalaisten puolue:

36. Vaaliputki pitää Soinin hiilloksen hehkuvana [otsikko]

Perussuomalaisten taru on lopussa. **Populistipuolue** on kannatuksensa aallonharjalla ja oppositiossa tie vie alaspäin.

Tulevalla vaalikaudella **Soinin puolueella** on ainakin kolme tietä, jota pitkin se voi kulkea.

1) **Populistipuolue** paisuu 25 prosenttiin. Hallituksen linja joutuu koetukselle, jos euroalueen velkakriisi jatkuu. Silloin Soini voi heristää sormeaan, että mitäs minä sanoin.

(SK: Vaaliputki pitää Soinin hiilloksen hehkuvana. Alue, 14.5.2011.)

Esimerkin 36 taustoittavassa uutistekstissä perussuomalaiset tuodaan tekstiin ensimmäisessä virkkeessä, lauseen teemapaikalla olevassa NP:ssä *perussuomalaisten taru*. Toisessa virkkeessä teemapaikan saa perussuomalaisiin anaforisesti viittaava substantiivilauseke *populistipuolue* – NP:n tarkoitteeksi on helposti tunnistettavissa perussuomalaiset muun muassa lausekkeen teemapaikan ansiosta. Nimeäminen toistuu samassa uutisessa myös myöhemmin leipätekstin kolmannen kappaleessa, jälleen virkkeen teemapaikalla. Näissä lauseissa yleisnimi *populistipuolue* on samatarkoitteinen perussuomalaisten kanssa – yleisnimen funktio on luokitteleva tai luonnehtiva, se kuvaa erisnimellä yksilöityä kohdetta yleisellä tasolla.

Useimmissa tapauksissa populismiin viittaavan nimityksen esiintyessä uutistekstissä muussa kuin haastattelulähteiden tai lähdetekstien referoinnissa sen viitekohteena on puolueiden yleinen luokka – nimityksen tarkoitteena ei ole tällöin tietty yksilöity puolue. Toimittajan äänellä nimeämistä esiintyy aineistossani pääasiassa vain taustoittavissa uutisteksteissä, ainoana poikkeuksena Helsingin Sanomissa julkaistu lyhyt uutinen. Tekstissä esiintyy tarkoite *populistiset puolueet*, jolla viitataan yleiseen kategoriaan, johon myös perussuomalaisten puolue tekstissä samaistetaan:

37. **Perussuomalaiset** menestyivät kerrostalolähiöissä [otsikko]

Populististen puolueiden kannatus on kansainvälisesti perinteisesti suurta lähiöissä, joissa asuu paljon maahanmuuttajia. Näin oli myös Suomen eduskuntavaaleissa.

(HS: Perussuomalaiset menestyivät kerrostalolähiöissä. Kaupunki, 29.4.2011)

Leipätekstin ensimmäisen lauseessa esitetään toteamus kopulalauseessa, lauseen teemapaikalla on tarkoite *populististen puolueiden kannatus*. Otsikon intransitiivilauseen subjektina on taas NP *perussuomalaiset*. Lyhyille uutisille tyypillisesti tekstissä ei ole ingressiä, vaan leipätekstin ensimmäinen lause esittää uudelleen uutistapahtuman keskeisen sisällön (Heikkinen, Lehtinen & Lounela 2005: 236). Otsikossa ja leipätekstin ensimmäisessä lauseessa teemapaikoilla olevan NP:n *perussuomalaiset* ja NP:n *populististen puolueiden kannatus* genetiivimääritteen käsittääkin nopeasti samaviitteisiksi, mikä myös vahvistuu lukijalle leipätekstin toisessa lauseessa. Leipätekstin alku esittää yleistävän toteamuksen populistipuolueiden kannatuksesta, joka tekstin seuraavassa lauseessa ilmaistaan toteutuneen myös Suomen eduskuntavaaleissa. Näin otsikon *perussuomalaiset* tulee sisällytyksi populististen puolueiden joukkoon. Perussuomalaisia ei pelkästään nimetä *populistipuolueeksi*, vaan puolue liitetään laajemmin populistien tai populistipuolueiden luokkaan.

Seuraavissa esimerkeissä perussuomalaiset sisältyy – tai sen ainakin voi tulkita sisältyvän – populistipuolueiden tai populistien tarkoitteeseen, mutta samalla tarkoitteella viitataan myös muiden maiden populistisiin puolueisiin. Esimerkit ovat Satakunnan Kansan taustoittavista uutisteksteistä:

38. Populisti Timo Soinista tuli uuden Suomen kasvot Euroopassa [otsikko]

- 1) **Impivaaralaiseksi moitittu perussuomalaiset** on yksi Suomen kansainvälisimmistä puolueista.
  - 2) **Populistipuolueet** nousevat kaikkialla Euroopassa.
  - 3) Timo Soinin suosion arvellaan pakottaneen hallituksen kriittisemmäksi EU:ssa. [Ingressi]
- (SK: Populisti Timo Soinista tuli uuden Suomen kasvot Euroopassa. Kotimaa, 27.3.2011.)

39. **Populismi** vaihtelee [väliotsikko]

Populistien olemus vaihtelee maittain. **Perussuomalaiset** ovat selvästi vasemmistolaisempia kuin pohjoismaiset veljespuolueensa.

(SK: Populisti Timo Soinista tuli uuden Suomen kasvot Euroopassa. Kotimaa, 27.3.2011.)

40. **Maahanmuuttovastaiset populistipuolueet** ovat nousseet kaikkialla Pohjoismaissa. Norjan hirmuteon jälkeen monen syyttävä sormi osoittaa **populisteja**. **Perussuomalaisten eduskuntaryhmän** varapuheenjohtaja Jussi Niinistö ei näe yhteyttä Suomeen. (–)

(SK: Pohjoismaiden terrorihistoria kumoaa myytin lintukodosta. Kotimaa, 27.7.2011.)

Esimerkeissä 38 ja 40 viitaan puolueiden yleiseen kategoriaan monikollisella NP:n edussanalla *populistipuolueet*, esimerkissä 39 genetiivimääritteellä lausekkeessa *populistien olemus*. Esimerkin 40 toisessa virkkeessä esiintyy myös objektin asemassa partitiivisijainen

populisteja. Populistipuolueiden kategoriaan viittaava lekseemi esiintyy usein teemapaikalla, intransitiivi- tai kopulalauseiden subjektina. Intransitiivilauseiden predikaattiverbit ilmaisevat liikettä, esimerkeissä 38 ja 40 toiminnan tai prosessin merkityksessä (*nousevat, ovat nousseet*), esimerkin 39 tapauksessa taas staattisempana asiantilana (*vaihtelee*). Populisteihin viittaavat lekseemit esiintyvät muun muassa tekstikappaleiden alussa, joissa tyypillisesti esitellään uusia tarkoituksia. Nimitys esiintyy esimerkeissä pääasiassa ingresseissä tai leipätekstin alussa tai uuden aiheen aloittavan väliotsikon jälkeen.

Perussuomalaisia ei suoraan nimitä *populisteiksi* tai *populistipuolueeksi*, mutta tekstikontekstin perusteella perussuomalaisten voi päätellä sisältyvän populistipuolueiden tarkoitteeseen. Perussuomalaisiin ja populistipuolueisiin viittaavat tarkoitteet esiintyvät usein perättäisten lauseiden teemapaikoille, kuten esimerkissä 38 ja 39. Esimerkeissä 38 ja 40 ilmaistavan asiantilan, populistipuolueiden nousemisen Euroopassa tai Pohjoismaissa, voi ymmärtää koskevan myös Suomea ja näin uutisaiheena olevan perussuomalaisten puolueen lukeutuvan nouseviin populistipuolueisiin. Esimerkin 40 toisessa virkkeessä partitiivisijainen *populisteja* on objektina, syytöksen kohteena. Seuraavassa virkkeessä referoidaan epäsuorassa esityksessä perussuomalaisten edustajan näkemystä. Perussuomalaisten edustajan vastauksen esittäminen populisteihin kohdistuvan syytöksen jälkeen tuntuu implikoivan, että syyttävä sormi saattaisi osoittaa myös perussuomalaisia ja että he lukeutuvat *populisteihin*.

Edellä käsiteltyjen esimerkkien perusteella kategorisoivia yleisnimien esiintyy aineistossani usein uutistekstien alussa, missä niiden avulla esitellään tekstiin uusi tarkoite. Aineistoni juttutyyppejä tarkasteltaessa perussuomalaisten liittäminen populismiin näyttää toistuvan myös sanomalehtien lyhyissä kainalojutuissa. Tällaisia ovat esimerkiksi Helsingin Sanomien sitaateista koostuvat tekstit, joissa kartoitetaan uutisaiheeseen liittyviä mielipiteitä tai näkemyksiä.¹⁰⁰ Samoin perussuomalaiset liitetään populistipuolueiden luokkaan uutistekstin tai juttukokonaisuuteen osaksi kuuluvissa, toimittajan koostamissa tausta- tai infolaatikossa. Arkistoaineistossa tällainen teksti on esimerkiksi ”Pohjolan populistien kohteena maahanmuuttajat” (HS 16.9.2011), jossa esitellään lyhyesti Pohjoismaiden populistipuolueita. Tekstissä perussuomalaiset on esitelty pohjoismaisten populistipuolueiden joukossa, yhdessä ruotsidemokraattien, norjalaisen edistyspuolueen sekä Tanskan kansanpuolueen kanssa. Tyypillinen esiintymispaikka puoluetta kategorisoivalle yleisnimelle

---

¹⁰⁰ HS: Voisitko ajatella äänestäväsi perussuomalaisia? Kotimaa, 3.9.2011; HS: Soinin populismi ja EU-kritiikki huomioitiin ulkomailla. Kotimaa, VAALIT 2011, 18.4.2011.

on myös uutisotsikoinnit – perussuomalaisia populistipuolueeksi kategorisoivia lekseemejä esiintyy uutistekstien pää- ja väliotsikoinneissa.¹⁰¹

Aineistoni perusteella perussuomalaiset populistipuolueeksi kategorisoivat nimitykset esiintyvät tyypillisimmin teksteissä, joissa käsitellään populististen puolueiden nousua Euroopassa ja liitetään perussuomalaiset tähän ilmiöön. Oikeistopopulismin liittäminen kielteisiin luonnehdintoihin, esimerkiksi ulkomaalaisvastaisuuteen, on tässä yhteydessä myös yleistä. Implisiittisempi negatiivisen evaluoinnin keino aineistossani on myös populistien suosion rinnastamista luonnonmullistuksiin tai -katastrofeihin:

41. **Populistien aalto** pyyhkäisee nyt yli Euroopan. Rasismilla aiemmin ratsastaneen Ranskan kansallisen rintaman keulahahmo Marine Le Pen on suosituimpi presidentiksi kuin Nicolas Sarkozy. Erityisesti taloustiikereissä, Hollannissa ja Pohjoismaissa, kuohuu.

(SK: Populisti Timo Soinista tuli uuden Suomen kasvot Euroopassa. Kotimaa, 27.3.2011.)

42. Tausta

Populistivyyry [väliotsikko]

Populistipuolueiden kannatus on lisääntynyt etenkin Ruotsissa, Tanskassa, Itävallassa, Suomessa ja Hollannissa.

(SK: Populisti Timo Soinista tuli uuden Suomen kasvot Euroopassa. Kotimaa, 27.3.2011.)

Kuten Satakunnan Kansan taustoittavaa uutista käsittelevät esimerkit 38 ja 39 näyttivät, perussuomalaiset liitetään Satakunnan Kansan uutisessa sekä osaksi populistipuolueiden luokkaa että populistien nousun ilmiöön Euroopassa. Esimerkissä 41 perussuomalaiset sisältyvät siis myös NP:n *populistien aalto* tarkoitteeseen aikaisemman tekstiyhteyden perusteella. Samoin esimerkin 42 uutistekstin tausta-osion väliotsikkona toimiva NP *populistivyyry* viittaa anaforisesti aikaisempaan tekstiin, mutta myös kataforisesti esimerkin toisen virkkeen teemapaikkaiseen NP:hen *populistipuolueiden kannatus*. Esimerkin 42 toinen virke kertoo, että populistipuolueiden kannatus on lisääntynyt myös Suomessa, mikä asettaa perussuomalaiset osaksi *populistivyyryä*.

NP:iden kuten *populistien aalto* ja *populistivyyry* konnotaatiot ovat selkeästi negatiivisia. Nimitykset kategorisoivat populistipuolueiden kannatuksen nousun samaan luokkaan luonnonkatastrofien kanssa. Uutistekstissä ilmiön kielteiseksi määrittelyä tukee sen liittäminen Ranskan kansallisen rintaman rasismiin ja *kuohumiseen* Euroopan maissa. Aalto-

---

¹⁰¹ SK: Pohjoismaiden terrorihistoria kumoo myytin lintukodosta. Kotimaa, 27.7.2011; SK: Populisti Timo Soinista tuli uuden Suomen kasvot Euroopassa. Kotimaa, 27.3.2011; SK: Vaaliputki pitää Soinin hiilloksen hehkuvana. Alue, 14.5.2011; KSML: Populismin kolmas aalto. Ulkomaat, 1.5.2011; KSML: Kirjava joukko. EUROOPAN POPULISTIPUOLUEET. Ulkomaat, 25.11.2011; KSML: Populistien erot selvisivät. Ulkomaat, 25.11.2011; HS: Soinin populismi ja EU-kritiikki huomioitiin ulkomailla. Kotimaa, vaalit 2011, 18.4.2011; HS: Pohjolan populistien kohteena maahanmuuttajat. Ulkomaat, 16.9.2011.

ja vyöry-metaforat esittävät populistit vaarallisena, ei-inhimillisenä massana. Toisaalta vastaavat metaforat tuntuvat olevan tavallisia uutisteksteissä. Esimerkiksi sanomalehtitekstejä tutkineen Outi Blomqvistin mukaan, pakolaiskeskustelussa esiintyy runsaasti määrää ja paljoutta ilmaisevia virta-, tulva- ja aalto-metaforia, jotka rakensivat kuvaa pakolaisista uhkaavana tai hallitsemattomana ilmiönä. (Blomqvist 1996: 132–133.) Populistipuolueiden suosion luonnonilmiöihin rinnastavien nimitysten käyttö ei kuitenkaan aineistossani ole yleistä: eurooppalaisten populistipuolueiden menestykseen viitataan aineistossani aalto-kielikuvalla lisäksi vain yhdessä tekstissä.¹⁰² Perussuomalaisten vaalimenestykseen tosin viitataan kerran myös *protestiaaltona*¹⁰³.

Kaiken kaikkiaan populismi liitetään perussuomalaisiin 11 uutistekstissä.¹⁰⁴ 22 tekstissä perussuomalaiset liitetään populistipuolueiden luokkaan tai nimetään suoraan populistipuolueeksi.¹⁰⁵ Vertailuaineistossani puolueeseen voidaan myös liittää populismi, ja perussuomalaiset voidaan kategorisoida populistiliikkeiden tai populistiaatteiden joukkoon. Esimerkiksi kulttuuri-osion teksteissä perussuomalaisten kulttuuriohjelmaa luonnehdittiin toistuvasti populistiseksi.¹⁰⁶ Euroopan populistipuolueisiin voidaan liittää kielteisiä luonnehdintoja, mutta toisaalta aineistoni uutisteksteissä voidaan tuoda populistipuolueita esille myös vaihtoehtoisilla tavoilla. Haastattelulähteiden kautta populistipuolueet voidaan esimerkiksi esittää poliittisen järjestelmän elävöittäjinä.¹⁰⁷ Samoin perussuomalaisten populistiseksi puolueeksi luokittelu voidaan kyseenalaistetaan niin aineistoni uutisteksteissä kuin kommentoivissa teksteissä – esimerkiksi muistuttamalla, että kaikki puolueet ovat jossain määrin populistisia.¹⁰⁸

Perussuomalaisten suora nimeäminen tai luonnehtiminen populistipuolueeksi, esimerkiksi kopulalauseella, on aineistossani harvinaista. Sen sijaan yleistä on, että perussuomalaiset sisällytetään populistipuolueiden luokkaan, joiden tarkoitteeseen viitataan ja jota luonnehditaan teksteissä. Useimmin populismi liitettiin perussuomalaisiin haastattelulähteen äänellä, joko suorana sitaattina tai epäsuorassa esityksessä, mutta etenkin taustoittavissa uutisissa perussuomalaiset voidaan liittää populistipuolueiden kategoriaan myös toimittajan äänellä, esimerkiksi nimittämällä Euroopan populistisia puolueita

---

¹⁰² KSML: Populismien kolmas aalto. Ulkomaat, 1.5.2011.

¹⁰³ KSML: Aku Ankka äänisaalista jytty ei syönyt. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 19.4.2011.

¹⁰⁴ Ks. Arkistohaut: Populismien liittäminen perussuomalaisiin, Arkistoaineisto.

¹⁰⁵ Ks. Arkistohaut: Perussuomalaiset populistipuolueena tai populisteina, Arkistoaineisto.

¹⁰⁶ Ks. Arkistohaut: Populismien liittäminen perussuomalaisiin, Vertailuaineisto.

¹⁰⁷ KSML: Populismien kolmas aalto. Ulkomaat, 1.5.2011; KSML: Osa perussuomalaisia tukee. Kotimaa, 21.9.2011.

¹⁰⁸ KSML: Vallanpitäjiä pitää epäillä. Kotimaa, 21.1.2011.

perussuomalaisten veljes- tai sisarpuolueiksi.¹⁰⁹ Toistuva piirre on myös ulkomaalaisten sanomalehtien lainaaminen: kansainvälisen median referoiduissa näkemyksissä perussuomalaisia evaluoidaan negatiivisemmin kuin kotimaisessa uutisdiskurssissa. Puolue esitetään suoraan populistisena tai oikeistopopulistisena ja tätä luokkaa voidaan arvottaa negatiivisesti. Toisaalta samoin esimerkiksi aineistoni sanomalehdissä ulkomaalaisia populistipuolueiksi luokiteltavia puolueita, kuten ruotsidemokraatteja, voidaan luonnehtia oikeistopopulistisiksi tai maahanmuuttovastaisiksi.

---

¹⁰⁹ HS: Tanskan populistit iloitsevat vaalivoitosta. VAALIT 2011. Kotimaa, 20.4.2011; KSML: Populistien erot selvisivät. Ulkomaat, 25.11.2011.

8 Päätelmät

Olen tässä tutkielmassa tarkastellut perussuomalaisten puolueen representaatioiden ilmenemistä uutistekstien leksikaalisella ja syntaktisella tasolla. Huomioni kohteena ovat olleet puolueen representaatiota rakentavat leksikaaliset ja muut kielelliset valinnat niin sanotussa uutisdiskurssissa, uutisteksteille tyypillisessä kielenkäytössä.

Olen tutkinut perussuomalaisten representaatioita Helsingin Sanomien, Keskisuomalaisen ja Satakunnan Kansan sanomalehdistä koostamani ydinaineiston avulla. Tekemiäni havaintoja ja tarkastelemieni representaatiotapojen toistuvuutta olen tutkinut lehtien verkkoarkistoista avainsanahakujen avulla keräämäni arkistoaineiston avulla. Lisäksi olen verrannut tarkastelemieni puolueen representaatiotapojen yleisyyttä uutisdiskurssin ulkopuolelle rajaamiini sanomalehtiteksteihin. Tähän tarkoitukseen olen hyödyntänyt arkistohakujen avulla kokoamaani vertailuaineistoa, joka koostuu lehtien kantaaottavista teksteistä sekä vähemmän prototyyppisistä uutisteksteistä, kuten kulttuuri- ja sunnuntai-osioiden uutisista.

Tarkasteluni kohteena tässä tutkielmassa ovat olleet vain tietyt, ydinaineistoni perusteella toistuviksi määrittelemäni puolueen representaatiotavat. Keskittyminen näihin representaatiotapoihin ja niitä rakentaviin leksikaalisiin valintoihin on rajannut huomioni ulkopuolelle vaihtoehtoiset tavat esittää perussuomalaisia. Ydinaineistoni olisikin antanut mahdollisuuden myös tutkia toisenlaisia tapoja representoida perussuomalaisia, kuten esimerkiksi sitä, miten perussuomalaiset esitetään konservatiivisena tai oikeistolaisena puolueena uutisdiskurssissa. Samoin arkistoaineistoni nojaa tiettyjen avainsanojen avulla tehtyihin sanahakuihin – näin huomiotta on jäänyt laaja joukko muita lingvistisiä valintoja, joiden kautta perussuomalaisia representoidaan.

Tutkielmatulokseni eivät niinkään kerro siitä, minkälaisina perussuomalaiset esitettiin aineistoni sanomalehdissä vuonna 2011, vaan siitä, miten ydinaineistoni perusteella toistuva representaatiotapa rakentuu ja kuinka yleisinä representaatiotapaan liittämäni avainsanat, kuten nimeävät ja luokittelevat lausekkeet, esiintyvät aineistoni sanomalehdissä. Tiivistän vielä tässä luvussa keskeiset havaintoni tarkastelemieni representaatiotapoja rakentavista kielellisistä valinnoista ja esitän luvun lopussa kokoavat päätelmäni perussuomalaisten representoimisesta aineistossani.

Perussuomalaisten henkilöinti. Perussuomalaisten puolueen henkilöiminen puheenjohtaja Timo Soiniin on yksi ydinaineistossani selkeimmin toistuvista tavoista representoida

perussuomalaisten puoluetta. Uutisoinnissa puolue voi samaistua Soinin henkilöön ja hänen toimintaansa ja näkemyksiinsä. Soinin medianäkyvyyden vuoksi perussuomalaisten samaistaminen aineistossani Soinin henkilöön ei olekaan odottamatonta, joskin uutena ja populistiseksi luokiteltuna puolueena perussuomalaisten puheenjohtajaan henkilöimisen voi olettaa myös olevan näkyvämpi piirre kuin muiden puolueiden kohdalla.

Arvioivien näkemysten esittäminen poliittisesta puolueesta ja puolueen puheenjohtajan asemasta voi myös pitää odotettavana kommentoivissa lehtiteksteissä. Ydinaineistoni perusteella puolueen suora henkilöiminen on uutisdiskurssissa epätyypillisempää, joskin aineistoni lehtien taustoittavissa uutisissa tai taustaselvityksissä perussuomalaisten representoiminen Timo Soinin puolueeksi voi olla hyvinkin hallitseva esitystapa ja Soinin vahvaan asemaan ja sen mahdollisiin vaikutuksiin puolueelle voidaan myös ottaa kantaa sekä toimittajien että haastateltavien äänellä. Lähtökohtaisesti neutraaleissa uutisteksteissä arvioivien väitteiden esittämistä voi pitää odotuksenvastaisena: niin sanotuissa prototyyppisissä uutisissa puolueen henkilöiminen onkin aineistossani implisiittisempää.

Puheenjohtajan näkyvän roolin perussuomalaisia koskevassa uutisoinnissa voi ajatella itsessään henkilöivän puoluetta Soiniin. Ydinaineistoni teksteissä Soini toimii puolueensa keskeisenä edustajana ja äänen esille tuojana ja esiintyy usein uutis- ja haastattelulähteenä. Syntaktisella tasolla Timo Soini toimii lauseiden toiminnallisena subjektina useimmin transitiivi- ja intransitiivilauseissa, joiden toimintaa kuvataan kommunikaatioverbein tai mentaalisiin verbein, tavallisesti kyseessä ollessa referoinnin johtoilmaus. Soini esiintyy aineistossani aktiivisena toimijana, auktoriteetin asemassa, joka kommentoi puolueensa toimintaa.

Soinin näkyvyyttä lisää myös hänen nostamisensa otsikoihin. Uutisotsikoissa on tavallista tuoda esille tapahtumien keskeiset toimijat, mutta tapahtumien henkilöimisen ihmisiin, kasvojen antamisen uutiselle, myös lisää median uutiskriteerien mukaan uutisen kiinnostavuutta. Poliitiikan journalismin kannalta tällaiset näkökulmavalinnat korostavat yksilöitä puolueiden ja muiden kollektiivisten toimijoiden kustannuksella. Uutisten otsikoinneissa ja taustoittavissa uutisissa puolueen toiminta voidaankin esittää Timo Soinin toimintana. Konkreettista toimintaa kuvaavilla verbeillä aineistoni taustoittavissa uutisissa puolueen menestys voidaan esittää Soinin aikaansaamaksi ja puolue itsessään Soinin luomukseksi. Samoin puheenjohtajan kautta voidaan henkilöidä puolueen toimintaa tai jopa personifioida puoluetta taustoittavissa uutisissa. Puolueen tekemät päätökset tai esimerkiksi puolueen kannatus voidaan myös henkilöidä puheenjohtajaan substantiivilausekkeilla (*Soinin*

päätös, Soinin imu). Suorimmin Soinin asemaa kommentoidaan taustoittavissa uutisissa, esimerkiksi esittämällä kopulalauseissa Soinin olevan yhtä kuin puolue.

Perussuomalaisia voidaan henkilöidä Timo Soiniin myös implisiittisillä keinoilla, kuten possessiivisuutta ilmaisevilla nimityksillä ja rakenteilla. Perussuomalaisten henkilöiminen puheenjohtaja Timo Soiniin näkyy esimerkiksi nimeävissä lausekkeissa, joilla viitataan puolueeseen tai ryhmiin puolueen sisältä. Yleisin tällainen genetiivimuotoinen erisnimi *Timo Soinin* tai *Soinin* toimii perussuomalaisiin viittaavan lausekkeen edussanan määritteenä – substantiivin genetiivimääritteen ilmaisee kuuluvuutta tai omistajuutta. Yleisimpien edussanojen *puolue* ja *ryhmä* lisäksi genetiivimäärite *Soinin* toimii määritteenä edussanoille, joilla viitataan vaihtelevasti perussuomalaisten puolueeseen, eduskuntaryhmään tai rajatumpaan tarkoitteeseen puolueen sisältä ja herätetään erilaisia konnotatiivisia merkityksiä, esimerkiksi puolueen yhtenäisyydestä ja järjestäytyneisyydestä (*Soinin joukko, Soinin joukkio*). Tällaisten nimitysten käytön voi nähdä myös motivoituvan yksinkertaisesti tarpeesta saada leksikaalista vaihtelua teksteihin, jossa viitataan perussuomalaisiin useasti. Huomattavaa on, että tällaiset nimitykset valikoituvat usein tekstien otsikoihin. Syynä tähän voi olla median uutiskriteerit ohjaavat nostamaan henkilöitä keskeisinä toimijoina esille tai yksinkertaisesti perussuomalaisten puolueen virallisen nimen pituus, joka soveltuu huonosti ytimekkäiksi muotoiltaviin uutisotsikoihin.

Perussuomalaisten henkilöiminen puheenjohtaja Timo Soiniin on voimakkainta aineistoni taustoittavissa uutisissa. Aineistoni taustoittavien uutistekstien kieli lähentyikin paikoin kanta-aottavia tekstejä tai uutisanalyysin vapaampaa tekstilajia. Aineistoni perusteella implisiittisemmät tavat, erityisesti possessiivisuutta tai kuuluvuutta ilmaisevat nimitykset, ovat levinneet myös uutisdiskurssiin. Sitä, onko perussuomalaisten puolueen henkilöiminen puheenjohtajaansa yleisempää tai voimakkaampaa kuin muiden puolueiden kohdalla, ei voi kuitenkaan aineistoni perusteella todeta – muiden puolueiden representaatiotapojen vertailu tarjoaisikin mahdollisuuksia lisätutkimukselle.

Perussuomalaisiin rajoittuva henkilöinnin keino aineistossani on puolueeseen tai osaan puolueesta viittaavat erisnimistä johdetut nimitykset, kuten puoluetta puheenjohtaja Timo Soiniin henkilöivä *soinilaiset*, joskin tällaisilla nimityksillä on juuret myös aikaisemmassa politiikan historian perinteessä. Nimitys esiintyy pääasiassa taustoittavissa uutisteksteissä ja kommentoivissa teksteissä. Aineistoni perusteella *soinilaiset*-nimitykselle viitataan useimmin koko perussuomalaisten puolueeseen, ja soinilaiset vaikuttaa olevan perussuomalaisten kutsumanimenä jossain määrin vakiintunut. Puoluetta henkilöivän funktion lisäksi nimitys rakentaa assosiaatiota muihin johtohahmon mukaan nimettyihin poliittisiin ryhmittymiin ja

liikkeisiin, erityisesti perussuomalaisten edeltäjänä pidettyyn Suomen maaseudun puolueeseen, jonka kannattaja kutsuttiin vennamolaisiksi puolueen puheenjohtaja Veikko Vennamon mukaan. Toisaalta nimityksellä voidaan viitata myös puolueen sisäiseen ryhmään, joka muutamissa teksteissä ymmärretään puolueen valtavirraksi – tällöin soinilaisten ryhmä vertautuu usein puolueen maahanmuuttokriittiseen ryhmään. Tässä yhteydessä soinilaisten keskeisenä yhdistävänä piirteenä vaikuttaa olevan samanlaisten poliittisten, esimerkiksi populististen, teemojen ajaminen kuin Timo Soini, erotuksena maahanmuuttopoliittisista teemoista.

Perussuomalaisten maahanmuuttokriittisyys. Toinen tässä tutkielmassa tarkastelemani perussuomalaisten toistuva representaatiotapa on niin sanotun maahanmuuttokriittisyyden – kriittisen tai kielteisen asennoitumisen maahanmuuttoa kohtaan – liittäminen perussuomalaisten puolueeseen. Uutisteksteissä on havaittavissa eroja siinä, liitetäänkö maahanmuuttokriittisyys koko puolueen ominaisuudeksi tai erotetaan tämän ominaisuuden perusteella puolueesta tietty ryhmittymä.

Maahanmuuttokriittisyys voidaan nostaa genetiivimääritteellä perussuomalaisten ominaisuudeksi tai se voidaan esittää perussuomalaisia yhdistävänä tekijänä, joskin aineistoni perusteella koko puolueen esittäminen maahanmuuttokriittiseksi on harvinaisempaa. Selvästi yleisempää oli erottaa maahanmuuttokriittisyyden perusteella puolueen sisäinen ryhmä. Aineistoni perusteella maahanmuuttokannat vaikuttaisivat olevan yksi tapa erotella ja kategorisoida perussuomalaisten edustajia. Välillisesti maahanmuuttokantojen kautta voidaan ilmentää tietynlaista moninaisuutta puolueen sisällä: maahanmuutto on profiloiva tekijä vain osalle puolueen edustajista.

Aineistossani maahanmuuttokriittisyys liitetään perussuomalaisiin useimmin yksittäisen kansanedustajan kautta. Maahanmuuttokritiikki voidaan yhdistää tiettyyn puolueen edustajaan esimerkiksi genetiivimääritteen avulla (*Halla-ahon kärjekäs maahanmuuttokritiikki*), mutta puolueen edustaja voidaan kategorisoida nimityksellä *maahanmuuttokriitikko* suoraan *olla-*verbillä kopulalauseessa tai esimerkiksi hyödyntämällä verbin *tuntea* passiivin partisiippimuotoa subjektia määrittelevässä lausekkeessa, kuten *maahanmuuttokriittikkona tunnettu*. Maahanmuuttokriittiseksi luonnehdinta voidaan liittää paitsi puolueen ehdokkaita ja kansanedustajia, myös heidän näkemyksiinsä ja toimintaansa, esimerkiksi adjektiivimääritteillä. Aineistossani maahanmuuttokriittiset näkemykset esitetään usein välineenä, jolla saadaan jotakin, esimerkiksi huomiota tai kannatusta. Saavutettua huomiota ei kuitenkaan esitetä yksinomaan positiivisessa valossa. Perussuomalaisten edustajista

maahanmuuttokriittisyys liitettiin selkeästi useimmin Jussi Halla-ahoon. Halla-aho paitsi esitetään maahanmuuttokriittikkona myös toistuvasti representoidaan maahanmuuttokriittisen liikkeen johtohahmoksi, esimerkiksi luonnehtivilla substantiivilausekkeilla, kuten *johtohahmo* tai *pääideologi*.

Sen lisäksi, että *maahanmuuttokriitikko*-nimitystä käytetään aineistossani luonnehdittaessa yksittäisiä puolueen jäseniä, maahanmuuttokriittisyys voidaan yhdistää myös puolueen kannattajakuntaan, esimerkiksi ilmaisemalla maahanmuuttokriittisten ryhmien jäsenten voivan kannattaa perussuomalaisia tai esittämällä maahanmuuttokriittisyyden yhdistävän puolueen kannattajakuntaa. Maahanmuuttokysymysten voidaan myös eri tavoin esittää profiloivan laajempaa joukkoa perussuomalaisten edustajia. Yleistä on nimetä puolueesta osa maahanmuuttokriittisyyteen viittaavalla nimityksellä: puolueen maahanmuuttokriittiseen ryhmään voidaan viitata esimerkiksi *maahanmuuttokriitikoina* tai puolueen *maahanmuuttokriittisenä siipenä*. Uutisteksteissä, joissa erotetaan perussuomalaisten puolueesta maahanmuuttokriittinen osa, on toistuvaa rakentaa vastakkainasettelua tämän osan ja muun puolueen välille. Maahanmuuttokriittistä puolueen osaa nimeävistä lausekkeista *maahanmuuttokriittinen siipi* esiintyy toistuvasti, usein tekstikontekstissa, jossa uutisessa referoidun ulkopuolinen lähteen esitetään kritisoivan tarkoitteen viitekohdetta, esimerkiksi yhdistämällä puolueen tämä osa ääriajatteluun. Puolueen maahanmuuttokriittiseen osaan liitetyt negatiiviset näkemykset ovat pääasiassa uutislähteiden esittämiä, mutta esimerkiksi nimitys *maahanmuuttokriittinen siipi* näyttäytyisi toimittajien käyttämänä terminä.

Pääasiassa *maahanmuuttokriittisyys* käsitteenä esiintyy toimittajan diskurssissa, ulkopuolisen lähteen käyttämänä nimitys esiintyy harvemmin. Odotettavasti lehtien kommentoivissa teksteissä perussuomalaisten maahanmuuttokriittisyyden käsittely on yleisempää. Näissäkin teksteissä perussuomalaisten maahanmuuttokriittisyys liitetään useimmin puolueen osaan tai siipeen, mutta maahanmuuttokriittisyys esitetään myös useammin koko puolueen ominaisuutena kuin uutisdiskurssissa. Termin *maahanmuuttokriittisyys* käyttöön suhtaudutaan myös kriittisemmin, esimerkiksi asettamalla nimitys lainausmerkkeihin tai tuomalla esille, että se on maahanmuuttokriitikoiden itsensä käyttämä nimitys, tai liittämällä termi rasismiin.

Voimakkaampaa luonnehdintaa *maahanmuuttovastaisuus* tai siitä johdettuja sanoja käytetään perussuomalaisten yhteydessä harvemmin kuin maahanmuuttokriittisyyteen viittaavia sanavalintoja. Kuten maahanmuuttokriittisyys, maahanmuuttovastaisuus tulee usein esille adjektiivimääritteenä luonnehdittaessa yksittäisten henkilöiden näkemyksiä.

Maahanmuuttovastaisuus luonnehdintana liitetään puolueeseen tai sen edustajiin pääasiassa uutisteksteissä referoitujen äänien kautta – haastateltavien ja uutislähteiden äänellä – luonnehdinnan kohdistuessa useimmin puolueen yksittäiseen edustajaan tai tiettyyn ryhmään puolueen sisällä. Lähteen maahanmuuttovastaiseksi luonnehdinta kehystetään esimerkiksi johtoilmauksella syytökseksi tai väitteeksi, minkä voi ajatella ilmentävän toimittajan ottavan etäisyyttä ilmauksen käyttöön.

Nimeävien ja luokittelevien nominien lisäksi maahanmuuttovastaisuus voidaan liittää puolueeseen myös verbillä *vastustaa*, joka saa täydennyksekseen maahanmuuttoon viittaavan lekseemin, sekä myös infinitiivirakenteilla, esimerkiksi esittämällä perussuomalaisten retoriikan nojaavan *maahanmuuton vastustamiseen*. Silloin, kun toimittajan diskurssissa puolueen tai sen edustajien esitetään vastustavan maahanmuuttoa, objektina oleva maahanmuutto saa rajaavan määritteen – perussuomalaisten esitetään vastustavan vain tietynlaista maahanmuuttoa, esimerkiksi *holtitonta maahanmuuttoa*. Huomattavasti aineistoni teksteissä äärioikeistolaisiksi luokiteltujen liikkeiden voidaan esittää vastustavan maahanmuuttoa ilman, että tarkoite saa tarkentavia määritteitä. Samoin maahanmuuton vastustus tai maahanmuuttovastaisuus voidaan aineistoni uutisissa myös liittää ulkomaalaisiin oikeistopopulistisina pidettyihin puolueisiin huomattavasti suurempaan myös toimittajan äänellä.

Puolueen maahanmuuttokriittiseen ryhmään viitataan aineistossani myös henkilöivällä nimityksellä *halla-aholaiset*. Henkilöivät nimitykset *soinilaiset* ja *halla-aholaiset* esiintyvät aineistossani harvoin. Nimitystä käytetään adjektiivimääritteenä luonnehtimaan puolueen yksittäisiä edustajia, mutta *soinilaiset*- ja *halla-aholaiset*-nimityksiä käytetään kerran samassa taustoittavassa uutisessa identifioimaan ryhmiä puolueen sisältä. Nimitysten käytöllä ilmennetään puoluehajanaisuutta: *halla-aholaiset* näyttäytyvät puolueen oppositioryhmänä ja ryhmän ja puolueen Soiniin henkilöidyn valtavirran välille rakennetaan usein vastakkainasettelua aineistossani. Kommentoivissa teksteissä nimitys esiintyy yleisempänä, mutta uutisdiskurssissa nimitys ei ole kuitenkaan samalla tavalla vakiintunut ja sen käyttö vaikuttaa motivoituvan vuoden 2011 uutisissa pääasiassa uutislähteiden sanavalinnoista. Ryhmänä *halla-aholaiset* näyttäytyvät samatarkoituksena toimittajan diskurssissa esiintyvän puolueen maahanmuuttokriittisen siiven tarkoitteen kanssa. *Halla-aholainen* tai *maahanmuuttokriittinen siipi* näyttäytyykin molemmissa uutisissa jonain, josta perussuomalaisten tulisi erottautua, jotta se pystyisi toimimaan yhteistyössä muiden puolueiden kanssa.

Perussuomalaisten puolueen yhtenäisyys on myös yksi aineistoni uutisissa käsitellyistä aiheista. Perussuomalaisten puolueen yhtenäisyyden arviointia esiintyy aineistossani pääasiassa taustoittaviksi uutisiksi luokiteltavissa teksteissä. Epäyhtenäisyys liitetään perussuomalaisiin sekä toimittajien että haastateltavien äänellä, mutta puolueen esittäminen suoraan sisäisesti hajanaisena on kuitenkin harvinaista aineistossani.

Puolueesta esille nostetut sisäiset ryhmät voivat antaa puolueesta monipuolisen kuvan, mutta puolueen sisäisten ryhmittymien nimeäminen ja erittelyn voi itsessään nähdä rakentavan kuvaa poliittisesta puolueesta epäyhtenäisenä – tätä tulkintaa voidaan myös vahvistetaan luonnehtimalla perussuomalaisten puoluetta tai sen kannattajakuntaa hajanaiseksi tai heterogeeniseksi tai puolueen ryhmittymien välejä jännitteisiksi. Heterogeenisyys liitetään puolueeseen esimerkiksi luonnehtivien adjektiivimääritteiden avulla (*sekalainen, kirjava*). Affektiivista suhtautumista tai esimerkiksi etäisyyden ottamista ilmaisevilla kuvaannollisilla verbivalinnoilla (*lyödä kiilaa, tehdä rakoa*) ilmennetään taas puolueen sisäisten ryhmittymien jännitteisyyttä. Puolueen voidaan esittää hajanaisena myös kielenkäytön mikrotason ulkopuolella. Yksi aineistossani esiintyvä implisiittisempi tapa esittää puolueen hajanaisuutta on tuoda esille keskenään ristiriitaisia näkemyksiä puolueen sisältä. Tällaiset ristiriidat nousevat myös usein uutisten otsikoihin. Aineistoni puolueen hajanaisuus yhdistetään useimmin juuri puolueen maahanmuuttokriittiseen ryhmittymään.

Perussuomalaisten luokittelu protesti- ja populistipuolueeksi. Perussuomalaisten luokittelu ja liittäminen osaksi tiettyä aatesuuntaa on selvästi erottuva piirre ydinaineistossani. Tähän vaikuttaa todennäköisesti taustoittavien uutisten korkea osuus ydinaineistostani sekä tekstien aihepiirit – aineistoni taustoittavissa uutisissa eritellään muun muassa syitä perussuomalaisten kasvaneeseen kannatukseen, puolueen aatepohjaa ja tarkastellaan puoluetta laajemmin Euroopan poliittisessa kontekstissa. Aineistossani kategorisoivia yleisnimien esiintyy usein uutistekstien alussa, missä niiden avulla tuodaan tekstiin uusi tarkoite. Tyypillinen esiintymispaikka puoluetta kategorisoivalle yleisnimelle on myös uutisotsikoinnit sekä sanomalehtien lyhyet kinalojutut sekä uutistekstin tausta- tai infolaatikot.

Protestin käsite liitetään perussuomalaisten puolueeseen eri tavoin aineistossani, voimakkaimmin nimeämällä perussuomalaiset *protestipuolueeksi* tai *-liikkeeksi*. Aineistossani perussuomalaisten yhdistäminen protestipuolueen luokkaan on usein paljon epäsuorempaa: protestin käsite liitetään esimerkiksi puolueen kannattajakuntaan tai toimintaan. Aineistossani protesti liitetään usein perussuomalaisiin haastattelulähteiden suorassa tai epäsuorassa referoinnissa. Usein näissä tekstirakenteissa ilmaistaan eri tavoin protestin olevan syynä

perussuomalaisten äänestämiseen tai vaalivoittoon. Uutisteksteissä perussuomalaisen kannatuksen kanavoituva *protesti* voidaan esittää kansan tai äänestäjien toimintana tai syynä perussuomalaisten äänestämiseen. Huomattavasti myös perussuomalaisia äänestäneet ja puolueen omat edustajat luonnehtivat perussuomalaisten äänestämistä *protestiksi* haastattelukommenteissaan.

Protestin kuvataan metaforisesti *kanavoituvan* perussuomalaisiin, joskin vertauskuvan käyttö on yleisempää vertailuaineistoni kommentoivissa teksteissä. Vertailuaineistossani perussuomalaiset voidaan esittää *kanavaksi* esimerkiksi äänestäjien protestin, tyytymättömyyden tai pahoinvoinnin purkamiseen. Aineistossani subjekti-asemassa oleva *protesti* kuvataan useimmin perussuomalaisia tukevana tai muita puolueita uhkaavana voimana verbivalinnoilla – *protesti* esimerkiksi *kantaa* tai *nostaa* perussuomalaisia.

Protestin käsitteen lisäksi perussuomalaisten puolueeseen liitettiin vuoden 2011 uutisaineistossa toistuvasti myös populismi. Tätä voi pitää toisaalta odotettavana, sillä populismi määritellään keskeiseksi osaksi puolueen aatemaailmaa myös puolueen edustajien itsensä keskuudessa. Kuten protestin käsitteen kohdalla, populismi liitettiin perussuomalaisiin eri tavoin, muun muassa nimeämällä puolue uutisteksteissä *populistipuolueeksi*. Populismi liitetään aineistossani esimerkiksi puheenjohtaja Timo Soiniin nimikemääritteillä, kuten *populisti* tai *populistijohtaja*. Populismi liitetään aineistossani myös puolueen sisäisiin ryhmiin – tällöin populismiin yhdistetty ryhmä erottuu maahanmuuttokannoillaan profiloituneesta ryhmästä.

Pääsääntöisesti populismi yhdistetään perussuomalaisiin haastattelulähteiden tai lähdetekstien referoinnin kautta. Aineistossani populismi luonnehdinta liitetään puolueeseen läheisesti liittyviin tarkoituksiin, kuten toimintaan tai näkemyksiin viittaaviin nomineihin. Esimerkiksi perussuomalaisten *puheet* tai *vaalilupaukset* voidaan määritellä kopulalauseessa *populistisiksi* tai *populismiksi*. Aineistossani haastattelulähteet kuvaavat usein perussuomalaisten toimintaa *populistiseksi* tai *populismiksi* kritisoidessaan puoluetta – politiikan retoriikassa populistisuus näyttäytyykin syytöksenä, negatiivisena luonnehdintana.

Perussuomalaisten suora nimeäminen tai luonnehtiminen *protesti-* tai *populistipuolueeksi* on aineistossani harvinaista. Ydinaineistoni teksteissä *protesti-* tai *populistipuolue-*nimitykset esiintyvät, kun viitataan sekä perussuomalaisiin että protesti- ja populistipuolueiden kategoriaan ylipäättään. Näissä rakenteissa perussuomalaiset liitetään osaksi kaikkia protesti- ja populistipuolueita sekä näitä puolueiden luokkia arvioidaan. Aineistossani arviointi on usein negatiivista – esimerkiksi uutisteksteissä referoitujen

lähteiden äänillä voidaan esittää, ettei protestiliikkeille sovi hallitusvastuu tai ettei protestiliikkeiden tarvitse tarjota vaihtoehtoja vallitsevalle olotilalle

Populismiin lisäksi perussuomalaiset liitetään aineistossani oikeistopopulismiin aatesuuntaan. Teksteissä perussuomalaiset kategorisoidaan selvästi populistipuolueiden joukkoon ja osaksi laajempaa eurooppalaisten populistipuolueiden kannatuksen kasvun ilmiötä. Tätä ilmiötä voidaan myös arvioida kielteisesti esimerkiksi uhkaavuutta ilmentävillä nimityksillä, kuten *populistivyyry* tai *-aalto*. Representaatiotapa on toistuva teksteissä, joissa käsitellään ulkomaalaisten sanomalehtien reaktioita perussuomalaisten kasvaneeseen kannatukseen Suomessa. Ulkomaalaisten sanomalehtien referoidussa näkemyksissä perussuomalaiset voidaan esittää suuremmin populistisena ja oikeistopopulistisena puolueena ja esimerkiksi oikeistopopulismiin liittää negatiivisia luonnehdintoja. Toisaalta aineistoni teksteissä voidaan myös tuoda esille perussuomalaisten eroavaisuuksia muihin Euroopan populistipuolueisiin ja kyseenalaistaa puolueen populistiseksi luokittelu.

Perussuomalaisten representoiminen uutisdiskurssissa vuonna 2011. Diskurssien avulla jäsennetään tietoa tietyllä tapaa ja esitetään se tietyistä näkökulmista. Tässä tutkielmassa tarkastelemieni sanomalehtien uutisdiskurssissa esimerkiksi kuva perussuomalaisista poliittisena puolueena näyttäytyy todennäköisesti erilaisena kuin puolueen omassa kielenkäytössä. Aineistoni perusteella uutisdiskurssissa ja siihen tuoduilla äänillä merkityksellistetään esimerkiksi perussuomalaisten aatemaailmaan liitettyä populismia eri tavalla kuin perussuomalaisten omissa esityksissä.

Olen tässä tutkielmassa tarkastellut tiettyjen representaatiotapojen lingvistisen rakentumista uutisdiskurssissa: aineistoni lehtien suhtautumisesta perussuomalaisten puolueeseen ei näin ollen voida tehdä suoria päätelmiä aineistoni perusteella. Käsittelemiini representaatiotapoihin liittyvistä eroavaisuuksista on kuitenkin mahdollista tehdä joitakin havaintoja.

Perussuomalaisten käsittelyä suomalaisessa mediassa on tutkittu laajemmin esimerkiksi Eduskuntatutkimuksen keskuksen laatimassa tutkielmassa (Pernaa & Railo 2012), jossa tarkasteltiin vuoden 2011 eduskuntavaaleja edeltävää politiikan julkisuutta. Tutkimuksessa todettiin, että tiedotusvälineiden perussuomalaisiin kohdistama huomio oli voittopuolisesti kriittistä. Toisaalta tutkimuksen havainnot osoittivat myös, että perussuomalaisia arvosteltiin muuallakin kuin vain pääkaupunkiseudun mediassa. (Pernaa ym. 2012: 396–406.) Aineistoni tuntuu osaltaan tukevan tätä tutkimustulosta – esimerkiksi Satakunnan Kansan

kommentoivissa teksteissä perussuomalaisten poliittista linjaa saatettiin kritisoida ankarastikin.

Aineistoni sanomalehtiä selkeimmin erottava aihepiiri on perussuomalaisten maahanmuuttokriittisyyden käsittely. Helsingin Sanomissa maahanmuuttokriittisyys nousi selvästi useimmin uutisaiheeksi. Tämä on toisaalta odotettavaa – pääkaupunkiseudulla maahanmuuton ja maahanmuuttoasenteiden uutisaiheina voi olettaa koskettavan ja kiinnostavan lukijakuntaa. Aineistoni lehdistä Helsingin Sanomissa perussuomalaiset liitettiin useimmin maahanmuuttokriittisyyteen. Yleisesti aineistoni sanomalehdissä maahanmuuttokriittiset perussuomalaiset esitettiin ryhmänä, joka erottuu perussuomalaisten valtavirrasta. Puoluejohtaja Timo Soinin maahanmuuttokriittisyyttä ei aineistossani liitetty – sen sijaan Soinin esitettiin usein pitävän puolueen maahanmuuttokriittisen siiven kurissa tai ainakin häneen ladattiin tällaisia toiveita. Puolueena perussuomalaiset esitettiin harvoin maahanmuuttokriittisenä – huolimatta esimerkiksi siitä, että puolue on yhteisesti hyväksynyt maahanmuuttopoliittisen ohjelmansa.

Maahanmuuttokannoilla profiloitunutta perussuomalaisten ryhmittymää luonnehdittiin aineistossani myös selkeästi useammin maahanmuuttokriittiseksi kuin jyrkemmin maahanmuuttovastaiseksi. *Maahanmuuttokriittisyys* terminä vaikuttikin vuonna 2011 vakiintuvan uutisdiskurssiin kuvaamaan maahanmuuttoon varauksellisesti tai kielteisesti suhtautuvia asenteita. Aineistoni lehdistä Helsingin Sanomissa termin käyttöön suhtauduttiin kriittisimmin – vastaavasti perussuomalaisten luonnehtiminen maahanmuuttovastaisiksi olikin yleisintä Helsingin Sanomien sivuilla.

Vuoden 2011 eduskuntavaalien yhteydessä käyty määrittelykamppailu perussuomalaisten luonteesta havainnollisti, ettei ole yhdentekevää, millä sanoilla maailman ilmiöihin ja toimijoihin viitataan. Se, kuinka paljon esimerkiksi uutisdiskurssissa esiintyvät nimeävät lausekkeet vaikuttivat lopulta ihmisten mielikuvaan perussuomalaisten puolueesta, on kuitenkin selvitettävä muin kuin lingvistisen analyysin keinoin. Uutiset ovat osa jokapäiväistä tekstimaailmaamme, niitä paitsi luetaan, myös tuotetaan rutinoituneesti. Jyrki Kalliokoski (1996b: 91) on huomauttanut, että kielelliset valinnat ovat useammin tiedostamattomia kuin tietoisia, kuten myös näiden kielellisten ilmausten tulkinnat. Näin ollen uutistekstin ideologisiksi tulkittavien sanavalintojen esille nostamista ei pidä tulkita kritiikkinä toimittajien kielenkäyttöä vastaan. Kuten Kalliokoski (mp.) muistuttaa näiden ilmiöiden havaitseminen on kuitenkin hyödyllinen muistutus objektiivista kielenkäyttöä tai objektiivista uutisointia vaativille: täysin kirjoittajan arvoista ja kokemuspörristä vapaata objektiivista kielenkäyttöä ei ole olemassa.

Lähteet

- BERG, MAARIT 2003: *Syytöksiä ja epäilyksiä: Toimittajan ja poliitikon vuorovaikutuksesta televisiokeskustelussa*. SKST 918. Helsinki: SKS.
- BLOMQVIST, OUTI 1992: ”Äkkiä mustat olivat Valkealassa.” Pakolaiskirjoittelun lingvististä analyysia. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos.
- 1996: Mustien on määrä viipyä Valkealassa enintään kuukauden. Pakolaiset suomalaisissa sanomalehdissä. Teoksessa Jyrki Kalliokoski (toim.), *Kieli 9: Teksti ja ideologia. Kieli ja valta julkisessa kielenkäytössä*, s. 131–150. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- BRUUN, MIKKO – ILKKA KOSKIMIES – ILKKA TERVONEN 1986: *Uutisoppikirja*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- FAIRCLOUGH, NORMAN 1997 [1995]: *Miten media puhuu. [Media Discourse.]* Suomentanut Virpi Blom ja Kaarina Hazard. Tampere: Vastapaino.
- 2003: *Analysing discourse. Textual analysis for social research*. London: Routledge.
- HATAKKA, NIKO 2012: Perussuomalaisuuden kuva kolumni ja pääkirjoitusjulkisuudessa. Teoksessa Ville Pernaa ja Erkki Railo (toim.), *Jytty: Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*, s. 294–322. Turku: Kirja-Aurora.
- HEMÁNUS, PERTTI 1972: Sanomalehden pääkirjoituksen päämääristä ja keinoista. Monistesarja 10. Tampereen yliopiston tiedotustutkimuksen laitos.
- 1976: *Joukkotiedotus piilovaikuttajana*. Helsinki: Otava.
- 1990: *Journalistiikan perusteet: Johdatus tiedotusoppiin 2*. Helsinki: Yliopistopaino.
- HEIKKINEN, VESA 1999: *Ideologinen merkitys kriittisen tekstintutkimuksen teoriassa ja käytännössä*. SKST 728. Helsinki: SKS.
- HEIKKINEN, VESA – OUTI LEHTINEN – MIKKO LOUNELA 2005: Lappeenrantalaismies löi toista nenään baarissa: Uutisia ja uutisia. Teoksessa Vesa Heikkinen (toim.), *Tekstien arki: tutkimusmatkoja jokapäiväisiin merkityksiimme*, s. 231–258. Helsinki: Gaudeamus.
- Helsingin Sanomien mediakortti 2012. http://www2.hs.fi/ilmoitusliitteet/HS_mediatiedot2012/. 10.4.2012.
- HommaWiki 2015: Paja: Maahanmuuton FAQ. Maahanmuuttokriittinen. http://wiki.hommaforum.org/wiki/Paja:Maahanmuuton_FAQ#Maahanmuuttokriittinen. 12.4.2016.
- HUOVILA, TAPANI 2001: *Uutinen rakentaa kriittisesti*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

- HÄMÄLÄINEN, KIMMO 1995: Paikallinen uutinen: sitä kuusta kuuleminen. Teoksessa Seppo Kangaspunta (toim.), *Lähemmäs vielä. Paikallisjournalismin täyspakkaus*, s. 88–93. Tampere: Moniviestintä Oy.
- JOKINEN, ARJA – KIRSI JUHILA – EERO SUONINEN 1993: Diskursiivinen maailma. Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysin aakkoset*, 17–47. Tampere: Vastapaino.
- JOKINEN, ARJA – KIRSI JUHILA 1999: Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi liikkeessä*, s. 54–97. Tampere: Vastapaino.
- JSN = Julkisen sanan neuvosto 2011: Päätös 4592B-G/YLE+SL+TV/11. <http://www.jsn.fi/sisalto/4592b-g-yle-sl-tv-11>. 10.4.2012.
- KALLIOKOSKI, JYRKI 1996a: Johdanto. Teoksessa Jyrki Kalliokoski (toim.), *Kieli 9: Teksti ja ideologia. Kieli ja valta julkisessa kielenkäytössä*, s. 8–36. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- 1996b: Kieli, tunteet ja ideologia uutistekstissä. Teoksessa Jyrki Kalliokoski (toim.), *Kieli 9: Teksti ja ideologia. Kieli ja valta julkisessa kielenkäytössä*, s. 37–97. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- KARVONEN, LAURI 2009: Poliitiikan henkilöityminen. Teoksessa Sami Borg ja Heikki Paloheimo (toim.), *Vaalit yleisdemokratiassa: Eduskuntavaalitutkimus 2007*, s. 94–125. Tampere: Tampere University Press.
- Keskisuomalaisen mediakortti 2012. http://www.ksml.fi/liitearkisto/mediakortti_2012/. 10.4.2012.
- Kielitoimiston sanakirja 2004. Internet-versio, MOT Kielitoimiston sanakirja 2.0. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Kielikone Oy.
- KOENIG, THOMAS 2006: Compounding Mixed-Methods Problems in Frame Analysis through Comparative Research. – *Qualitative Research*, 6/2006, s. 61–76.
- MAASILTA, MARI 2012: Johdanto. Teoksessa Mari Maasilta (toim.), *Maahanmuutto, media ja eduskuntavaalit*, s. 7–22. Tampere: Tampere University Press.
- MAKKONEN-CRAIG, HENNA 2005: *Toimittajan läsnäolo sanomalehtitekstissä. Näkökulmia suomen kielen dialogisiin passiivilauseisiin*. SKST 1026. Helsinki: SKS.
- Mediaseuranta 2011: YLE Uutiset: "Halla-ahon erottaminen todennäköinen". 15.9.2011. <http://mediaseuranta.blogspot.fi/2011/09/yle-uutiset-halla-ahon-erottaminen.html>. 15.3.2016.
- MIETTINEN, JORMA 1984: Toimitustyö: journalistiksi suunnistautuvan oppikirja. Helsinki: Yliopistopaino.
- MIKKOLA, PIIA 2009: ”Näyttää siltä, että kerjäläisporukka on vaihtunut”. Tekstin äänet Helsingin Sanomien kerjäläisartikkeleissa – tarkastelunäkökulmina evidentialisuus ja johtoverbit. Pro gradu -tutkielma. Vaasan yliopiston nykysuomen ja kääntämisen laitos.

- NIEMI, MARI K. 2012: Timo Soini perussuomalaisen identiteetin isäntänä. Teoksessa Ville Pernaa ja Erkkä Railo (toim.), *Jytky: Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*, s. 324–349. Turku: Kirja-Aurora.
- NIEMINEN, HANNU & PANTTI, MERVI 2009: *Media markkinoilla – Johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen*. Helsinki: Loki-Kirjat.
- Nuiva vaalimanifesti 2011: Nuiva vaalimanifesti. www.vaalimanifesti.fi. 12.4.2016.
- PERNAA, VILLE & RAILO, ERKKA 2012: *Jytky: eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*. Turku: Kirja-Aurora.
- PERNAA, VILLE – NIKO HATAKKA – MARI K. NIEMI – VILLE PITKÄNEN – ERKKA RAILO – MATTI VÄLIMÄKI 2012: Median vaaliagenda ja jytky. Teoksessa Ville Pernaa ja Erkkä Railo (toim.), *Jytky: Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*, s. 396–410. Turku: Kirja-Aurora.
- Perussuomalaiset.fi 2016: Arvomaailmamme. <https://www.perussuomalaiset.fi/tietoa-meista/arvomaailmamme/>. 12.4.2016.
- Perussuomalaisten Hämeen piirin julkilausuma 2011: Median asenteellisuus pois politiikasta. <http://jam.pp.fi/blogi/115.htm>. 10.4.2015.
- PIETIKÄINEN, SARI 2000: *Discourse of Differentiation: Ethnic Representations in Newspaper Texts*. Jyväskylä studies in communication 12. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- PIETIKÄINEN, SARI & MÄNTYNEN, ANNE 2009: *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- RELANDER, JUKKA 1999: Taistolaisuuden psykohistoriaa. Teoksessa Sari Näre (toim.), *Tunteiden sosiologiaa II. Historiaa ja säätelyä*. s. 190–226. Helsinki: SKS.
- REUNANEN, ESA 1994: Poliittikkaa uutisessa ja vähän ulkopuolellakin. Analyysivälineitä tekstin agenttien suhteiden erittelemiseksi. *Tiedotustutkimus* 17/1994: 2, s. 121–124. <http://people.uta.fi/~esa.reunanen/politik.htm>. 6.8.2015.
- RUOSTETSAARI, ILKKA 2011: Populistiset piirteet vennamolais-soinilaisen puolueen ohjelmissa. Teoksessa Matti Wiberg (toim.), *Populismi: kriittinen arvio*, s. 94–146. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Satakunnan Kansan mediakortti 2012. <http://stream.almamedia.fi/ska/PDF/mediakortti2012.pdf>. 10.4.2012.
- SAUKKONEN, PAULI 2001: *Maailman hahmottaminen teksteinä. Tekstirakenteen ja tekstilajien teoriaa ja analyysia*. Helsinki: Yliopistopaino.
- SPECTOR, MALCOLM – JOHN I. KITSUSE 2009: *Constructing Social Problems*. 4., uudistettu p. New Brunswick: Transaction Publishers.
- SOINI, TIMO 2010: Populismi – politiikan moniottelija. Soinin plokki, 4.6.2010. <http://timosoini.fi/2010/06/page/2/>. 12.3.2016.

- SVT = Suomen virallinen tilasto 2011: Eduskuntavaalit. ISSN=1799-6252. Helsinki: Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/til/evaa/index.html>. 12.4.2012.
- TARKKA, JUKKA 1987: Linja syntyy, 1952–1961. Teoksessa Jukka Tarkka ja Allan Tiitta (toim.), *Itsenäinen Suomi: Seitsemän vuosikymmentä kansakunnan elämästä*, s. 199–299. Helsinki: Otava.
- TOIVONEN, TIMO 2011: Perussuomalaisten nousun taustoista. Teoksessa Matti Wiberg (toim.), *Populismi. Kriittinen arvio*, s. 82–93. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- TÖRRÖNEN, JUKKA 2010: Kuvaus, näkökulma, ääni: Representaatioiden analyysi empiirisessä sosiaalitutkimuksessa. Teoksessa Tarja Knuutila ja Aki Petteri Lehtinen (toim.), *Representaatio. Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi*, s. 276–304. Helsinki: Gaudeamus.
- VALTONEN, PÄIVI 2012: *Abiturientti uutistoimittajana: Tekstilajin taju ja uutisen tuottaminen äidinkielen tekstitaidon kokeessa*. Turku: Turun yliopisto.
- VALTONEN, SANNA 1998: Hyvä, paha media. Teoksessa Anu Kantola, Inka Moring ja Esa Väliverronen (toim.), *Media-analyysi: tekstistä tulkintaan*, s. 93–121. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- VAN DIJK, TEUN A. 1988: *News as Discourse*. New Jersey: Lawrence Associates, Inc., Publishers.
- VARIS, MARKKU 2004: Morfologista tyyliä, ideologista sisältöä. Teoksessa Markku Varis (toim.), *Lehtikieli tutkimuskohteena*, s. 7–22. Suomen ja saamen kielen ja logopedian laitoksen julkaisuja N:o 25. Oulu: Oulun yliopisto.
- VISK = HAKULINEN, AULI – MARIA VILKUNA – RIITTA KORHONEN – VESA KOIVISTO – TARJA-RIITTA HEINONEN – IRJA ALHO 2004: Iso suomen kielioppi. Helsinki: SKS. Verkkoversio. <http://scripta.kotus.fi/visk>. 10.5.2016.
- VOUTILAINEN, EERO 2012: Tyyli. Teoksessa Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä ja Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja*, s. 77–87. Helsinki: Gaudeamus.
- VÄLIMÄKI, MATTI 2012: Maahanmuutto: politiikan arka aihe. Teoksessa Ville Pernaa ja Erkki Railo (toim.), *Jytky: Eduskuntavaalien 2011 mediajulkisuus*, s. 264–292. Turku: Kirja-Aurora.
- VÄLIVERONEN, ESA 1998: Mediatekstistä tulkintaan. Teoksessa Anu Kantola, Inka Moring ja Esa Väliverronen (toim.), *Media-analyysi: tekstistä tulkintaan*, s. 13–39. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- WIBERG, MATTI 2011: Mitä populismi on? Teoksessa Matti Wiberg (toim.), *Populismi. Kriittinen arvio*, s. 11–21. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Liite 1

Ydinaineisto

Puolueen sisäiset ryhmät

- 1a.) Ex-demarit pitävät Timo Soinia punamullan panttivankina
Satakunnan Kansa: Kotimaa, Aluesivut, 22.3.2011.
- 1b.) Sekalainen joukko
Keskisuomalainen: Kotimaa, Helsinki, 19.12.2011.
- 1c.) Soinin seurakunta on sekalainen
Helsingin Sanomat: Kotimaa, 19.4.2011.

Puolueen kannatuksen syyt

- 2a.) Perussuomalaisten kannatus epävarmoissa kantimissa
Satakunnan Kansa: Kotimaa, Aluesivut, 16.2.2011.
- 2b.) Painotusta vasemmalle
Keskisuomalainen: Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 21.4.2011.
- 2c.) Protesti kantaa Soinin joukkoja
Helsingin Sanomat: Kotimaa, 17.2.2011.
- 3a.) Populisti Timo Soinista tuli uuden Suomen kasvot Euroopassa
Satakunnan Kansa: Kotimaa, Aluesivut, 27.3.2011.
- 3b.) Perussuomalaiset ratsastaa muiden puolueiden ”virheillä”
Keskisuomalainen: Kotimaa, 4.1.2011.
- 3c.) "Ei kansa väärin äänestä"
Helsingin Sanomat: Kotimaa, 26.1.2011.

Perussuomalaisten arvot ja poliittinen linja

- 4a.) Persujen hallituskelpoisuus jakaa tutkijoiden näkemykset
Satakunnan Kansa: Kotimaa, 16.4.2011.
- 4b.) Perussuomalaisten luotava nyt linjansa
Keskisuomalainen: Kotimaa, Helsinki, 19.4.2011.
- 4c.) Arvot pirstovat suurpuolueita
Helsingin Sanomat: Kotimaa, 12.4.2011.

Puolueen kannatuksen syyt

- 5a.) Vaaliputki pitää Soinin hiilloksen hehkuvana
Satakunnan Kansa: Alue, 14.5.2011.

5b.) Kieltäymys Audin takapenkistä tuo perussuomalaisille nostetta
Keskisuomalainen: Kotimaa, 18.5.2011.

5c.) Soini kiistää maahanmuuton merkityksen vaalivoitolle
Helsingin Sanomat: Kotimaa, 19.5.2011.

Perussuomalaisten EU-kannat hallitusesteenä

6a.) Eläkeikä ja EU:n kriisirahastot vaalien kynnykskysymykset
Satakunnan Kansa: Kotimaa, Aluesivut, 28.3.2011.

6b.) Teija Tiilikainen varoittaa seurauksista
Keskisuomalainen: Kotimaa, Kuopio, 5.5.2011.

6c.) Sinipuna on hallituksen runko
Helsingin Sanomat: Kotimaa, 12.5.2011.

Portugalin tukipaketti

7a.) SDP linjaa Portugali-apua Soinia jyrkemmin
Satakunnan Kansa: Uutiset, Utissivut, 1.5.2011.

7b.) Europäätökset saatetaan kytkeä hallitusohjelmaan
Keskisuomalainen: Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 21.4.2011.

7c.) Soini pehmensi Portugali-kantaansa
Helsingin Sanomat: Kotimaa, 1.5.2011.

8a.) Perussuomalaiset ovat taas Portugali-tukia vastaan
Satakunnan Kansa: Kotimaa, Aluesivut, 3.5.2011.

8b.) Tiukasti tukipakettia vastaan
Keskisuomalainen: Kotimaa, 3.5.2011.

8c.) Soini sanoo EU:lle kolme kertaa ei
Helsingin Sanomat: Kotimaa, HALLITUSNEUVOTTELUT, 3.5.2011.

9a.) Portugalin kriisipaketin vastustus perustellaan vaikka Aasiaan asti
Satakunnan Kansa: Kotimaa, Aluesivut, 8.5.2011.

9b.) Uhkauksissa mittavat perustelut
Keskisuomalainen: Kotimaa, 8.5.2011.

9c.) Perussuomalaisten ei-linja jatkuu
Helsingin Sanomat: Kotimaa, 8.5.2011.

10a.) Demareiden tiukat ehdot viivästyttävät kriisipakettia
Satakunnan Kansa: Kotimaa, Aluesivut, 11.5.2011.

10b.) EU-ratkaisu täysin avoin
Keskisuomalainen: Kotimaa, 11.5.2011.

10c.) Perussuomalaisilta edelleen ehdoton ei
Helsingin Sanomat: Kotimaa, EUROKRIISI, 11.5.2011.

Uusi eduskunta järjestäytyy

11a.) Parlamentin putoajat aloittivat jo pöytiensä tyhjentämisen
Satakunnan Kansa: Kotimaa, Aluesivut, 19.4.2011.

11b.) Perussuomalaiset pääsivät eturiviin
Keskisuomalainen: Kotimaa, 10.5.2011.

11c.) Perussuomalaiset tunkeutuivat eduskunnan eturiviin
Helsingin Sanomat: Kotimaa, 5.5.2011.

Perussuomalaisten valiokunnat

12a.) Perussuomalaiset nappasi ohjaksia turvallisuuspolitiikassa
Satakunnan Kansa: Kotimaa, Aluesivut, 27.4.2011.

12b.) Perussuomalaisille tukeva ote ulko- ja puolustusasioihin
Keskisuomalainen: Kotimaa, Helsinki, 27.4.2011.

12c.) Perussuomalaiset saivat haluamansa
Helsingin Sanomat: Kotimaa, EDUSKUNTA JÄRJESTÄYTYY, 27.4.2011.

Tampereen puoluekokous

13a.) Perussuomalaiset haluaa isoksi kuntapuolueeksi
Satakunnan Kansa: Kotimaa, Aluesivut, 19.6.2011.

13b.) Perussuomalaiset odottaa suurvoittoa kuntavaaleista
Keskisuomalainen: Kotimaa, Tampere, 19.6.2011.

13c.) Ylistetty Soini jatkaa puolueensa johdossa
Helsingin Sanomat: Kotimaa, 19.6.2011.

Kuntauudistuksen ja EU-tuen kritisointi

14a.) Perussuomalaiset hyökkää EU:n ja kuntauudistuksen kimppuun
Satakunnan Kansa: Uutiset, Uutissivut, 31.8.2011.

14b.) Kuntauudistus ja tuki eurolle odotetusti opposition hampaissa
Keskisuomalainen: Kotimaa, Helsinki, 9.9.2011.

14c.) Talous innosti vain vaisuun väittelyyn
Helsingin Sanomat: Kotimaa, 9.9.2011.

Liite 2

Arkistohaut

5 Perussuomalaisten henkilöiminen Timo Soiniin

5.2 Edussanan genetiivimääräte Soinin ja muut possessiivisuutta ilmaisevat rakenteet

Timo Soinin puolue

Hakusanat: ”Soinin puolue*”

Arkistoaineisto:

SK: Bildt huolissaan Suomen vaalituloksesta. Alue, 19.4.2011.
KSML: Nyt on valtaa jaossa. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT 2011, 13.3.2011.
KSML: Media auttoi perussuomalaiset jyttyyn. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT 2011, 13.12.2011.
HS: Protesti kantaa Soinin joukkoja. Kotimaa, 17.2.2011.
HS: Rkp valmiina kaikkiin hallitusvaihtoehtoihin. Kotimaa, 18.2.2011.
HS: Näin puheenjohtajat pärjäsivät viimeisessä väittelyssä. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 15.4.2011.
HS: Rkp valmistautuu hallitusneuvotteluihin. Kotimaa, VAALIT 2011, 20.4.2011.
HS: Kolmen suuren hallitus edelleen vahvoilla. Kotimaa, 10.5.2011.
HS: Soini kiistää maahanmuuton merkityksen vaalivoitolle. Kotimaa, 19.5.2011.

Vertailuaineisto:

SK: Porvarihallitus onnistunut kohtuullisesti. Pääkirjoitukset, 13.2.2011.
SK: Opositio taistelee keskenään. Pääkirjoitukset, 19.7.2011.
KSML: SDP pelkää sivuroolia hallituksessa. Pääkirjoitussivu, 14.5.2011.
KSML: Puoluejohtajien tähti kirkastuu ja sammuu äkkiä. Pääkirjoitussivu, 9.6.2011.
HS: Sutkaukset ja heitot eivät riitä. Pääkirjoitukset, 16.2.2011.
HS: Populismi lupaa järjestystä epäjärjestykseen. Pääkirjoitukset 24.2.2011.
HS: Kuinka suureksi Soinin puolue vielä kasvaakaan? Pääkirjoitukset, 4.4.2011.
HS: Jyrki Kataisen kokoomus on vaalien alla varpaillaan. Pääkirjoitukset, 11.4.2011.
HS: Yhden miehen show. Sunnuntai, 17.4.2011.
HS: Kiviniemen hallituspohja ei voi jatkaa. Kotimaa, Uutisanalyysi, 18.4.2011.
HS: Mitä oikein tapahtui? Sunnuntai, 23.4.2011;
HS: Monenlaisia vaalivoittajia. Pääkirjoitukset, 15.6.2011.
HS: Suomen demokratia on tervehtymässä. Pääkirjoitukset, 29.6.2011.
HS: Sekaisin EU:sta. Sunnuntai, 9.10.2011.
HS: Soinin puolueen suosio heikkenee. Pääkirjoitukset, 16.12.2011.

Genetiivimääräte Soinin perussuomalaisiin viittaavissa lausekkeissa

Hakusanat: ”Soinin puolue*”; ”Soinin ryhmä”; ”Soinin jou*”; Soinin soti*”

Arkistoaineisto:

SK: Vaaliputki pitää Soinin hiilloksen hehkuvana. Alue, 14.5.2011.
HS: Timo Soinin ryhmässä on 30 edustajaa. Kotimaa, 7.2.2011.
HS: Protesti kantaa Soinin joukkoja. Kotimaa, 17.2.2011.
HS: Soinin joukkue jäi kokeneempien tallomaksi. Kotimaa, 25.5.2011.
HS: Timo Soini kiistää vastuun- pakoilun hallitusratkaisussa. Kotimaa, 12.6.2011.

Vertailuaineisto:

SK: Unelmasta sekalaisten seurakunta. Pääkirjoitus, 13.5.2011.
KSML: Yhtä aikaa vasemmalla, keskellä ja oikealla. Pääkirjoitussivu, 19.4.2011.
HS: Ei tullut hintalappuja. Kotimaa, Näkökulma, 26.2.2011.
HS: Katainen saa vasemmistokonservatiivisen hallituksen. Kotimaa, Uutisanalyysi, 20.4.2011.

HS: Soini valitsi opposition, hallitukseen viisi puoluetta. Pääkirjoitukset, 13.5.2011.
 HS: Paraatiodio ei aukea saranapuolelta. Pääkirjoitukset, 14.5.2011.
 HS: Poliitiikan poikkeustila jatkuu. Sunnuntai, 15.5.2011.
 HS: Soinin porukasta ei olisi ollut hallitukseen. Pääkirjoitukset, 2.6.2011.
 HS: Vastuunkantoa ja meuhkaamista. Pääkirjoitukset, 8.9.2011.
 HS: Perussuomalaisen peiliin katsoo Suomen kansa. Pääkirjoitukset 12.9.2011.
 HS: Jotkut perussuomalaiset satuttavat ja loukkaavat. Pääkirjoitukset, 4.10.2011.
 HS: Vain lääkkeeksi. Ihmiset, 23.11.2011.

5.3 Soinilaiset

Soinilaiset ja soinilaisuus

Hakusanat: soinilai*; perussuomalai*AND soinilai*

Arkistoaineisto:

SK: Oiva Kaltiokumpu jättää politiikan. Alue, 19.4.2011.
 SK: Smp pääsi vallan makuun. Uutiset, Uutissivut, 18.5.2011.
 KSML: Persut onnistuivat ehdokasasettelussa. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 19.4.2011.
 KSML: Keskusta vaatii lisää tietoa. Kotimaa, HALLITUSNEUVOTTELUT, 3.6.2011.
 KSML: Marke Tuominen ei odota lähtöä Helsinkiin. Kotimaa, 29.7.2011.
 KSML: Lipponen kritisoi soinilaisia vaalityönsä alkumetreillä. Kotimaa 19.9.2011.
 HS: Seinät kaatuvat perussuomalaisten tieltä. Kotimaa, POLITIIKAN KULMAPÖYTÄ, 5.3.2011.
 HS: Soinin seurakunta on sekalainen. Kotimaa, VAALIT 2011, 19.4.2011.
 HS: Finglish tuli harjakaisiin. Työelämä, TALOUSIHMEITÄ, 15.5.2011.

Vertailuaineisto:

SK: Tyyni kyntäjä. Sunnuntai, 23.1.2011.
 SK: Vaa`ankielenä liki puolet äänestäjistä. Pääkirjoitus, 31.1.2011.
 SK: Porvarihallitus onnistunut kohtuullisesti. Pääkirjoitus, 13.2.2011.
 SK: Soini halusi ja joutuu tosi puntariin. Pääkirjoitus, 18.2.2011.
 SK: Suomi on kuitenkin toimiva käyttöliittymä. Alue, 20.2.2011.
 SK: Sisäpiirin kokoontumisajat. Alue, 1.3.2011.
 SK: Populismilla ei hallituskumppaneita saa. Pääkirjoitus, 23.3.2011.
 SK: Puoluepomot joutuvat puntariin. Pääkirjoitus, 31.3.2011.
 SK: Jokainen ääni on nyt tärkeä. Pääkirjoitus, 6.4.2011.
 SK: Odotettu hätälainapyyntö. Pääkirjoitus, 8.4.2011.
 SK: Portugalin miljardituesta tuli vaalien arvaamaton jokeri. Pääkirjoitus, 8.4.2011.
 SK: Soinin hallitussuoma on punamullassa. Alue, 14.4.2011.
 SK: Ahvenjärvi keskustan painajainen, neljää istuvaa uhkaa laulukkuoro. Alue, 16.4.2011.
 SK: Hämmmentävä vaaligallup Satakunnasta. Pääkirjoitus, 16.4.2011.
 SK: Vaaliyökköstä jännitettävä iltaan asti. Pääkirjoitus, 17.4.2011.
 SK: Hallituspolitiikalle tuomio. Pääkirjoitus, 18.4.2011.
 SK: Unohdetun kansan riemumarssi. Alue, 18.4.2011.
 SK: Vallankumouksesta selviää keskustelemalla. Pääkirjoitus, 23.4.2011.
 SK: Vaalikyntäjä. Sunnuntai, 23.4.2011.
 SK: Euroopan unioni. Virta, 13.5.2011.
 SK: Sittenkin yhteistä tahtoa. Uutispremi, 1.6.2011.
 SK: Näpit irti ay-liikkeestä, puolueet. Pääkirjoitus, 4.10.2011.
 SK: Vasemmisto vahvoilla Metallin. Pääkirjoitus, 12.10.2011.
 KSML: Olemmeko nyt vaalien jälkeen kiinni perusasioissa? Tänään, 22.4.2011.
 KSML: Entäs nyt Suomen keskusta! Pääkirjoitussivu, 28.4.2011.
 KSML: Yhteistyötä vai blokkipolitiikkaa? Pääkirjoitussivu, 15.7.2011.
 HS: Mitä Soini haluaa? Sunnuntai, 13.2.2011.
 HS: Yhden miehen show. Sunnuntai, 17.4.2011.
 HS: Soinista tuli henkinen johtaja. Kotimaa, Uutisanalyysi, 13.5.2011.
 HS: Poliitiikan poikkeustila jatkuu. Sunnuntai, 15.5.2011.

6 Perussuomalaisten maahanmuuttokriittisyys

Perussuomalaiset maahanmuuttokriittisinä

Hakusanat: perussuomalai* AND maahanmuuttokri*

Arkistoaineisto:

SK: Ahvenanmaa. Kotimaa, Aluesivut, 19.4.2011.
KSML: Perussuomalaiset ammattikoululaisten suosikkipuolue. Kotimaa, 14.4.2011.
KSML: Perussuomalaisten nousu huolestuttaa. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT 2011, 20.4.2011.
KSML: Halla-ahon rikosjutun käsittely jatkuu. Kotimaa, 11.5.2011.
KSML: Halla-aho ei vetäydy. Kotimaa, 31.7.2011.
KSML: Erottaminen ei saa kannatusta. Kotimaa, 2.8.2011.
KSML: Kirjava joukko. Ulkomaat, 25.11.2011.
KSML: Populistien erot selvisivät. Ulkomaat, FACEBOOK-TUTKIMUS, 25.11.2011.
KSML: Sekalainen joukko. Kotimaa, PERUSSUOMALAISET 19.12.2011.
KSML: James Hirvisaarelle tuomio kiihotuksesta kansaryhmää vastaan. Kotimaa, 13.12.2011.
HS: Maakuntien nousevat tähdet. Kotimaa, 17.2.2011.
HS: Turussa odotetaan mullistusta. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIEN VAALIPIIRIT, 29.3.2011.
HS: Maahanmuuttokriitikot järjestivät "rahapommin". Kotimaa, POIMINTA, 5.4.2011.
HS: Maahanmuutto- kriitikoille vaalivoitto. Kotimaa, VAALIT 2011, 18.4.2011.
HS: Perussuomalaiset jyräsivät Kymessä. Kotimaa, VAALIT 2011, 18.4.2011.
HS: Halla-aho juhli Helsingin ennakköänissä. Kotimaa, 18.4.2011.
HS: Yhden ilo oli toisen maailmanloppu. Kotimaa, VAALIT 2011, 19.4.2011.
HS: Soinin seurakunta on sekalainen. Kotimaa, VAALIT 2011, 19.4.2011.
HS: Eduskunnan nuorin vastustaa holtitonta maahanmuuttoa. Kotimaa, VAALIT 2011, 19.4.2011.
HS: Halla-aho ei selitä tekstejään. Kotimaa, VAALIT 2011, 21.4.2011.
HS: "Tervetuloa keskustelemaan". Kotimaa, VAALIT 2011, 22.4.2011.
HS: Suomalaiset eivät luota EU:n demokraattisuuteen. Kotimaa, HS-GALLUP, 10.5.2011.
HS: Suuttunut Jani Toivola keskusteli Hakkaraisen kanssa. Kotimaa, LYHYESTI, 25.5.2011.
HS: Perussuomalaiset saivat uuden varapuheenjohtajan Lapista. Kotimaa, 19.6.2011.
HS: Poliitikot: Vihapuhe perussuomalaisten syy. Ulkomaat, NORJAN JOUKKOMURHA, 29.7.2011.
HS: Kokoomuksen Tujunen ihmettelee Jungnerin syrjäyttämispuheita. Kotimaa, 31.7.2011.
HS: Tuomioja ja Stubb ruotivat perussuomalaisia. Kotimaa, 23.8.2011.
HS: Lipponen: Perussuomalaiset halveksii demokratiaa. Kotimaa, 19.9.2011.
HS: Ehdokkuus panee puolueen ruotuun. Kotimaa, 25.9.2011.
HS: Soinin sanoma puree britteihin. Kotimaa, 4.10.2011.
HS: Jussi Halla-aho vaikuttui Etiopiassa. Kotimaa, 1.12.2011.

Vertailuaineisto:

SK: Vihreä osto- ja myyntiliike. Kotimaa, Puheenaihe, 19.2.2011.
SK: Rasismin juuret juontuvat kaukaa. Kulttuuri, 16.7.2011.
SK: Usko, toivo ja rakkaus. Virta, 29.7.2011.
SK: Tekopyhät nettisotilaat. Sunnuntai, 31.7.2011.
SK: Älkää pelätkö! Sunnuntai, 7.8.2011.
SK: Muut mediat. Pääkirjoitus, 17.9.2011.
SK: Vastavoimaa. Sunnuntai, 5.11.2011.
KSML: Nyt saa jo puhua. Kulttuuri, 17.2.2011.
KSML: Perusasia(tont)a. Liite, 23.4.2011.
KSML: Poissa silmistä, poissa mielestä. Pääkirjoitussivu, 12.5.2011.
KSML: Keskiluokka kapinoi sohvalla. Pääkirjoitussivu, 17.8.2011.
KSML: Sinivalkoista sisua. Tänään, 4.10.2011.
HS: Kuinka nörteistä tuli persuja ja mamukriitikoita. Sunnuntai, 20.2.2011.
HS: "Kriittisyys ei tarkoita suvaitsemattomuutta". Kulttuuri 25.3.2011.
HS: Huonot ajat ruokkivat kovia asenteita. Pääkirjoitukset, 28.3.2011.
HS: Kirkkain on ajatus. Kulttuuri, KIRJAT, 3.4.2011.

HS: Kuinka suureksi Soinin puolue vielä kasvaakaan? Pääkirjoitukset, 4.4.2011.
 HS: Maltilliset realistit, astukaa esiin. Kotimaa, VALLAN LIIKKEET, 23.4.2011.
 HS: Kaikuja 1960-luvun lopulta. Kotimaa, UUTISANALYYSI, 27.4.2011.
 HS: Nationalismi yhdistää kaikkia puolueita. Pääkirjoitukset, 12.5.2011.
 HS: Sirppi ja vasara. Kulttuuri, Näkökulma, 12.5.2011.
 HS: Puolue päätti, ei Timo Soini. Kotimaa, Näkökulma, 13.5.2011.
 HS: Soinin kansanpuolue sopeutuu jyttyvoiton jälkeiseen arkeen. Pääkirjoitukset, 20.6.2011.
 HS: Suomen demokratia on tervehtymässä. Pääkirjoitukset, 29.6.2011.
 HS: Breivik haastaa Quislingin. Pääkirjoitukset, 26.7.2011.
 HS: Tv-kasvo haluaa suvaitsevaisen Suomen. Ihmiset, 29.7.2011.
 HS: Netissä tyhmyys tiivistyy. Kotimaa, UUTISANALYYSI, 31.7.2011.
 HS: Olen hyödyllinen idiootti. Pääkirjoitukset, 5.8.2011.
 HS: Siis mä kuolen! Pääkirjoitukset, 17.9.2011.
 HS: Terassilla ei ole näin tunkkaista. Kotimaa, Näkökulma, 18.9.2011.
 HS: Huonosti käyttäytyvä eliitti. Pääkirjoitukset, 20.9.2011.
 HS: Minä vuonna olette liittynyt perussuomalaisten jäseneksi? Sunnuntai 11.12.2011.

6.4 Maahanmuuttokriittisyyden henkilöiminen

Hakusanat: Halla-aho* AND maahanmuuttokr*; halla-aholai*

Arkistoaineisto:

SK: Ahvenanmaa. Kotimaa, Aluesivut, 19.4.2011.
 SK: Vaaliputki pitää Soinin hiilloksen hehkuvana. Alue, 14.5.2011.
 KSML: Perussuomalaisten luotava nyt linjansa. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 19.4.2011
 KSML: Europäätökset saatetaan kytkeä hallitusohjelmaan. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 21.4.2011.
 KSML: Halla-ahon rikosjutun käsittely jatkuu. Kotimaa, 11.5.2011.
 KSML: Halla-aho ei vetäydy. Kotimaa, 31.7.2011;
 KSML: Erottaminen ei saa kannatusta. Kotimaa, 2.8.2011.
 HS: Maakuntien nousevat tähdet. Kotimaa, 17.2.2011.
 HS: Halla-aho juhli Helsingin ennakköäänissä. Kotimaa, 18.4.2011.
 HS: Perussuomalaiset jyräsivät Kymessä. Kotimaa 18.4.2011.
 HS: Soinin seurakunta on sekalainen. Kotimaa, VAALIT 2011, 19.4.2011.
 HS: Kokoomuksen Tujunen ihmettelee Jungnerin syrjäyttämispuheita. Kotimaa, 31.7.2011.
 HS: Mari Kiviniemi: Halla-aholaiset pilaavat opposition yhteistyön. Kotimaa, 20.9.2011.
 HS: Jussi Halla-aho vaikutui Etiopiassa. Kotimaa, 1.12.2011.

Vertailuaineisto:

SK: Kilpailutalouden kurittamat. Alue, Päätoimittaja, 19.4.2011.
 SK: Halla-aho kettuili hienosti. Pääkirjoitus, 27.5.2011.
 SK: Hajoaminen uhkaa perussuomalaisia. Pääkirjoitus, 16.9.2011.
 SK: Halla-ahon erottamisessa näkyi isännän kädenojennus. Etusivu, 16.9.2011.
 SK: Vihapuhe yksi askel sensuuriin. Pääkirjoitus, 22.09.2011.
 HS: Vihapuhe peittää järjen äänen. Kulttuuri, 14.1.2011.
 HS: Netissä tyhmyys tiivistyy. Uutisanalyysi, 31.7.2011.
 HS: Terassilla ei ole näin tunkkaista. Kotimaa, Näkökulma, 18.9.2011.

6.5 Perussuomalaiset maahanmuuttovastaisina

Hakusanat: perussuomalai* AND maahanmuuttovas*; maahanmuutto* AND vastusta* AND perussuomalai*

Arkistoaineisto:

SK: Bildt huolissaan Suomen vaalituloksesta. Alue, 19.4.2011.
 KSML: Osa suostuisi yhteistyöhön. Kotimaa, 9.3.2011.

KSML: Liika konsensus kostautui. Ulkomaat, SUOMEN VAALIEN KOMMENTOINTI ULKOMAILLA, 17.4.2011.
 KSML: Perussuomalaisten piirijohtaja vierastaa oikeistopopulistileimaa. Kotimaa, 25.11.2011.
 HS: Pirkanmaalla syttyy naisten taistelu. Kotimaa, 7.3.2011.
 HS: Vaaleista tuli hurja trilleri. Kotimaa, VAALIT 2011, 18.4.2011.
 HS: Eduskunnan nuorin vastustaa holtitonta maahanmuuttoa. Kotimaa, 19.4.2011.
 HS: Maahanmuutto veti perussuomalaisiin. Kotimaa, 23.4.2011.
 HS: Tutkija: Poliitikkojen reaktiot hillittyjä. Norjan joukkomurha, Ulkomaat, 28.7.2011.
 HS: Tuomioja ja Stubb ruotivat perussuomalaisia. Kotimaa, 23.8.2011.
 HS: Soini ei ilmaissut huoltaan Venäjän demokratiakehityksestä. Kotimaa, 14.9.2011.
 HS: Pohjolan populistien kohteena maahanmuuttajat. Ulkomaat, 16.9.2011.
 HS: Mari Kiviniemi: Halla-aholaiset pilaavat opposition yhteistyön. Kotimaa, 20.9.2011.
 HS: Uusnatsiyhteys saattaa tuoda potkut perussuomalaisista. Kotimaa, 2.11.2011.

Vertailuaineisto:

KSML: Nyt saa jo puhua. Kulttuuri, 17.2.2011.
 HS: Rotuajattelu elää täälläkin. Kulttuuri, Kirjat, 4.4.2011.
 HS: Väärin äänestetty! Pääkirjoitukset, 28.4.2011.
 HS: Suhteellista ja suhteetonta. Pääkirjoitukset, 3.5.2011.
 HS: Netissä tyhmyys tiivistyy. Kotimaa, Uutisanalyysi, 31.7.2011.
 HS: Kohtuuton vaatimus. Pääkirjoitukset, 3.8.2011.
 HS: Olen hyödyllinen idiootti. Pääkirjoitukset 5.8.2011.
 HS: Tyyllilaji ei ole Halla-ahon ongelma. Pääkirjoitukset, 15.9.2011.
 HS: Viisitoista natsia ja sata rauhanmarssijaa. Kotimaa, Näkökulma, 23.10.2011.

7 Perussuomalaisten liittäminen aatesuuntaan

7.1 Perussuomalaiset protestipuolueena

Hakusanat: perussuomalai* AND protest*

Protesti liitetään perussuomalaisiin

Arkistoaineisto:

SK: Vaalit sivusta katsova Juhantalo: Outo tunne. Alue, 6.3.2011.
 KSML: Kääpiö voi kasvaa isoksi. Kotimaa, PERUSSUOMALAISET, 14.2.2011.
 KSML: Jämäkkyudesta nostetta. Kotimaa, KESKUSTA, 17.2.2011.
 KSML: Kynnyssuma askarruttaa. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 31.3.2011.
 KSML: Kynnyksysymyksistä kilpalaulantaa. Kotimaa, 31.3.2011.
 KSML: Jytty tuli! Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 18.4.2011.
 KSML: Kuherruskuukausi-ilmiö. Kotimaa, KANNATUSMITTAUKSET, 23.4.2011.
 KSML: Jyväskylä säilyi demareiden kaupunkina. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 19.4.2011.
 KSML: Aku Ankan äänisaalista jytty ei syönyt. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 19.4.2011.
 KSML: Keskustapoliitikot moittivat. Kotimaa, 15.5.2011.
 KSML: Hyväosaisten hallitus. Kotimaa, PAAVO VÄYRYNEN, 18.5.2011.
 HS: Kauppakeskuslaki sai keskustan rivit repeämään. Kotimaa, 16.3.2011.
 HS: Keskusta ajettu ahtaalle Pohjanmaalla. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIEN VAALIPIIRIT, 26.3.2011.
 HS: Väyrynen harkitsisi hallitusvastuuta. Kotimaa, 31.5.2011.
 HS: Urpilainen uskoo yhä sijoittajavastuuseen. Talous, EUROOPPALAINEN VELKAKRIISI, 9.12.2011.

Vertailuaineisto:

SK: Vaa`ankielenä liki puolet äänestäjistä. Pääkirjoitus, 31.1.2011.
 SK: Soini halusi ja joutuu tosi puntariin. Pääkirjoitus, 18.2.2011.
 SK: Tästä on Paula leikki hyvin kaukana. Pääkirjoitus, 2.4.2011.
 SK: Kohta myös perussaksalaisia? Ulkomaat, Näkökulma, 22.4.2011.
 SK: Vallankumouksesta selviää keskustelemalla. Pääkirjoitus, 23.4.2011.

SK: Muut mediat. Pääkirjoitus, 1.9.2011.
 KSML: Perussuomalainen protesti pyyhkäisi yli maakunnan. Pääkirjoitussivut, 18.4.2011.
 KSML: Soini tyrmäsi maan euroeliitin. Pääkirjoitussivut, 18.4.2011.
 KSML: Ei-sosialistinen työväenpuolue. Pääkirjoitussivut, 21.4.2011.
 KSML: Perusasia(tont)a. Liite, 23.4.2011.
 KSML: Poliitiikkaa kuin silloin ennen. Pääkirjoitussivut, 6.5.2011.
 KSML: Katainen antoi SDP:lle aikaa maanantaihin. Kotimaa, Kommentti, 13.5.2011.
 KSML: Ryhtiä löytyi, Soini sivuun. Pääkirjoitussivut, 14.5.2011.
 HS: Kristian Smeds, Turkan perillinen. Kulttuuri. 1.10.2011.
 HS: Smp kalpenee. Näkökulma, 17.2.2011.
 HS: Ei tullut hintalappuja. Näkökulma, 26.2.2011.
 HS: Sdp:n kadonnut kaupunki. Sunnuntai 27.3.2011.
 HS: Mitä oikein tapahtui? Sunnuntai 23.4.2011.
 HS: Voittaako rouva vai jätkä? Kulttuuri 2.4.2011.
 HS: Vastuu painaa torijuhlien jälkeen. Kommentti, 17.5.2011.
 HS: Olen Irlannista, sanoo Kaurismäki. Kulttuuri 18.5.2011.
 HS: Terasilla ei ole näin tunkkaista. Kommentti, 18.9.2011.

Perussuomalaiset protestipuolueena

Hakusanat: perussuomalai* AND protest*

Arkistoaineisto:

KSML: Liki puolet veisi oikeuteen. Kotimaa, 14.1.2011.
 KSML: Protestipuolue kauhoo ääniä keskustan laarista. Kotimaa, 26.3.2011.
 KSML: Perussuomalaiset odottaa suurvoittoa kuntavaaleissa. Kotimaa, 19.6.2011
 HS: Protesti kantaa Soinin joukkoja. Kotimaa, 17.2.2011.

Vertailuaineisto:

SK: Viron hallituspuolueille valtakirja jatkaa. Pääkirjoitus, 9.3.2011.
 SK: Puoluepomot joutuvat puntariin. Pääkirjoitus, 31.3.2011.
 KSML: Nyt aukesi ratkaiseva loppusuora. Pääkirjoitussivut, 5.4.2011.
 KSML: Yhteistyötä vai blokkipoliitiikkaa? Pääkirjoitussivut, 15.7.2011.
 HS: Soinin haaveiden ja realismin ristiriita on räikeä. Uutisanalyysi, 5.2.2011.
 HS: Mitä Soini haluaa? Sunnuntai, 13.2.2011.
 HS: Kolme selitystä perussuomalaisten nousuun. Kotimaa, Näkökulma, 28.3.2011.
 HS: Moni voi tuntea itsensä petetyksi. Kotimaa, Näkökulma, 13.5.2011.

6.2 Perussuomalaiset populistipuolueena

Hakusanat: perussuomalai* AND protest*

Populismien liittäminen Timo Soiniin

Arkistoaineisto:

SK: Populisti Timo Soinista tuli uuden Suomen kasvot Euroopassa. Kotimaa, 27.3.2011.
 SK: Soini pelaa Portugalilla upporikasta tai rutiköyhää. Kotimaa, 9.4.2011.
 SK: Perussuomalaiset hyökkää EU:n ja kuntauudistuksen kimppuun. Uutiset, 31.8.2011.
 KSML: Kausi voi jäädä lyhyeksi. Kotimaa, EDUSKUNTAVAALIT, 19.4.2011.
 KSML: Kolmen lokeron ehdokkaat. Kotimaa, PRESIDENTINVAALIT, 4.12.2011.
 HS: Soinin populismi ja EU-kritiikki huomioitiin ulkomailla. Kotimaa, VAALIT 2011, 18.4.2011.
 HS: Soini antoi tukensa hallituksen ulkomaalaispolitiikalle. Kotimaa 13.4.2011.

Vertailuaineisto:

HS: Puhumalla paras. Sunnuntai, 23.1.2011.
 HS: Mitä Soini haluaa? Sunnuntai, 13.2.2011.
 HS: Yksinvaltainen kansanmies. Kotimaa, PUHEENJOHTAJAPROFILIT, 1.4.2011.

HS: Tien päällä taas. Sunnuntai, 2.10.2011.
HS: Suomen tyylä hämmästyttää saksalaistoimittajia. Kulttuuri, 15.4.2011.
HS: Olen Irlannista, sanoo Kaurismäki. Kulttuuri, 18.5.2011.

Populismien liittäminen perussuomalaisiin

Arkistoaineisto:

KSML: Vallanpitäjiä pitää epäillä. Kotimaa, 21.1.2011.
KSML: Kelloa siirretään taaksepäin. Kotimaa, 26.2.2011.
KSML: Kiviniemi ihmettelee perussuomalaisten leikkauslistaa. Kotimaa, 27.2.2011.
KSML: Taistelu käy asiallisemmaksi. Kotimaa, 27.3.2011.
KSML: ”Oikeilla nimillä” väärässä paikassa. Kotimaa, 30.4.2011.
KSML: Kaunisto häpeää Väyrystä. Kotimaa, 21.8.2011.
KSML: Väyrynen pahoitti mielensä Kauniston arvostelusta. Kotimaa, 22.8.2011.
HS: Nuorison mellakointia tutkitaan 14 maassa. Kotimaa, 14.8.2011.
HS: Voisitko ajatella äänestäväsi perussuomalaisia? Kotimaa, 3.9.2011.
HS: Keskustan Kaunisto häpeää Väyrystä. Kotimaa, 21.8.2011
HS: Lipponen lähtee taistoon populismia vastaan. Kotimaa, 12.8.2011.

Vertailuaineisto:

SK: SDP:n alamäki on pysyvä ilmiö. Kotimaa, Puheenaihe, 17.2.2011
SK: Talouspolitiikka ehdoton ykkösteema. Pääkirjoitus, 1.3.2011
SK: Eduskuntavaalit ratkaisee loppumetrieni irtiottokyky. Pääkirjoitus, 6.3.2011
SK: Populismilla ei hallituskumppaneita saa. Pääkirjoitus, 23.3.2011.
SK: 11 syytä neuvottelujen venymiseen. ET, 31.5.2011.
SK: Hajoaminen uhkaa perussuomalaisia. Pääkirjoitus, 16.9.2011.
KSML: Eurooppalainen yhteistyö vastaan perussuomalaisuus. Pääkirjoitussivu, 14.12.2011.
KSML: Soini aikoo opposition henkiseksi johtajaksi. Kotimaa, Uutiskommentti, 13.5.2011.
KSML: Vaaliohjelmat osa vaalipropagandaa. Pääkirjoitussivu, 26.2.2011.
HS: ”Suomessa kulttuuri on pääasiassa tuontitavaraa”. Kulttuuri, 4.3.2011.
HS: Vaalien 2011 kulttuuriohjelmat. Kulttuuri, 14.4.2011.
HS: Vain vähän sanoja taiteesta. Kulttuuri, 14.4.2011.
HS: Vastinetta 187 eurolle. Ulkomaat, 16.4.2011
HS: Vastustaja on parempi pitää lähellä. Kotimaa, 17.5.2011.
HS: Vakuudet ovat vastuutonta pelleilyä. Näkökulma 20.8.2011

Perussuomalaiset populistipuolueena tai populistieina

Arkistoaineisto:

SK: Pohjoismaiden terrorihistoria kumoaa myytin lintukodosta. Kotimaa, 27.7.2011.
SK: Populisti Timo Soinista tuli uuden Suomen kasvot Euroopassa. Kotimaa, 27.3.2011.
SK: Vaaliputki pitää Soinin hiilloksen hehkuvana. Alue, 14.5.2011.
KSML: Perussuomalaiset yhä nousussa. Kotimaa, 14.2.2011.
KSML: Kääpiö voi kasvaa isoksi. Kotimaa, 14.2.2011.
KSML: Liika konsensus kostautui. Ulkomaat, 17.4.2011.
KSML: Kausi voi jäädä lyhyeksi. Kotimaa, 19.4.2011.
KSML: Populismien kolmas aalto. Ulkomaat, 1.5.2011
KSML: Keskustalta puuttuu väriä ja tunnetta. Kotimaa, 6.8.2011.
KSML: Ruohonen-Lerner puolustaa oikeutta yksityisyyteen. Kotimaa, 15.8.2011.
KSML: Osa perussuomalaisia tukee. Kotimaa, 21.9.2011.
KSML: Kirjava joukko. EUROOPAN POPULISTIPUOLUEET. Ulkomaat, 25.11.2011
KSML: Populistien erot selvisivät. Ulkomaat, 25.11.2011.
HS: Soinin populismi ja EU-kritiikki huomioitiin ulkomailla. Kotimaa, VAALIT 2011, 18.4.2011.
HS: Euroopan peruspopulistit. Ulkomaat, OIKEISTOPOPULISMI EUROOPASSA, 19.4.2011.
HS: EU-vastaisuus arveluttaa maailmalla. Ulkomaat, OIKEISTOPOPULISMI EUROOPASSA, 19.4.2011.
HS: Tanskan populistit iloitsevat vaalivoitosta. Kotimaa, 20.4.2011.
HS: Perussuomalaiset menestyivät kerrostalolähiöissä. Kaupunki, 29.4.2011.
HS: Soini-ilmiöstä tuli kestouutinen maailmalla. Kotimaa, 6.5.2011.
HS: Pohjolan populistien kohteena maahanmuuttajat. Ulkomaat, 16.9.2011.

HS: Perussuomalaisuus on "vintage-junttiutta". Kotimaa, 29.10.2011.
HS: Ruotsalaislehti esitti Soinin rotanhäntäisenä muumina. Kotimaa, 17.12.2011.

Vertailuaineisto:

SK: Mitä kuuluu, Hannu? Pääkirjoitus, 8.5.2011
SK: Riitely riskeeraa vaalivoiton. Pääkirjoitus, 20.10.2011
KSML: Perussuomalaiset halutaan vastuuseen. Pääkirjoitussivu, 29.1.2011.
KSML: Lisää epävarmaa erimielisyyttä. Pääkirjoitussivu, 24.2.2011.
KSML: Tukehdu vapauteesi. Tänään, 11.3.2011.
KSML: Edes jossakin lauotaan kovaa. Tänään, 25.2.2011.
HS: Suomen tyyli hämmentää saksalaistoimittajia. Kulttuuri, 15.4.2011.
HS: Katainen saa vasemmistokonservatiivisen hallituksen. Kotimaa, 20.4.2011.
HS: Mitä oikein tapahtui? Sunnuntai, 23.4.2011.
HS: Angstista syntyy kulttuurinen perussuomalainen. Kulttuuri, 17.12.2011.